

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

Hittudományi Kar

KARI TÁJÉKOZTATÓ
a 2012/2013. tanévre

Budapest, 2012

Tartalomjegyzék

I. Általános rész	3
II. Mintatantervek	5
III. Tárgyleírások	39
1) Teológia – lelkész szakirány	39
2) Teológia – teológus szakirány	173
3) Protestáns teológus szak (esti)	297
4) MA – Vallásstanár-nevelő, levelező szak (lelkész alapképzéssel)	384
5) MA – Vallásstanár-nevelő, levelező szak (protestáns teológus alapképzéssel)	416
6) MA – Vallásstanár-nevelő, levelező szak (hittanoktató alapképzéssel)	454

I. Általános rész:

Hittudományi Kar: 1092 Budapest Ráday u. 28. II.

Dékán: Dr. Zsengellér József
fogadó óra: hétfő 13-14 óra

Dékáni és Tanulmányi Hivatal:
dekani.hivvez.htk@kre.hu
fax: 061-2172403
Hivatalvezető: Földházy Edit – tel.: 061-2180266/216
Tanulmányi: Kérdő Marianna – tel.: 061-2180266/217
Kátai Jolán – tel.: 061-2180266/220
félfogadás: hétfő-csütörtök 9.30-14.00

HÖK:
Senior: Deák Péter

Hallgatói jogorvoslat: az SzMSz III.3. sz. melléklete szerint

A tanév rendje: terminus 2012/13 I. félév

2012

szeptember 1-2		Beköltözés a kollégiumba
szeptember 3-5		Egyetemi napok Nagykőrös
szeptember 3.		Tanévnyitó a Fasori Gyülekezet templomában
szeptember 3-14		Regisztrációs hét
szeptember 1	10.00	Beiratkozás esti, levelező szak részére
szeptember 3-16.		Tárgyfelvételi időszak
szeptember 3.	13.00	Beiratkozás minden I. évfolyamos nappali tagozatos hallgatónak
szeptember 6.		Első tanítási nap
szeptember 6.	10.00	Beiratkozás PhD hallgatóknak
szeptember 6-7.		Csendesnap
szeptember 17.		Pótbeiratkozás
szeptember 21.		Évnyitó K.T.
október 18.		23-i ünnepi exhortáció
október 29-nov.2.		Őszi szünet

október 31.		Reformáció ünnepe
november 9.		Kari Tanács
november 15.		Nyílt nap
november 17-25.		Gyülekezeti gyakorlat
december 6.		Mikulás est
december 14.	17.00	Karácsony est, Úrvacsorás Istentisztelettel
december 14.		Utolsó tanítási nap, gyakorlati jegy zárás
dec. 17-jan. 31.		Vizsgaidőszak
január 31.	12.00	Indexleadás
2013		
február 4.		Első tanítási nap
február 4-17.		Tárgyfelvételi időszak
február 4-15.		Regisztrációs hét

Hasznos információ:

Az ajánlott és kötelező irodalomra, illetve az évközi tanulmányi követelményekre vonatkozó, a tájékoztatóban esetenként hiányzó információról, az oktatók az első tanórán fognak tájékoztatás adni.

MINTATANTERVEK
Teológia - lelkész szakirány osztatlan 12 féléves kredites képzés
2012/2013

Tantárgy	Kód	Előfeltétele kódja	Modul	Választ - hatóság	Félévek											
					Kontakt óraszám/követelmény/kredit											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5
TEOLÓGIA SZAK TÁRGYAI																
Szigorlatok																
Őszöv-i szigorlat (héber nyelv, őszöv-i bev., bibliaismeret)	ÓSZB001	ÓSZB012 ÓSZB015 BTHB050	BEV	K				-/sz/0								
Újszöv-i szigorlat (görög nyelv, újszöv-i bev., bibliaismeret)	ÚSZB002	ÚSZB032 ÚSZB035 BTHB051	BEV	K				-/sz/0								
Rendszeres teológiai szigorlat (hitvallásismeret, dogma-történet, dogmatika, etika)	DOER001	DOER011 DOER020 DOER017 DOER019	TEO	K								-/sz/0				
Históriai szigorlat (egyetemes és magyar egyháztörténet)	ETRR002	ETRR053 ETRR056	TEO	K					-/sz/0							
Őszövetségi szigorlat 2. (őszöv. exegézis és bibliai teológia)	ÓSZB003	BTHB057 ÓSZB016 ÓSZB017 ÓSZB018 ÓSZB019 ÓSZB020 ÓSZB021	TEO	K												-/sz/0

Újszövetségi szigorlat 2. (újszöv. exegézis és bibliai teológia)	ÚSZB004	BTHB059 ÚSZB036 ÚSZB037 ÚSZB038 ÚSZB039 ÚSZB040 ÚSZB041	TEO	K												-/sz/0
Szakedolgozat 2	SPCS002	-----	TEO	K												- /sz/10
Bibliai sáv																
Héber nyelv 1	ÓSZB010	-----	BEV	K	60/gy/ 4											
Héber nyelv 2	ÓSZB011	ÓSZB010	BEV	K		60/gy/ 4										
Héber nyelv 3	ÓSZB012	ÓSZB010	BEV	K			30/gy/ 2									
Görög nyelv 1	ÚSZB030	-----	BEV	K	60/gy/ 4											
Görög nyelv 2	ÚSZB031	ÚSZB030	BEV	K		60/gy/ 4										
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Görög nyelv 3	ÚSZB032	ÚSZB030	BEV	K			30/gy/ 2									
Bibliaismeret 1	BTHB05 0	-----	BEV	K	30/k/2											
Bibliaismeret 2	BTHB05 1	-----	BEV	K		30/k/2										
Teológiai hermeneutika	BTHB06 0	-----	TEO	K				30/k/2								
Ószövetségi bevezetés 1	ÓSZB014	-----	BEV	K			30/k/2									
Ószövetségi bevezetés 2	ÓSZB015	-----	BEV	K				30/k/2								
Újszövetségi bevezetés 1	ÚSZB034	-----	BEV	K			30/k/2									
Újszövetségi bevezetés 2	ÚSZB035	-----	BEV	K				30/k/2								
Ókori vallástörténet	BTHB06	-----	BEV	K	30/k/2											

	1															
Bibliai kortörténet 1	BTHB054	BTHB050	BEV	K			30/k/2									
Bibliai kortörténet 2	BTHB055	BTHB051 BTHB054	BEV	K			30/k/2									
Exegetikai alapidolgozat 1	ÓSZA001	ÓSZB016	BEV	K							-/gy/3					
Exegetikai alapidolgozat 2	ÚSZA002	ÚSZB036	BEV	K							-/gy/3					
Ószövetségi írásmagyarázat 1	ÓSZB016	ÓSZB010 ÓSZB011 ÓSZB012	BEV	K			30/k/2									
Ószövetségi írásmagyarázat 2	ÓSZB017	ÓSZB001	BEV	K				30/k/2								
Ószövetségi írásmagyarázat 3	ÓSZB018	ÓSZB001	TEO	K					30/k/2							
Ószövetségi írásmagyarázat 4	ÓSZB019	ÓSZB001	TEO	K						30/k/2						
Ószövetségi írásmagyarázat 5	ÓSZB020	ÓSZB001	TEO	K							30/k/2					
Ószövetségi írásmagyarázat 6	ÓSZB021	ÓSZB001	TEO	K												30/gy/2
Újszövetségi írásmagyarázat 1	ÚSZB036	ÚSZB030 ÚSZB031 ÚSZB032	BEV	K			30/k/2									
Újszövetségi írásmagyarázat 2	ÚSZB037	ÚSZB002	BEV	K				30/k/2								
Újszövetségi írásmagyarázat 3	ÚSZB038	ÚSZB002	TEO	K					30/k/2							
Újszövetségi írásmagyarázat 4	ÚSZB039	ÚSZB002	TEO	K						30/k/2						
Újszövetségi írásmagyarázat 5	ÚSZB040	ÚSZB002	TEO	K							30/k/2					
Újszövetségi írásmagyarázat 6	ÚSZB041	ÚSZB002	TEO	K												30/gy/2
Bibliai teológia 1 (Ósz.)	BTHB05	ÓSZB015	TEO	K			30/k/2									

	6															
Bibliai teológia 2 (Ósz.)	BTHB057	BTHB056	TEO	K				30/k/2								
Bibliai teológia 3 (Újsz.)	BTHB058	ÚSZB035	TEO	K				30/k/2								
Bibliai teológia 4 (Újsz.)	BTHB059	BTHB058	TEO	K					30/k/2							
Rendszeres sáv																
Hitvallásismeret 1	DOER010	-----	BEV	K	30/k/2											
Hitvallásismeret 2	DOER011	DOER010	BEV	K		30/k/2										
Dogmatika prolegomena	DOER013	DOER010	BEV	K		30/k/2										
Dogmatörténet 1	DOER014	DOER013	TEO	K			30/k/2									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Dogmatörténet 2	DOER020	DOER014	TEO	K				30/k/2								
Dogmatika 1	DOER016	DOER020 BTHB051	TEO	K					30/k/2							
Dogmatika 2	DOER017	DOER016	TEO	K						30/k/2						
Etika 1	DOER018	DOER017	TEO	K								30/k/2				
Etika 2	DOER019	DOER018	TEO	K									30/k/2			
Szimbolika	DOER015	DOER011	TEO	K										30/gy/ 2		
Bevezetés a filozófiába	FILR030	-----	BEV	K		15/k/1										
Filozófiatörténet 1	FILR031	-----	TEO	K			30/k/2									
Filozófiatörténet 2	FILR032	-----	TEO	K				30/k/2								
Vallásfilozófia	FILR035	FILR031	TEO	K					45/k/3							

		FILR032														
Egyetemes egyháztörténet 1	ETRR050	-----	BEV	K	30/k/2											
Egyetemes egyháztörténet 2	ETRR051	ETRR050	BEV	K		30/k/2										
Egyetemes egyháztörténet 3	ETRR052	ETRR051	TEO	K					30/k/2							
Egyetemes egyháztörténet 4	ETRR053	ETRR052	TEO	K						30/k/2						
Magyar egyháztörténet 1	ETRR054	-----	BEV	K			30/k/2									
Magyar egyháztörténet 2	ETRR055	ETRR054	BEV	K					30/k/2							
Magyar egyháztörténet 3	ETRR056	ETRR055	BEV	K						30/k/2						
Egyházjog 1	ETRR059	-----	TEO	K											30/k/2	
Egyházjog 2	ETRR060	ETRR059	TEO	K												30/k/2
Gyakorlati sáv (gyakorlati jellegű ismeretek)																
Ekkleziasztika	GYKG06 7	-----	BEV	K	30/gy/ 2											
Homiletika I	GYKG03 3	-----	BEV	K	15/k/1											
Homiletika II	GYKG03 4	-----	BEV	K		30/k/2										
Homiletika III	GYKG03 5	-----	BEV	K			30/k/2									
Liturgika1	GYKG02 0	-----	BEV	K			30/k/2									
Liturgika 2	GYKG02 1	GYKG02 0	BEV	K				30/k/2								
Katechetika	VPPG040	BTHB051	BEV	K							30/k/2					
Poimenika	VPPG043	BTHB051	TEO	K								30/k/2				
Pásztorálpszichológia	VPPG044	-----	TEO	K								30/k/2				
Pásztorálpszich-i gyakorlat	VPPG045	VPPG044	TEO	K									30/gy/ 2			
Vallásdidaktika 1	VPPG046	BTHB051	BEV	K					30/k/2							
Vallásdidaktika 2	VPPG047	VPPG046	TEO	K						30/gy/ 2						
Egyházi ének és zenetörténet 1	HIMG06 8	-----	BEV	K	30/k/2											
Egyházi ének és zenetörténet	HIMG06	-----	BEV	K		30/k/2										

2	9															
Egyházi ének és zenetörténet 3	HIMG070	-----	TEO	K			30/k/2									
Egyházi ének és zenetörténet 4	HIMG071	-----	TEO	K				30/k/2								
Egyházi ének és zenetörténet 5	HIMG072	-----	TEO	K					30/k/2							
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Beszédtechnika 1	GYKG065	-----	BEV	K	30/gy/2											
Beszédtechnika 2	GYKG066	-----	BEV	K		30/gy/2										
Retorika	GYKG069	-----	BEV	K		30/gy/2										
Általános modul																
Proszeminárium	BTHB064	-----	BEV	K	30/gy/2											
Latin nyelv 1	LSVL010	-----	BEV	K		30/gy/2										
Latin nyelv 2	LSVL011	LSVL010	BEV	K			30/gy/2									
Szakedolgozat 1	SPCS001	-----	TEO	K											-/gy/3	
Haladó szeminárium 1	BSVÓ010 BSVÚ010 BSVB010 RSVR010 RSVE010 RSVF010 GSVG010 GSVP010 GSVH01	-----	TEO	KV								30/gy/4				

	0															
Haladó szeminárium 2	BSVÓ01 1 BSVÚ01 1 BSVB011 RSVR011 RSVE011 RSVF011 GSVG01 1 GSVP011 GSVH01 1	-----	TEO	KV									30/gy/ 4			
Haladó szeminárium 3	BSVÓ01 2 BSVÚ01 2 BSVB012 RSVR012 RSVE012 RSVF012 GSVG01 2 GSVP012 GSVH01 2	-----	TEO	KV											30/gy/ 4	
Szaknyelv (HT LSVL)																
Szaknyelv 1	LSVL	-----	BEV	KV								30/gy/ 3				
Szaknyelv 2	LSVL	-----	BEV	KV									30/gy/ 3			
Szaknyelv 3	LSVL	-----	BEV	KV								30/gy/ 3				

Szaknyelv 4	LSVL	-----	BEV	KV									30/gy/ 3			
Kötelezően választható szakmai követelmény (HT KVSZK)																
Héber nyelv 4	BSVS134	ÓSZB010	BEV	KV				30/gy/ 2								
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Görög nyelv 4	BSVS135	ÚSZB030	BEV	KV				30/gy/ 2								
Latin nyelvgyakorlat	RSVS129	LSVL011	BEV	KV				30/gy/ 2								
Ószövetségi gyakorlati exegezis	BSVS136	-----	LEL	KV									30/gy/ 2			
Újszövetségi gyakorlati exegezis	BSVS137	-----	LEL	KV										30/gy/ 2		
Izrael vallástörténete	BSVS138	-----	TEO	KV		30/k/3										
Összehasonlító vallástörténet	RSVS130	-----	TEO	KV					30/gy/ 2							
Ökumenika	RSVS010	-----	TEO	KV												30/gy/ 3
Egyházszociológia	RSVS011	-----	TEO	KV					30/gy/ 3							
Logika, érveléstechnika	RSVS131	-----	BEV	KV	30/k/2											
Felekezetiismeret (keresztyén vallási irányzatok)	RSVS132	-----	TEO	KV									30/k/2			
Missziológia	GSVS010	-----	TEO	KV						30/gy/ 3						
Diakónika	GSVS011	-----	TEO	KV						30/k/3						
Szeminárium 1	BSVS RSVS GSVS	-----	BEV	KV			30/gy/ 2									
Szeminárium 2	BSVS RSVS GSVS	-----	TEO	KV						30/gy/ 2						
Szeminárium 3	BSVS	-----	BEV	KV								30/gy/				

	RSVS GSVS											2				
Szeminárium 4	BSVS RSVS GSVS	-----	TEO	KV									30/gy/ 2			
Választható nem szakmai követelmény¹ (HT ÉRTÉ)																
Egyházi zene 1, 2, 3 ... 10,	ÉRTÉ012 -021	-----	BEV	V	15/gy/ 1											
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V	30/gy/ 2											
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V					30/gy/ 2							
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V					30/gy/ 2							
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V					30/gy/ 2							
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V					30/gy/ 2							
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V					30/gy/ 2							
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	TEO	V									30/gy/ 2			
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	TEO	V									30/gy/ 2			
Értelmisségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	TEO	V												30/gy/ 2
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
TEOLÓGIA – LELKÉSZ SZAKIRÁNY TÁRGYAI																
Szigorlatok																
Vizsgaistentiszelet	GYKG02 6	-----	LEL	K											-/sz/0	

¹ Az Egyetemi Közismereti Bizottság (EKB) által felkínált tantárgyak (ún. „értelmisségi kosár”).

Gyakorlati teol-i szigorlat (homiletika, liturgika, poimenika, vallásdidaktika)	GYKG001	GYKG033 GYKG034 GYKG035 GYKG021 VPPG043 VPPG047	LEL	K												-/sz/0
Bibliai sáv																
Tematikus bibliaismeret	BTHB065	-----	LEL	K												30/k/2
Gyakorlati sáv (gyakorlati jellegű ismeretek)																
Homiletikai gyakorlat 1	GYKG012	-----	LEL	K			30/gy/2									
Homiletikai gyakorlat 2	GYKG013	-----	LEL	K				30/gy/2								
Homiletikai gyakorlat 3	GYKG014	-----	LEL	K					30/gy/2							
Homiletikai gyakorlat 4	GYKG015	-----	LEL	K						30/gy/2						
Homiletikai gyakorlat 5	GYKG016	-----	LEL	K							30/gy/2					
Homiletikai gyakorlat 6	GYKG017	-----	LEL	K								30/gy/2				
Homiletikai gyakorlat 7	GYKG018	-----	LEL	K											30/gy/2	
Iskolai hitoktatási gyakorlat	VPPG065	-----	LEL	K						30/gy/2						
Szakmai gyakorlat																
a.) Lelekipásztori szakmai gyakorlat																
Gyülekezeti gyakorlat	VPPG066	-----	LEL	K							-/gy/7					
Gyülekezetépítési blokk	GYKG02	-----	LEL	K							120/g					

	3										y/4					
Katechetikai gyakorlat	VPPG042	-----	LEL	K							120/g y/4					
Kazuális hospitálás	GYKG07 0	-----	LEL	K							-/gy/4					
Gyülekezeti diakóniai gyakorlat	GYKG07 1	-----	LEL	K							-/gy/3					
2 hetes diakóniai gyakorlat (intézményi)	GYKG02 9	-----	LEL	K							-/gy/4					
Lelkipásztori (szakmai) gyakorlat 1.	GYKG02 7	-----	LEL	K										-/gy/6		
Hitoktatás gyakorlat	VPPG048	-----	LEL	K										120/g y/4		
Hitoktatási blokk	VPPG049	-----	LEL	K										90/gy/ 3		
Ifjúsági munka	VPPG067	-----	LEL	K										-/gy/4		
Ifjúsági és felnőtt oktatási blokk	VPPG068	-----	LEL	K										-/gy/3		
Nyári tábor	VPPG069	-----	LEL	K										-/gy/5		
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Gyülekezeti adminisztráció	GYKG07 2	-----	LEL	K										30/gy/ 3		
Lelkipásztori (szakmai) gyakorlat 2.	GYKG02 8	-----	LEL	K											-/gy/4	
Igehirdetési gyakorlat	GYKG02 4	-----	LEL	K											90/gy/ 3	
Igehirdetési blokk	GYKG02 5	-----	LEL	K											90/gy/ 3	
Lelkigondozói gyakorlat	VPPG050	-----	LEL	K											90/gy/ 3	
Lelkigondozói blokk	VPPG051	-----	LEL	K											90/gy/ 3	
Egyházi adminisztráció	GYKG07 3	-----	LEL	K											-/gy/3	

b.) Egyéb gyakorlatok																
Legáció ²	GYKG030	-----	LEL	K												-/gy/4
Áhítat tartása ³	GYKG031	-----	LEL	K												-/gy/1
Összesítés					Félévek											
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Összes óraszám: 4560					450	435	450	450	435	420	300	300	390	270	480	180
Összes kredit: 360					30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

MINTATANTERV

Teológia - teológus szakirány osztatlan 12 féléves kredités képzés 2012/2013

Tantárgy	Kód	Előfeltétele kódja	Modul	Választ - hatóság	Félévek											
					Kontakt óraszám/követelmény/kredit											
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
TEOLÓGIA SZAK TÁRGYAI																
Szigorlatok																
Ószöv-i szigorlat (héber nyelv, ószöv-i bev., bibliaismeret)	ÓSZB001	ÓSZB012 ÓSZB015 BTHB050	BEV	K				-/sz/0								
Újszöv-i szigorlat (görög nyelv, újszöv-i bev., bibliaismeret)	ÚSZB002	ÚSZB032 ÚSZB035 BTHB051	BEV	K				-/sz/0								
Rendszeres teológiai szigorlat (hitvallásismeret, dogma-	DOER001	DOER011	TEO	K										-/sz/0		

² A XII. félév végére minimum 12 legációs gyakorlattal kell rendelkeznie a hallgatónak (Egyebekben lásd a „Legációs szabályzat” előírásait).

³ Évente 1, azaz egy áhítat tartásával számolva a III. félévtől folyamatosan. A XII. félév végére a hallgatónak összesen 4 áhítatot kell tartania, amelybe kérheti az I-II. félévben megtartott áhítat(ok) beszámítását (amennyiben akkor végzett ilyet).

történet, dogmatika, etika)		DOER02 0 DOER01 7 DOER01 9												
Históriai szigorlat (egyetemes és magyar egyháztörténet)	ETRR002	ETRR053 ETRR056	TEO	K						-/sz/0				
Ószövetségi szigorlat 2. (ószöv. exegézis és bibliai teológia)	ÓSZB003	BTHB057 ÓSZB016 ÓSZB017 ÓSZB018 ÓSZB019 ÓSZB020	TEO	K										-/sz/0
Újszövetségi szigorlat 2. (újszöv. exegézis és bibliai teológia)	ÚSZB004	BTHB059 ÚSZB036 ÚSZB037 ÚSZB038 ÚSZB039 ÚSZB040	TEO	K										-/sz/0
Szakedolgozat 2	SPCS002	-----	TEO	K										- /sz/10
Bibliai sáv														
Héber nyelv 1	ÓSZB010	-----	BEV	K	60/gy/ 4									
Héber nyelv 2	ÓSZB011	ÓSZB010	BEV	K		60/gy/ 4								
Héber nyelv 3	ÓSZB012	ÓSZB010	BEV	K			30/gy/ 2							
Görög nyelv 1	ÚSZB030	-----	BEV	K	60/gy/ 4									
Görög nyelv 2	ÚSZB031	ÚSZB030	BEV	K		60/gy/ 4								
Görög nyelv 3	ÚSZB032	ÚSZB030	BEV	K			30/gy/							

					1	2	2	4	5	6	7	8	9	10
Bibliaismeret 1	BTHB050	-----	BEV	K	30/k/2									
Bibliaismeret 2	BTHB051	-----	BEV	K		30/k/2								
Teológiai hermeneutika	BTHB060	-----	TEO	K				30/k/2						
Ószövetségi bevezetés 1	ÓSZB014	-----	BEV	K			30/k/2							
Ószövetségi bevezetés 2	ÓSZB015	-----	BEV	K				30/k/2						
Újszövetségi bevezetés 1	ÚSZB034	-----	BEV	K			30/k/2							
Újszövetségi bevezetés 2	ÚSZB035	-----	BEV	K				30/k/2						
Ókori vallástörténet	BTHB061	-----	BEV	K	30/k/2									
Bibliai kortörténet 1	BTHB054	BTHB050	BEV	K			30/k/2							
Bibliai kortörténet 2	BTHB055	BTHB051 BTHB054	BEV	K				30/k/2						
Exegetikai alapidolgozat 1	ÓSZB001	ÓSZB016	BEV	K								-/gy/3		
Exegetikai alapidolgozat 2	ÚSZB002	ÚSZB036	BEV	K								-/gy/3		
Ószövetségi írásmagyarázat 1	ÓSZB016	ÓSZB010 ÓSZB011 ÓSZB012	BEV	K				30/k/2						
Ószövetségi írásmagyarázat 2	ÓSZB017	ÓSZB001	BEV	K					30/k/2					
Ószövetségi írásmagyarázat 3	ÓSZB018	ÓSZB001	TEO	K						30/k/2				
Ószövetségi írásmagyarázat 4	ÓSZB019	ÓSZB001	TEO	K								30/k/3		
Ószövetségi írásmagyarázat 5	ÓSZB020	ÓSZB001	TEO	K									30/k/3	
Újszövetségi írásmagyarázat 1	ÚSZB036	ÚSZB030 ÚSZB031 ÚSZB032	BEV	K				30/k/2						
Újszövetségi írásmagyarázat 2	ÚSZB037	ÚSZB002	BEV	K					30/k/2					
Újszövetségi írásmagyarázat 3	ÚSZB038	ÚSZB002	TEO	K						30/k/2				
Újszövetségi írásmagyarázat 4	ÚSZB039	ÚSZB002	TEO	K								30/k/3		
Újszövetségi írásmagyarázat 5	ÚSZB040	ÚSZB002	TEO	K									30/k/3	
Bibliai teológia 1 (Ósz.)	BTHB056	ÓSZB015	TEO	K			30/k/2							
Bibliai teológia 2 (Ósz.)	BTHB057	BTHB056	TEO	K				30/k/2						
Bibliai teológia 3 (Újsz.)	BTHB058	ÚSZB035	TEO	K					30/k/2					
Bibliai teológia 4 (Újsz.)	BTHB059	BTHB058	TEO	K						30/k/2				

Rendszeres sáv														
Hitvallásismeret 1	DOER010	-----	BEV	K	30/k/2									
Hitvallásismeret 2	DOER011	DOER010	BEV	K		30/k/2								
Dogmatika prolegomena	DOER013	DOER010	BEV	K		30/k/2								
Dogmatörténet 1	DOER014	DOER013	TEO	K			30/k/2							
Dogmatörténet 2	DOER020	DOER014	TEO	K				30/k/2						
Dogmatika 1	DOER016	DOER020. BTHB051	TEO	K					30/k/2					
Dogmatika 2	DOER017	DOER016	TEO	K						30/k/2				
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Etika 1	DOER018	DOER017	TEO	K								30/k/2		
Etika 2	DOER019	DOER018	TEO	K									30/k/2	
Szimbolika	DOER015	DOER011	TEO	K									30/gy/2	
Felekezetismeret (keresztyén vallási irányzatok)	DOER021	-----	BEV	K									30/k/2	
Bevezetés a filozófiába	FILR030	-----	BEV	K		15/k/1								
Filozófiatörténet 1	FILR031	-----	TEO	K			30/k/2							
Filozófiatörténet 2	FILR032	-----	TEO	K				30/k/2						
Vallásfilozófia	FILR035	FILR031 FILR032	TEO	K					45/k/3					
Egyetemes egyháztörténet 1	ETRR050	-----	BEV	K	30/k/2									
Egyetemes egyháztörténet 2	ETRR051	ETRR050	BEV	K		30/k/2								
Egyetemes egyháztörténet 3	ETRR052	ETRR051	TEO	K					30/k/2					
Egyetemes egyháztörténet 4	ETRR053	ETRR052	TEO	K						30/k/2				

Magyar egyháztörténet 1	ETRR054	-----	BEV	K			30/k/2							
Magyar egyháztörténet 2	ETRR055	ETRR054	BEV	K					30/k/2					
Magyar egyháztörténet 3	ETRR056	ETRR055	BEV	K						30/k/2				
Egyházjog 1	ETRR059	-----	TEO	K									30/k/2	
Egyházjog 2	ETRR060	ETRR059	TEO	K										30/k/2
Gyakorlati sáv (gyakorlati jellegű ismeretek)														
Ekkleziasztika	GYKG067	-----	BEV	K	30/gy/2									
Homiletika I	GYKG033	-----	BEV	K	15/k/1									
Homiletika II	GYKG034	-----	BEV	K		30/k/2								
Homiletika III	GYKG035	-----	BEV	K			30/k/2							
Liturgika1	GYKG020	-----	BEV	K			30/k/2							
Liturgika 2	GYKG021	GYKG020	BEV	K				30/k/2						
Katechetika	VPPG040	BTHB051	BEV	K						30/k/2				
Poimenika	VPPG043	BTHB051	TEO	K							30/k/2			
Pasztorálopszichológia	VPPG044	-----	TEO	K								30/k/2		
Vallásdidaktika 1	VPPG046	BTHB051	BEV	K					30/k/2					
Vallásdidaktika 2	VPPG047	VPPG046	TEO	K						30/gy/2				
Egyházi ének és zenetörténet 1	HIMG068	-----	BEV	K	30/k/2									
Egyházi ének és zenetörténet 2	HIMG069	-----	BEV	K		30/k/2								
Egyházi ének és zenetörténet 3	HIMG070	-----	TEO	K			30/k/2							
Egyházi ének és zenetörténet 4	HIMG071	-----	TEO	K				30/k/2						
Egyházi ének és zenetörténet 5	HIMG072	-----	TEO	K					30/k/2					
Beszédtechnika 1	GYKG065	-----	BEV	K	30/gy/2									
Beszédtechnika 2	GYKG066	-----	BEV	K		30/gy/2								
Retorika	GYKG06	-----	BEV	K		30/gy/								

	9					2								
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Általános modul														
Proszeminárium	BTHB064	-----	BEV	K	30/gy/ 2									
Latin nyelv 1	LSVL010	-----	BEV	K		30/gy/ 2								
Latin nyelv 2	LSVL011	LSVL010	BEV	K			30/gy/ 2							
Szakedolgozat 1	SPCS001	-----	TEO	K									-/gy/3	
Haladó szeminárium 1	BSVÓ010 BSVÚ010 BSVB010 RSVR010 RSVE010 RSVF010 GSVG01 0 GSVP010 GSVH01 0	-----	TEO	KV								30/gy/ 4		
Haladó szeminárium 2	BSVÓ011 BSVÚ011 BSVB011 RSVR011 RSVE011 RSVF011 GSVG01 1 GSVP011 GSVH01 1	-----	TEO	KV									30/gy/ 4	
Haladó szeminárium 3	BSVÓ012 BSVÚ012	-----	TEO	KV										30/gy/ 4

	BSVB012 RSVR012 RSVE012 RSVF012 GSVG01 2 GSVP012 GSVH01 2													
Kötelezően választható szakmai követelmény (HT KVSZK)														
Héber nyelv 4	BSVS134	ÓSZB012	BEV	KV				30/gy/ 2						
Görög nyelv 4	BSVS135	ÚSZB032	BEV	KV				30/gy/ 2						
Latin nyelvgyakorlat	RSVS129	LSVL011	BEV	KV				30/gy/ 2						
Izrael vallástörténete	BSVS138	-----	TEO	KV		30/k/3								
Összehasonlító vallástörténet	RSVS130	-----	TEO	KV				30/gy/ 2						
Ökumenika	RSVS010	-----	TEO	KV									30/gy/ 3	
Egyházszociológia	RSVS011	-----	TEO	KV				30/gy/ 3						
Logika, érveléstechnika	RSVS131	-----	BEV	KV	30/k/2									
Missziológia	GSVS010	-----	TEO	KV					30/gy/ 3					
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Diakónika	GSVS011	-----	TEO	KV						30/k/3				
Szeminárium 1	BSVS RSVS GSVS	-----	BEV	KV			30/gy/ 2							
Szeminárium 2	BSVS RSVS GSVS	-----	TEO	KV					30/gy/ 2					

Szeminárium 3	BSVS RSVS GSVS	-----	BEV	KV						30/gy/ 2				
Szeminárium 4	BSVS RSVS GSVS	-----	TEO	KV						30/gy/ 2				
Szeminárium 5	BSVS RSVS GSVS	-----	BEV	KV								30/gy/ 2		
Választható nem szakmai követelmény⁴ (HT ÉRTÉ)														
Egyházi zene 1, 2, 3 ... 10,	ÉRTÉ012 -021	-----	BEV	V	15/gy/ 1									
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V	30/gy/ 2									
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V			30/gy/ 2							
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V				30/gy/ 2						
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V					30/gy/ 2					
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V						30/gy/ 2				
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V							30/gy/ 2			
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V								30/gy/ 2		
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	BEV	V									30/gy/ 2	
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	TEO	V									30/gy/ 2	

⁴ Az Egyetemi Közismereti Bizottság (EKB) által felkínált tantárgyak (ún. „értelmiségi kosár”).

Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	TEO	V									30/gy/ 2	
Értelmiségi kínálatból	ÉRTÉ	-----	TEO	V										30/gy/ 2
TEOLÓGIA – TEOLÓGUS SZAKIRÁNY TÁRGYAI														
Szigorlatok														
Filozófiai szigorlat	FILR001	FILR030 FILR036	TEO	K										-/sz/0
Bibliai sáv														
Hermeneutika 1	BTHB066	-----	TEO	K							30/k/2			
Hermeneutika 2	BTHB067	BTHB066	TEO	K										30/k/2
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Vallási néprajz	BTHB068	-----	TEO	K							30/k/2			
Rendszeres sáv														
Vallástudomány 1	FILR039	-----	TEO	K							30/k/2			
Vallástudomány 2	FILR040	FILR039	TEO	K										30/k/2
Teológia és művészet	DOER02 2	-----	TEO	K							30/k/2			
Teológiai esztétika	DOER02 3	-----	TEO	K										30/k/2
Kulturális antropológia 1.	FILR041	-----	TEO	K					30/k/2					
Kulturális antropológia 2 (Vallásantropológia)	FILR042	-----	TEO	K						30/gy/ 2				
Patrisztika	FILR038	-----	TEO	K								30/k/2		
Vallásfilozófia 2.	FILR036	FILR035	TEO	K							45/k/3			
Teológiatörténet	DOER02 4	-----	TEO	K							30/k/2			
Modern vallásfilozófiai szakszövegolvasás	FILR037	-----	TEO	K										30/gy/ 3
Teológiai szövegolvasás	DOER02 5	-----	TEO	K							30/gy/ 3			
Ökumenika 2	DOER02 6	-----	TEO	K							30/k/3			

Felekezetismeret (egyéb vallási irányzatok)	DOER027	-----	TEO	K							30/k/2			
Művelődéstörténet 1	ETRR061	-----	TEO	K					30/k/2					
Művelődéstörténet 2	ETRR062	ETRR061	TEO	K						30/k/2				
Gyakorlati sáv (gyakorlati jellegű ismeretek)														
Bevezetés a gyakorlati teológiába	GYKG074	-----	TEO	K									45/k3	
Valláslélektan	VPPG070	-----	TEO	K							30/k/3			
Összesítés					Félévek									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Összes óraszám: 3930					450	435	450	450	435	420	405	300	345	240
Összes kredit: 300					30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

MINTATANTERV
Protestáns teológus szak kredités képzéséhez
2009/2010 és 2010/11 és 2011/12 és 2012/13

tan- szék	kód	Név	modul	Választ- hatóság	Előfeltétel	Félévek									
						Kontakt óraszám/követelmény/kredit									
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.						
ŐSZ	AT01	Exegetikai dolgozat I	INT	K	FILBT02						-/gy/5				
ÚSZ	AT02	Exegetikai dolgozat II	INT	K	FILBT02						-/gy/5				
SPC	ST01	Szakedolgozat	PTE	K	ŐSZAT01 ÚSZAT02 FILBT02 BTHBT02 FILFT02 DOERT01 ETRRT02										-/sz/10
FIL (ŐSZ, ÚSZ)	BT02	Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	INT	K	ŐSZBT13 ÚSZBT33				-/sz/5						
BTH (ŐSZ)	BT02	Bibliai szigorlat 1 (ószöv. bev., ószöv. bibliaismeret,)	INT	K	BTHBT50 ŐSZBT15								-/sz/3		
BTH (ÚSZ)	BT03	Bibliai szigorlat 2 (újszöv. bev., újszöv.bibliaismeret,)	INT	K	BTHBT51 ÚSZBT35								-/sz/2		
FIL	FT02	Filozófiai és latin nyelv szigorlat (fil.tört., vallásfil. latin)	INT	K	FILFT14 FILFT15 FILFT19							-/sz/5			
DOE	RT01	Rendszeres teológiai szigorlat (felekezetismeret, dogmatika, etika, dogmatört.)	PTE	K	DOERT17 DOERT19 DOERT23 DOERT28									-/sz/5	

ÓSZ	BT19	Ószövetségi írásmagyarázat IV	PTE	K	ÓSZBT17								10/gy/2		
ÓSZ	BT20	Ószövetségi írásmagyarázat V	PTE	K	ÓSZBT17									10/k/2	
BSV	S010	Ószövetségi írásmagyarázat VI	PTE	KV	ÓSZBT17										10/gy/3
ÚSZ	BT36	Újszövetségi írásmagyarázat I	INT	K	ÚSZBT33					10/k/2					
ÚSZ	BT37	Újszövetségi írásmagyarázat II	INT	K	ÚSZBT36						10/gy/2				
ÚSZ	BT38	Újszövetségi írásmagyarázat III	PTE	K	ÚSZBT37 FILBT02							10/k/2			
ÚSZ	BT39	Újszövetségi írásmagyarázat IV	PTE	K	ÚSZBT37								10/gy/2		
ÚSZ	BT40	Újszövetségi írásmagyarázat V	PTE	K	ÚSZBT37									10/k/2	
BSV	S011	Újszövetségi írásmagyarázat VI	PTE	KV	ÚSZBT37										10/gy/3
BTH	BT56	Bibliai teológia I (Ósz.)	PTE	K	ÓSZBT15							10/k/3			
BTH	BT57	Bibliai teológia II (Ósz.)	PTE	K	BTHBT56								10/k/2		
						I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
BTH	BT58	Bibliai teológia III (Újsz.)	PTE	K	ÚSZBT35									10/k/3	
BTH	BT59	Bibliai teológia IV (Újsz.)	PTE	K	BTHBT58										10/k/2
FIL	FT26	Bevezetés a herm-ba	INT	K	----		10/k/3								
FIL	FT27	A herm. kérdései és története I.	PTE	K	FILFT26							10/k/3			
FIL	FT28	A herm. kérdései és története II.	PTE	K	FILFT27								10/k/3		
Rendszeres teológiai sáv															
DOE	RT20	Bev. a vallástud-ba	INT	K	----		10/k/3								

DOE	RT12	Teológiai enciklopédia	INT	K		5/k/2									
DOE	RT13	Dogmatika prolegomena	INT	K	----			10/k/2							
DOE	RT28	Felekezetismeret (egyházismeret)	INT	K	----	10/k/3									
DOE	RT16	Dogmatika I	INT	K	BTHBT51 DOERT13 DOERT21				10/k/3						
DOE	RT17	Dogmatika II	INT	K	DOERT16 DOERT22					10/k/3					
DOE	RT18	Etika I	PTE	K	----						10/k/2				
DOE	RT19	Etika II	PTE	K	DOERT18							10/k/2			
DOE	RT21	Részletes dogmatörténet I	INT	K	DOERT13				10/k/3						
DOE	RT22	Részletes dogmatörténet II	INT	K	DOERT21					10/k/3					
DOE	RT23	Részletes dogmatörténet III	INT	K	DOERT22						10/k/3				
DOE	RT24	Teológiai esztétika I	PTE	K	----								10/k/3		
DOE	RT25	Teológiai esztétika II	PTE	K	DOERT24									10/k/3	
DOE	RT26	Teológia és művészet I	PTE	K	----								10/k/3		
DOE	RT27	Teológia és művészet II	PTE	K	DOERT26									10/k/3	
VPP	RT10	Valláslelektan	PTE	K	----								10/k2		
ETR	RT50	Egyetemes egyháztörténet I	INT	K	----			10/k/3							
ETR	RT51	Egyetemes egyháztörténet II	PTE	K	ETRRT50				10/k/3						
ETR	RT52	Egyetemes egyháztörténet III	INT	K	ETRRT51					10/k/3					
ETR	RT54	Magyar egyháztörténet I	INT	K	----					10/k/3					

ETR	RT55	Magyar egyháztörténet II	INT	K	ETRRT54						10/k/3				
ETR	RT56	Magyar egyháztörténet III	INT	K	ETRRT55							10/gy/3			
						I.	II.	III.	IV.	V.	VI	VII.	VIII	IX.	X.
GYK	RT11	Bev. a gyakorlati teológiába	INT	K	----		10/k/3								
Filozófiai sáv															
FIL	FT10	Bevezetés a filozófiába	INT	K	----	5/k/2									
FIL	FT11	Részletes filozófiatörténet I	INT	K	----			10/k/3							
FIL	FT12	Részletes filozófiatörténet II	INT	K	FILFT11				10/k/3						
FIL	FT13	Részletes filozófiatörténet III	INT	K	FILFT12					10/k/3					
FIL	FT14	Részletes filozófiatörténet IV	INT	K	FILFT13						10/k/3				
FIL	FT15	Vallásfilozófia	INT	K	----							10/k/2			
FIL	FT16	Latin nyelv I	INT	K	----			15/gy/2							
FIL	FT17	Latin nyelv II	INT	K	FILFT16				15/gy/2						
FIL	FT18	Latin nyelv III	INT	K	FILFT17					15/gy/2					
FIL	FT19	Latin nyelv IV	INT	K	FILFT18						15/gy/2				
FIL	FT20	Ókori nyelvű szövegolvasás I	INT	K	----							10/gy/3			
FIL	FT21	Ókori nyelvű szövegolvasás II	PTE	K	FILFT20								10/gy/3		
FIL	FT22	Ókori nyelvű szövegolvasás III	PTE	K	FILFT21									10/gy/3	
FIL	FT23	Ókori nyelvű szövegolvasás IV	PTE	K	FILFT22										10/gy/3
FIL	FT24	Modern vallásfilozófiai szövegek olvasása	PTE	K	----								10/gy/3		

FIL	FT25	Keleti vallások	PTE	K	----										10/gy/3
Szaknyelvi sáv															
LSV	T010	Bevezetés idegen nyelvű szakszövegek olvasásába	INT	K	----							10/gy/3			
LSV	T011	Idegen nyelvű szakszövegolvasás I	PTE	K	LSVT010								10/gy/3		
LSV	T012	Idegen nyelvű szakszövegolvasás II	PTE	K	LSVT011									10/gy/3	
LSV	T013	Idegen nyelvű szakszövegolvasás III	PTE	K	LSVT012										10/gy/3
						I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
Műveltségi sáv															
BSV	S...	Szeminárium I	INT	KV	----			10/gy/3							
BSV	S...	Szeminárium II	INT	KV	----				10/gy/3						
RSV	S...	Szeminárium III	INT	KV	----					10/gy/3					
RSV	S...	Szeminárium IV	INT	KV	----									10/gy/3	
Értelmségi sáv (választható nem szakmai követelmény)															
ÉRT			PTE	SZV	----	-/gy/2									
ÉRT			PTE	SZV	----		-/gy/2								
ÉRT			PTE	SZV	----			-/gy/2							
ÉRT			PTE	SZV	----				-/gy/2						
ÉRT			PTE	SZV	----					-/gy/2					
ÉRT			PTE	SZV	----					-/gy/2					
ÉRT			PTE	SZV	----	-/gy/2									
ÉRT			PTE	SZV	----							-/gy/2			
ÉRT			PTE	SZV	----								-/gy/2		
Szabadon választható szakmai követelmény															
		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium I.	PTE	SZV	----						10/gy/3				

		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium II.	PTE	SZV	----							10/gy/3			
		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium III.	PTE	SZV	----								10/gy/3		
		Szakdolgozatra felkészítő szeminárium IV.	PTE	SZV	----									10/gy/3	
Kontakt óraszám:940						75	85	105	105	105	95	100	100	90	80
Kredit:300						22	22	28	30	28	37	36	32	32	33

MINTATANTERV

Vallásstanár-nevelő (MA) levelező szak (hittanoktató ill. katechéta alapképzéssel) – 4 félév

Tantárgy	Kód	Előfelt. kódja	Félévek			
			Kontakt óraszám/követelmény/kredit			
			1	2	3	4
Szakterületi modul						
Bibliai sáv						
Vallástörténet 1	BTHBW52	----	10/k/2			
Vallástörténet 2	BTHBW53	BTHBW52		10/k/2		
Ószöv. írásmagyarázat 3	ÓSZBW18	-----	10/k/2			
Ószöv. írásmagyarázat 4	ÓSZBW19	ÓSZBW18		10/gy/2		
Újszöv. írásmagyarázat 3	ÚSZBW38	-----	10/k/2			
Újszöv. írásmagyarázat 4	ÚSZBW39	ÚSZBW38		10/gy/2		
Bibliai teológia 1 (Ósz.)	BTHBW56	----	10/k/3			
Bibliai teológia 2 (Ósz.)	BTHBW57	BTHBW56		10/gy/2		
Bibliai teológia 3 (Úsz.)	BTHBW58	----	10/k/3			
Bibliai teológia 4 (Úsz.)	BTHBW59	BTHBW58		10/gy/2		
Rendszeres sáv						
Dogmatörténet	DOERW14	----	10/k/2			
Dogmatika 1	DOERW16	----	10/k/3			
Dogmatika 2	DOERW17	DOERW16		10/k/3		
Filozófiatörténet 1	FILRW31	-----	10/k/2			
Filozófiatörténet 2	FILRW32	FILRW31		10/k/2		
Egyetemes egyháztörténet 2	ETRRW51	----	10/k/3			
Egyetemes egyháztörténet 4	ETRRW53	ETRRW51		10/k/2		
Gyakorlati sáv						
Vallásdidaktika II. (szakmódszertan)	VPPGW47	VPPGW46			10/gy/2	
Szakmódszertani szeminárium 2	VPPGW76	-----			5/gy/2	
Szabadon választható követelmény						
Gyakorló iskolai gyakorlat (60 óra)	VPPGW60	VPPGW63			60/gy/3	
Szakismereti szigorlatok						
Rendszeres teológiai szigorlat (dogmatika, dogmatörténet, filozófiatörténet)	DOERW01	DOERW14 DOERW17 FILRW32			-/sz/1	
Biblikus szigorlat 1 (ószöv. írásmagy., ószöv. bibliai teol.)	BTHBW02	ÓSZBW19 BTHBW57			-/sz/0	
Biblikus szigorlat 2 (újszöv. írásmagy., újszöv. bibliai teol.)	BTHBW03	ÚSZBW39 BTHBW59			-/sz/0	
Óraszám: 245			90	80	75	0
Kreditek száma: 47			22	17	8	0
Tanári modul						
Nevelésszociológia	VPPGW68	----			10/gy/2	
Iskolaszerveztan	VPPGW69	----			5/gy/1	

Hátrányos helyzet	VPPGW70	----			10/gy/2	
Kollégiumi nevelés és lelkipozítás	VPPGW71	----			10/gy/2	
Családi kommunikáció	VPPGW73	-----		10/gy/2		
Alkohol- és drogfüggés megelőzése	VPPGW74	-----			10/gy/2	
Egyházszociológia	ETRRW61	-----			10/gy/3	
Szakedolgozat 2	SPCSW02	SPCSW01				-/sz/5
			1	2	3	4
Szabadon választható követelmény						
Szeminárium 4	GSVS051	----			10/gy/3	
Szakedolgozat 1	SPCSW01	----			5/gy/1	
Óraszám: 80			0	10	70	0
Kreditek száma: 23			0	2	16	5
Egyéni szakmai gyakorlat						
Összefüggő féléves egyéni gyakorlat	VPPGW59	VPPGW47 VPPGW01				40/gy/18
Gyakorlatkísérő szeminárium	VPPGW77	VPPGW76				10/gy/2
Óraszám: 50			0	0	0	50
Kreditek száma: 20			0	0	0	20
A hittanoktató (katechéta) szakképzésből jóváírható tanegységek						
Valláspedagógia	VPPGW63	VPPGW54		15/k/3		
Vallásdidaktika I. (szakmódszertan)	VPPGW46	-----		15/k/2		
Neveléstörténet	VPPGW53	-----	10/k/2			
Neveléstan	VPPGW54	-----	10/k/2			
Pszichológia 1 (A személyiség fejlődése)	VPPGW61	-----	15/k/3			
Pszichológia 2 (pedagógiai)	VPPGW62	VPPGW61		10/k/3		
Valláspszichológia	VPPGW55	VPPGW61		10/k/2		
Általános didaktika 1	VPPGW64	-----	15/k/3			
Általános didaktika 2	VPPGW65	VPPGW53 VPPGW54 VPPGW64		10/gy/2		
Egyházi és gyülekezeti kommunikáció	VPPGW57	----	10/gy/2			
Önismereti gyakorlat	VPPGW58	----		10/gy/2		
Pedagógiai-pszichológiai szigorlat	VPPGW01	VPPGW53 VPPGW54 VPPGW62 VPPGW55 VPPGW65			-/sz/1	
Szakterületi szeminárium	VPPGW78	-----			10/gy/3	
Óraszám: 140			60	70	10	0
Kreditek száma: 30			12	14	4	0

Összesítés				
Kontaktórák összesen: 515	150	160	155	50
Teljesítendő kreditek száma: 90	22	19	24	25
A hittanoktató (katechéta) szakképzésből jóváírható kreditek száma: 30	12	14	4	0
A képzés kreditkövetelménye: 120	34	33	28	25

MINTATANTERV

Vallásstanár-nevelő (MA) levelező szak (lelkész alapképzéssel) – 4 félév

Tantárgy	Kód	Előfelt. kódja	Félévek			
			Kontakt óraszám/követelmény/kredit			
			1	2	3	4
Szakterületi modul						
Valláspedagógia	VPPGW63	VPPGW54		15/k/3		
Vallásdidaktika I. (szakmódszertan)	VPPGW46	-----		15/k/2		
Szakmódszertani szeminárium 1	VPPGW75	-----		5/gy/1		
Vallásdidaktika II. (szakmódszertan)	VPPGW47	VPPGW46			10/gy/2	
Szakmódszertani szeminárium 2	VPPGW76	-----			5/gy/2	
Gyakorló iskolai gyakorlat (60 óra)	VPPGW60	VPPGW63			60/gy/3	
Szabadon választható követelmény						
Szeminárium 3	GSVS050	-----			10/gy/3	
Óraszám: 120			0	35	85	0
Kreditek száma: 16			0	6	10	0
Tanári modul						
Neveléstörténet	VPPGW53	-----	10/k/2			
Neveléstan	VPPGW54	-----	10/k/2			
Pszichológia 1 (A személyiség fejlődése)	VPPGW61	-----	15/k/3			
Pszichológia 2 (pedagógiai)	VPPGW62	VPPGW61		10/k/3		
Valláspszichológia	VPPGW55	VPPGW61		10/k/2		
Általános didaktika 1	VPPGW64	-----	15/k/3			
Általános didaktika 2	VPPGW65	VPPGW53 VPPGW54 VPPGW64		10/gy/2		
Nevelésszociológia	VPPGW68	----			10/gy/2	
Iskolaszervezetan	VPPGW69	----			5/gy/1	
Egyházi és gyülekezeti kommunikáció	VPPGW57	----	10/gy/2			

Önismereti gyakorlat	VPPGW58	----		10/gy/2		
Hátrányos helyzet	VPPGW70	----			10/gy/2	
Kollégiumi nevelés és lelkigondozás	VPPGW71	----			10/gy/2	
Családi kommunikáció	VPPGW73	-----		10/gy/2		
Alkohol- és drogfüggés megelőzése	VPPGW74	-----			10/gy/2	
Egyházszociológia	ETRRW61	-----			10/gy/3	
Pedagógiai-pszichológiai szigorlat	VPPGW01	VPPGW53 VPPGW54 VPPGW62 VPPGW55 VPPGW65			-/sz/1	
Szakdolgozat 2	SPCSW02	SPCSW01				-/sz/5
Szabadon választható követelmény						
Szeminárium 4	GVS051	----			10/gy/3	
Szakdolgozat 1	SPCSW01	----			5/gy/1	
Óraszám: 180			60	50	70	0
Kreditek száma: 45			12	11	17	5
			1	2	3	4
Egyéni szakmai gyakorlat						
Összefüggő féléves egyéni gyakorlat	VPPGW79	VPPGW47 VPPGW01				60/gy/28
Gyakorlatkísérő szeminárium	VPPGW77	VPPGW76				10/gy/2
Óraszám: 70			0	0	0	70
Kreditek száma: 30			0	0	0	30
Teológus-lelkész szakképzésből jóváírható tanegységek						
Vallástörténet 1	BTHBW52	----	10/k/2			
Vallástörténet 2	BTHBW53	BTHBW52		10/k/2		
Ószöv. írásmagyarázat 3	ÓSZBW18	-----	10/gy/2			
Ószöv. írásmagyarázat 4	ÓSZBW19	ÓSZBW18		10/gy/2		
Újszöv. írásmagyarázat 3	ÚSZBW38	-----	10/gy/2			
Újszöv. írásmagyarázat 4	ÚSZBW39	ÚSZBW38		10/gy/2		
Bibliai teológia 1 (Ósz.)	BTHBW56	----	10/k/3			
Bibliai teológia 3 (Úsz)	BTHBW58	----	10/k/3			
Dogmatika 1	DOERW16	----	10/k/3			
Dogmatika 2	DOERW17	DOERW16		10/k/3		
Filozófiatörténet 1	FILRW33	-----	5/k/1			
Egyetemes egyháztörténet 2	ETRRW51	----	10/k/3			
Egyetemes egyháztörténet 4	ETRRW53	ETRRW51		10/k/2		
Óraszám: 125			75	50	0	0
Kreditek száma: 30			19	11	0	0

Összesítés				
Kontaktórák összesen: 495	135	135	155	70
Teljesítendő kreditek száma: 91	12	17	27	35
Teológus-lelkész szakképzésből jóváírható kreditek száma: 30	19	11	0	0
A képzés kreditkövetelménye: 121	31	28	27	35

MINTATANTERV

Vallásstanár-nevelő (MA) levelező szak (protestáns teológus alapképzéssel) – 4 félév
2012/2013

Tantárgy	Kód	Előfelt. kódja	Félévek			
			Kontakt óraszám/követelmény/kredit			
			1	2	3	4
Szakterületi modul						
Valláspedagógia	VPPGW63	VPPGW54		15/k/3		
Vallásdidaktika I. (szakmódszertan)	VPPGW46	-----		15/k/2		
Szakmódszertani szeminárium 1	VPPGW75	-----		5/gy/1		
Vallásdidaktika II. (szakmódszertan)	VPPGW47	VPPGW46			10/gy/2	
Szakmódszertani szeminárium 2	VPPGW76	-----			5/gy/2	
Gyakorló iskolai gyakorlat (60 óra)	VPPGW60	VPPGW63			60/gy/3	
Egyházi ének 1	HIMGW10	-----	10/k/2			
Egyházi ének 2	HIMGW11	HIMGW10		10/k/2		
Katechetika 1	VPPGW80	-----	10/k/2			
Katechetika 2	VPPGW81	VPPGW80		10/k/2		
Hitvallásismeret	DOERW18	-----	10/k/2			
Szabadon választható követelmény						
Szeminárium 3	GSVS050	-----			10/gy/3	
Óraszám: 170			30	55	85	0
Kreditek száma: 26			6	10	10	0
Protestáns teológus szakképzésből jóváírható tanegységek						
Ószöv. írásmagyarázat 3	ÓSZBW18	-----	10/gy/2			
Ószöv. írásmagyarázat 4	ÓSZBW19	ÓSZBW18		10/gy/2		
Újszöv. írásmagyarázat 3	ÚSZBW38	-----	10/gy/2			
Újszöv. írásmagyarázat 4	ÚSZBW39	ÚSZBW38		10/gy/2		
Bibliai teológia 1 (Ósz.)	BTHBW56	----	10/k/3			
Bibliai teológia 3 (Úsz)	BTHBW58	----	10/k/3			
Dogmatika 1	DOERW16	----	10/k/3			
Dogmatika 2	DOERW17	DOERW16		10/k/3		
Egyetemes egyháztörténet 4	ETRRW53			10/k/2		
Óraszám: 90			50	40	0	0
Kreditek száma: 22			13	9	0	0
Tanári modul						
Neveléstörténet	VPPGW53	-----	10/k/2			
Neveléstan	VPPGW54	-----	10/k/2			
Pszichológia 1 (A személyi- ség fejlődése)	VPPGW61	-----	15/k/3			
Pszichológia 2 (pedagógiai)	VPPGW62	VPPGW61		10/k/3		
Általános didaktika 1	VPPGW64	-----	15/k/3			
Általános didaktika 2	VPPGW65	VPPGW53 VPPGW54 VPPGW64		10/gy/2		

Nevelésszociológia	VPPGW68	----			10/gy/2	
Iskolaszerveztan	VPPGW69	----			5/gy/1	
Egyházi és gyülekezeti kommunikáció	VPPGW57	----	10/gy/2			
Önismereti gyakorlat	VPPGW58	----		10/gy/2		
Hátrányos helyzet	VPPGW70	----			10/gy/2	
Kollégiumi nevelés és lelkipozítás	VPPGW71	----			10/gy/2	
			1	2	3	4
Családi kommunikáció	VPPGW73	-----		10/gy/2		
Alkohol- és drogfüggés megelőzése	VPPGW74	-----			10/gy/2	
Egyházszociológia	ETRRW61	-----			10/gy/3	
Pedagógiai-pszichológiai szigorlat	VPPGW01	VPPGW53 VPPGW54 VPPGW62 VPPGW55 VPPGW65			-/sz/1	
Biblikus szigorlat 1 (őszöv. írásmagy., őszöv. bibliai teol.)	BTHBW02	ŐSZBW19 BTHBW56	-/sz/0			
Biblikus szigorlat 2 (újszöv. írásmagy., újszöv. bibliai teol.)	BTHBW03	ÚSZBW39 BTHBW58	-/sz/0			
Szakedolgozat 2	SPCSW02	SPCSW01				-/sz/5
Szabadon választható követelmény						
Szeminárium 4	GSVS051	----			10/gy/3	
Szakedolgozat 1	SPCSW01	----			5/gy/1	
Óraszám: 170			60	40	70	0
Kreditek száma: 43			12	9	17	5
Egyéni szakmai gyakorlat						
Összefüggő féléves egyéni gyakorlat	VPPGW79	VPPGW47 VPPGW01				60/gy/28
Gyakorlatkísérő szeminárium	VPPGW77	VPPGW76				10/gy/2
Óraszám: 70			0	0	0	70
Kreditek száma: 30			0	0	0	30

Összesítés				
Kontaktórák összesen: 500	140	135	155	70
Teljesítendő kreditek száma: 99	18	19	27	35
Protestáns teológus szakképzésből jóváírható kreditek száma: 22	13	9	0	0
A képzés kreditkövetelménye: 121	31	28	27	35

TÁRGYLEÍRÁSOK

I. Teológia – lelkész szakirány

12 féléves, osztatlan, nappali tagozatos , államilag támogatott és költségtérítéses képzés
Szakképzettség: okleveles református teológus/lelkész

I. félév:

ÓSZB010 – HÉBER NYELV 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Folyamatosan zh-k, majd szóbeli vizsga (koll.)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd. Hangsúlyos a morfológia, a syntaxis a nyelvgyakorlat során kerül előtérbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A sémi nyelvek: „sémi”, a sémi nyelvek felosztása, a héber nyelv helye.
2. Rövid héber nyelvtörténet: a héber nyelv négy korszakai, a bibliai héber jellemzői, Biblián kívüli nyelvm emlékek.
3. A héber írás és olvasás: az alefbét kialakulása, spirantizáció, a magánhangzók, az olvasás szabályai, akcentusok.
4. Névmasok: személyes névmások, mutató ~, kérdő ~, a vonatkozó ~, a határozatlan ~.
5. A főnevek: nem, szám, személy, rendhagyó főnevek.
6. Birtokos ragozás: status absolutus és construstus, birtokragok.
7. Melléknevek: a jelzős szerkezet, a melléknevek fokozása.
8. Prepozíciók: csoportosításuk, ragozásuk.
9. Kötőszók, határozószók.
10. Számnevek (tőszámnevek, sorszámnevek, törtszámnevek).
11. Igeragozás. Szerkezeti tudnivalók: gyök, igerőrs, binján. Az erős igerőrs ragozása, a wáw consecutivum, imperativus energicus, nun paragogicum etc.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.
- Tóth Kálmán (1998): *A héber nyelvtan elemei szabályai*. KRE-HTK, Bp.;
- Karasszon Dezső (1994): *Héber gyakorlókönyv és bibliai arám nyelvtan*. KRE-HTK, Bp.;
- az előadó által összeállított „handout”-ok.

Ajánlott irodalom:

- Joüion, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. Pontificio Istituto Biblico, Róma;
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford.
- Gyakorlati nyelvtanok közül:*
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. (Helbing & Lichtenhahn, Bazel);
- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville;
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. Cambridge University Press, Cambridge.
- H-D. Neef, *Arbeitsbuch Hebräisch* (UTB 2429; Mohr Siebeck, 2006².)

ÚSZB030 – GÖRÖG NYELV 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere: Zh./teszt/szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása, a görög írásrendszer megismerése és begyakorlása, az olvasási készség megszerzése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek megszerzése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az alábbi nyelvtani (tankönyvi) anyag főként hétfőnként kerül előadásra. Emellett átfogó előadások is elhangzanak, főként a szerdai alkalmakon, valamint válogatott újszövetségi szakaszokat olvasunk.

- hét: A görög írás; az olvasás gyakorlása
- hét: a hangsúlyjelek; a 2. deklináció; diftongus-töví igék praesens imperfectum ragozása; TK I. olvasmány.
- hét: az 1. deklináció; a görög konjugáció rendszere; diftongus-töví igék praet. imperf.; TK II. olv.
- hét: a 3. deklináció (labialisok és gutturálisok) az imperf. coniunctivus (act.) és a praet. imperf. mediopassivi; TK III. olv.
- hét: praesens imperf. mediopassivi; TK. III. olv. (folytatás); a 3. deklináció; az imperf. coniunctivus (mp.) és participiumok; TK. IV. olv.

6. hét: likvidák deklinációja; az imperf. imperativus + az imperfecta actio ismétlése; magánhangzós (összevont tövű) igék ragozása; TK. V. olv.
7. hét: zárthelyi dolgozat; TK. VI. olv.; a futurum.
8. hét: nazális tövűek; TK. VI. olv. /folytatás/; a szigma-tövűek; az 1. aoristos activi.
9. hét: az 1. aoristos passivi; TK. VII. olv..
10. hét: névmások; atématikus igék; a genitivus absolutus; TK. VII. olvasmány (folytatás), memoriter.
11. hét: TK. VIII. olv.
12. hét: TK. VIII. olv. (folytatás).
13. hét: Félévzáró zárthelyi dolgozat.
14. hét: ismétlés, szóbeli feleletekre lehetőség
15. hét: ismétlés, szóbeli feleletekre lehetőség

Évközi tanulmányi követelmények:

Tesztek

Két zh., előre láthatólag a 7. és 13. héten (azaz a szorgalmi idő közepe és vége felé)

Szóbeli feleletek lehetősége a félév végén

A tanegység elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása, valamint a zárthelyi dolgozatok/tesztek megírása.

Kötelező irodalom:

- Tankönyv (TK): Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás). A tankönyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban (Ráday u. 27., a HTK-val szemben).

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000;
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999;
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage);
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965);
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958); Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992;
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (új kiadása is megjelent 2007-ben);
- Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997 (második, változatlan kiadás)

BTHB050 – BIBLIAISMERET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret első félévi oktatásának célja az ószövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell, hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során írandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Ószövetségbe: az Ószövetség népének története, Izráel vallása, könyvei, kánon- és szövegtörténet, irodalmi műfajai, régészet és Ószövetség
2. Teremtéstörténetek, őstörténet, patriarchák története, József (1Móz)
3. Izráel Egyiptomban, tíz csapás, kivonulás, pusztai vándorlás, honfoglalás (2Móz-Józs)
4. A bírák kora, harc a filiszteusokkal, Sámuel, Saul, Dávid, a királyság kialakulása (Bír-Ruth-1-2Sám)
5. Salamon, az ország kettészakadása, az északi és déli országrész története (1-2Kir, 1-2Krón)
6. A babiloni fogság, a fogság prófétái, élet a fogságban; újjáépítés (Ezsdrás és Nehémiás)
7. Eszter-Jób-Zsoltárok
8. Péld-Préd-Énekek
9. A próféták 1. (Ézs-Jer-JSir)
10. A próféták 2. (Ez-Mal)
11. Apokaliptika (Dán) és a deuterokanonikus bibliai könyvek
12. Összefoglalás, értékelés, jegybeírás

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok minden óra elején (tartalmi kérdések, nevek, események, memoriterek)

Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

A zárthelyi dolgozatok jegyeinek alapján a félévet lezárni nem tudó (bizonytalanra álló) hallgatók, akik nem írtak meg egy vagy több zárthelyit, illetve akiknek elégtelen zárthelyijük van, azok kollokviumon adnak számot a tananyag elsajátításáról

Kötelező irodalom:

- *Biblia – Magyarázó jegyzetekkel.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- Burján T. és Pecsuk O. (szerk.), *Bibliai iránytű.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó,
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret.* Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Pákozdy László Márton, *Bibliaiskola.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2007.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.

BTHB061 – ÓKORI VALLÁSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja az, hogy a hallgatók megismerjék a vallástudomány alapfogalmait, módszereit, eredményeit; a vallástudomány, illetve vallástörténet és a teológia összefüggéseit és esetleges különbségeit; a vallástudomány, ill. vallásfenomenológia teológiai alkalmazásának lehetőségeit és korlátait. Az ókori vallások részletes megismertetése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diszciplína helye, jelentősége a teológiai tanulmányok között. Vallástudomány és keresztyén teológia. Vallástörténet és bibliai teológia. Mi a vallás? Elméletek a vallás eredetéről. A Kijelentés
2. Vallásos fogalmak és életjelenségek. Manaizmus, fétisizmus, animizmus, totemizmus, tabu, mágia. Természeti jelenségek istenítése. Az istenfogalom fejlődésének főbb állomásai
3. Vallásos életmód – az élet megszentelése. Szent személyek. Szent helyek. Szent idők. Szent szavak. Szent cselekmények
4. A sumér, asszír-babiloni, kánaáni (nyugat-sémi), egyiptomi, perzsa, a görög-római vallások részletes ismertetése

Évközi tanulmányi követelmények:

Az ajánlott irodalomból egy az oktatóval előre egyeztetett könyv kijelölt részének önálló feldolgozása házi dolgozat formájában.

Kötelező irodalom:

- Herczeg Pál (1991 és újabb kiadásai): *Vallástörténet*. Budapest.
- M. Eliade (1994): *Vallási hiedelmek és eszmék története I-II-III*. Századvég Kiadó, Budapest.
= M. Eliade (2006): *Vallási hiedelmek és eszmék története* (egy kötetben). Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto (1997): *A Szent*. Osiris Kiadó, Budapest
- G. van der Leeuw (2001): *A vallás fenomenológiája*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Voigt Vilmos (2004): *A vallási élmény története. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kiadó, Budapest.; Voigt Vilmos (2006): *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kiadó, Budapest.
- J. Ries (2003, szerk.): *A szent antropológiája. A Homo religiosus eredete és problémája*. Typotex Kiadó, Budapest.; J. Ries (2006, szerk.): *A hívő ember a zsidó, a keresztyén és az iszlám vallásban*. Typotex Kiadó, Budapest.
- G. Widengren (1969): *Religionsphänomenologie*. De Gruyter, Berlin.
- D. Cupitt (én.): *Eltűnt istenek nyomában. A vallásosság jövője*. Kulturtrade Kiadó.
- Pais István (1988): *Ember és vallás. Adalékok a vallás kritikájához és struktúrájához*. Budapest.
- G. J. Bellinger (1993): *Nagy valláskalauz*. Akadémia Kiadó, Budapest.;

- Bodrogi T. et al. (1978): *Mitológiai ABC*. Gondolat Kiadó, Budapest.;
- R. Graves(1985): *Görög mítoszok*. Európa Kiadó, Budapest;
- E. Hamilton (1992): *Görög és római mitológia*. Holnap Kiadó, Budapest.;
- Kerényi K. (1977): *Görög mitológia*. Gondolat Kiadó, Budapest.;
- H. Ringgren (1979): *Die Religionen des Alten Orients*. Göttingen.

BTHB064 - PROSZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A proszeminárium célja, hogy a hallgatót bevezesse az egyetemi tanulás és teológiai tudományos munka módszertanába. Megismerteti a hallgatókat a teológiai tudományok rendszerével, felépítésével, a jegyzetelés, könyvtározás és dolgozatírás módjaival, követelményeivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A teológiai tudományok rendszere
2. A teológiai tudományok segédtudományai
3. Tanulásmódszertan A
4. Tanulásmódszertan B
5. Könyvtárismeret
6. Könyvtárhasználat
7. Írásbeli munkák
8. A szemináriumi dolgozat
9. A TDK dolgozat
10. A szakdolgozat
11. Tudományos írások műfajai
12. ZH

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív órai munka + zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába (Budapest: Osiris 1995)
- Umberto Eco: Hogyan írjunk szakdolgozatot? (Budapest: Kairosz 2005)
- Gyurgyák János: Szerzők és szerkesztők kézikönyve (Budapest: Osiris 2005)

Ajánlott irodalom:

- Karner Károly: Bevezetés a teológiába (Budapest: 1954)
- Kocsis Elemér: Bevezetés a teológiába (Debrecen. 1979)
- Horváth Tibor-Papp István: Könyvtárosok kézikönyve 1-5 (Budapest: Osiris 1999-2003)

DOER010 – HITVALLÁSISMERET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek a tantételek klasszikus reformatori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és hitvallás. HK 21-24
2. Isten kijelentése és a Szentírás. HH I-II
3. Az egyetlen vigasztalás és a HK néhány jellegzetessége. HK 1-5
4. Az ember nyomorúsága, az eredendő bűn és szabad akarat kérdése. HK 6-9, 11-14, HH VIII-IX
5. A szabadító személye. HK 15-19, HH XI
6. A Szentháromság Isten HK 25, HH III
7. A teremtmény, mindenható Atya, a látható és láthatatlan világ HK 26, HH XI
8. A gondviselő Isten HK 27-28, HH VI
9. Krisztus hármassága a miénk HK 31-34
10. Krisztus útja a megaláztatástól a felmagasztalásig HK 35-37, 40-46, 49, 52

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancthon: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deutsch, Gütersloh, 1997
- Luther Márton *négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.

- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Doedrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekenntnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete*. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus de reformierten Tradition. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

ETRR050 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Csütörtök 16,00–18,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ösgyülekezettől a reformációig

1. Az egyháztörténet írása, tárgya, módszere; az egyháztörténet helye a teológiai stúdiumok között
2. A keresztyénség létrejötte, gyülekezeti élet: hit, kultusz, szervezet, hierarchia
3. Harc a vallásszabadságért; keresztyénüldözések, keresztyénség terjedése
4. A keresztyén erkölcs, egyházfegyelem az V. századig. A szerzetesi életforma kialakulása
5. Nursiai Benedek – forráselemzés
6. A pápaság megerősödése, kapcsolata a frank uralkodókkal
7. A pápaság és az uralkodók harca III. Ince pápáig, keresztes-hadjáratok a reformációig
8. Az előreformáció szükségessége, a pápaság avignon-i fogsága, reformzsinatok, Wycklif, Husz
9. A házi írásbeli dolgozat - egy-egy adott témában – megbeszélése, értékelése
10. A reformáció kiváltó okai, Luther élete és reformátorrá válása, 95 tétel (forráselemzés)
11. Harc a reformáció elfogadásáért az egyházi, a világi méltóságokkal és a tévtanítókkal
12. Luther dogmatikai vitái, Margburgi Kollokvium
13. Helvét reformáció – Zwingli, a 67 tétel tanulmányozása
14. Zwingli teológiája, berni disputa és úrvacsora vita. Bullinger élete és munkája, Consensus Tigurinus, I. és II. Helvét Hitvallás.
15. Összefoglalás: a lutheri és a svájci reformáció eredményei, hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés és egy adott téma rövid, házi, írásbeli kidolgozása

Kötelező irodalom:

- Révész I. - Segesváry L., Az egyháztörténelem alapvonalai, Debrecen, 1936. (reprint 1991)
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.

- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Diarmaid MacCulloch, A reformáció története, ford. Varga Benjámin, Bp. Európa, 2011. 1255
- A kezdetektől a reformációig, szerk.: Dienes-Misák, Sárospatak 2007. 146.
- A reformáció, szerk.: Dienes Dénes, Sárospatak, 2008. 191.
- Ulrich Gabler, Huldrych Zwingli, Kálvin Kiadó, 2008. 186.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Baur, F. C., A keresztyén egyház a IV. V. VI. századokban, Bp. 1879.
- Baur, F. C., A középkori keresztyén egyház, Bp. 1882.
- Szent Ágoston vallomásai, Bp. 1975. Ecclesia
- Augustinus, Isten városáról. I-II. Bp. 1942, 1943.
- Canterbury Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek I., Bp. Osiris, 2001.
- Henry Chadwick, A korai egyház, Bp. Osiris, 2003.
- Bárczay Gy., Augustinus történetfilozófiája, é.n.
- Szent Ágoston, A keresztyén tanításról, Bp. 1944 Szent István Társulat
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Corona Bamberg, Az emberség ára, Eisenstadt, 1974.
- Harnack, A., A szerzetesség ideáljai és története, Bp. 1911.
- Adolf von Harnack, A keresztyénség lényege, Bp. Osiris, 2000.
- Louis Charpentier, A templomos lovagok titkai, Bp. 1992.
- Vanyó L., Az ókeresztény egyház és irodalma, Bp. 1988. Szent István Társulat
- Vanyó L., Legyetek tökéletesek...
- Timkó I., Keleti keresztyénség, keleti egyházak, Bp. 1983.
- Beda Venerabilis, English Church, Edinburgh, 1955.
- Louis Bréhier, Bizánc tündöklése és hanyatlása, Bp. Bizantológiai Intézeti Alap, 1997.
- Bozsóki Pál G., Kereszteshadjáratok, Szeged, 1995.
- Walter Zöllner, A keresztes háborúk története, Bp. 1980.
- Frantisek Palacky, A huszitizmus története, Bp. Európa, 1984. 726
- Marczali H., A reformáció kora, Budapest, 1901
- Masznyik E., szerk. Luther Márton egyházreformáló iratai, Pozsony, 1905
- Wiczián D., Luther előadói munkássága, Budapest, 1930
- R. Friedenthal, Luther élete és kora, Budapest, Gondolat, 1977
- Erdős J., Zwingli Ulrich élete és reformátori működése főbb vonásokban, Debrecen, 1884
- Benke I., Zwingli Ulrich élete és a helvét reformáció megalapítása, Seps-Szentgyörgy, 1884
- Soós B., Zwingli Ulrich küzdelme a római katolikus egyház ellen 1519-1524, Debrecen, 1935
- Zwingli, Comentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata, Kálvin János Társaság, Budapest, 1999 (reprint)
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907
- Szántó K., „A reformáció története” A katolikus egyház története, Budapest, 1983
- O. Chadwick, A reformáció, Osiris, Budapest, 1997
- A korszak egyéb forráskiadványai

GYKG067 - EKKLEZIASZTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Órai munka, házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók tekintélyes része erősen szekularizált háttérből érkezik és nincs kellő ismeretük a Magyar Református Egyház életéről. A stúdium célja, hogy leíró tájékoztatást adjon egyházunk életéről. Az ekkleziasztika tudománya az egyház adott pillanatában vizsgálja az egyházi életet, azaz egyház a jelenben. A tantárgyi követelmények is erre irányulnak, hogy a Református Egyház helyzetét a jelenben vizsgálja meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ekkleziasztika a gyakorlati teológia körébe tartozik és megkülönböztetendő az ekkleziológiától, amely rendszeres teológiai tárgy. A hallgatóknak szükséges, hogy alapvető egyházi ismereteket elsajátítsanak, mert csak így lehetséges a gyülekezetben végzett szolgálat eredményességére legalább kísérletet tenni.

Az évközi követelmények szűkülő körben vizsgálják az egyház és benne a lelkészek helyzetét a társadalmi kerettől indulva, a teológia tudományán keresztül a gyülekezeti, sőt családi kerethez megérkezve.

1. A Magyar Református Egyház és a mai társadalom (posztmodern és magyar helyzetkép)
2. A Magyar Református Egyház szervezeti felépítése és története
3. A gyakorlati teológia preskriptív és proskriptív jellege
4. Egyházunk igehirdetési gyakorlata
5. Egyházunk diakóniája és missziója
6. A gyülekezet teológiai és ekkleziisztikai szempontból
7. A presbitérium munkája
8. A gyülekezeti éneklés helyzete
9. Kiscsoportok működése a gyülekezetben
10. Egyház és iskolaügy
11. A Budapesti Református Teológia története és a teológus diák „útja”
12. A lelkipásztor helyzete a gyülekezetben

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: A magyar református ekkleziasztika nagy vonalakban, 1970-2000 Budapest 2003
- Imre Lajos: Ekkleziasztika, 1941
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában Budapest 2000
- Douglass: Új reformáció Budapest 2002
- Douglass: Isten szeretetének ünnepe, Kálvin és Luther Kiadó 2005

- Kádár Ferenc: Egyház itt és most, Az ekkleziasztika művelésének alapjai, eredményei és mai lehetőségei, Doktori kézirat, Sárospatak 2006.
- Makkai Sándor: Az egyház bűnei; és Egyházi életünk Válsága. Kálvin Kiadó 2005

Ajánlott irodalom:

GYKG033 – HOMILETIKA I.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkész szakos hallgatók egyik legfontosabb feladata lesz az igehirdetés. Ennek elméletét tartalmazza a homiletika. Az első félévben praktikus homiletikával foglalkoznak, amelynek keretében megismerik a hallgatók a prédikáció készítésének szabályait és a felkészülés folyamatát. Erre az átcsoportosításra azért van szükség, mert a hallgatók karácsonykor már legációba mennek, és prédikálniuk kell. E stúdium segít abban, hogy elsajátítsák az alapvető ismereteket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Végigvesszük a prédikációra készülés alapszabályait sok példával szemlélítve.

Alapvető témakörök:

1. A készülés fontossága
2. A textus kiválasztása
3. A bibliafordítás fontossága
4. Meditáció
5. Alapvető exegetikai szabályok
6. Alapvető hermeneutikai szabályok
7. A prédikáció felépítése
8. A prédikáció formába öntése
9. A prédikáció a szószéken
10. Alapvető formai és tartalmi kritériumok

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Homiletika Budapest 2006
- Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagykőrös 2004
- Ravasz László: A gyülekezeti istentisztelet elmélete Pápa 1915

Ajánlott irodalom:

- Boross Géza: Homiletika (teológiai jegyzet) Budapest 1988
- Czegléd Sándor: Homiletika (teológiai jegyzet) Debrecen 1951
- Pásztor János: Homiletika Debrecen 1986

- Igehirdetők kézikönyve Budapest 1980
- Boross Géza: Homiletikai tanulmányai Református Egyház évfolyamaiban
- Barth: Homiletika Zürich 1966
- Fekete Károly: Homiletika Debrecen 1993
- Robinson: Igehirdetés igei módon Budapest é.n.
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Szőnyi György: Felkészülés a prédikációra Sárospatak 1992

GYKG065 – BESZÉDTECHNIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédalképesség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

Órákon való aktív részvétel, gyakorlati feladatok megoldása, egy szabadon választott prózai és verses mű előadása.

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre: Tiszta beszéd

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre: Szó-Hang-Gesztus

HIMG068 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- mivel az egyházi éneklés legfőbb mértéke a Szentírás, ismerje meg, mit tanít a Biblia az éneklésről; illetve mit tanítanak reformátor eleink az éneklésről
- ismerje meg, melyek Csomasz Tóth Kálmán szerint a helyes egyházi ének ismertetőjegyei
- ismerje meg református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népének felmondása memoriter, 20 népének felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950. 9–14, 35–44.
- Dobszay László: Az egyházzene tiszta eszméje. *Magyar Egyházzene* I (1993/1994), 12–17.
- Kálvin János: Előszó a Zsoltárokhoz. *Zsoltár* I/4. (1994) 2–3. vö.: Kálvin János: *A keresztyéneknek...* in: Goudimel, Claude: *Zsoltárok 1565*. Közreadja: Bólya József. Budapest 2002. 6–8.
- „...eleitől #ogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. *ReZeM* 1993. 7–12, 33–35. (47–52).
- Bourgeois, Loys: *A muzsika igaz útja*. Ford.: Jeney Zoltán. Budapest 2003. Olvasandó: Ferenczi Ilona utószavából: Louis Bourgeois, a zenész és zeneszerző. 65–68.
- Kodály Zoltán: *Gyermekek zenei szemlé* 1929, II. kötet 1–9. (Sok újabb kiadás, pl: A zene mindenkié. Budapest, 1975. 46–60.)

Ajánlott irodalom:

- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék *Magyar Zene* 1976. 119–133.

- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve. *Irodalomtörténeti Közlemények* 1976., 367.-381.
- Czeglédy Sándor: Néhány megjegyzés Huszár Gál most megtalált énekeskönyvéről. *Református Egyház* 28 (1976), 174.-178.
- Czeglédy Sándor: Zur Geschichte der evangelischer Kantionalbücher in Ungarn. *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie* 8 (1963), 159.-
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvételek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A 16. század magyar dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: *A magyar egyházi népének vázlatos története*. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 778-797.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenei történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Dobszay László: *A népének hazai története. Tények és tanulságok*. *Vigilia* 37 (1972) 4.sz. 2-12.
- H. Hubert Gabriella: *A régi magyar gyülekezeti ének*. Universitas Kiadó 2004.
- Jenny, Marcus: *A reformátusok hozzájárulása a 16-17. századi gyülekezeti énekhez és egyházzenehez*. *Magyar Egyházzene* II/4.
- *Répertoire de la poésie hongroise ancienne*. Manuel de correction d'erreurs dans la base de données. Paris 1992. I-II. (ad corpus poetarum)
- Szabolcsi Bence: *A magyar zene évszázadai*. Tanulmányok I. A középkortól a XVII. századig. Sajtó alá rend.: Bónis F. Bp., 1959 - Tinódi zenéje A Tinódi dallamok hasonmásával és átiratával. 39-100., A XVI.sz. magyar történelmi zenéje. A Hoffgreff-énekeskönyv dallamainak kritikai kiadásával. 101-156.
- Szendrei Janka - Dobszay László - Rajeczky Benjamin: *XVI-XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I-II*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1979.
- Varjas Béla: *A reformáció énekirodalma. A magyar irodalom története 1600-ig. A magyar irodalom története 1.* (Szerk.: Klaniczay T.), Bp. 1964, 311.-

II. félév:

ÓSZB011 – HÉBER NYELV 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB010 – Héber nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A héber nyelvtan morfológiájának második nagy blokkja.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Megszerzendő ismeretek: az igeragozás 2. és 3. nagy csoportjának megismerése, valamint az igealakok felismerésének begyakorlása. Emellett minden olyan gyök megtanulása, ami legalább x100 előfordul a Héber Bibliában. Ezzel egy bázisszókincs épül ki az előző szemeszter lexikális anyagával együtt.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (min. 4), olvasásból órai felelés folyamatosan, valamint órai teljesítménnyel lehetőség van jelesek szerzésére.

Kötelező irodalom:

- Egeresi László S.: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüion, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. PIB, Róma
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. Helbing & Lichtenhahn, Bazel

Gyakorlati nyelvtanok közül:

- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. CUP, Cambridge

ÚSZB031 – GÖRÖG NYELV 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: gyakorlat követelményei, zh./teszt/szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása. Az olvasási készség fejlesztése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek elmélyítése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az alábbi nyelvtani (tankönyvi) anyag főként hétfőnként kerül előadásra. Emellett átfogó előadások is elhangzanak, főként a szerdai alkalmakon, valamint válogatott újszövetségi szakaszokat olvasunk.

- 1.-6. hét: Varga Zsigmond TK olvasmányai és nyelvtani anyaga a 10. olvasmányig. Nyelvtani táblázatok, memoriterek.
7. hét: I. zárthelyi dolgozat

3. 8.-11. hét: Varga Zsigmond TK olvasmányaiból válogatás és nyelvtani anyag a 11. olvasmánytól. Nyelvtani táblázatok, memoriterek.
4. 12.-13. hét: ismétlés
5. 13. vagy 14. hét: II. zárthelyi dolgozat.
6. 15. hét: szóbeli feleletekre lehetőség

A tanegység elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. A kollokviumi vizsgára állás feltétele a rövid tesztek és a két nagy zárthelyi dolgozat megírása.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zh-k a szorgalmi idő közepén és végén

Szóbeli feleletekre lehetőség a félév végén

Kötelező irodalom:

Tankönyv (TK):

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás)

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage)
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965)
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958)
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (új kiadása is megjelent 2007-ben)

BTHB051 – BIBLIAISMERET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József	Féléves óraszám: N: 45	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret második félévi oktatásának célja az újszövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatónak el kell sajátítaniuk az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, témákkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során, minden órán az előző óra anyagából megírandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük, az ún. *Bibliaismereti kézikönyv* alapján. Mind a teológiai

tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Fontosságát mutatja, hogy erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Újszövetségbe
2. Az intertestamentális kor és Jézus születésének kora (rövid kortörténet)
3. Szinoptikus evangéliumok: Márk
4. Szinoptikus evangéliumok: Máté
5. Szinoptikus evangéliumok: Lukács és az Apostolok Cselekedetei
6. János evangéliuma és a jánosi levelek
7. Bevezetés Pál leveleihez
8. A Római levél, a korinthusi levelezés
9. Pál egyéb levelei
10. A Zsidókhoz írt levél és az egyetemes (katolikus) levelek
11. A Jelenések könyve
12. Korai extrakanonikus iratok (apokrifok, apostoli atyák)

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (tartalmi kérdések, memoriterek, kifejtendő kérdések)

Az Újszövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

Órai aktivitás

Kötelező irodalom:

- Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996
- Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliaismereti kézikönyv. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004
- C. Westermann – G. Gloege, A Biblia titkai. Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
- Burján Tamás - Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliai iránytű. Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2010 kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Szathmáry Sándor, *Bibliaismeret 2*. Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1995.

DOER011 – HITVALLÁSISMERET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER010 – Hitvallásismeret 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek az alapvető tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A Szentlélek és az egyház. HK 53-55. HH XVII-XVIII
2. Isten kegyelmi kiválasztása és a megigazulás, megszentelődés. HK 60-62.64. HH X.XV-XVI
3. A Sákramentumok: a szent keresztség. HK 65-66.68.69.71-72.74. HH XIX.XX
4. Az úri szent vacsora. HK 75-78.81. HH XXI.
5. A kulcsok hatalma HK 83-85.
6. A bűnbánat és megtérés HK 88-91.
7. Isten törvénye. HK 92-93. HH XII.
8. A Tízparancsolat: Az első kötébla parancsolatai HK 94.96.99.101.103
9. A második kötébla parancsolatai HK 104-105.108.110.112-114.
10. Az imádkozásról HK 116. HH XXIII.-XXVII.
11. A hitvallások különleges összefüggései

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók.

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancthon: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deursch, Gütersloh, 1997
- *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Dordrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekentnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete*. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus de reformierten Tradition. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

DOER013 – DOGMATIKA PROLEGOMENA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER010 – Hitvallásismeret 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja a rendszeres teológiai terminológia elsajátítása, ismerkedés a teológiai tudományos módszerekkel, a rendszeres teológia fogalmával és eszközeivel, a református dogmatika alapelveivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Témaismertetés:

1. A dogma, hitvallás, herezis fogalma, szerepe. TKSZ: 195-218, 119-123, 126-137. BKD: 20-24, McGB: 144-147
2. A dogmatika fogalma és feladata. TKSZ 219-222, 110-115, 137-155. BKD: 9-14
3. Tudományos eszközök és módszerek a dogmatikában. TKSZ 222-241, 115-118. McGB: 135-142
4. A dogmatika helye a teológiai tudományok között. TKSZ 242-250. McGB: 176-181.
5. Zh. a felsorolt anyagból, valamint a terminológia 6.6 anyagával bezárólag (292-302 o.).
6. Isten kijelentése. TKSZ 251-268, 156-169. McGB: 394-405.
7. Az Ige hármas alakja és a Sola Scriptura elv. TKSZ 269-287, 70-94, 166-172, 174-179. McGB: 148-170.
8. Az Írás magyarázása és a hirdetett Ige. TKSZ 288-291, 95-109, 173-174, 179-181, McGB: 170-174, 181-183.
9. A kijelentésre válaszoló hit. BKD: 14-29.
10. Második Zh. (6-9), valamint a terminológia 6.7-6.10 (302-310 o.)

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Török-Kocsis-Szűcs, *Dogmatikai prolegomena*, Budapest, 2000 (TKSZ)
- Bart Károly, *Kis dogmatika*, Budapest, é.n. (Ford: Pilder Mária) (BKD)
- Alister McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995 (McGB)

Ajánlott irodalom:

- Török-Kocsis-Szűcs, *Dogmatikai prolegomena*, Budapest, 2000 (TKSZ)
- Bart Károly, *Kis dogmatika*, Budapest, é.n. (Ford: Pilder Mária) (BKD)
- Alister McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995 (McGB)

FILR030 – BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy proedeutikai jellegű. Elsődleges célja, hogy a hallgatót megismertesse a nyugati filozófiai gondolkodás alapkategóriáival, történetének fontosabb koraszakaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során a hallgatók elsajátíthatják a filozófiai gondolkodás alapelemeit, megismerkedhetnek a filozófia fontosabb területeivel, betekintést nyerhetnek az e területeken megfogalmazódott problémákba, illetve a velük kapcsolatos kérdésekre adott meghatározó jellegű válaszokra.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel

Részvétel a forrásirodalom feldolgozásában

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Kötelező:

- Azenbacher: Bevezetés a filozófiába. Budapest, 1993. 15-56, 252-295, 358-383.o.
- Nigel Warburton, A filozófia világa, Budapest, 1993.

Kötelező forrásirodalom:

- A Bevezetés a filozófiába (Szöveggyűjtemény), (szerk. Steiger Kornél), Budapest, 1992 egészében, különös tekintettel az alábbi részekre:
 - 21-24.old. Hérakleitosz B1
 - 48-64.old. Platón, Phaidón, 95b-107b.
 - 78-82.old. Arisztotelész, Politika III, 1,6,7. fejezet.
 - 119-121.old. Augustinus, Vallomások, VII,5, 10-11;8,19. 9-22.
 - 132-133.old. Anselm, Proslogion, 2. fejezet.
 - 152-159.old. Th. Hobbes, Leviatán, (részletek)
 - 231-237.old. J.J. Rousseau, A társadalmi szerződésről (részlet)
 - 280-282.old. G.W.Fr. Hegel, A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részlet).
 - 294-297.old. K. Marx, Tézisek Feuerbachról.
 - 301-304.H. Bergson, Bevezetés a metafizikába (részlet)
 - 325-332. K. Jaspers, Bevezetés a filozófiába (részlet)

Ajánlott irodalom:

- A hallgatói érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kiadásra.

ETRR051 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR050 – Egyetemes egyháztörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja Hogyan engedelmesskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A reformáció kora: Kálvin János

1. A XV.-XVI. századi egyházi és társadalmi viszonya, és szellemi irányzatai
2. Kálvin ifjúkora, megtérése, reformátorrá válása
3. Kálvin első genfi tartózkodása
4. Confessio De Foy szerepe, Kálvin harcai a városvezetéssel, teológiai vitái
5. Az új egyházszervezet, istentiszteleti rendtartás, egyházfegyelem megteremtése, exilium
6. Strassbourg 1538-41
7. Újra Genfben 1541-től
8. Ordonances Ecclesiastiques
9. Az egyház feladata, szolgálatai
10. Consensus Tigurinus, sákramentumok a reformátoroknál
11. Az Institutio kiadásai, és reformátori tanai
12. Egyház és állam kapcsolata
13. Tridenti Zsinat és határozatainak cáfolata
14. Kálvin és Servet, részletek Sütő: Csillag a máglyán című drámájából
15. Kálvin teológiájának, munkájának jelentősége, hatása az egyházi és társadalmi életre

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Budapest, 1994.
- McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996.
- Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.
- W. v Spijker, Kálvin élete és teológiája, Kálvin Kiadó, Budapest, 2003
- Fazakas S. szerk.: Kálvin időszerűsége, Bp. Kálvin Kiadó, 2009.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi Gábor, Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Révész I., Kálvin élete és a kálvinizmus, Debrecen, 1909

- Pruzsinszky P., Kálvin János, Pápa, 1909
- Sebestyén J., A kálvinizmus és a kultúra, Bp. 1943.
- Szénási S., Kálvin emberi arca, Bp. 1986.
- Tamkó K., Egyháztörténelmi olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó K., „A reformáció története”, in: A katolikus egyház története, Bp. 1983.
- Gánóczy Sándor-Stefan Scheld, Kálvin hermeneutikája, Kálvin Kiadó, Bp. 1997.
- O. Chadwick, A reformáció, Bp. Osiris, 1998.
- Márk Ferenc, A genfi főiskola, Prot. Sz. 1907.
- Bartók György, Kálvin, mint nevelő, Prot. Sz. 1909
- Gyökössi Endre, A lelkigondozó Kálvin, Bp. 1996.
- Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Bp. 1994.
- McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996.
- Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Bp. 1998.

GYKG034 – HOMILETIKA II.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A stúdium célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a legnagyobb prédikátorok műveivel, és prédikációirodalom klasszikusainak példáiból tanuljanak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A nagy igehirdetők prédikációiból válogatunk, amelyeket ismertetünk, és megbeszéljük a tanulságokat. Ilyen módon segítséget kapnak a hallgatók, hogy maguk is minél jobb igehirdetéseket készítsenek. Az alábbi igehirdetők prédikációiból válogatunk:

- Walter Lúthi
- Robertson
- Spurgeon
- Ravasz László
- Joó Sándor
- Gyökössi Endre
- Szabó Imre.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók prédikációs köteteket tanulmányoznak megadott szempontok szerint. A félév során egy önálló prédikációt kell mindenkinek elkészítenie.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Boross Géza: Homiletika (teológiai jegyzet) Budapest 1988
- Czeglédý Sándor: Homiletika (teológiai jegyzet) Debrecen 1951
- Pásztor János: Homiletika Debrecen 1986
- Igehirdetők kézikönyve Budapest 1980
- Boross Géza: Homiletikai tanulmányai Református Egyház évfolyamaiban
- Barth: Homiletika Zürich 1966
- Fekete Károly: Homiletika Debrecen 1993
- Robinson: Igehirdetés igei módon Budapest é.n.
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Szőnyi György: Felkészülés a prédikációra Sárospatak 1992
- Prédikációs kötetek

HIMG069 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: Írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- ismerje meg református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- szerezzon alapvető ismereteket a 16. századi német korálról
- ismerje meg énekeskönyvünk humanista metrikus énekeit
- mélyítse el a genfi zsoltárról szerzett ismereteit
- szerezzon alapvető ismereteket a 16-17. század magyar illetve európai egyházzene történetéről

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népének felmondása memoriter, 20 népének felmondása kottából.

A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: Egyházi művelődésünk a magyar zenetudomány tükrében. *Theológiai Szemle* 4 (1961) 95–101. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 737-750.

- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szenci Molnár Albert és a magyar zenei írásbeliség. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 436–451.
- Csomasz Tóth Kálmán: A négyszáz éves genfi zsoltár magyar tanulságai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 481–490.
- Ecsedi Zsuzsanna: Énekeskönyvünk néhány Luther-énekéről. *Magyar Egyházzene* VI. (1998/1999), 133–141.
- Csomasz Tóth Kálmán: Iskolai énekoktatás, in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 125–133.

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491–519.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: A magyar egyházi népének vázlatos története. IAH Bulletin 11. 6–31. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 778–797.
- Csomasz Tóth Kálmán: Die Melodien des Lutherliedes in Ungarn. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 10 (1968), 11–36.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenetörténet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Dürr, Alfred: *Das protestantische Kirchenlied im 16. und 17. Jahrhundert: Text-, musik- und theologiegeschichtliche Probleme*. Wiesbaden, Harrasowitz, 1986.
- Ecsedi Zsuzsanna: *Luther-énekek a magyar evangélikus énekeskönyvekben*. Egyházzenedoktori disszertációk, III. MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, 2006.
- Hahn, Gerald – Henkys, Jürgen (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Gesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen (ab 2000 in Einzelheften)
- Herbst, Wolfgang (Hrsg.): *Wer ist wer im Gesangbuch? 2.*, durchgesehene und aktualisierte Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2001
- Jenny, Markus: *Luther, Zwingli, Calvin in ihren Liedern*. Zürich, Theologischer Verlag 1983.
- Mahrenholz, Christhard – Söhngen, Oskar – Schlißke, Otto (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Kirchengesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen 1990.
- Moser, Hans Joachim: *Die Melodien der Lutherlieder, Welt des Gesangbuchs*, Heft 4., Hamburg und Leipzig, 1935.
- Rößler, Martin: *Liedmacher im Gesangbuch. Liedgeschichte in Lebensbildern*. Calwer Verlag Stuttgart 2001.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Zahn, Johannes: *Die Melodien der deutschen evangelischen Kirchenlieder*, 6 Bände, Gütersloh, 1889–1893.

GYKG066 – BESZÉDTECHNIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédkészség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

Órákon való aktív részvétel, gyakorlati feladatok megoldása, egy szabadon választott prózai és verses mű előadása.

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre: Tiszta beszéd

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre: Szó-Hang-Gesztus

GYKG069 - RETORIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat, órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A beszéd, a hatás, az értékelés és értelmezés folyamatának ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A retorikus (intencionális) beszédhez szükséges gondolkodásmód kialakítása, ehhez szükséges olvasmányok ismerete. A homiletika és a retorika közötti kapcsolat elemzése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat, órai munka

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

LSVL010 – LATIN NYELV 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Zh

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv első 5 leckéje alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: Bevezetés a latin nyelvbe
2. hét: F-M: I/1
3. hét: F-M: I/1
4. hét: F-M: I/2
5. hét: F-M: I/2
6. hét: F-M: I/3
7. hét: F-M: I/3

8. hét: F-M: I/4
9. hét: F-M: I/4
10. hét: F-M: I/5
11. hét: F-M: I/5
12. hét: zh
13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka

Zárthelyi dolgozatok megírása

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Szabadi István: *Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)*. Sárospatak, 2002
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

BSVS138 – IZRAEL VALLÁSTÖRTÉNETE

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus során a hallgatók megismerkednek az ókori Izrael vallásával, annak bibliai és Biblián kívüli szöveges forrásaival és tárgyi emlékeivel. Az összehasonlító és elemző bemutatás révén teljes komplexitásába és történeti változásaiba nyerhetnek betekintést. Az izraeli vallás elemeinek és gyakorlatának bemutatásával a bibliai szöveg jobb megértésére juthatnak el a hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Történeti korszakok és vallástörténeti változások
2. A jahvizmus előzményei: Szíro-palesztinai vallások
3. A jahvizmus „születése”: monolatria-henoteizmus-monoteizmus
4. „Klasszikus” jahvizmus a királyság idején: Izrael és Júda vallásai
5. Fogság utáni vallásosság Jehud és Samerin provinciákban
6. Hellenisztikus-római kori izraeli vallásosság
7. Áldozatok
8. Ünnepek
9. Templomok
10. Papság

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Karasszon István: *Az óizraeli vallás*, Budapest 1994.
- Xeravits Géza: *Tanulmányok az ókori Izraeli kultuszáról* (Simeon könyvek 2.) Pápa-Budapest 2004.

Ajánlott irodalom:

- Mircea Eliade: *Vallási hiedelmek és eszmék története* I. Budapest 1996.
- Ziony Zevit: *Religions of Ancient Israel: A Synthesis of Parallactic Approaches*, London 2001
- Patrick D. Miller: *Religion of Ancient Israel*, Louisville Kent. 2000.
- Rainer Albertz: *Religionsgeschichte Israels in altestamentlichen Zeit I-II*. Göttingen 1992.

III. félév:

ÓSZB012 – HÉBER NYELV 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB010 – Héber nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozatok

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átisméltése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átisméltését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel. Új anyagként jelentkezik a mondattan alapjainak megtanulása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az I. és II. szemeszter anyagának átisméltése két nagy blokkban, ezekből zh. Ezzel egyidejűleg az olvasás gyakorlása véletlenszerűen választott bibliai szövegeken.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: *A héber nyelv tankönyve*, Bibliophilia, 2010.
- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984.
- Davidson, B. (1848): *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt!

- Mondattanok (Davidson, Brockelmann, Williams, Michel, Joüon-Muraoka, Waltke & O'Connor).

Ajánlott irodalom:

ÚSZB032 – GÖRÖG NYELV 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlat követelményei, zh./ teszt/ szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztény irodalom nyelvezetében is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Félévente változó perikópák olvasása, nyelvi elemzése, a felmerülő nyelvtani jelenségek ismételése, ismeretnek elmélyítése, újabb ismeretek elsajátítása (mi mindent lehet kifejezni a különböző esetekkel, igei akciókkal, igenevekkel, stb.). Újabb memoriterek. A perikópák elemzésével párhuzamosan a nyelvtan módszeres ismételése és rövid tesztek:

1. hét: főnévragozás, névmások, 2-5. hét: melléknevek, prepozíciók, igeragozás, 6-10. hét: mondattan, a további hetek során mód van szóbeli feleletekre, valamint sor kerül írásbeli zárthelyi dolgozatokra. Az utolsó két héten jegylezáró feleletek.

A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. (Lásd SZMSZ!) A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó két hetében kerül sor.

Évközi tanulmányi követelmények:

Előre szótárazás a következő órai anyaghoz.

Tesztek, zh-k

A jegylezáró felelethez mindenki hozza magával a kézzel írott kiszótárazását a tanegység tárgyleírásában megadott újszövetségi fejezeteknek – ez a jegy megszerzésének feltétele

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás)

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000;
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999;

- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage);
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965);
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958);
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992;
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben);
- Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997 (második, változatlan kiadás);
- J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft;
- J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark;
- J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983, Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965);
- David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988;
- Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is;
- Az újgörög nyelvtani táblázatokat is tartalmazza az alábbi szótár: Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnyomás: 2007); valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján, www.kre.hu, Karok, HTK, Tanszékek, Újszövetségi Tanszék)

ÓSZB014 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000; T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004; J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004; H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésének megfelelően az órán kerül kiadásra.

ÚSZB034 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség lelkészi és vallástanári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegek kritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzettség – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: A görög nyelv története: Chrys Caragounis professzor könyve alapján
2. hét: A Bevezetéstán tárgyköre, főbb problémái, alapművei a múltban és a jelenben
3. hét: Bevezetés a Kánontörténetbe
4. hét: Az eretnekség szerepe a kánon kialakulásában. Az Ószövetség jelentősége az újszövetségi kánon kialakulásában
5. hét: „Kánoni” tekintély nyomai az Újszövetségben
6. hét: A kanonizálás történetének főbb állomásai, problémái, valamint hermeneutikai alapelvek 1.
7. hét: A kánon kialakulásának okai. A kánonnal kapcsolatos főbb ógyházi források, valamint hermeneutikai alapelvek 2. (folytatás)
8. hét: Szövegtörténet. A tudomány történetének főbb állomásai. A főbb kéziratok. A szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai
9. hét: A Nestle-Aland 26. vagy 27. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata (ez a vallástanár-szakosok számára nincs). A szinoptikus kérdés.

10. hét: Máté evangéliuma „különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzettek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstan szempontjából fontos tartalmi részek ismerete)
11. hét: Márk evangéliuma
12. hét: Lukács evangéliuma
13. hét: János evangéliuma
14. hét: Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv
15. hét: Összefoglalás

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum (önálló jelentkezés alapján)

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!*

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben)
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company;
- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása, ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel;
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress;
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag;
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday;
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnnyomásokkal); Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press;
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag);
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press; Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck; deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos; Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press;
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat;
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler;
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK;

- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck;
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia; Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht; Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál);
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.);
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter (Bár a szerző szándéka szerint ez a könyv újszövetségi irodalomtörténet, mi mégis tekinthetjük bevezetéstannak is);
- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (e könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete); Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Teológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor);
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

BTHB054 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael
3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, AsszírIA, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)

6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat az első három témakörből.

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izrael története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirsman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izrael története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

BTHB056 – BIBLIAI TEOLÓGIA 1. (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ŐSZB015 – Őszövetségi bevezetés 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- egyrészt, hogy bemutassa a tudományág kialakulását, történetét, hogy eligazítást adjon az Őszövetség különböző teológiai megközelítéseiről, azok lehetőségeiről és korlátairól;
- másrészt, a kiadott szakirodalom alapján átfogó képet nyújtson az Őszövetség különböző teológiai gondolatairól, illetve az azok között fennálló kapcsolatrendszeréről;
- harmadrészt, hogy egy-egy adott teológiai témát részletesen bemutasson

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés, a tudományág története, bibliai teológiai típusok, legjelentősebb művek
2. Egyes korszakok és bibliai könyvek teológiája
3. Egyes teológiai gondolatok és változásai az Ószövetségben
4. Posztbiblikus (intertestamentális) teológiai fejlődések

Évközi tanulmányi követelmények:

1. Zárthelyi dolgozat: Von Rad I. (30%)
2. Zárthelyi dolgozat: Von Rad II. (30%)

Kötelező irodalom:

- G. von Rad (2000, 2001): *Az Ószövetség teológiája I-II.* Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Tóth Kálmán (1979): *Ószövetségi bibliai teológia* (jegyzet). Budapest.; H. W. Wolff (2001): *Az Ószövetség antropológiája.* Harmat-PRTA, Budapest.
- W. Brueggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy.* Fortress Press, Minneapolis.
- R. Albertz (1992): *Religionsgeschichte Israels.* Vandenhoeck & Ruprecht / uő. (1994): *A History of Israelite Religion in the Old Testament.* Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky.
- James Barr: *The Concept of Biblical Theology. An Old Testament Perspective,* London, 1999
- Brevard S. Childs: *Old Testament Theology in a Canonical Context,* London, 1985
- Brevard S. Childs: *Biblical Theology of the Old and New Testaments,* London, 1992
- Hartmut Gese: *Zur biblischen Theologie,* München, 1977
- W. Eichrodt (1933-39): *Theologie des Alten Testaments I-III.* Klotz Verlag, Stuttgart / *Old Testament Theology I-II.* Louisville, Kentucky.
- W. H. Schmidt (1987⁶), *Alttestamentlicher Glaube in seiner Geschichte.* Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn.
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között C. Westermann, H. D. Preuß, W. Zimmerli, A. H. J. Gunneweg, O. Kaiser, W. Brueggemann, E. S. Gerstenberger, R. Rendtorff, G. Fohrer, G. von Rad, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

DOER014 – DOGMATÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER013 – Dogmatika prolegomena	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hitvallás, a tan és a hagyományozódás problémája az ősegyházban. A neoplatonizmus. Az apostoli atyák, apologéták. (T.Lane, 8-16,18-21; McGrath 29-39; J.Hill 10-19.; 43-45.)
2. Keleti és nyugati korai egyházatyák. Trinitástani és krisztológia viták. Eretnekségek és egyetemes zsinatok (T.Lane 16-18, 21-28, 29-33, 38-40; McGrath 39-42, 231-327, 257-266; ; J.Hill 19-69. Hitvallásaink c. könyv függeléke).
3. Augustinus (T.Lane 45-50; McGrath 42-44, 237-240, 347-348, 378-379; J.Hill 70-84)
4. A keleti hagyomány és képvita (T. Lane 60-76.; J.Hill 98-101.)
5. ZH (A fentiek + Kálvin 1-151 o.)
6. A középkori teológia (T.Lane 91-98, 108-113; McGrath 46-54, 59-68, 132-135 ; J.Hill 119-148)
7. A reformáció teológiai irányai (T.Lane 130-145, 148-158; McGrath 69-79, J.Hill 164-190)
8. A protestáns ortodoxia (T.Lane 158-161; McGrath 80-83, 349-351; J.Hill 195-197).
9. A felvilágosodás és a teológia (T. Lane 192-201; McGrath 94-104; J.Hill 202-205, 208-226)
10. A neo-ortodoxia és belső vitái (T. Lane 215-227; McGrath 104-105.; J.Hill 249-277).
11. Néhány XX. századi teológiai irányzat (T.Lane 230-244; McGrath 105-117; J.Hill 282-288 , 297-298, 299-310.).
12. Második ZH. (A fentiek + Kálvin 152-304)

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkozás rövid története*, Budapest, 2001.
- E. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995
- J. Hill, *A keresztyén gondolkodás története*, Atheneum (Budapest) 2000.
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986

Ajánlott irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkozás rövid története*, Budapest, 2001.
- E. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995
- M. E. Osterhaven: *Az egyház hite. Történelmi fejlődés ref. Szempontból*, Budapest, 1995
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986
- Adolf von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre, 1998.
- Bernhard Lohse, *A short History of Christian Doctrine*, Philadelphia, 1985.
- J.N.D. Kelly: *Early Christian Doctrines*, New York, 1958.
- Karlmann Beyschlag, *Grundniss der Dogmengeschichte I-III*, Darmstadt, 1982.
- Vanyó László, *Bevezetés az ókeresztyén kor dogmatörténetébe*, Budapest, 1998
- Juraj Pavic – Tomislav Zdenko Tensek, *Patrológia*, 1997

FILR031 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Írásbeli beugró (szövegfelismerés + szóbeli)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Milétoszi filozófusok
2. Hérakleitosz
3. Xenophanész és Parmenidész
4. Püthagoreizmus, Szofisták
5. Platón az erényről
6. Platón ideaelmélete és lélekfilozófiája
7. Platón természetfilozófiája, teológiája,
8. Arisztotelész logikája, Arisztotelész természetfilozófiája és első filozófiája
9. Arisztotelész a lélekről és a megismerésről
10. Arisztotelész etikája és politikai filozófiája

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- G. R. Kirk-J. E. Raven-M. Schofield, A preszókratikus filozófusok. Budapest, Atlantisz, 1998. 142-156; 165-188.; 220-228.; 251-257.; 279-316.; 360-384.
- A szofista filozófia (szerk. Steiger K.). In.: Bp. Atlantisz, 1993. 7-8.; 12-22.
- Platón, "Szókratész védőbeszéde". In: Platón összes művei, Bp. Európa, 1984. I. kötet 399-440.
- Platón, "Phaidón". In: P. ö. m., I. 1019-1125.
- Platón, "Állam", V. könyv 474d - VII. könyv vége. In: P. ö. m., II. 367-518.
- Arisztotelész, Nikomakhoszi Etika Bp. 1987.; 1.-2. k. (5-53.o.)
- Arisztotelész: „A lélekről” in: Lélekfilozófiai írások II-III. k. (ford. Steiger K.) Budapest, Európa 1988. 49-158.

Ajánlott irodalom:

- Ajánlott (az előadások nem látogatása esetén kötelező) irodalom:
Boros Gábor (szerk.) Filozófia, Akadémiai kiadó, 2008. (vonatkozó fejezetek)

ETRR054 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyarság keresztyénné válásának megismerése, a keresztyén kultúra hatásának fokozatos beépülése és hatásának megértése, a keresztyén egyház szervezetének kialakítása, majd alakulása. A

reformáció szükségességének, okainak feltárása, európai összefüggéseinek a magyarországi reformáció folyamatának, jelentősebb alakjainak megismerése, a magyar művelődésre gyakorolt hatásának megértése. A reformáció mellékágainak magyarországi megjelenése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyénség és magyarság: a magyarság keresztyénné válása, a keresztyén egyház megszervezése és helyzete Magyarországon a középkor folyamán.
2. A magyarországi reformáció előzményei és gyökerei: a római katolikus egyház állapota Magyarországon a XV. században és a XVI. század elején, a reneszánsz és a humanizmus Magyarországon, a ferences rend obszerváns ágának tevékenysége Magyarországon a XV. és XVI. században, a huszitizmus Magyarországon, a Dózsa-féle parasztháború „ideológiája”, mindezek hatása, jelentősége a magyarországi reformáció előkészítésében, majd terjedésére.
3. A reformáció Magyarországon a mohácsi csatavesztés előtt.
4. Mohács és a reformáció: a „mohácsi vész” (csatavesztés) hatása a reformációra; „szemléletváltás”, a reformáció terjedése a királyi Magyarországon.
5. A reformáció helyzete, terjedése a török hódoltságban.
6. A reformáció terjedése, helyzete Erdélyben.
7. A reformáció terjesztői és pártfogói: a „ius patronatus” fogalma, tartalma és jelentősége, hatása a reformáció terjesztésében-terjedésében.
8. A reformáció teológiai-hitvallási irányai I.: a keresztyén humanizmus, a „wittenbergi”, Luther-Melanchthon-i („evangélikus”) irányzat; Dévai (Bíró) Mátyás, Ozorai Imre, Gálszécsi István, Sztárai Mihály, Stöckel Lénárt, Bornemisza Péter, Huszár Gál, stb.
9. A reformáció teológiai-hitvallási irányai II.: a helvét (svájci, „református”) irány megjelenése, térhódítása-elterjedése Kálmáncsehi Sánta Márton, Szegedi Kis István, Méliusz Juhász Péter, stb.
10. A reformáció teológiai-hitvallási irányai III.: az anabaptisták (Fischer András), az antitrinitárius (socinianus, unitárius) irányzat jelentkezése és elterjedése Erdélyben és Magyarországon, az ellenük való küzdelem, a hitviták (nagyharsányi, budai, pécsi, debreceni, váradi disputa); Erdélyben való elismerésük; Blandrata György, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Egri Lukács, Arany Tamás, Válaszúti György.
11. A református egyházi szervezet és az egyházalkotmány kialakulása.
12. A reformáció és az iskolaügy, iskolázás; jelentősebb protestáns (főként református iskolák); külföldi tanulmányutak (peregrináció); teológiai irodalom, bibliafordítások a reformáció századában.
13. Az állam magatartása a protestantizmussal szemben (a protestantizmus vallásügyi és közjogi helyzetének alakulása) a reformáció századában a királyi Magyarországon és Erdélyben.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907).
- Révész Imre: Magyar református egyháztörténet I. 1520 tájától 1608-ig (Debrecen, 1938., Református Egyházi Könyvtár XX.)
- Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp. 1949)

Ajánlott irodalom:

- Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig (Bp. 1922, reprint 1986)
- Zoványi Jenő: A magyar protestantizmus 1565-től 1600-ig (Bp. 1977)
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985)
- Egyháztörténet 1. (Szerk. Tóth Kása István, Tökécsky László, Bp. 1997. 2. kiad. 1999.)
- Dienes Dénes: A keresztyénség Magyarországon 1526 előtt (Sárospatak, 1992, 2. átdolg. Kiad. 2001.)

GYKG035 – HOMILETIKA III.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók kapjanak rálátást, hogy a keresztyénség történelme során milyen elméleti alapokon és milyen gyakorlattal folyt az egyházban a prédikáció.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A homiletika története kerül előadásra oly módon, hogy az egyes korok jellemzése mellett bemutatásra kerül egy-egy jellegzetes prédikáció a kor legnevesebb prédikátoraitól.

1. Prédikáció az ókori egyházban (Origenes, Chrysostomos, Augustinus)
2. Prédikáció a középkorban (a szerzetesrendek igehirdetése)
3. Prédikáció a reformáció idején (Luther, Kálvin, Méliusz, Bornemissza, Dávid Ferenc)
4. Prédikáció az ellenreformáció idején (Pázmány, Alvinczy)
5. Prédikáció a protestáns ortodoxia korában (Geleji Katona István)
6. Prédikáció a puritanizmus korában (Medgyesi, Köleséri)
7. Prédikáció a pietizmus korában (Arndt, Spener, Fancie, Wesley)
8. Prédikáció a felvilágosodás korában
9. Prédikáció Schleiermacher-nél
10. Prédikáció az angolszász területen (Spurgeon, Robertson)
11. Prédikáció a liberalizmus korában
12. Prédikáció a dialektika teológiában
13. Prédikáció a két világháború között
14. Prédikáció a kommunizmus idején

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók tanulmányozzák az egyes korszakok prédikációit és azokat megbeszéljük.

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: Szemelvények a keresztyén prédikáció történelméből (kézirat)

Ajánlott irodalom:

- Ravasz László: A gyülekezeti igehirdetés története, Pápa, 1915.

GYKG020 – LITURGIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Magyar Református Egyház istentiszteleti rendjének történetét, elvi alapjait és mai gyakorlatát ismerik meg a hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A magyar református egyház liturgikai szabályainak megismerése, és a különböző ágendák áttekintése. A leendő lelképásztorok liturgusok is lesznek, így ezek az ismeretek nélkülözhetetlenek.

Témakörök:

1. A liturgia neve, feladata, helye a gyakorlati teológiában
2. Istentisztelet az Ószövetségben
3. Istentisztelet az Újszövetségben
4. Az istentisztelet alapkérdései
5. A liturgus
6. Az istentisztelet ideje
7. Az istentisztelet helye és a felszerelési tárgyak
8. Az istentisztelet elemei
9. Az istentisztelet fajtái
10. Sákramentumos istentisztelet
11. Istentiszteleti rendtartás (sorrend)

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók a félév során különböző típusú istentiszteleti formákat látogatnak, és erről rövid referátumot írnak.

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Liturgia, Budapest 2005.
- Pásztor János: Liturgia, Komarno 2002.

Ajánlott irodalom:

- A lelkész mint, avagy mintalelkész Debrecen 1940
- Apostoli atyák (szerk. Vanyó László) Budapest 1980
- Bodonhelyi József: Liturgia Budapest 1966
- Boross Géza: A liturgia vázlata
- Czegléd Sándor: Liturgia Debrecen 1959
- Istentiszteleti rendtartás Budapest 2004
- Kálvin: Institutio
- Kozma Zsolt: Liturgia Kolozsvár 2000
- MORE Törvénykönyve

- Nagy Ágenda Budapest 1927
- Nagy István: A kazuáliák homiletikuma Budapest 2004
- Nagy István: Az Újszövetség kulcsfogalmai Nagykőrös 1999
- Pásztor János: Kis Ágenda Komarno 2004
- Ravasz: A gyülekezteti igehirdetés elmélete Pápa 1915
- Szénási Sándor: Ünnepeink Budapest 1997
- Szőnyi György: Liturgika Sárospatak é.n.
- Tanulmányok az evangélium szerint reformált keresztyén gyülekezet istentiszteletéről (szerk. Bartha Tibor) Budapest 1977

HIMG070 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Hétfő 15,30-16,30	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere: Írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílusi, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg ezeréves múltunk közös értékeit: a liturgikus zene kialakulását és fejlődését az ókeresztény kortól a középkorig.

2. A középkori hagyomány folytatásának, a már meglévő liturgikus műfajok és liturgikus formák továbbvitelének gondolata ugyan nem a magyar reformáció sajátja, de a hazai alkotómunka mind intenzitását, mind önállóságát tekintve jelentősebb más európai protestáns egyházak munkájához képest. Elmondhatjuk, hogy a magyar reformáció a hagyományozott középkori anyag gyakran önálló alkalmazásával illetve adaptációjával egyedi művészi értéket hozott létre. Mivel a protestáns egyházzenei múlt e becses értékének megismerése mind egyház- és liturgiátörténetünk, mind pedig egyházzene-történetünk szempontjából kiemelten fontos, a hallgatók ismerjék meg magyar óprotestáns egyházzeneink.

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népének felmondása memoritér, 20 népének felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárt helyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Bárdos Kornél: Harcok a passió éneklése körül Magyarországon. *Theológiai szemle* 1971.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék, *Magyar Zene* 1976. 119–133.
- Botta István: Huszár Gál élete, művei és kora (1512?–1575). Akadémiai Kiadó Budapest 1991.
- Czegléd Sándor: A debreceni kollégiumi Nagykönyvtár írott graduáljai, *Református Egyház* 9 (1957), 265–270.
- Czegléd Sándor: Megifjodó öreg graduálok, *Confessio* 2 (1978) 4.sz. 68–78.
- Czegléd Sándor: „Emberi hagyományok ostromozása”, *Református Egyház* 3, (1964) 59–63.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál énekeskönyve (1560) és zenei jelentősége, *Magyar zene* 22 (1981), 176–208.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Gyülekezeti és graduális éneklés, Magyar evangélikusok, Reformátusok, Graduálok (Egyházi zeneélet c. fejezetben Protestáns egyházak c. alfejezet), in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 187–189, 189–199, 202–205.
- (Csomasz Tóth Kálmán:) *graduálok*. Címszó, in: Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon. Szerkesztette Carl Dahlhaus és Hans Heinrich Eggebrecht. A magyar kiadás szerkesztője Boronkay Antal. II. kötet, Budapest 1984, 62–63.
- Dávid István: Kiegészítések és következtetések Dávid László „Az éneklőszék” című cikkéhez, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 435–438.
- Dávid László: Az éneklőszék, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 431–434.
- Dobszay László: A magyar graduál-irodalom első emléke, *Magyar Könyvszemle* 98., 1982. 100–112.
- Dobszay László: *Bevezetés a gregorián énekbe*. Egyházzenei Füzetek I/5. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzei Társaság, 1995.
- Dobszay László: *A zsolozsma*. Egyházzenei Füzetek I/3. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzei Társaság, 1995.
- Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kézíratos pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.
- Ferenczi Ilona: Kísérlet a liturgia egyesítésére az Erdélyi Fejedelemségben (a 17. század első felében). *Magyar Egyházzene* 1993/1994, 21–30.
- Ferenczi Ilona: A graduálkutatás története. *Magyar Egyházzene* 1999/2000. 275–282.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**, Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ráday XVII*. Musicalia Danubiana 16. Budapest 1997.
- H. Hubert Gabriella: Lelki éneklésről régi magyarok (A XVI-XVII. századi protestáns éneklés adattára), *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000), 327–366.
- H. Hubert Gabriella: Geleji Katona István *versiculusai* és a perikóparend, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999), 251–258.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretet. Kálmáncsehi Márton: Reggeli éneklések, Debrecen 1560–1561*. Borsa Gedeon tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 12, Budapest 1983.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretet és imádságok, Komjáti 1574*. Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.
- Karasszon Dezső: Megifjodó öreg graduálok, *Zsoltár* I/2 (1994) 9–13.

- Karasszon Dezső: Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 139–206.
- Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben*. Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 8. Kolozsvár 2002.
- Geleji Katona István-Keserői Dajka János (szerk.): *Öreg Gradual, mely mind az első fordításban vagy ujjonnan való szerkesztésben, s-mind pedig az egy exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásokat szorgalmasan meg tisztogattatott, és sok hozzá kívántatott szükséges részekkel meg öregbített*. Gyulafehérvár 1636. RMK I. 658.
- Papp Anette: A magyar graduálforrások introitusai ádventtől vízkeresztig. *Magyar Zene*, 2006/I. 53–72.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: „*Inter sollicitudines*”, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: Apostolok és szentek ünnepe a reformáció után – Gondolatok Huszár Gál 1574-ben nyomtatott graduáljának utolsó istentiszteleti rendje kapcsán. *Zsoltár* X/1. (2004), 6–9.
- Papp Anette: *A graduál-antifónák középkori kapcsolatai*. Budapest 2001. [Egyházzenei füzetek I/11. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- *Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra*. Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZem Budapest 1996.
- Schrems, Theobald: *Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten*. Veröffentlichungen der gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz XV. Heft, Freiburg 1930.

LSVL011 – LATIN NYELV 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: LSVL010 – Latin nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: F-M: I/3
2. hét: F-M: I/3
3. hét: F-M: I/4
4. hét: F-M: I/4
5. hét: F-M: I/5
6. hét: F-M: I/5
7. hét: F-M: I/6
8. hét: F-M: I/6
9. hét: F-M: I/6

10. hét: F-M: II/1
11. hét: F-M: I/1
12. hét: zh
13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

Új anyag megtanulása, házi feladat óráról órára
Órai munka
Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Szabadi István: *Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)*. Sárospatak, 2002
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

GYKG012 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előző két félévben elsajátított praktikus homiletikai ismertek birtokában önálló prédikáció készítése és elmondása megadott textusok alapján, amelyet elő kell adni, s a csoport tagjai szakszerű bírálatot fogalmaznak meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A gyakorlat célja, hogy a prédikáló egyház prédikációjának színvonala emelkedjék, és a hallgatók minél jobb prédikátorokká váljanak. Ezt gyakorolják több féléven keresztül. A hallgatóknak el kell oda jutniuk, hogy megismerjék a prédikáció minőségét, felismerjék a hibákat. A prédikáció szabad előadását megköveteljük. Előre megbeszélt rendben történik a prédikáció elkészítése, elmondása és a bírálók kijelölése. Minden héten két prédikáció elmondására kerül sor.

Anyaga: válogatott újszövetségi textusok.

Évközi tanulmányi követelmények:

A megbeszélt rend szerint prédikációk készítése, elmondása, bírálata

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: Helyesen hasogatni az igazság beszédét, Nagykőrös, 2006.

Ajánlott irodalom:

IV. félév:

ÓSZB001 – ÓSZÖVETSÉGI SZIGORLAT (HÉBER NYELV, ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB012 – Héber nyelv 3. ÓSZB015 – Ószövetségi bevezetés 2. BTHB050 – Bibliaismeret 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar			IV.	Értékelés módszere:

ÚSZB002 – ÚJSZÖVETSÉGI SZIGORLAT (GÖRÖG NYELV, ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB035 – Újszövetségi bevezetés 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar			IV.	Értékelés módszere:

BTHB060 – TEOLÓGIAI HERMENEUTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a hermeneutika tudományának és művészetének, s ezen belül hangsúlyozottan a teológiai hermeneutika alapfogalmaival, kitekintve annak a filozófiai és az irodalmi hermeneutikával való kapcsolatára is.

Régi fogalmak és a szövegértelmezés modern irányzatainak bemutatásán túl történeti összefüggésben kívánja feltárni a hermeneutika lényeges kérdéseit, rámutatva, hogy a hermeneutika miképpen teremt kohéziót a különféle biblikumok, a teológia, az egyháztörténet, a művelődéstörténet és az irodalomtörténet között, s miképpen keresi a kapcsolatot a világi tudományokkal, elsősorban a filozófiával és az irodalomtudománnyal. A kurzus segítséget ad a Szentírás, különösen is annak hatástörténetének mélyebb megismeréséhez. Tervezzük vendégelőadó meghívását is.

A hallgatók vizsgát tesznek a kurzus anyagából. A vizsgára bocsátás feltétele egy szóban tartott vagy írásban beadott referátum készítése.

A kötelező ill. ajánlott olvasmányok többsége beszerezhető ill. megrendelhető a Hermeneutikai Kutatóközpont címén (1088 Budapest, Reviczky 4. Tel. 483-29-35. Email: hermeneutika.btk@kre.hu, honlap: <http://www.hermeneutika.uw.hu>)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kurzus és a követelmények ismertetése. A hermeneutika fogalma és területei. A hermeneutika helye a teológia tudományai között. Értetlenség, félreértés és megértés János evangéliumában.
2. Paradigmák változása: dogmatikus, történeti, irodalmi, teológiai. A biblia olvasása A hatástörténet. A Szentírás és a hagyomány. (Kilenc tézis, HF 33)
3. Ihletettség és a kánon. A fundamentalizmus és a liberalizmus között.
4. A sensus litteralis ill. az allegoria
5. A tipológia és az intertextualitás
6. Hermeneutika a keresztény ókorban (A Szentírás benső hermeneutikája, az Ó-és Újszövetség kapcsolata, harc a gnoszticizmussal, Irenaeus, Tertullianus, az alexandriai és az antiochiai iskola, Tyconius, Jeromos, Augustinus)
7. Hermeneutika a keresztény középkorban
8. (A négyes értelem, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi St. Tamás, Lyrai Miklós)
9. Hermeneutika a reformáció és az orthodoxia idején (Luther, Tyndale, Flacius, Kálvin, Bullinger, Cocceius)
10. Hermeneutika a felvilágosodás és a romantika idején
11. (Semler, ill. Bengel, Wesley, Jonathan Edwards, Schleiermacher)
12. A filozófiai és az irodalmi hermeneutika útja (Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, Gadamer, Hirsch, Ricoeur, ill. Iser, Jauss, Eco)
13. Barth és Bultmann vitája.
14. Ebeling és Ricoeur
15. A legújabb irányzatok a hermeneutikában (+ orthodox, katolikus, evangélikus, református, baptista ill. „szektáriánus” hermeneutika)

Évközi tanulmányi követelmények:

Egy referátum a félév folyamán, a vizsgára olvasónapló készítése

Kötelező irodalom:

- Fabiny Tibor, *Szótörténetek. Hermeneutikai, teológiai és irodalomtudományi tanulmányok.* Budapest, Luther Kiadó, 2009.
- Fabiny Tibor, *Szóra bírni az írást – újra.* HF 33, Budapest, HKK, 2010.
- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története.* I. Budapest, HKK, 1998
- Tőkés István, *A bibliai hermeneutika története,* Kolozsvár, 1985
- Eanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance.* London: Macmillan, 1987

Ajánlott irodalom:

- *Amerika teológusa. Bevezetés Jonathan Edwards gondolkodásába*, Szerk. Fabiny Tibor és Tóth Sára, Budapest, KRE, 2008
- Barton, John (ed.) *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998
- Brown, R (szerk.), "Hermeneutika" *Jeromos Bibliakommentár III.* Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 2003, 209-236.old.
- Bultmann, R. *Hit és megértés*, Budapest, L'harmattan, 2007
- Coggins, R.J. - Moulden, J.L., *A Dictionary of Biblical Interpretation*. London, SCM Press, 1990
- Davies, Ellen- Hays, Richard B., (szerk.) *The Art of Reading Scripture* Grand rapids Michigan, William B. Eerdmans, 2003.
- Dér Katalin: *A Biblia olvasása*. Kairosz, 2008. (!)
- Fabiny Tibor, *Hívő megértés*, Budapest, Hermeneutikai Kutatóközpont, 2008
- Fabiny, T, *The Lion and the Lamb, Figuralism and Fulfilment in the Bible, Art and Literature*, London, Macmillan, New York St Martin's Press, 1992.
- Gadamer, H.G. *Igazság és módszer*, Budapest, Gondolat, 1984.
- Gánóczy Sándor-Stefan Sschild, *Kálvin hermeneutikája*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1997.
- Karner K., *Mítosz vagy evangélium*, Sopron, Keresztyén Igazság kiadása, 1943.
- Kannengiesser, Charles, *Handbook of Patristic Exegesis I-II*, Leiden, Brill, 2005
- McKIM, Donald (szerk.) *Major Biblical Interpreters*, Leicester, Intervarsity Press, 1998
- Pápai Biblikus Bizottság, *Szentírásmagyarázat az egyházban*, Budapest, Szent Jeromos Bibliatársulat, 2001. Hozzáférhető az interneten is.
- Pecsuk Ottó (szerk.) *Bibliaismereti kézikönyv*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2004.
- Ricouer, Paul, Vallás, ateizmus, hit, *Egyház és világ II./20.* 1991. XI.20
- Takácsné Kováczházi Zelma, „Miért éppen Bultmann?”, *Lelkipásztor*, 1997/2, 45-47.
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

ÓSZB015 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J. A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N. K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB035 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy feladata az Újszövetség lelkész és vallástanári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a kánontörténetről, a bibliai szövegek kritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzettség – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

„Különleges” (speciális) bevezetést az Újszövetség könyveihez a Római levéltől a Jelenések könyvéig. Pál élete, Pál levelei. „Újszövetségi apokrif” irodalom. Hermeneutikai szempontok. A főbb kutatói nézetek, alternatívák megismerése. Egyéni mérlegelési készség kialakítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum (önálló jelentkezés alapján)

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!* (Az első félévben elkészített ilyen füzet a 2. félévben is használható – akár a bevezetéstani fontos szakaszokra utalásokkal kiegészítve!)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története* (2005) átdolgozott, második kiadása: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben)

- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J. - Morris, Leon: *An Introduction to the New Testament*. 1992, Leicester: Inter-Varsity Press (IVP), and Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Ehrman, Bart D.: *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings*. 2004 (third edn, orig.: 2000), New York - Oxford: Oxford University Press
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 1983: 21. kiadás, ezzel azonos szövegű kiadás: Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1989; Heidelberg: Quelle & Meyer (Angol ford. H. C. Kee által, *Introduction to the New Testament*. 1975, Nashville: Abingdon Press.)
- Marshall, I. Howard - Travis, Stephen - Paul, Ian: *Exploring the New Testament*. Vol. 2: *A Guide to the Letters and Revelation*. 2002, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Moffatt, James: *An Introduction to the Literature of the New Testament*. (Third and revised edition.) 1918, Edinburgh: T & T Clark
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Roloff, Jürgen: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. 1977, Berlin: EVA, 1984, – *Neues Testament* címmel 1999-ben jelent meg a 7., teljesen átdolgozott kiadás.
- Roloff, Jürgen: *Einführung in das Neue Testament*. 1995, Stuttgart: Philipp Reclam
- Schenke, Hans-Martin - Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. I.: Die Briefe des Paulus und Schriften des Paulinismus, 1978, II.: Die Evangelien und die anderen neutestamentlichen Schriften, 1979, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 1996: 2. kiadás, 2002: átdolgozott, 4. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck

(Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)

- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur: Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. 1975, átnézett kiadás: 1978, ugyanez újra nyomtatva 1985-ben, Berlin - New York: Walter de Gruyter
- Wolde, G. (ed.): *Einleitung ins Neue Testament: Aus Schleiermacher's hand-schriftlichem Nachlasse und nachgeschriebenen Vorlesungen*. 1845, Berlin: bei G. Reimer
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark
- **Valamint:** Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), ill. Cseri Kálmán: *Pál apostol*. Peter Wick: *Pál: A keresztyénség tanítója*. (mindkettő: Kálvin Kiadó).
- Az Apokrif irodalomhoz megadott ajánlott szakirodalmat a bevezetési tankönyvem (Az *újszövetségi iratok története*) utolsó fejezetében

BTHB055 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2. BTHB054 – Bibliai kortörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal Izrael történetének hellenisztikus és római kori történelmét. Azt a közeget, melyben az ószövetségi kánon kialakult, illetve amelyben az Újszövetség eseményei játszódtak. Ennek során betekintést nyerhetnek a hellenisztikus birodalmak, és a római birodalom működésébe, szellemi közegébe. Részletesen vizsgálhatják a zsidóságon belül kialakuló vallási irányvonalak eredőit és küzdelmeit. A korabeli szövegek megismerésével összehasonlíthatják a bibliai és nem bibliai szerzők szociológiai és politikai hátterét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hellenisztikus kor nagypolitikai eseményei
2. A hellenizmus és judaizmus találkozásának politikai hatásai
3. A makkabeus felkelés és a hamóneus királyság
4. A Római birodalom és Izrael
5. Heródes és utódai
6. A keresztyénség megjelenése
7. Az 1. zsidó háború és hatása zsidókra és keresztyénekre
8. A Bar-Kochba felkelés

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon István (1991) *Izrael története* (jegyzet) Budapest
- H. Jagersma (1991) *Izrael története 2.* Budapest

Ajánlott irodalom:

- H.H. Ben-Sasson (1969) *A History of the Jewish People*, London
- J. Allerhand (1987) *A zsidóság története*, Budapest
- E. Fergusson (1999) *A kereszténység bölcsője* Budapest, Osiris
- S. Schwartz (2001) *Imperialism and Jewish Society, 200 B:C:E. to 640 C:E.* Princeton
- E. Haag (2003) *Das Hellenistische Zeitalter* Stuttgart, Kohlhammer

ÓSZB016 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB010 – Héber nyelv 1. ÓSZB011 – Héber nyelv 2. ÓSZB012 – Héber nyelv 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkelte a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának háttérén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB036 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1. ÚSZB031 – Görög nyelv 2. ÚSZB032 – Görög nyelv 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon.

Lelkész szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

Vallástanár szakon: olvasónapló készítése (lásd Balla Péter honlapját).

(A szószeret ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

A vizsga részét képezi Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái* című tankönyvéből *Az újszövetségi írásmagyarázat módszerei* alfejezet (49-89. old.)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHB057 – BIBLIAI TEOLÓGIA 2. (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB056 – Bibliai teológia 1. (Ősz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A BTHB056 (Bibliai Teológia 1 – Ószövetség) során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggérendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nagy teológiai témák részletes elemzése:

1. Kiválasztás
2. Bűn és bűnbocsánat
3. Messiás és eszkatológia
4. Ember és a nemiség
5. Szeretet és gyűlölet

Évközi tanulmányi követelmények:

Két zárthelyi dolgozat (Westermann, Wolff)

Kötelező irodalom:

- Claus Westermann (1993) *Az Ószövetség teológiájának vázlata*. Budapest
- Hans W. Wolff (2001) *Az Ószövetség antropológiája*, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Ószövetség biblikai teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

DOER020 – DOGMATÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER014 – Dogmatörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A humanizmus jelentősége, teológiája és antropológiája, elő-reformáció
2. A reformáció teológiája I. (Luther)
3. A reformáció teológiája II. (Melanchton, Zwingli)
4. A reformáció teológiája III. (Kálvin I.)
5. A reformáció teológiája IV. (Kálvin II.)
6. A protestáns ortodoxia
7. I. Zárthelyi dolgozat a fenti (1-6.) anyagból
8. A felvilágosodás és a XVIII. század teológiája
9. A XIX. századi liberális teológia I. (Schleiermacher)
10. A XIX. századi liberális teológia II. (Ritschl)
11. A XX. század teológiája I. (neo-ortodoxia és belső vitái: Barth, Brunner)
12. A XX. század teológiája II. (Bonhoeffer, Tillich, Moltmann)
13. II. Zárthelyi dolgozat a fenti (8-12.) anyagból

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Kötelező irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkozás rövid története*. Budapest, 2001
- A. E. McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*. Budapest, 1995
- J. Hill: *A keresztyén gondolkodás története*. Budapest, 2000
- Kálvin János: *A keresztyén vallás rendszere I-II*. Pápa, 1909-1910

Ajánlott irodalom:

- M.E. Osterhaven: *Az egyház hite. Történeti fejlődés ref. szempontból*. Budapest, 1995
- Bernhard Lohse: *A Short History of Christian Doctrine*. Philadelphia, 1985
- Karlmann Beyschlag: *Grundriss der Dogmengeschichte I-III*. Darmstadt, 1982
- *Handbuch der Dogmen- und Theologiegeschichte I-III*. Göttingen, 1999
- Wilhelm Niesel: *Kálvin teológiája*. Budapest, 1998
- Friedrich Wilhelm Kantzenbach: *Teológiai irányzatok*. Budapest, 1996
- Heinz Zahrnt: *Az Isten-kérdés. Protestáns teológia a XX. században*. Budapest, 1997
- Gerhard Ebeling: *Luther. Bevezetés a reformátor gondolkodásába*. Budapest, 1997
- Eugenio Garin: *Reneszánsz és műveltség*. Budapest, 1988

FILR032 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a Filozófiatörténet 1. kurzusra épül. Annak tematikáját folytatja. Célja, hogy a hallgatóságot az új és legújabbkor európai filozófiatörténetének főbb vonalaival megismertesse, egyszersmind lehetővé tegye, hogy a téma forrás és másodlagos irodalmában önállóan tájékozódni tudjanak. A kurzus a vallásfilozófia kurzus bevezetésével is használ.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A reneszánsz természet és politikai filozófiája
2. A Kartézianizmus
3. B. Spinoza és az azonosság filozófiája
4. G.W. Leibniz
5. Empírizmus és szkepticizmus
6. I. Kant és az észkritika
7. G.W.Fr. Hegel
8. S. Kierkegaard és az egzisztencia-filozófia kezdetei
9. Fr. Nietzsche
10. Martin Heidegger és az egzisztencializmus
11. L. Wittgenstein és a logikai pozitivizmus
12. K. Jaspers és a vallásos egzisztencializmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Giordano Bruno, Az okról, az elvről, és az egyről. In: G. Bruno, Két párbeszéd (ford. Szemere Samu), Budapest, 1972, 5-139.o.
- N. Machiavelli, A fejedelem (több kiadásban, több fordításban is elérhető, bármelyik jó)
- R. Descartes, Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: Descartes Válogatott művei (ford. Szemere Samu), Budapest, 1980, 167-215.o.
- Spinoza, Etika V. könyv (fordította Szemere Samu), Budapest, 1979, 353-403.o.
- G.W. Leibniz, Metafizikai értekezés. In: Leibniz Válogatott művei (ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás), Budapest, 1886, 5-57.o.
- J. Locke, Értekezés az emberi értelemről (ford. Dienes Valéria), I. kötet Első könyv 23-91.o.
- I. Kant, A tiszta ész kritikája, Budapest, 1913 (reprintben), Bevezetés, 28-45.o.
- G.W.Fr. A szellem fenomenológiája (ford. Szemere Samu) Budapest, 1979, 9-47.o.

- S Kierkegaard: Félelem és reszketés. In: S. Kierkegaard válogatott művei (ford. Dani Tivadar et al), Budapest, 1982, 266-321.o.
- Fr. Nietzsche, Így szólott Zarathustra. In: Nietzsche válogatott írásai (ford. Szabó Ede), Budapest, 1984, 219-297.o. Uő. Az antikrisztus (ford. Csejtei Dezső), Budapest, 2005.
- M. Heidegger, Lét és idő (ford. Vajda Mihály et al), Budapest, 1987, 87-106.o.
- L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus (több kiadásban hozzáférhető. Csak az órán tárgyalt problémák kerülnek számonkérésre).
- K. Jaspers, A Filozófiai hit (ford. Csejtei Dezső et al), Gödöllő, 2004, 60-91.o.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatói igényeknek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

GYKG021– LITURGIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: GYKG020 – Liturgia 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Eddig csak a liturgia elméletével és a MRE istentiszteleti gyakorlataival ismerkedtek meg a hallgatók. Ez új tantárgy megjelenésével lehetőség nyílik a liturgia történet legalább vázlatos bemutatására, a MRE liturgiai irányzatának megismerésére, sőt a többi keresztyén egyház istentiszteleti gyakorlatát is megismerhetik.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A liturgia történet korszakai
2. A MRE egyház története során jelentkező liturgiai irányzatok
3. A testvéregyházak istentiszteleti gyakorlata

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadások látogatása

Legalább egy, előre megbeszélt keresztyén egyház istentiszteletén való részvétel

Kötelező irodalom:

- Pásztor János: Liturgiai irányzatok a MRE-ban
- Órai jegyzet

Ajánlott irodalom:

HIMG071 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

A hallgató ismerje meg a kanció eredetű népekeinket valamint a 17. századi énekköltés darabjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népeének felmondása memoriter, 20 népeének felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A 16. század magyar dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: *A magyar egyházi népeének vázlatos története*. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*, Budapest 2003. 778-797.
- Dobszay László: *A magyar népeének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenetörténet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

BSVS134 – HÉBER NYELV 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ŐSZB010 – Héber nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:			IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átisméltése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átisméltését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Biblia szöveg teljes nyelvtani elemzése és fordítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (min. 4), olvasásból órai felelés folyamatosan, valamint órai teljesítménnyel lehetőség van jelek szerzésére.

Kötelező irodalom:

- BHS
- Egeresi László S.: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia 2010.
- Vance: Ruth. Practical Workbook (2006, pdf-ban mindenki megkapja)

Ajánlott irodalom:

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984.
- Davidson, B. (1848): *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt!
- HALOT, BDB, ThWAT, IDB, THAT

BSVS135 – GÖRÖG NYELV 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			IV.	Értékelés módszere: Gyakorlat követelményei, zh./teszt/szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztyén irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1.-10. hét: Félévente változó perikópák olvasása, fordítása, nyelvtani elemzése, és a felmerülő nyelvtani jelenségek ismételése, táblázatok ismételése. Újabb memoriterek, mondattani részletek.
2. hét: összefoglalás
3. hét: félévzáró zárthelyi dolgozat.
- 13.-14. hét: szóbeli feleletek, gyakorlati jegyek
15. hét: szóbeli feleletek, gyakorlati jegyek javítási lehetősége

Évközi tanulmányi követelmények:

A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó három hetében kerül sor.

Előre szótárazás a következő órai anyaghoz

Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Tankönyv (TK): Varga Zsigmond J. – Györi István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás).
- Az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján: <http://www.peterballa.eoldal.hu/>).

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage)
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965)
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958)
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben)
- J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibel gesellschaft
- J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark
- J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983
- Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965)
- David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988
- Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is.

- Az újjörög nyelvtani táblázatok is tartalmazza az alábbi szótár:
- Mohay András: *Újjörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnymás: 2007).

RSVS129 – LATIN NYELVGYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: LSVSL011 – Latin nyelv 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A latin nyelv alaktanának és mondattani alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv II/4–III/2-ig tartó leckéi alapján. Az önálló fordítás képességének elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: Ismétlés
2. hét: F-M: II/4
3. hét: F-M: II/4
4. hét: F-M: II/5
5. hét: F-M: II/5
6. hét: F-M: II/6
7. hét: F-M: II/6
8. hét: F-M: III/1
9. hét: F-M: III/1
10. hét: F-M: III/2
11. hét: F-M: III/2
12. hét: zh
13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka
Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Szabadi István: *Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)*. Sárospatak, 2002
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

GYKG013 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A stúdium célja az előző két félévben elsajátított homiletikai ismeretek birtokában önálló prédikáció készítése és elmondása megadott textusok alapján, amelyet elő kell adni, s a csoport tagjai szakszerű bírálatot fogalmaznak meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A gyakorlat célja, hogy a prédikáló egyház prédikációjának színvonala emelkedjék, és a hallgatók minél jobb prédikátorokká váljanak. Ezt gyakorolják több féléven keresztül. A hallgatóknak el kell oda jutniuk, hogy megismerjék a prédikáció minőségét, felismerjék a hibákat. A prédikáció szabad előadását megköveteljük. Előre megbeszélte rendben történik a prédikáció elkészítése, és elmondása és a bírálók kijelölése. Minden héten két prédikáció elmondására kerül sor.

A prédikációk textusa: válogatott ószövetségi textusok

Évközi tanulmányi követelmények:

A beosztott rend szerint prédikáció készítése, elmondása, bírálata

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Helyesen hasogatni az igazság beszédét Nagykőrös 2006

Ajánlott irodalom:

- Barth: Homiletika 1966
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Boross: Történelem a szószéken Budapest 1979
- Czegléd: Homiletika Debrecen 1951
- Fekete: Homiletika Debrecen 1993
- Fitch: Mit mond a Biblia a prédikációról? Budapest 2004
- Gert Otto: Wie entsteht eine Predigt? München
- Nikol: Dramatizált homiletika Budapest 2005
- Pásztor: Homiletika Debrecen 1986
- Schödelin: Die rechte Predigt München 1953
- Schütz: Probleme der Predigt Göttingen 1981
- Stott: Hiszek ez ige hirdetésben Budapest 1992
- Trillhaus: Einführung in die Predigtlehre Darmstadt 1983

V. félév:

ÓSZB017 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkeltette a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának hátterén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB037 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		V.	Értékelés módszere: Szószedet, valamint házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség a választott textusok megértéséhez különös tekintettel a bibliamagyarázat és az igehirdetés gyakorlatára. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Félévente változó perikópák exegézise

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Az olvasott szakaszokról szószeret készítése

A szószeretet a szorgalmi időszak végén kell átadni a tanárnak

Zárthelyi dolgozat a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

- További kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHB058 – BIBLIAI TEOLÓGIA 3. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB035 – Újszövetségi bevezetés 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ősgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Jézus Krisztus személye, a történeti Jézus kérdése

2. A szinoptikus hagyományanyag, az egyes könyvek jellegzetességei
3. A bibliai teológia története és mai kérdései
4. Keresztelő János
5. Jézus Krisztus igehirdetése
6. Jézus Krisztus etikája
7. Jézus Krisztus tettei
8. Jézus Krisztus méltóságjelzői
9. Jézus Krisztus passiója és a feltámadás
10. Az ősgyülekezet és Jakab teológiája
11. Az apostoli zsinat
12. Összefoglalás, lezárás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján: minden „tételhez” rövid (2000 karakter) írott reflexiók készítése egy, a megadott ajánlott szakirodalomból választott vagy az oktatóval egyeztetett bibliai teológiai szakkönyvet követve.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 1998.
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlatja*. Budapest: KRE, 2004.
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest, 1992.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- *Biblikus teológiai szótár*. Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnllka, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: SZIT, 2007.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szók*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.
- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

DOER016 – DOGMATIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2. DOER020 – Dogmatörténet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világgépről.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika
2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák
3. A teremtő és gondviselő Isten
4. A láthatatlan világ és az ember
5. Jézus Krisztus személye

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- M. Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Budapest, 1995.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Band. Berlin, 1969.
- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.

FILR035 – VALLÁSFILOZÓFIA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILR032 – Filozófiatörténet 2.	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Vallásfilozófia című kurzus célja, hogy bevezetést nyújtson a nyugati vallásfilozófiai gondolkodás alapkategóriáiba, megismertessen legfontosabb képviselőivel, azok munkásságának fontosabb eredményeivel, illetve a tudomány fejlődésének főbb korszakaival. A tudomány történeti és szisztematikus részei egyszerre, egymást kiegészítő módon kerülnek oktatásra. Az óra típusa

alapvetően előadás, ám ezt a formát a vallásfilozófia művelésének módszertanát megalapozó órai szövegelemzések egészítik ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során olyan alapozó ismeretek kerülnek átadásra, melyek a tudomány alapfogalmainak megismertetésére korlátozódnak, és ezen túl bevezetés nyújtanak a tudomány történetébe, elősegítve ezzel, hogy a hallgató tájékozódni tudjon a vallásfilozófia alapvető irodalmában. A kurzus további célja, hogy a Hittudományi Karon hallgatók számára kisegítő ismereteket nyújtson rendszeres teológiai tanulmányaikhoz, más irányból elősegítse, hogy a kortárs vallásfilozófiai irányzatok eredményeit későbbi munkájuk során felhasználják. Fontos elérendő célja a kurzusoknak, hogy a hallgatók eredeti vallásfilozófiai forrásszövegekkel is találkozzanak. E téren a Vallásfilozófia kurzus egyszersmind azt is célul tűzi, hogy a hallgatókat bevezesse a vallásfilozófia szövegolvasás és forráselemzés módszertani kérdéseibe, és az ennek során elsajátított ismereteket konkrét, vallásfilozófiai szövegek olvasása során elmélyítse.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadásokon való rendszeres és aktív részvétel, az évközi írásbeli kötelezettségek eredményes teljesítése.

Kötelező irodalom:

Kötelező filozófiatörténeti munka:

- E. Coreth, Isten a filozófiai gondolkodásban, Budapest, 2004, 5-157. o.
- L. Schaeffler, A vallásfilozófia kézikönyve. Budapest, 2003, 21-38. o.
- B. Davis, Bevezetés a vallásfilozófiába. Budapest, 1999, 11-31. o.

Kötelező forrásirodalom:

- G. S. Kirk, J.E. Raven, M. Schofield, A preszókratikus filozófusok, Budapest, 1998, 142-150.o., 303-311 o., 347-350, 493-498. o.
- Homérosz, Íliász, I, Odüsszeia, I, XI,
- Hésziodosz, Az istenek születése (ford. Trencsényi-Waldapfel Imre), Budapest, 1974.
- Platón, Kritón, In: Platón Összes Művei, I. köt., Budapest, 1984, 441-469.o.
- Platón, Az állam, X, 614b-619d In: Platón Összes Művei, II. köt., 699-710. o.
- Arisztotelész, Az álomjóslat. In. Arisztotelész, Lélekfilozófiai írások (ford. Steiger Kornél), Budapest, 1988, 265-275.o.
- Plótinosz, Az Egyről, a szellemről és a lélekről (ford. Horváth Judit és Perczel István), Budapest, 1986, I,8, 19-48.o.
- Anzelm, Proslogion. In: Proslogion, Monologion (ford. Dér Katalin), Budapest, 1991.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésének megfelelően az órán kerül kiadásra.

ETRR052 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR051 – Egyetemes egyház történet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		V.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ellenreformációtól 1814-ig

1. A reformáció, és vele szemben álló tanítások
2. Római katolikus restauráció előretörése; Loyola Ignác
3. Tridenti Zsinat
4. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
5. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrehti Zsinat végzéseinek elemzése
6. A harminc éves háború előzményei, harcai, eredményei
7. Német reformátusság megerősödése, anglikanizmus és puritanizmus hatása az egyház és az állam életére és kapcsolatára
8. Stuartok, congregacionalisták, independensek; parlamentáris köztársaság
9. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
10. A felvilágosodás hatása a nevelésre (Pestalozzi)
11. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai
12. Pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
13. Francke és a hallei pietizmus
14. Zinzendorf és a herrnhuti testvéreközösség
15. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők
16. Puritanizmus kialakulása, jellemzői, hatása
17. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., Az újkori egyháztörténet II. korszaka, Bp. 1970-71.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Bp. 2000. Osiris
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Bp. 2008. Kálvin Kiadó
- Johannes Wallmann, A pietizmus, Bp. 2000. Kálvin Kiadó

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.
- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- Czákó J., A janzenizmus. Cegléd, 1943.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp, 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth

- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietismus paedagogikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótévedője, Nagyvárad, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek
- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.
- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.

ETRR055 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR054 – Magyar egyháztörténet 1.	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó Előd				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A reformáció elterjedési csúcspontjának, valamint a római egyház protestantizmus elleni küzdelmének megismerése, az ellenreformáció XVII-XVIII. századi küzdelmeinek áttekintése. Annak külső és belső vonulataival, mind a protestáns, mind a római egyház helyzetének alapos megismerésével. A magyar ellenreformáció megvizsgálása a környező országok és az európai helyzet szemszögéből.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Protestantizmus ereje teljében. A XVII. század elejének állapota. Bocskai István szabadságharca és annak következményei (1608. évi törvények).
2. A kezdeti harcok a protestantizmus megtörésére. II. Mátyás uralkodásának visszassága, elnyomás a törvények ellenében.
3. Protestáns egyházszervezet. A két evangéliumi egyház szuperintendenciáinak megszerveződése, presbitériumok, egyházmegyei és egyházkerületi testületek kialakulása.
4. Pázmány Péter ellenreformációs tevékenysége. A katolikus belső megújulás jelei és eredményei a XVII. század első felében.
5. Bethlen Gábor beavatkozásai a magyar protestantizmus érdekében. Hadjáratai, békekötései. Igyekezete a magyar nemzeti királyság létrehozására.
6. Erdély önálló egyházi fejlődése Bethlen Gábor és a Rákócziak fejedelemsége idején. Rákóczi György hadjárata és a linzi béke. Annak törvénybeiktatása, illetve a meghozott törvények hatása.

7. Uralkodói magatartás a XVII. században az ellenreformáció szolgálatában. II. és III. Ferdinánd, valamint I. Lipót tevékenysége. A római egyház támogatása a törvények megszegésével.
8. Az ellenreformáció megerősödése a XVII. század második harmadában. Az alkalmazott módszerek: főúri áttérítések, jezsuiták tevékenysége, erőszak.
9. A gyászévtized és a gályarabság. A protestantizmus történetének legkomorabb időszaka. Lezárása az 1681. évi soproni országgyűlés.
10. Thököly Imre mozgalma és a török elleni harc. Ezeknek hatása az egyházak életében.
11. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca és a szatmári béke. Az utolsó vallási színezetű szabadságmozgalom a Habsburg hatalom ellen.
12. III. Károly törekvései a protestantizmus visszaszorítása érdekében. Rendeletei, a Resolutiok.
13. Mária Terézia és az ellenreformáció utolsó erőfeszítései.
14. II. József, II. Lipót és az ellenreformáció korának lezáródása. A Türelmi Rendelet és annak hatása a protestáns egyházak életére.
15. Protestáns iskolarendszer az ellenreformáció korában.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907).
- Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp.1949. Reprint Sárospatak 1995.);
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985);
- Egyháztörténet 1-2. (Szerk. Tóth Kása István, Tökécsky László, Bp. 1997. 2. kiad. 1999.);
- Zoványi Jenő: A magyarországi protestantizmus története I-II. (Attraktor, Gödöllő, 2004.)
- Nagy Géza: A református egyház története I-II. (Attraktor, Gödöllő, 2008.)

Ajánlott irodalom:

VPPG046 – VALLÁSDIDAKTIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Házi dolgozat, szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismerteti a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezeti a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vallásdidaktika feladata

2. Főbb didaktikai koncepciók I.
3. Főbb didaktikai koncepciók II.
4. A tantervkészítés alapelvei
5. Oktatási célok a vallásstanításban
6. Az óra-előkészítés lépései
7. Az óra felépítése
8. A bibliatanítás didaktikai elvei
9. A bibliatanítás céljai
10. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
11. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
12. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000

Ajánlott irodalom:

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- Ch. Grethlein, Fachdidaktik Religion, Göttingen 2005.

HIMG072 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

A hallgató ismerje meg a református énekeskönyvek történetét a 18. századtól napjainkig. Református énekeskönyvünk vonatkozó tételein keresztül ismerje meg a legjelentősebb dallam- és szövegszerzők munkáját. A félév során először a XVIII. század hagyományos anyagával foglalkozunk, majd a magyar református egyházi éneklésben két évszázad alatt végbement válságfolyamat történelmi, egyháztörténeti és zeneműveltségi okait tárjuk fel. Végül az 1948-as énekeskönyv létrejöttének körülményeit ismerjük meg.

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népének felmondása memoriter, 20 népének felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárhelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: „Nos Franciscus Primus...” Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 544–547.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az énekanyag megrostálásának szempontja (1943). Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 27–31.
- Csomasz Tóth Kálmán: A zene válsága és az egyház. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 669–691.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk és a gyülekezeti éneklés időszerű kérdései. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 176–182.
- Csomasz Tóth Kálmán: Megjelent a Próbáénekeskönyv. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 98–101.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az új énekeskönyv vitájához. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 94–97.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk megújításának szempontjai. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 80–82.
- Csomasz Tóth Kálmán: Testvéri szó az énekügyről. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 45–47.

Ajánlott irodalom:

- Árokháty Béla: Megjegyzések az Új Énekeskönyvhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 60 (1917) 502–503.
- Árokháty Béla: A II. Próbáénekeskönyv dallamaihoz (Válasz Szügyi Józsefnek) A zsinat figyelmébe. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 61 (1918) 299–301.
- Árokháty Béla: Énekeskönyvünk, gyülekezeti éneklésünk és a Magyar Református Kántorkönyv. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 369–374.
- Árokháty Béla: Egyházzenei előadások - a MPIT kiadása P. 1937. 77. lap
- Árokháty Béla: A református gyülekezeti éneklés. A jugoszláviai református új énekeskönyv lelki képe. Bp, 1940.
- Benkő István: Korabeli vita az 1744-es kolozsvári énekeskönyvről. *Református Szemle* 84 (1991) 219–237.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 491–518.

- Csomasz Tóth Kálmán: Szőnyi Benjamin és a Szentek hegedője aktualitása. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 519–523.
- Csáji Pál: Énekeskönyv-revízió kísérlet 1729-ben. *Egyháztörténet* 1 (1958) 166–173.
- Czanik Gyula: Néhány szó az énekeskönyvről *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 55 (1912) 484., 502.o.
- Denke Gergely: Balla Péter (1908–1984) In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Dobszay László: *A magyar népének I.* Veszprém 1995.
- Fekete Csaba: Találkozó énekeskönyv. Istentiszteleti életünk paraméterei. *Zsoltár* 3/4 (1996) 2–14.
- Fekete Károly: Makkai Sándor részvétele a magyar református liturgia megújításában. *Magyar Egyházzene* 3 (1995/1996) 147–154.
- Gárdonyi Zoltán Széljegyzetek a magyar református énekeskönyvhöz. Református Egyház XLIV (1992) 200–203., valamint „...eleitől #ogva...” Tanulmányok, dolgozatok... Bp., 1993. 7–12.
- Ivánka Sámuel Őszinte szó új énekeink érdekében. *PEIL* 42 (1883) 1159. skk.
- Karácsony Sándor Mostani és leendő énekeskönyvünk esztétikai és irodalomtörténeti szempontból. *Zsoltár* 2/2 (1995) 2–10.
- Kálmán Farkas: Az énekes könyvről. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 21 (1878) 1997–1207.
- Kálmán Farkas: Régi egyházi dallamainkról. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 22 (1879) 694–701.
- Pálffy Károly: Éneklésünk legbecsebb forrása az 1744-es kolozsvári impressum. *Református Szemle* 74 (1981) 202.
- Pálffy Károly: Gyülekezeti éneklésünk vázlatos története. *Református Szemle* 76 (1983) 207–208.
- Révész Imre: Mostani és leendő énekeskönyvünk egyházi teológiai szempontból. *Igazság és Élet* 7 (1941) 22.skk; valamint *Zsoltár* 2/1. (1995) 2–5.
- Révész Imre: *Egy fejezet a magyar református ébredés történetéből*. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: *Az új énekeskönyv felé*. Szerkesztette Révész Imre. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: Jelenlegi énekeskönyvünk dicsérete és egyéb anyagának teológiai átvizsgálása. *Theológiai Szemle* 19 (1943) 46.skk, 94.skk, 135.skk
- Seprődi János: A reformátusok próba-énekeskönyvének bírálata. Bp, 1904.
- Seprődi János: A próbaénekeskönyv dallamai. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 47 (1904) 647. skk, 663. skk.
- Seprődi János: Seprődi válasza *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 49 (1906) 274. skk, 290. skk.
- Seprődi János: –Balthazar Dezső: Az egyetemes ref. énekeskönyv ügyében. *Református Szemle* 6 (1912) 747–750.
- Szeremley Samu: *Szőnyi Benjamin és a hódmezővásárhelyiek*. Budapest, 1890.

RSVS130 – ÖSSZEHASZNÁLÓ VALLÁSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az összehasonlító vallástörténet című tárgy elsődleges célja, hogy a hallgatók képet kapjanak a vallások kialakulásáról szóló főbb elméletekről, megismerkedjenek a vallási gondolkodás archaikus formáival, világvallások kialakulásának, differenciálódásának főbb útjaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elvégzése után a hallgatónak a fenti ismereteken túl jártasságot kell szerezniük a vallástudományi források kezelésben, ismerniük kell az egyes világvallások történetének főbb szakaszait, fejlődésük fontosabb elágazási pontjait, alapvető tanításait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, kiadott szakirodalom feldolgozása, illetve a félév elején kiadott témában otthoni írásbeli munka elkészítése.

Kötelező irodalom:

- A vallástörténet klasszikusai (szerk. Simon Róbert), Budapest, 2003. Az alábbi részek: 19-37.o.,89-126.o.149-198.o.,221-261.o.261-290.o.291-317.o.,317-336.o.,337-346.o.,359-433.o.,433-537.o.537-567.o.567-617.o.,617-641 o., 641-648-ig.
- M. Eliade, A vallási hiedelmek és eszmék története, Budapest, 2006, 84-105.o., 156-176.o.,176-199.o., 199-238.o., 238-260.o.,276-291.o.,291-319.o.,319-338.o.,338-360.o.,362-382.o., 428-442.o.,442-452.o. 471-490.o., 490-506.o., 506-560.o.,608-621.o.,624-643.o.,643.670.o.,690-713.o., 718-741.o., 747-759.o.
- H. von Glasenapp, Az öt világvallás. Budapest, 1981. (későbbi kiadások is felhasználhatók)
- M. Eliade, Képek és jelképek, Budapest, 1997.

Ajánlott irodalom:

- Evans-Prichard, E.E., Theories of Primitive Religion, Oxford, 1965.
- Masuzawa, T., In Search of Dreamtime: The Quest for the Origin of Religion. Chichago, 1993.
- Lévi-Strauss, C., Strukturális antropológia, II, (ford. Szántó Diana) Budapest, 2001, 99-221.o.

RSVS011 – EGYHÁZSZOCIOLOGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadó fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Egy dolgozat bemutatása, aktív részvétel, szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház és vallásszociológia oktatásának célja, hogy megismertesse leendő református lelkészeinket a gyülekezeti közösségek szociológiai ismérveivel, a gyülekezet és az egyházszerzés szociológiai aspektusaival, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeivel és szerveződésének módjaival, valamint az egyház és a gyülekezetek valamint a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok

szociológiai vonásaival. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel véteződnek fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkészi szolgálat szociológiai összetevőiről. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetről, a társ és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeiről. Betekintést nyernek a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint a kiértékelés módszertanába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A református lelkész hallgatók megismerkednek a vallás és egyházzociológia legfontosabb nemzetközi és hazai eredményeivel, klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel. A szaktárgy sikeres elvégzését követően a lelkész hallgatók alkalmassá válnak arra, hogy a gyülekezetszervezést és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék, hogy alapfokon elemezni tudják gyülekezeteik és környezetük szociológiai sajátosságait, s ennek alapján módszeresen végezzék szakrális közösségalkotó szolgálatukat. Alkalmassá válnak arra, hogy szociológiai szempontból a modern és globális környezetben is sikeres lelkészi szolgálatot végezzenek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres, aktív részvétel.

Látogatás és jelentés.

Az előírt vizsgamódszer szerinti számonkérés.

Kötelező irodalom:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Vallásszociológia fejezet
- Max Weber: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Osiris Kiadó
- Max Weber: A világvallások gazdasági etikája. Gondolat Kiadó
- Pierre Bourdieu: A vallási mező. In: u. ő.: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődéséről
- Thomas Luckmann: Sociology of the religion
- Vass Csaba: Nemzet és szociológia. In.: szerk.: Kulin Ferenc: A nemzeti tudományok historikuma. Kölcsey Kiadó, 2005.
- Vass Csaba: Szakrális kommunikáció. Studia Caroliensia, 2008. 2. szám.

Ajánlott irodalom:

- Ajánlott magyar és angol irodalom az igények szerint

GYKG014 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A korábbi félévek homiletikai gyakorlatának megfelelően önálló prédikációt kell készíteni, ezt elmondani. A prédikáció témája az ünnepek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A lelkipásztori szolgálat egyik legnehezebb része az ünnepek alkalmával elmondandó prédikáció készítése.

Egyrészt az ünnepek megadott tartalma miatt, másfelől az évről-évre történő ismétlések miatt. Ehhez társul még, hogy a gyülekezet összetétele ilyenkor más, mint a szokványos vasárnapokon.

Ezekre az alkalmakra jobban oda kell figyelni.

Ennek a gyakorlása a félév célja.

Témakörök:

1. Az üdvtörténeti ünnepekre történő felkészülés és a prédikáció írása
2. Egyéb ünnepekre készülés
3. Úrvacsorai sorozatok

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Szathmáry Sándor: Ünnepeink
- Ünnepi prédikációvázlatok a Református Egyház különböző évfolyamaiban

Ajánlott irodalom:

- Barth: Homiletika 1966
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Boross: Történelem a szószéken Budapest 1979
- Czeglédy: Homiletika Debrecen 1951
- Fekete: Homiletika Debrecen 1993
- Fitch: Mit mond a Biblia a prédikációról? Budapest 2004
- Gert Otto: Wie entsteht eine Predigt? München
- Nikol: Dramatizált homiletika Budapest 2005
- Pásztor: Homiletika Debrecen 1986
- Schütz: Probleme der Predigt Göttingen 1981
- Stott: Hiszek ez ige hirdetésben Budapest 1992
- Trillhaus: Einführung in die Predigtlehre Darmstadt 1983

VI. félév:

ETRR002 – HISTÓRIAI SZIGORLAT (EGYETEMES ÉS MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR053 – Egyetemes egyház történet 4. ETRR056 – Magyar egyház történet 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere:

ÓSZB018 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkeltette a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának háttérén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB038 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetési stúdiumok segítségével –, valamint az egyes

hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendő, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Félévenként változó perikópák görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.

Lelkész szakon: görög szöszedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

Vallástanár szakon: olvasónapló készítése (lásd Balla Péter honlapját).

(A szöszedet ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

Kötelező irodalom:

- Kommentárok és további szakirodalom

Ajánlott irodalom:

BTHB059 – BIBLIAI TEOLÓGIA 4. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB058 – Bibliai teológia 3. (Úsz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. A második félév tárgya a páli és a jánosi irodalom, valamint az egyetemes levelek teológiája.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Pál apostol személye
2. Pál krisztológiája
3. Teológiai középpont 1. A hit általi megigazulás kérdése
4. Teológiai középpont 2. Koinónia Krisztussal
5. Kereszttség, úrvacsora, Lélek és karizmák
6. Pál etikája és antropológiai fogalmai

7. A késői Páli levelek teológiája
8. János teológiája 1. Krisztológia
9. János teológiája 2. Jézus Krisztus küldetése – Paraklétosz – eszkatológia, koinónia
10. A Jánosi levelek és a jánosi kör kérdése
11. A Jelenések könyvének teológiája
12. A Zsidókhoz írt levél teológiája
13. A katolikus levelek teológiája

Kötelező irodalom:

A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján, egy választott szakkönyv fejezeteihez kapcsolódó írott reflexiók leadása az utolsó óra előtt (a vizsgára állás feltétele)

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Kálvin Kiadó, 1998;
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Osiris Kiadó, 1998;
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. KRE, 2004 (vizsgaanyag!);
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája 2*. Budapest, 1992;
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Kálvin Kiadó, 2004.

Ajánlott irodalom:

- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992;
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984;
- J. Gnlika, *Az Újszövetség teológiája*. Szent István Társulat, 2007;
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szövegek*. Kálvin Kiadó, 2006;
- J. Jeremias, *Neutestamentliche Theologie*. Gütersloh, 1971;
- W. G. Kümmel, *Die Theologie des NTs*. Göttingen, 1980;
- E. Lohse, *Grundriss der neutestamentlichen Theologie*. Kohlhammer, 1989;
- L. Morris, *Az Újszövetség teológiája*. KIA, 2001;
- W. Schmithals, *Theologiegeschichte des Urchristentums*. Kohlhammer, 1994;
- Strecker, *Theologie des NTs*. W. de Gruyter, 1996;
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999;
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003; Wick, Peter, *Pál. A keresztyénység tanítója*. Kálvin Kiadó, 2007.

DOER017 – DOGMATIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER016 – Dogmatika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s

együttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egy szóval a református keresztyén világképről.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszti
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálai, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkhatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

ETRR053 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR052 – Egyetemes egyház történet 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A legújabb kor története 1814-től napjainkig

1. Romantikától az I. Világháborúig, a kor jellemző történelmi, gazdasági, politikai, kulturális eseményei
2. Szent Szövetség és kora
3. A római katolikus egyház restaurációja, a Kúria politikája I. Vatikáni Zsinat, Bismarck és a Kulturkampf
4. Teológiai és filozófiai gondolkodók
5. Ébredések és ennek hatásai, Anglia, Skócia
6. Német protestánsok a szociális helyzet megoldásáért
7. A holland reformátusok a XIX-XX. században, egyházszakadás, új egyházak, megújulás
8. Protestánsok helyzete Nagy-Britanniában, a liberalizmus eredménye
9. Az egyház és a munkáskérdés Hollandiában, Svájcban és a skandináv államokban
10. Külmiszió, A. Schweitzer, D. Livingstone
11. Hitvalló Egyház, és a Barmeni Hitvallás
12. Törekvések a protestáns unióért, és a zsinat-presbiteri egyházszervezetért
13. II. Vatikáni Zsinat
14. Charta Oecumenica
15. Dominus Iesus elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig, Budapest, 1969.
- Csohány J., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete, Debrecen, 1974.
- J. Colijn, Egyháztörténelem, Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Osiris, Bp. 2000.
- Theologiai Szemle, Református Egyház idevonatkozó cikkei

Ajánlott irodalom:

- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak 1906
- Pásztor J., A svájci vallásos szocializmus és hatásai a magyar reformátusok között, Budapest, 1969.
- Pásztor J., Dialogusok a református és az orthodox egyházak között, Th. Szemle, XXV. Évf. 1982.
- Horváth J., A külmiszió lényege, A külmiszió alapvetése, Teológiai tanulmányok 47., Debrecen, 1936.
- A Schweitzer, Életem és gondolataim, Budapest, 1974.
- Bodoky R., Livingstone, Budapest, 1969.
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó Konrád, A katolikus egyház története, Budapest, 1983.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- M. Weber, A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme, Budapest, 1982. Gondolat.
- M. Weber, Gazdaság és társadalom, Budapest, 1967.
- M. Weber, Gazdaságtörténet, Budapest, 1979.
- J. Hubert, A Zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- Diós I., A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, Szent István Társulat, Bp. 2000.

- Nemeshegyi P., Mit mond nekünk a II. Vatikáni Zsinat? Korda, Kecskemét, 1996.
- Ladányi S., Abraham Kuyper, Vázlatos visszatekintés a holland református egyház utóbbi két évszázados történetére..., Th. Szemle, 1988. XXXI. 98-100.
- J. Moltmann, A jelen kor szenvedései. Az egyház mártírjai, Th. Szemle, 1987. XXX: 237-239.
- Pákozdy L. M., A hetvenéves Niemöller Márton egy emberöltő a német protestáns egyháztörténete tükrében, Th. Szemle, 1961. IV. 328-335.
- Vályi Nagy E., A protestáns-római katolikus párbeszéd, Th. Szemle, 1971. XIV. 211-216.
- Dr. Soós Károly kánonjogász meghívása a II. Vatikáni Zsinat tárgyalásához

ETRR056 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR055 – Magyar egyháztörténet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			VI.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A XIX. századi Európa politikai és vallási küzdelmeinek a magyarországgal való összefüggésének bemutatása, megértése, a magyarság és a protestantizmus érdekeinek világossá tétele. Új egyházi lehetőségek a dualizmus korában, majd az I. világháború egyházakra gyakorolt hatásának bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ferenc és V. Ferdinánd uralkodása, egyház- és valláspolitikája; a római katolikus restaurációs törekvések és a protestantizmus elleni támadások megújulása.
2. Vallásügy a reformországgyűléseken, alkotmányos küzdelem a vallásegyenlőségért.
3. A református és evangélikus egyházak közötti uniós-törekvések újjáéledése: a "kéri szerződés" (1830) és a "nagygeresdi egyezés" (1833).
4. Az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc és a protestáns egyházak viszonya. Az 1848:XX. tc. előzményei, tartalma és jelentősége.
5. A szabadságharc leverése; a megtorlás és az elnyomás (abszolutizmus) kora: a provizorium, a Bach-korszak, a "protestáns pátens" és az ellene való védekezés és küzdelem, a "protestáns pátens" visszavonása, az "Októberi Diploma", az 1867. évi május 15-i rendelet.
6. A protestáns (református) iskolaügy és iskolák helyzete az abszolutizmus korában; a pesti református (közös protestáns) főiskola és gimnázium.
7. A kiegyezés előzményei, tartalma, vallásügyi és egyházipolitikai jelentősége, valamint hatása a magyarországi protestantizmusra, a magyarországi protestantizmus közjogi helyzete a dualizmus korában, az áttérések, a vegyes házasság és az abból származó gyermekek vallása, az "elkeresztelések", az "egyházipolitikai törvények", a tábori lelkesedés, küzdelem a vallásegyenlőségért.
8. A közoktatásügy a dualizmus korában; a "népiskolai törvény" és a református iskolaügy, Eötvös József oktatás- és iskolapolitikája és a református művelődés- és neveléspolitikai, kollégiumaink helyzete, élete és jelentősége a dualizmus korában, a külföldi (protestáns) tanulmányutak (peregrináció) a XIX. században.

9. A református egyház belső (szervezeti) élete a dualizmus korában; az 1881. évi debreceni zsinat és előzményei, az új egyházalkotmány, a szervezetileg "egységes református egyház", a "közalap" (domestica), a nyugdíjintézet, özvegy- és árvaegylet.
10. Ideológiák és teológiai irányzatok a dualizmus korában, és ezek hatása a magyarországi protestantizmus (református egyház) életére és munkájára: szabadelvű irányzatok: racionalizmus, liberalizmus, nacionalizmus (ide értve a pánszlávizmust is), új ortodoxia, a Magyar Protestáns Egylet és az "új-ortodoxia" küzdelme (Ballagi Mór, Kovács Albert, Révész Imre, Ballagi-Filó vita), a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság, az "ébresztő teológia", a belmisszió, belmissziós mozgalmak, irányzatok, egyletek, egyesületek és intézmények, egyházi (teológiai) irodalom és sajtó, a szocializmus eszméje és az egyház szociális felelőssége, érzékenysége, magatartása a XIX. század második felében és az I. világháború előtt.
11. Kísérlet a katolikus-protestáns reunióra, valamint a református-evangélikus uniós törekvések újabb fejleményei.
12. Magyar reformátusok, református egyházak az ország határain kívül (pl. Amerikában).
13. A "szekták" ("kisegyházak") és keletkezésük okai, történetük alakulása, a református egyház viszonya a szektákhoz, és "szektakérdéshez".
14. Az I. világháború és a református egyház.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907);
- Bíró Sándor - Bucsay Mihály - Tóth Endre - Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp. 1949);
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985)

Ajánlott irodalom:

- Révész Imre [ifj.]: Révész Imre élete 1826-1881 (Debrecen, 1926).

VPPG047 – VALLÁSDIDAKTIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPG046 – Vallásdidaktika 1. DOER016 – Dogmatika 1. ETRR056 – Magyar egyháztörténet 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról az általános didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallás-ismereti,

az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
2. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
3. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
4. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
5. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
6. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.
- Homor T. (szerk.), Az etikatanítás gyakorlata, Budapest 2003.
- Csepela Jánosné et al., A történelemtanítás gyakorlata, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997.
J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- F. Oser/ W. Althof, Moralische Selbstbestimmung, Stuttgart 1992.
R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- V. Pfeifer, Didaktik des Etikunterrichts, Stuttgart 2003.
- R. Mokrosch/ A. Regenbogen (Hg.), Werte-Erziehung und Schule, Göttingen 2009.

GSVS010 - MISSZIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Anne-Marie Kool	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv		VI.	Értékelés módszere: Órai referátum, Házi dolgozat, szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

1. betekintést nyerjen a misszió bibliai és történelmi paradigmáiba és paradigmaváltásaiba, valamint a missziológia alapvető fogalmaiba (tudás),
2. betekintést nyerjen abba, hogy az egyház hogyan töltheti be missziói, bizonyágtevő feladatát olyan vallásos, kulturális és szociális értelemben sokszínű társadalomban, amelynek a poszt-keresztény jelei egyre inkább láthatóak. (készség)
3. betekintést nyerjen a misszió és missziológia világméretű kérdéseibe és kifejleszti azt a készséget, hogy ezeket összekapcsolja saját kontextusával. (készség)
4. képes legyen kritikusan reflektálni saját egyházának missziói tapasztalataira és kialakítani saját missziói szemléletét és gyakorlatát, mely megfelel a magyar kontextusnak, de számol az interkulturális szolgálat kihívásaival is. (gyakorlat)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi a misszió? A missziológia mint teológiai tudományág
2. A misszió bibliai alapja (különös tekintettel a páli paradigmára)
3. Paradigmaváltások a misszió történetében
4. A misszió, mint az egyház együttléte másokkal; mint misszió Dei
5. A misszió, mint evangelizálás; mint kontextualizáció és inkulturáció
6. A misszió, mint felszabadítás; mint bizonyágtétel más élő vallások hívei előtt.
7. A misszió, mint Isten teljes népe által végzett szolgálat; mint közös bizonyágtétel
8. Néhány európai egyház missziói felfogásai
9. Kulcskérdések a magyar misszió teológiájában és a Református missziói törvénycikk

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel a kontaktórákon és reflexiók készítése (20%)

Órai referátum (20%)

Házi dolgozat (20%)

Szóbeli felelet (40%)

Kötelező Irodalom:

- Bosch, David J. *Paradigmaváltások a Misszió Teológiájában*. Budapest: PMTI-Harmat, 2005, 1-12, 13-50, 165-173, 321-334, 340-361, 377-385, 385-395.
- Kool, Anne-Marie. *Az Úr Csodásan Működik: A Magyar Protestáns Külmisziói Mozgalom 1756-1951. Iii. Kötet*. Budapest: Harmat, 2000, (szabadon választható 25 old.)
- Newbigin, J.E. Lesslie. "Can the West Be Converted." *International Bulletin of Missionary Research* 11, no. 1 (1987): 2-7. vagy:
- Goheen, Michael W.: *Evangelium, kultúra és kultúrák*. Lesslie Newbigin hozzájárulása a missziói gondolkodáshoz, *Lelkipásztor* 76 (2001) 9. 322-327.
- Református Missziói Törvénycikk 1995

Ajánlott irodalom:

Kézikönyvek:

- Barrett, David B., George Thomas Kurian, and Todd M. Johnson. *World Christian Encyclopedia: A Comparative Survey of Churches and Religions in the Modern World*. 2nd ed. 2 vols. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2001.
- Dahling-Sandor, Christoph, Andrea Schultze, and Dietrich Werner, szerk. *Leitfaden Ökumenische Missionstheologie*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2003.
- Moreau, A. Scott, ed. *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000.
- Phillips, James M., and Robert T. Coote. *Toward the 21st Century in Christian Mission. Essays in Honor of Gerald H. Anderson*. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1993.

- Myers, Bryant L. *Exploring World Mission. Context and Challenges*. Monrovia, CA: World Vision Resources, 2003.
- Sundermeier, Theo. *Lexikon Missions-Theologischer Grundbegriffe*. Berlin 1987.
- Verstraelen, F. J., ed. *Missiology. An Ecumenical Introduction*. Grand Rapids, MI.: William B. Eerdmans Publishing Company, 1995.

Egyéb:

- Allen, Ronald. *Missionary Methods: St Paul's or Ours?* Grand Rapids, MI: Eerdmans Publishing Company, 1987.
- Gonda, László. "A találkozás esélyei? A Keresztyén Misszió lehetőségei a mai nyugati kultúrában." *Lelkipásztor* 76, no. 7-8 (2001): 242-44.
- Kool, Anne-Marie. "The Church in Hungary and Central and Eastern Europe: Trends and Challenges." *Princeton Theological Seminary Bulletin* 28, no. 2 (2007): 146-64.
- Kiss, Endre. "A Posztmodern Elemei a Misszionálás Szemszögéből." *Magyar filozófiai szemle* 43, no. 1-2 (1999): 87-99.
- Lausanne Occasional Papers (<http://www.lausanne.org/Brix?pageID=12890>)
- Pásztor, János D. *Misszió a XXI. Században*. Velence, Budapest: Somhegyi Kiadó és Nyomda Kft. és a szerző kiadása, 2000.
- Walls, Andrew F. "Converts or Proselytes? The Crisis over Conversion in the Early Church." *International Bulletin of Missionary Research* 28 (2004): 2-6.

Fontos honlapok:

- The Lausanne Global Conversation (<http://conversation.lausanne.org/en>)
- www.mislinks.org – szuper portál
- www.internationalbulletin.org (International bulletin of missionary research)
- www.strategicnetwork.org 16.000 misszióival kapcsolatos cikk
- <http://www.missionarytexts.org/> Historical Writings by, about and for missionaries
- IKER - Magyar Időszaki Kiadványok Repertórium (<http://w3.oszk.hu/rep.htm>) Magyar folyóirat jegyzék
- Interneten elérhető elektronikus folyóiratok (http://www.fsze.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/olvasoi_terek/olvasotermekek/e-olvasoterem/interneten_olvashato_elektronikus_folyoiratok)
- Wabash Center Internet guide to religion: mission resources (http://www.wabashcenter.wabash.edu/resources/result_browse.aspx?topic=691&pid=650)

GSVS011 – DIAKÓNIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója: Dr. Nagy István				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv		VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók ismerjék meg a diakónia történetét és mai kérdéseit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diakónika helye a gyakorlati teológiában, feladata, mai fő kérdései. A diakónia fogalma.
2. A diakónia helyzete a korai egyház idején.
3. A reformáció diakóniája.
4. A pietizmus diakóniája.
5. Német belmisszió diakóniája.
6. Egyházunk diakóniája a reformációtól a XX. századig.
7. Az anyaházi diakónia.
8. Kiss Ferenc diakóniai munkássága.
9. Egyházunk diakóniája a kommunizmus idején.
10. Egyházunk diakóniája ma.
11. A fogyatékoság, szenvedélybetegség, öregség teológiai megközelítésben.
12. Diakóniai törvény.
13. Diakónusképzés

Évközi tanulmányi követelmények:

Egy tetszés szerinti diakóniai intézmény meglátogatása és erről beszámoló készítése.

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: Diakónika Nagykőrös 2009

Ajánlott irodalom:

- Dr. Boross Géza: Diakónika Budapest 1995
- Joó Sándor: Református diakonátus Budapest 1939
- A MRE diakóniája Budapest 1986
- Dr. Ötvös László: Szeretetszövetség és szeretetszolgálat Karcag 1994
- Bodoky Richard: Az anyaházi diakónia az egyházban Budapest 1942

VPPG065 – ISKOLAI HITOKTATÁSI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa:			Értékelés módszere: Az órai munka, a beadványok és a gyakorlatot záró óraadás értékelése ötfokú skálán

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja az iskolai hittanoktatás kereteinek és folyamatának megismertetése az általános iskolások korosztályát (1-8. osztály) szem előtt tartva; a hallgatók bevezetése az általános iskolai keretekben megvalósuló hittanoktatás gyakorlatába – egy meghatározott iskolára, azon belül pedig egy bizonyos korosztályra összpontosítva; az elméleti pedagógiai ismeretek gyakorlati alkalmazásának elősegítése; a módszertani ismeretek és felkészültség fejlesztése a konkrét oktatási gyakorlatban.

A tantárgy tervezett programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az általános iskolai hittanoktatás céljának és követelményének reflektálása
2. A református hittanoktatási tanterv megismerése.
3. Betekintés az általános iskolások között folytatott hittanoktatás gyakorlatába hospitálás révén.
4. Bevezetés az óravázlat-készítés gyakorlatába.
5. A hittanoktatás folyamatának mélyebb megismerése egy általános iskolai osztályon keresztül.
6. Önálló iskolai hittanoktatás – legalább 2 óra – a kiválasztott korcsoportban (szakmai felügyelettel és megbeszéléssel).
7. Vizsgatartás a mélyebben megismert csoportban.

Évközi tanulmányi követelmények:

Részvétel a kötelező csoportos megbeszéléseken, rendszeres hospitálás (megbeszéléssel) a kijelölt iskolai hittanórákon, reflexió- és óravázlat-készítés, a hittanoktatás folyamatának – aktív részvétel általi – megismerése, zárótanítás.

Kötelező irodalom:

- Benke Gy. et al.: Református hittanoktatási tanterv 2. 7-12. évfolyam, Budapest 1999.
- Fodorné Nagy S. et al.: Református hittanoktatási tanterv. 1-6. évfolyam, Budapest 1998.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.
- A Kálvin Kiadó és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok
- Vö.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Adam, G./Lachmann, R.: Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht, Bände 1-2, Göttingen 2002.
- Adam, G./Schweitzer, F. (Szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005.
- Bagdy E./Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest 1988.
- Berg, H. K.: Altes Testament unterrichten, München 1999.
- Frisch, J.: Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- Grom, B.: Methoden für Religionsunterricht, Jugendarbeit und Erwachsenenbildung, Düsseldorf/Göttingen 1996.
- Hilger, G. et al.: Religionsdidaktik, München, 2001.
- Lachmann, R./Adam, G./Ritter, W.: Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999.
- Lehnhard, H. (Hg.): Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.
- Weidmann, F. (Hg.): Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth 1997.
- Niehl, F./Tömmes, A: 212 Methoden für den Religionsunterricht, München 1999.

VII. félév:

VPPG040 - KATECHETIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium

		ősz	VII.	
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A katechetika tárgy a gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlati kérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezeti hitoktatás feladatkörén kívül esnek. Ide tartoznak a gyermekmunka, a konfirmációi előkészítő, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmai. Ezeknek a feladatoknak a szakszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A gyülekezet pedagógiai feladatai
2. Gyermek a családban
3. Nevelői attitűdök
4. Nehézségek a családi nevelésben
5. A konfirmáció története és aktuális problémái
6. A konfirmációi oktatás tartalma
7. A konfirmációi oktatás módszertana
8. Az ifjúság vallásossága
9. Csoportmódszerek az ifjúsági munkában
10. A felnőttoktatás alkalmai a gyülekezetben

Kötelező irodalom:

- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, A magyar református káteisírodalom, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetikai alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, A valláspedagógia igazi válsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Dr. Gyökössi Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)

Ajánlott irodalom:

- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/ R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útaid Uram mutasd meg.
- Bölcsföldi A., Ifjúsági 6X6.
- Bölcsföldi A., Tizenöt-let ifjúsági munkához.

GYKG015 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

		őszi	VII.	
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A korábbi félévek homiletikai gyakorlatának megfelelően önálló prédikációt kell készíteni, ezt elmondani. A prédikációk témája a Tízparancsolat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A lectio continua gyakorlása fontos, mert sajátos kálvini írásmagyarázati elvről van szó. Az is lényeges, hogy a Decalogus üzenetét megértsék a hallgatók, és tudják azt megfogalmazni.

Évközi tanulmányi követelmények:

A Mt 13-ban olvasható jézusi példázatok és a Decalogus alapján kell prédikációt készíteni. Alapos exegézist, kortörténeti ismereteket felsorakoztatva kell felkészülni. Minden héten két prédikációra kerül sor.

Kötelező irodalom:

- Adorján József: Tízparancsolat
- Cseri Kálmán: Tízparancsolat
- Cseri Kálmán: A törvény betöltése
- Gyökössy Endre: Tízparancsolat
- Joó Sándor: Tízparancsolat
- Lochmann: A szabadság útjelzői
- Ravasz László: Tízparancsolat
- Szabó Imre: Tízparancsolat
- Lüthi: Isten tízparancsolata
- Farkas Ignác: Jézus példázatai
- J. Jeremias: Jézus példázatai
- Kozma Zsolt: Jézus példázatai
- Különböző kommentárok

Ajánlott irodalom:

VPPG066 – GYÜLEKEZETI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	7 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Egy (fővárosi vagy Budapest-környéki) református gyülekezet életének megismerése és reflektálása; A gyakorlati oktatás célja a gyülekezeti élet (azon belül az egyházi adminisztráció, az igehirdetés, a gyülekezetépítés és a lelkipásztori munka egyéb) területeivel kapcsolatos tapasztalatok szisztematikus gyűjtése, és ismeretek elsajátítása, ill. elmélyítése a gyülekezet életébe való aktív bekapcsolódás révén. A hallgató a féléves gyakorlat ideje alatt az önálló megfigyelést kísérő csoportos megbeszéléseken, és írásban reflektálja tapasztalatait.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ekkleziasztikai tájékozódás.
2. A gyülekezet megismerése (gyülekezet-elemzés készítésének segítségével).
3. A gyülekezet hétköznapijainak megismerése (hétközi alkalmakon való hospitálás révén), és az ott végbemenő folyamatok megfigyelése és elemzése.
4. Az ünnepek jelentősége a gyülekezet életében.
5. Lelkipásztori munka a gyülekezet működésének hátterében.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel (hospitálás) a kijelölt gyülekezet életében, ill. a csoportos megbeszéléseken. A gyakorlatnak helyet biztosító református egyházközség írásban történő elemzése. Az analízisben fény kell, hogy derüljön a település sajátosságaira (szociológiai, gazdasági faktorok, intézményhálózat stb.), a református gyülekezet jellegére (az előbbi kérdéskörhöz kapcsolódva), a gyülekezet szerveire és munkatársaira, a gyülekezeti élet jellegére (istentiszteletek, csoportok, programok stb.), a gyülekezet kapcsolataira, a gyülekezeti munka körülményeire (infrastruktúra, gazdasági helyzet stb.). A hallgatók a gyülekezet életének különböző területeiről összesen 5 hospitálási jegyzőkönyvet készítenek, és az azokban tükröződő folyamatokat írásban kielemezik az előre meghatározott szempontrendszer szerint.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A gyülekezet dinamikája, Budapest 2001.
- Boross Géza: Biblia és gyülekezetépítés, Budapest 1992.
- Boross Géza: A gyülekezetépítés – mint a gyakorlati teológia új diszciplínája, in: "Fölbuzog szívem szép beszédre". Tanulmányok D.Dr. Tóth Kálmán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából, Budapest 1997.
- Csiha Kálmán: Gyülekezetépítés, Kolozsvár 2003.
- Douglass, Klaus: Az új reformáció, Budapest 2002.
- Fazakas Sándor: Új egyház felé? Debrecen 2000.
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában, Budapest 2000.
- Getz, Gene A.: A gyülekezetépítés alapelvei, Budapest 1998.
- Kumlehn, Martin: Kirche im Zeitalter der Pluralisierung von Religion. Ein Beitrag zur praktisch-theologischen Kirchentheorie, Gütersloh 2000.
- MacArthur, John F.: A Mester terve szerinti gyülekezet, Budapest 1999.
- Makkai Sándor: Az élő gyülekezet, Budapest 1948.
- Roloff, Jürgen: Die Kirche im Neuen Testament, Göttingen 1993.
- Möller, Christian: Lehre vom Gemeindeaufbau, Bd. 1., Konzepte – Programme – Wege, 2. Aufl., Göttingen 1987.
- Schwarz, Christian A.: A gyülekezet természetes fejlődése olyan elvek alapján, amelyeket Isten maga helyezett teremtet világába, Jánoshalma 1998.
- Stott, John: Az élő gyülekezet, Budapest 2009.
- Tomka János/Bögel György: Vezetés egykor és most. A Biblia és a menedzsment, Budapest 2010.
- Warren, Rick: Céltudatos gyülekezet, Debrecen 2006.

GYKG023 – GYÜLEKEZETÉPÍTÉSI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 120	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkipásztori szakmai gyakorlat körülményeit biztosító gyülekezet helyzetének reflektálása; a magyar missziológia és gyülekezetépítés múltbeli és mai helyzetének megismerése; a gyülekezetben szerzett tapasztalatok alapján különböző gyülekezetépítési modellek megvitatása; a kontextuális gyülekezetépítés kérdéseinek tematizált megbeszélése; megvizsgálni a különböző társadalmi rétegek elérésének, valamint a gyülekezeti közösségbe való bevonásának lehetőségeit; a gyülekezet vezetése és adminisztrációja folyamatában felmerülő gyakorlati kérdések megtárgyalása; az ún. „Team-munka” alapvető sajátosságainak megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A református egyház gyülekezetépítési gyakorlatának előzményei és jelenkori állapota;
- A kontextuális gyülekezetépítés;
- Az egyház és a társadalom érintkezési pontjainak feltérképezése és azok alkalmazása a gyülekezetépítésben;
- Egyházi adminisztráció;
- Gyülekezetépítés tanyán és szóróvárosban, falun, kisvárosban;
- Nagyvárosi gyülekezetépítés;
- Gyülekezetépítői munka a lakótelepen;
- Menedzseri ismeretek a lelkész gyülekezetépítői szolgálatában;
- Bevezetés az egyházi pályázatkészítésbe;
- A több lelkész foglalkoztató gyülekezet sajátosságai;
- Gyülekezeti munkások képzése és munkájuk koordinálása a nagy gyülekezetekben.

Évközi tanulmányi kövtelemények:

Aktív részvétel.

A gyakorlatnak helyet biztosító református egyházközség írásban történő elemzése. Az analízisben fény kell, hogy derüljön a település sajátosságaira (szociológiai, gazdasági faktorok, intézményhálózat stb.), a református gyülekezet jellegére (az előbbi kérdéskörhöz kapcsolódva), a gyülekezet szerveire és munkatársaira, a gyülekezeti élet jellegére (istentiszteletek, csoportok, programok stb.), a gyülekezet kapcsolataira, a gyülekezeti munka körülményeire (infrastruktúra, gazdasági helyzet stb.). A megszerzett információk fényében kérem a gyülekezetekben tapasztalható gyülekezetépítési tendenciák elemzését (kitekintéssel a jövő lehetőségeire) elvégezni

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A gyülekezet dinamikája, Budapest 2001 (KIA).
- Barrs, Jerram: Kinek a döntése?, Budapest 2003 (Harmat).

- Boross Géza: Biblia és gyülekezetépítés, Budapest 1992 (Ráday Nyomda).
- Boross Géza: A gyülekezetépítés – mint a gyakorlati teológia új diszciplínája, in: “Fölbuzog szívem szép beszédre”. Tanulmányok D.Dr. Tóth Kálmán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából, Budapest 1997 (KRE HTK).
- Csiha Kálmán: Gyülekezetépítés, Kolozsvár 2003.
- Douglass, Klaus: Az új reformáció, Budapest 2002 (Kálvin Kiadó).
- Douglass, Klaus: Isten szeretetének ünnepe, Budapest 2005 (Kálvin Kiadó, Luther Kiadó).
- Fazakas Sándor: Új egyház felé? Debrecen 2000.
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában, Budapest 2000.
- Finzel, Hans: A vezetők tíz leggyakoribb hibája, Budapest 2001 (KIA).
- Frame, John M.: Isten imádása lélekben és igazságban, Budapest 2001 (KIA).
- Getz, Gene A.: A gyülekezetépítés alapelvei, Budapest 1998 (KIA)
- Hybels, Bill: Légy bátor, és vezess!, Debrecen 2004 (Új Remény Alapítvány)
- Kumlehn, Martin: Kirche im Zeitalter der Pluralisierung von Religion. Ein Beitrag zur praktisch-theologischen Kirchentheorie, Gütersloh 2000.
- MacArthur, John F.: A Mester terve szerinti gyülekezet, Budapest 1999 (KIA).
- Makkai Sándor: Az élő gyülekezet, Budapest 1948.
- Roloff, Jürgen: Die Kirche im Neuen Testament, Göttingen 1993 (Vandenhoeck & Ruprecht).
- Möller, Christian: Lehre vom Gemeindeaufbau, Bd. 1., Konzepte – Programme – Wege, 2. Aufl., Göttingen 1987 (Vandenhoeck & Ruprecht).
- Petersen, Jim: Az evangelizálás mint életstílus, 2. kiadás, Budapest 2000 (KIA)
- Sanders, J. Oswald: Lelki vezetés, Budapest 2003 (KIA).
- Schwarz, Christian A.: A gyülekezet természetes fejlődése olyan elvek alapján, amelyeket Isten maga helyezett teremtet világába, Jánoshalma 1998 (BMSZ).
- Stott, John: Az élő gyülekezet, Budapest 2009 (KIA).
- Tomka János/Bögel György: Vezetés egykor és most. A Biblia és a menedzsment, Budapest 2010 (Nemzeti Tankönyvkiadó).
- Warren, Rick: Céltudatos gyülekezet, Debrecen 2006 (Új Remény Alapítvány).

VPPG042 – KATECHETIKAI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 120	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja az elméleti pedagógiai és katechetikai ismeretek gyakorlati alkalmazása, valamint a metodikai felkészültség fejlesztése a konkrét gyakorlatban egy bizonyos gyülekezetre, ill. azon belül egy bizonyos korosztályra összpontosítva.

A tantárgy tervezett programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az óravázlat-készítés alapszabályai. 3., ill. 4. osztályosok között végzett hittanoktatói munkába való betekintés - előreláthatólag az alábbi témák nyomán:

1. Isten nagyobb a fáraónál (Ex 7-12);
2. Isten nagyobb a szükségknél (Ex 16-17);
3. Összefoglalás;
4. Isten hatalma erőt ad (1Kir 19,1-18);
5. Isten hatalma életet ad (2Kir 4,8-37);
6. Isten hatalma gyógyulást ad (2Kir 5);
7. Isten hatalma utat ad (Jónás 1-2);
8. Összefoglalás.

Évközi tanulmányi követelmények:

Részvétel a kötelező megbeszéléseken (beleértve a hospitálást követő kiértékelő megbeszéléseket is), rendszeres hospitálás, óravázlat-, ill. elemző bírálatkészítés, egy hittanoktatási óra megtartása, ill. egy óraadás bírálata.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

GYKG070 – KAZUÁLIS HOSPITÁLÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A 7. félévet a gyakorlatban töltik a hallgatók, s ez alatt megismerhetik egyházunk kazuális gyakorlatát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgatók kötelesek a gyakorlati félévben több kazuális alkalmon részt venni. Elsősorban a hagyományos formák megismerése szükséges: temetés, esküvő, konfirmáció. Természetesen ezek mellett egyéb ilyen alkalom megismerése is lehetséges. Fontos, hogy a leendő lelképásztorok ne „élesben” szembesüljenek e kihívásokkal. A kazuális alkalmakon az egyház többségében a „nem egyházzal” találkozik és egészen másképp kellene ott megszólalni. Ezek elsajátítása a cél.

Évközi tanulmányi követelmények:

A kazuális alkalmakról feljegyzést kötelesek készíteni és azt leadni.

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: A kazuáliák homiletikuma

Ajánlott irodalom:

GYKG071 – GYÜLEKEZETI DIAKÓNIAI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Fontos, hogy a hallgatók a gyakorlatuk alatt megismerkedjenek a gyülekezeti diakóniával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Gyülekezeteinkben egyfelől intézményes keretek között történik a diakónia. Ez gyülekezeti fenntartású intézményekben zajlik. Ezek életének megismerése nagyon fontos. Másfelől a hagyományos diakónia néha egészen esetlegesen található egyházunkban. Ennek megismerése is fontos.

Évközi tanulmányi követelmények:

A gyülekezeti diakóniai bizottsággal (ha van) kellene együttműködni, másfelől az intézmény életével kellene ismerkedni hospitálás és aktív munkával egyaránt. Erről beszámolót kell készíteni.

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: Diakónika

Ajánlott irodalom:

GYKG029 – 2 HETES DIAKÓNAI GYAKORLAT (INTÉZMÉNYI)

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatóknak, mint leendő lelkészeknek meg kell ismerniük a diakónia lényegét, mert a gyülekezetekben ilyen szolgálatok is folynak. Annál inkább fontos ez, mert a jelenlegi gyülekezeteinkben ez a munka igen esetleges. Ugyanakkor több gyülekezetben van diakóniai intézmény, melynek irányítása sokszor a lelkész feladata. Harmadrészt nagyon fontos, hogy a gyülekezeti munka ne csupán egyszemélyes. Teljességgel lelkészközpontú legyen.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Kéthetes kötelező diakóniai gyakorlatot ír elő a mintatanterv, melyet a hallgatóknak egyházunk egyik diakóniai intézményében kell eltölteni, így közvetlenül bepillantást nyerhet az intézményes diakóniába. Gyakorlatáról írásbeli beszámolót kell készítenie.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Bodoky Richárd: Az anyaházi diakónia az egyházban
- Dr. Nagy István: Diakonika

Ajánlott irodalom:

VIII. félév:

ÓSZA001 – EXEGETIKAI ALAPDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB016 – Ószövetségi írásmagyarázat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

ÚSZA002 – EXEGETIKAI ALAPDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB036 – Újszövetségi írásmagyarázat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Írásbeli dolgozat

Néhány tudnivaló az újszövetségi alapvizsga dolgozat elkészítéséhez

Nem kell az egész újszövetségi könyvre vonatkozó bevezetéstani tudnivalókat felsorolni, hanem elég, ha az exegetálandó szakaszra vonatkozó esetleges bevezetéstani tudnivalókkal foglalkoznak röviden a dolgozat elején.

Lelkészi szakon ajánlott a saját fordítás készítése. Ha nem készítenek saját fordítást, akkor nevezzék meg, hogy melyik fordítást veszik alapul, és fűzzenek hozzá fordítási megjegyzéseket (pl. hol van más fordítási lehetőség, miért értenek egyet, esetleg miért fordítanak másként egy-egy konkrét kifejezést). Vegyék figyelembe a lényegesebb szövegvariánsokat. Nem szükséges teljes nyelvtani preparációt készíteni, hanem csak az exegetikai következtetések vagy a fordítás szempontjából fontos szavak jelentését és nyelvtani alakját kell megadni.

Tárgyalják az egyes perikópák szerkezeti felépítését (beleértve a kontextusban elfoglalt helyét, a perikópák „határait”), műfaját, esetleges tradíció- és redakciótörténetét, az eredeti olvasók helyzetét (ha az kikutatható) és röviden a szöveg kerygmatis-teológiai mondanivalóját. Exegetálják a szöveget versenként, ill. gondolati egységenként sorban haladva. Kérek egy rövid bevezetést és befejezést is.

Szótárak, fogalmi szókönyvek, lexikonok és részletes exegetikai magyar és idegen nyelvű kommentárok használata elvárt. A segédesszközök használatának mértékét a dolgozatírók igényessége és az elérni kívánt érdemjegy szabja meg.

A szó szerinti idézet idézőjelbe teendő, a lelőhely pontos megadásával. Ha csak gondolatokat vesznek át (nem szó szerint idézve), akkor is adják meg, hogy kire hivatkoznak (oldalszámmal). Külön bibliográfia is készítenendő, a szerzők családneve szerint, alfabetikus rendben.

A dolgozat ne legyen több 35 oldalnál (A4-es lapon, másfeles sorközzel, 12-es betűmérettel gépelve), és ne legyen kevesebb 25 oldalnál. Vallástanár szakon 25-30 oldal közötti terjedelem az elvárt, hiszen ők nem foglalkoznak a görög variánsokkal. Vallástanár szakosok röviden utalhatnak a szakasz hittanórán tanítható fő mondanivalójára is.

A dolgozat ne legyen csupán idézetek egymásutánja, hanem legyen egyensúlyban a saját értékelés és a szakirodalom bemutatása. A beadás előtt nézzék át és javítsák át (ha kell, még egyszer nyomtassák ki) a dolgozatot, mert a formai hibák, helyesírási hibák esetlegesen nagy száma is jegyrontó tényező! A görög hehezet és hangsúly kézzel is kitéhető – a lényeg, hogy hibátlan legyen. A bibliai könyvek rövidítések és a bibliai helyek megjelölésekor a protestáns új fordítású Biblia függelékében található rendszert használják.

Kérem, hasznosítsák az alábbi két rövid írás tartalmi és formai tudnivalóit: Balla P.: *Hogyan készítsünk exegézist?* és: *Tudományos dolgozat készítése*, melyek megtalálhatóak Balla Péter honlapján (<http://www.peterballa.eoldal.hu/>). Kérdéseikkel fordulhatnak Dr. Balla Péterhez, valamint Dr. Pap Ferenc adjunktushoz.

ÓSZB019 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkeltette a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának hátterén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB039 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szószedet, zárthelyi dolgozat, olvasónapló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és

szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Félévenként változó perikópák görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom ismertetése, ajánlása

2-13. hét: Exegézis 14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.

Lelkész szakon: görög szöszedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; az olvasónaplóhoz való szakirodalom a tárgyleírás „Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok” pontjában található).

A tanegység lezárására a szorgalmi időszak utolsó három hetében kerül sor, előre meghirdetett időpontokban. A Zh alkalmával kell az olvasónaplót és a szöszedetet beadni.

Kötelező irodalom:

- Kommentárok

Ajánlott irodalom:

DOER018 – ETIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszzerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben egyrészt az általános etikai kategóriák kerülnek szóba, másrészt pedig az etika történetének jelentősebb állomásai is ismerkedik meg a hallgató.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ethosz és etika
2. Kicsoda az ember? Teológiai antropológia

3. Evangélium és törvény
4. Lelkiismeret, erkölcsi felelősség és szabad akarat
5. Rendek, mandátumok és intézmények
6. I. zárthelyi dolgozat
7. A keresztyén ókor etikái
8. A skolasztika etikája
9. A reformáció etikája
10. A liberális teológiai etika
11. A 20. századi protestáns etika
12. II. zárthelyi dolgozat

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Sebestyén Jenő: Református etika. Budapest, Gödöllő, 1993
- Szathmáry Sándor: Theológiai Antropológia dióhéjban. Budapest, 1990
- Barth Károly: Evangélium és törvény. Budapest, 1997

Ajánlott irodalom:

- Anzenbacher, Arno: Einführung in die Ethik. Düsseldorf, 1992
- Anzenbacher, Arno: Keresztény társadalometika. Budapest, 2001
- Bonhoeffer, Dietrich: Etika. Szentendre, 1999
- Frey, Christofer: Die Ethik des Protestantismus von der Reformation bis zur Gegenwart. Gütersloh, 1989
- Nyíri Tamás: Alapvető etika. Budapest, 1994
- Pinckaers, Servais: A keresztény erkölcszológia forrásai. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Általános erkölcszológia. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Speciális erkölcszológia. Budapest, 2001

VPPG043 - POIMENIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadás ismerteti a lelkigondozás fő koncepcióit. Áttekintést ad a legjellemzőbb lelkigondozói helyzetekről, valamint azokról a témákról, amelyek a lelkigondozói beszélgetésekben a leggyakrabban előfordulnak. Esetleírások szemléltetik az elmondottakat, és helyzetgyakorlatok segítségével szerezhetnek sajátélményt a hallgatók a különböző helyzetekkel kapcsolatban.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A lelkipozás története a kezdetektől a XIX. század végéig
2. Az amerikai lelkipozói mozgalom
3. A lelkipozás teológiai megalapozása
4. A pszichoterápia és a lelkipozás találkozása Európában
5. Lelkipozás-elméletek
6. Posztmodern kihívás és a lelkipozás válasza
7. Élettémák a lelkipozásban: identitáskérdés, embertársi kapcsolatok, értelemkérdés, bűn és bűnbocsánat
8. Sajátos lelkipozói szituációk: életkorral összefüggő problémák, krízis, gyász, családi feszültségek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Németh D., Isten munkája és az ember lehetőségei a lelkipozásban, Bp. 1993.
- M. Klessmann (szerk), A klinikai lelkipozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- P. Bukowski, Hogyan vigyük be a Bibliát a beszélgetéseinkbe,
- E. Thurneysen, A lelkipozás tana, Bp. 1951.
- Gyököcssy E., Életápolás, Bp. 1991.

Ajánlott irodalom:

- J. Ziemer, Seelsorgelehre, Göttingen 2004.
- K. Winkler, Seelsorge, Berlin etc. 2000.
- M. Josuttis, Segenskräfte, Gütersloh 2000.
- H.-U. Gehring, Seelsorge in der Mediengesellschaft, Neukirchen-Vluyn 2002.
- D. Nauer, Seelsorgekonzepte im Wuderstreit, Stuttgart 2001.
- D. Nauer, Seelsorge. Sorge um die Seele, Stuttgart 2007.
- E. Hauschildt, Alltagsseelsorge, Göttingen 1996.
- Ch. Morgenthaler, Systemische Seelsorge, Stuttgart 1999.
- T.H. Lohse, Villámbeszélgetések a lelkipozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.
- U. Pohl-Patalong, Seelsorge zwischen Individuum und Gesellschaft, Stuttgart 1996.
- Ch. Schneider-Harpprecht (Hg.), Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.

VPPG044 – PASZTORÁLPSZICHOLOGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A pasztorálpszichológia a gyakorlati teológia egyik alapidimenziója, amelynek ismerete segítséget nyújt a lelkipásztori gyakorlat tudatos reflektálásához. A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók

megismerjék a pasztorálpszichológia főbb kutatási területeit, módszereit és eredményeit, és ezáltal elméleti megalapozást kapjanak a lelkigondozói helyzetek, ill. saját lelkigondozói viselkedésük (és attitűdjeik) reflektálásához. A pasztorálpszichológiai ismeretek elsajátítása elősegíti az önismeret, a kommunikációs képességek fejlődését és a – lelkigondozottal, valamint a terápiát végző és terápiás folyamatokat kísérő szakemberekkel való – együttműködés szintjének növekedését.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi a pasztorálpszichológia?
2. A pszichoterápia és a lelkigondozás kapcsolata
3. Mit tanulhatunk a mélylélektantól?
4. Mit tanulhatunk a humanista pszichoterápiától?
5. Mit tanulhatunk a logoterápiás pszichoterápiától?
6. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei
7. A lelkigondozó személye a pasztorálpszichológia szemléletében
8. A segítség pasztorálpszichológiai szemlélete
9. A beszélgetés vezetése
10. Villámbeszélgetések
11. A hit szimbólumai a lelkigondozás folyamatában

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás).
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás).
- Hézszer Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok, Budapest 1997.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, Michael: Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Piper, Hans-Christoph: A kommunikálás kialakulása a lelkigondozás és prédikálás terén, Debrecen 1999.
- Rebell, Walter: Psychologisches Grundwissen für Theologen. Ein Handbuch, München 1988.
- Schneider-Harpprecht, Christoph (Hg.): Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.
- Szabó Lajos (Szerk.): A lelkigondozás órája, Budapest 2000.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

GYKG016 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkesítő szolgálat egyik legnehezebb, de sűrűn ismétlődő része a kazuális prédikáció készítése. Ennek gyakorlása a tantárgy célja az előző félévekhez hasonló módon.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kazuális igehirdetés sokféle kihívást jelent a prédikátor számára. Ezek elméleti számbavétele mellett gyakoroljuk a kazuális prédikáció készítését. A VII. félévben csak a temetési prédikációval foglalkozunk, a VIII. félévben a többi kazuális alkalmat is sorra vesszük.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók megbeszélte rend szerint temetési prédikációt készítenek, különböző esetekre. Ezek megbeszélése követi az elmondást.

Kötelező irodalom:

- Nagy István: A kazuáliák homiletikuma Budapest 2004
- Joó Sándor: A húsvét homiletikuma Debrecen 1942

Ajánlott irodalom:

- Barth: Homiletika 1966
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Boross: Történelem a szószéken Budapest 1979
- Czegléd: Homiletika Debrecen 1951
- Fekete: Homiletika Debrecen 1993
- Fitch: Mit mond a Biblia a prédikációról? Budapest 2004
- Gert Otto: Wie entsteht eine Predigt? München
- Nikol: Dramatizált homiletika Budapest 2005
- Pásztor: Homiletika Debrecen 1986
- Schödelin: Die rechte Predigt München 1953
- Schütz: Probleme der Predigt Göttingen 1981
- Stott: Hiszek ez igehirdetésben Budapest 1992
- Trillhaus: Einführung in die Predigtlehre Darmstadt 1983

IX. félév:

DOER001 – RENDSZERES TEOLÓGIAI SZIGORLAT (HITVALLÁSISMERET, DOGMATÖRTÉNET, DOGMATIKA, ETIKA)

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER011 – Hitvallásismeret 2. DOER020 – Dogmatörténet 2. DOER017 – Dogmatika 2. DOER019 – Etika 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		IX.	Értékelés módszere:

ÓSZB020 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkelte a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának hátterén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB040 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. Félévenként változó perokópák görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.

Lelkész szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

(A szószeret ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

Kötelező irodalom:

- Kommentárok és további szakirodalom

Ajánlott irodalom:

DOER019 – ETIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER018 – Etika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben a Tízparancsolat szerkezete mentén az élet valamennyi főbb etikai kérdése kerülnek szóba.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyetlen szabadító, képtialom és a bálványok (I-II. parancsolat)
2. A beszéd etikája (III. parancsolat)
3. Ünnepek és munka (IV. parancsolat)
4. A tisztelet etikája (V. parancsolat)
5. Az élet tisztelete (VI. parancsolat)
6. Szexualitás és házasság (VII. parancsolat)
7. Gazdaság etikája (VIII. parancsolat)
8. Hazugság, vád, árulás, hamis tanúzás (IX. parancsolat)
9. A bűnös vágy (X. parancsolat)

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Weber, Max: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Budapest, 1982
- Douma, J.: A Tízparancsolat. Budapest, 1994
- Lochman, Jan Milic: A szabadság útjelzői. Etikai vázlatok a Tízparancsolathoz. Budapest, 1993

Ajánlott irodalom:

- A parancsolatok által meghatározott témák tárgyalásánál az órán külön kerül kiadásra az az irodalomlista, amelyet a hallgatók felhasználhatnak házi dolgozatuk elkészítéséhez.

DOER015 - SZIMBOLIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER011 – Hitvallásismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A keresztyén felekezetek legfontosabb tanításainak, istentiszteleti gyakorlatának és szervezeti felépítésének összehasonlító elemzése. Mindez a református hitvallási tradícióhoz való viszonyítás alapján történik, a református identitás megerősítésének, de egyben a másféle tradíciók iránti nyitottság szándékával is.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Wilhelm Niesel: *Az evangélium és az egyházak, A Szimbolika tankönyve* (Ford. Juhász Tamás), Kolozsvár-Napoca, 1979.
- Az előadások során ajánlott felekezeti dogmatikák szemelvényei, liturgiai és szervezeti vonatkozású szövegei.

Ajánlott irodalom:

VPPG045 – PÁSZTORÁLPSZICHOLÓGIAI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: zh, a gyakorlat, az olvasónapló és a verbatim-elemzés értékelése ötfokú skálán

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkipozítást, a lelkipásztori szolgálat egyik legszebb feladatát és lehetőségét nem lehet csupán elméletből megtanulni. A hallgatók – klinikai lelkipozító által felügyelt – kórházban végzett gyakorlatát kísérő tanegység célja a gyakorlati lelkipozítás különböző szituációiban szerzett tapasztalatok feldolgozása, az ezzel kapcsolatos ismeretek reflektálása és bővítése, a hallgatók önismeretének és lelkipozítói kompetenciájának fejlesztése a gyakorlatban szerzett tapasztalatok figyelembevételével. Ezen célok elérését a klinikai gyakorlat mellett a kiscsoportos feltáró-elemző munka hivatott elősegíteni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Lelkipozítás a kórházban.
2. A lelkipozítói beszélgetés kezdete, íve és vége.
3. A verbatim és elemzése.
4. Lelkipozítói beszélgetések elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat megírása (anyaga: Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992), olvasónapló készítése (anyaga: Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések, Budapest 2009). Rendszeres lelkipozítói beszélgetés-vezetés (/esetleg blokkosított/ kórházi gyakorlaton); verbatim-készítés; csoportos beszélgetés-elemzés; egyéni verbatim-elemzés.

Kötelező irodalom:

- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések, Budapest 2009.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.

Ajánlott irodalom:

- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Hézsér Gábor: Miért? Pásztorálpszichológiai tanulmányok, Budapest 1997.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkipozítás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések, Budapest 2009.
- Piper, Hans-Christoph: Beszélgetés-elemzések, Debrecen 1998.
- Szabó Lajos (Szerk.): A lelkipozítás órája, Budapest 2000.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.

RSVS132 – FELEKEZETISMERET

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv		IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal a református egyházon kívül a különböző keresztyén felekezetek sajátosságait: kialakulásuknak történetét, a magyar történelemben betöltött szerepüket és helyüket, teológiai alaptanításukat, ünnepeiket és istentiszteletüket, liturgiájukat, szervezeti felépítésüket, jellegzetes egyházművészetüket, amennyiben van, szerzetesrendjeiket, illetve szolgálatuknak legjellemzőbb területeit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során a tárgyalt különböző felekezetek sajátosságuk szerinti részletezettséggel:

1. Monofizita egyházak
2. Keleti ortodox egyházak
3. A Római Katolikus Egyház
4. Unitárius Egyház
5. Magyarországi kisegyházak (baptisták, metodisták, pünkösdisták, Hetednap Adventista Egyház)

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Az előadáson elhangzottak és a megadott irodalom alapján történő számonkérés a félév befejeztével.

Kötelező irodalom:

- Valamennyi alkalommal a megfelelő témában az előadó irodalommal látja el a hallgatókat.

Ajánlott irodalom:

GYKG017 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 6.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkesítő szolgálat egyik legnehezebb, de sűrűn ismétlődő része a kazuális prédikáció készítése. Ennek gyakorlása a tantárgy célja az előző félévekhez hasonló módon.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kazuális igehirdetés sokféle kihívást jelent a prédikátor számára. Ezek elméleti számbavétele mellett gyakoroljuk a kazuális prédikáció készítését. A VIII. félévben a sokféle kazuáliából a legsűrűbben előfordulókat vesszük sorba.

1. Esküvői prédikáció
2. Keresztelői prédikáció
3. Konfirmációs prédikáció
4. Úrvacsorai prédikáció

5. Evangélizációs prédikáció
6. Diakóniai vasárnapi prédikáció
7. Anyák napi prédikáció
8. Lelkészbeiktatási prédikáció
9. Tanévnyitó prédikáció
10. Tanévzáró prédikáció

Évközi tanulmányi követelmények:

A beosztott rend szerint prédikáció készítése és bírálata.

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: A kazuáliák homiletikuma Budapest 2004

Ajánlott irodalom:

- Barth: Homiletika 1966
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Boross: Történelem a szószéken Budapest 1979
- Czegléd: Homiletika Debrecen 1951
- Fekete: Homiletika Debrecen 1993
- Fitch: Mit mond a Biblia a prédikációról? Budapest 2004
- Gert Otto: Wie entsteht eine Predigt? München
- Nikol: Dramatizált homiletika Budapest 2005
- Pásztor: Homiletika Debrecen 1986
- Schödelin: Die rechte Predigt München 1953
- Schütz: Probleme der Predigt Göttingen 1981
- Stott: Hiszek ez ígéhirdetésben Budapest 1992
- Trillhaus: Einführung in die Predigtlehre Darmstadt 1983

X. félév:

BSVS136 – ÓSZÖVETSÉGI GYAKORLATI EXEGÉZIS

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Teszt, házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Azon ismeretek gyakorlati alkalmazásának módjai, amelyeket korábbi tanulmányaik során sajátítottak el a hallgatók. Kíváncsi, hogy ezúttal ne csupán önállóan tudjon exegetálni a jelölt, hanem azt is lássa, hogy az exegetikai eredményeket hogyan lehet felhasználni konkrét gyülekezeti helyzetekben. A tudományos módszerek hasznának begyakorlása, ill. a gyülekezetben felmerülő kérdések bibliai alapon való kezelése a hosszú távú célkitűzés.

A cél megvalósításának módja:

Ószövetségi textusok alapján írt/mondott prédikációk analízise, valamint önálló mintaprédikációk készítése által. Különböző homiletikai modellek kipróbálása ószövetségi textusokon.

Évközi tanulmányi követelmények:

Ószövetségi textusok exegézise, ill. azok mintaprédikációkon való kidolgozása

Az exegézistől a prédikációig tartó folyamat dokumentálása

Prédikáció készítése a kijelölt szakaszok alapján

Kötelező irodalom:

- Kommentárok, bevezetéstank, összefoglaló bibliai teológia művek a tárgyalat ószövetségi szakaszok vonatkozásában
- Homiletikai szakirodalom
- Prédikációs kötetek

Ajánlott irodalom:

- „Hirdesd az igét”. Igézhirdetők kézikönyve, Budapest, MRE Sajtóosztály, 1980.
- Kiss Jenő, Hármában Isten színe előtt, Kolozsvár: Exit, 2010.
- Evangelische Predigtmeditationen
- G. Eichholz, *Herr, tue meine Lippen auf!*, I-V, Wuppertal-Barmen: E. Müller Verlag, 1946-1961
- G. Voigt, *Der helle Morgenstern*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1961.
- G. Voigt, *Der echte Weinstock*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1969.
- www.karasszon.hu

GYKG027 – LELKIPÁSZTORI (SZAKMAI) GYAKORLAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	6 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók felügyelt szakmai gyakorlati oktatásának célja az egyházi adminisztrációval, az igézhirdetéssel, a gyülekezetépítéssel és a lelkipásztori munka más területeivel kapcsolatos ismeretek elsajátítása, ill. elmélyítése. A hallgató a gyakorlat ideje alatt a gyülekezeti munka számos súlypontjával megismerkedik és a gyakorlatvezető felügyelete mellett több gyülekezeti csoporttal foglalkozva és több téren alkalmazza tudását.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: Pásztoráltheológia, Budapest 1997.

Ajánlott irodalom:

- Csiky Lajos: Lelkipásztorkodástan (Theologia Pastoralis), Budapest 1908.
- Josuttis, Manfred: Der Pfarrer ist anders. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie (2. Aufl.), München 1983.
- Josuttis, Manfred: Der Traum des Theologen. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie 2, München 1988.
- Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin-New York 1986.
- Shedd, William G.T.: Homiletics and Pastoral Theology, Eugene (Oregon) 2000.

VPPG048 – HITOKTATÁSI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 120	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az elméleti kérdések újragondolása, a gyakorlatra nézve hasznos ismeretek áttekintése és kiegészítése, megoldási lehetőségek közös kidolgozása, metodikai felkészültség fejlesztése a hallgatók saját hittanórávázlatainak kiértékelése nyomán.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Saját hittanórávázlatok készítése és kiértékelése, zárthelyi órávázlat-készítés.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi órávázlat-készítés.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó, és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Adam, G./Lachmann, R.: Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht, Bände 1-2, Göttingen 2002.
- Adam, G./Schweitzer, F. (Szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005.
- Bagdy E./Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest 1988.
- Berg, H. K.: Altes Testament unterrichten, München 1999.
- Grom, B.: Methoden für Religionsunterricht, Jugendarbeit und Erwachsenenbildung, Düsseldorf/Göttingen 1996.

- Niehl, F./Tömmes, A: 212 Methoden für den Religionsunterricht, München 1999.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

VPPG049 – HITTANOKTATÁSI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 90	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		X.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az elméleti kérdések újragondolása, a gyakorlat szempontjából hasznos ismeretek áttekintése és kiegészítése, megoldási lehetőségek közös kidolgozása, metodikai felkészültség fejlesztése a hallgatók saját hittanórávázlatainak kiértékelése nyomán.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hittanórávázlatok készítése és megtartott hittanórák elemző kiértékelése, zárthelyi órávázlat-készítés.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Egy-egy alsótagozatos, felsőtagozatos (vagy középiskolás) és konfirmációi (vagy ifjúsági) óra írásban részletesen kidolgozott tervének leadása.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó, és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Adam, G./Lachmann, R.: Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht, Bände 1-2, Göttingen 2002.
- Adam, G./Schweitzer, F. (Szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005.
- Bagdy E./Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest 1988.
- Berg, H. K.: Altes Testament unterrichten, München 1999.
- Grom, B.: Methoden für Religionsunterricht, Jugendarbeit und Erwachsenenbildung, Düsseldorf/Göttingen 1996.
- Niehl, F./Tömmes, A: 212 Methoden für den Religionsunterricht, München 1999.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

VPPG067 – IFJÚSÁGI MUNKA

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók ismerjék meg az ifjúsági munka lényegét, történetét. Motiválás az ifjakkal folyó munka rendszeres végzésére. A hallgatók ismerjék meg a gyülekezeti ifjúsági munka működésének struktúráját, az ifjúsági óra felosztásán és szerkezetén túl kapjanak gyakorlati útmutatást és megvalósítható ötleteket a munka végzésére. Ismerjék meg az adott korosztálynak szóló projekt tervezésének módszertanát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az ifjúsági munkába
2. Az ifjúsági munka célja
3. Ifjúsági munka az egyházban (történeti áttekintés)
4. Mozgalmi ifjúsági munka az egyházban (szervezetek, mozgalmak, szövetségek: KIE, MEKDSz, REFISZ, SDG stb.)
5. Korosztályi áttekintés (fejlődéslélektan), életkori sajátosságok
6. Az ifjúság helye a gyülekezetben (idő, tér, kompetenciák)
7. Az ifjúsági óra célmeghatározása, jellege (tartalom, műfajok) és megvalósulása (szervezési kérdések)
8. Az óra felépítése és a csoportszervezés/építés kérdései
9. Gyakorlati útmutató különböző műfajú bibliaórák előkészítéséhez
10. Ötletek és a kreativitást segítő módszerek
11. A közösségteremtés eszközei
12. Projekt készítése (ifjúsági csoport létrehozása, közösségfejlesztés, ifjúsági kirándulások stb.)

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, hospitálás, rendszeres készülés, az ifjúsági munkával kapcsolatos tapasztalatok reflektálása, egy ifjúsági óra-, valamint egy projektterv részletes kidolgozása.

Kötelező irodalom:

Bölcsföldi András: Tizenötlet, Tizenöt ötlet az ifjúsági munkához, Kiskunfélegyháza 2005.

Burns, Jim: Ifjúságépítők, Ifjúsági vezetők kézikönyve, Budapest 2002.

Karácsony Sándor: Ifjúság és hivatás, Budapest 1991.

Kool, Anne-Marie: Együtt az ige körül, Missziós kiscsoportok vezetése a gyülekezetben, Budapest 2003.

Vö. Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Bölcshöldi András (szerk.): Misszió a konfirmandusok között. Református ifjúsági misszió sorozat I., Budapest 2000.

- Bölcsföldi András (szerk.): Misszió a középiskolások között. Református ifjúsági misszió sorozat II., Budapest 2001.
- Bölcsföldi András (szerk.): Misszió az elkallódottakért. Református ifjúsági misszió sorozat III., Budapest 2002.
- Bölcsföldi András (szerk.): Missziói a fiatal házások között. Református ifjúsági misszió sorozat IV., Budapest 2005.
- Bölcsföldi András (szerk.): A misszió alternatívái. Református ifjúsági misszió sorozat V., Budapest 2009.
- Borzsákné Jakab Ilona (szerk.): Református ifjúsági vezetők kézikönyve II., Budapest 2002.
- Getz, Gene: Építse egyik a másikat, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány 1992.
- Luc, Aereus: 100 eljárásmód a keresztyén csoportmunkához, Eisenstadt 1989.
- Lynn, David: TÉ-MA, Ötven kreatív, csoportos feladatlap középiskolás fiataloknak, Budapest 2005.
- Moffett, Bob: Erőbedobás, Ötletek ifjúsági bibliaórákhoz, Budapest 1986
- Parzany, Ulrich/Pfeiffer, Christoffer: Gott kennen ist Leben, 28 ausgewählte Bibelseminare, Stuttgart 1988.
- Tóth Boglárka (szerk.): Református ifjúsági vezetők kézikönyve, Budapest 2001.
- Nagyító, Középiskolások iskolán kívüli képzése, Pax Christi, Szeged 1999.

VPPG068 - IFJÚSÁGI ÉS FELNŐTTOKTATÁSI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egy hetes blokk arra irányul, hogy a hallgatók a gyakorlat területén összegyűjtött tapasztalataikat és megfigyeléseiket intenzív csoportmunkában dolgozzák fel szakemberek vezetésével. Motiválás a gyülekezeti ifjúsági- és felnőttoktatásban való aktív és szakszerű részvételre. A kidolgozott felnőttoktatási programok megismerése és elemzése (Alfakurzus, Bibliaiskola, Cursillo, Keresztkérdések stb), bevezetés a különböző korcsoportokra és gyülekezeti feladatokra irányuló munkatárs-felkészítési feladatokba (gyerekmunkára való felkészítés, presbiterképzés, fiatal szülőkkel való foglalkozás, házassági előkészítő, kórház- és beteglátogató munkatársak felkészítése stb.). Iránymutatás tematikus tervek készítéséhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az ifjúsági- és felnőttoktatási gyülekezeti munka teológiai megalapozása, céljai.
2. Az ifjúsági- és felnőttmunka jelenlegi helyzete az egyházban (történeti áttekintés és helyzetkép)
3. Meglevő, kidolgozott felnőttoktatási programok
4. Önálló kidolgozást igénylő munkatervek
5. Tematikus terv elkészítése

Évközi tanulmányi követelmények:

A csoportmunkában való aktív részvétel, beszámoló, az ifjúsági- és felnőttképzéssel kapcsolatos

tapasztalatok reflektálása, tematikus terv(ek) részletes kidolgozása.

Kötelező irodalom:

- Vö. Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Bölcsföldi András (szerk.): Misszió az elkallódottakért. Református ifjúsági misszió sorozat III., Budapest 2002.
- Bölcsföldi András (szerk.): Missziói a fiatal házaspárok között. Református ifjúsági misszió sorozat IV., Budapest 2005.
- Bölcsföldi András (szerk.): A misszió alternatívái. Református ifjúsági misszió sorozat V., Budapest 2009.
- Durkó Mátyás: Andragógia. A felnőttnevelés és köznevelés új útjai, Budapest 1999.
- Luc, Aeren: 100 eljárás a keresztyén csoportmunkához, Eisenstadt 1989.
- Parzany, Ulrich/Pfeiffer, Christoffer: Gott kennen ist Leben, 28 ausgewählte Bibelseminare, Stuttgart 1988.

VPPG069 - NYÁRI TÁBOR

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgató ismerje meg a nyári hittanos-, ill. ifjúsági táborok szervezésének és lebonyolításának körülményeit és módszertanát. Egy nyári tábor előkészítésében és felügyeletében való aktív részvétel által gyűjtson tapasztalatokat a lelki és szabadidős programok terén. Cél a konfliktus-kezelési stratégiák fejlesztése, a fegyelmelés módszertanának elsajátítása, különleges helyzetek kezelése, a csapatmunka kipróbálása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Részvétel egy gyülekezeti nyári tábor megszervezésében és lebonyolításában

Évközi tanulmányi követelmények:

Részletes értékelő beszámoló készítése egy nyári tábor megszervezéséről és lebonyolításáról.

Kötelező irodalom:

- Vö. Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Koeppen, V.W./Klingenberg, K.-H. (Hg.): Freizeit gestalten, Stuttgart 1993.

GYKG072 – GYŰLEKEZETI ADMINISZTRÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgató a lelkési munka adminisztrációs részét ismerheti meg a gyakorlati éve során.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A gyakorlati év során az alábbi feladatok megismerése és elsajátítása döntő fontosságú:

1. A Lelkeszi Hivatal adminisztrációja
2. Levelezések, postakönyv
3. Iktatás
4. Különböző munkatervek készítése
5. Az egyházközösség gazdálkodási rendjének megismerése
6. Költségvetés, záró számadás készítésének módja

Évközi tanulmányi követelmények:

Szolgálati napló vezetése, s abban feltüntetni az adminisztrációs munkákat is.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

XI. félév:

ETRR059 – EGYHÁZJOG 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Ötfokozatú

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A teológus hallgatók jogi alapismeretekre való oktatása, a jog és a teológia közötti kapcsolatok felfedezése, a jogi gondolkodás elsajátítása. Az egyházak, kiemelten a Magyarországi Református Egyház szervezetének történeti bemutatása, a hatályos egyházalkotmány és mindazoknak a világi jogszabályoknak a megismertetése, mellyel a gyakorló lelkészeknek munkájuk ellátása során dolgozniuk kell.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A félév tematikájának megbeszélése. A jog és az egyház fogalma.
2. Az egyház az állami jogban, a nem állami szervek jogalkotási tevékenysége.
3. Az egyházjog fogalma, forrásai, az egyház célja és feladatai
4. A katolikus egyház szervezete, hierarchikus felépítése
5. A kálvini egyházszervezet alapelvei, az egyházkormányzás fogalma
6. Az egyháztagság kérdései
7. Az egyházközség formái
8. Az egyházközség szervezete és működése
9. Az egyházmegye szervezete és működése
10. Az egyházkerület szervezete és működése
11. A Zsinat szervezete és működése

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók a félév folyamán két zárthelyi dolgozatot írnak, amelynek sikeres megírása a vizsgára bocsátás feltétele. Amennyiben bármelyik dolgozat eredménye sikertelen, a hallgatónak a vizsgára bocsátás feltételeként további dolgozatot kell írnia.

Kötelező irodalom:

- Szathmáry Béla: Magyar Egyházjog, Századvég Kiadó Budapest, 2004.
- MRE hatályos törvénykönyve

Ajánlott irodalom:

- Anatólóczy Péter - Bajusz Ferenc- Beke Margit- Berki Feriz - Boleratzky Lóránd-Lőrincz Ernő- Rácz Lajos-Szathmáry Béla (szerkesztette: Rácz Lajos) Felekezeti Egyházjog HVG- Orac Budapest, 2004.
- Douglas Klaus: Az új reformáció. Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Erdő Péter, Egyházjog, Budapest, 2006.
- Houber Wolfgang: Az egyház korszakváltás idején, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Szathmáry Béla: Egyházak az államban. Hernád Kiadó 2010. december 25.
- Szathmáry Béla: Az új egyházügyi törvény alkotmányossági kérdései. Publikálás alatt.
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és a vallási közösségek jogállásáról.
- A II. Vatikáni Zsinat tanításai IV kiadás, Budapest.
- Szászfalvi László: Magyar ünnep és közös jövő, Barankovics István Alapítvány.

SPCS001 – SZAKDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

BSVS137 – ÚJSZÖVETSÉGI GYAKORLATI EXEGÉZIS

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Teszt, házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkész szakirányon tanuló hallgatók tanulmányaik végén elméleti ismereteik és megszerzett gyakorlati tapasztalataik figyelembevételével a lelképásztori szolgálat nélkülözhetetlen munkafolyamatát gyakorolják be, hogy hogyan jut el az igehirdető az exegézistől a prédikációig. A félév során szereplő válogatott újszövetségi szövegek különféle hermeneutikai problémái és az igehirdetés buktatói nyomatékosan kerülnek elő.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Különféle válogatott újszövetségi szakaszok, szövegtípusok exegézise, értelmezése, a kérügmegkeresése, átfordítása és prédikációba öntése, majd ezek után a prédikáció és a textus viszonyának vizsgálata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Szószeret készítése

Az újszövetségi perikópák bevezetéstani, kortörténeti, teológiai kérdéseinek, problémáinak kutatása a rendelkezésre álló szakirodalom alapján

Az exegézistől a prédikációig tartó folyamat dokumentálása

Prédikáció készítése a kijelölt szakaszok alapján

Kötelező irodalom:

- Kommentárok, bevezetéstanok, összefoglaló bibliai teológia művek a tárgyalt újszövetségi szakaszok vonatkozásában
- Homiletikai szakirodalom

- Prédikációs kötetek

Ajánlott irodalom:

- „Hirdesd az igét”. Igehirdetők kézikönyve, Budapest, MRE Sajtóosztály, 1980.

GYKG026 - VIZSGAISTENTISZTELET

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás: Minden hallgató egy-egy vasárnapon előre egyeztetett időpontban	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy (vö. alább)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vizsgaistentisztelet biztosít lehetőséget és alkalmat arra, hogy az önálló lelkipásztori szolgálatra készülő hallgató egy általa megismert gyülekezetben istentiszteletet tartva szakmailag megalapozott visszajelzést kapjon arról, mennyire képes rendszeres-, biblikai-teológiai, homiletikai és liturgikai ismereteit a gyakorlatban kamatoztatni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Vasárnapi istentisztelet önálló előkészítése és annak értékelése.

A hallgató által önállóan előkészített és megtartott istentiszteletet ötfokú skálán értékeli a bizottság, amelyet a vizsgáztató egyetemi oktató mellett az érintett gyülekezet lelkésze és az illetékes egyházmegye egy képviselője alkot.

A vizsgáztatást és értékelést az alábbi szempontok figyelembevétele határozza meg: teológiai helytállóság (exegetikai, dogmatikai háttér), a homiletika formai és tartalmi kritériumainak (textusserűség, gyülekezetszerűség stb.) való megfelelés, liturgiai szempontok érvényesülése (ének- és lekióválasztás, imádságok stb.), az előadás módja (elmondás, hanghordozás, gesztikuláció stb.). Az istentiszteletet követően a bizottság egy kollokvium keretein belül elbeszélget a hallgató frissen szerzett tapasztalatairól, majd megosztja vele megfigyeléseit, szakmai javaslatait és tanácsait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Vasárnapi istentisztelet önálló előkészítése az előre megbeszélt időpontra. Az istentisztelet igehirdetési részének teljes szövegét (prófétai imádsággal), ill. az istentisztelet liturgiai ívét tükröző tervet egy héttel a kitűzött időpont előtt kell eljuttatni a vizsgabizottság tagjaihoz. Az önállóan előkészített vasárnapi istentisztelet megtartása és utólagos reflektálása.

Kötelező irodalom:

- Adorján (Szerk.): Igehirdetők kézikönyve, Budapest 1980.
- Boross Géza: Hogyan prédikáljunk ma? Budapest 1986.
- Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagykőrös 2004.

Ajánlott irodalom:

- Nyomtatásban megjelent igehirdetések

GYKG001 – GYAKORLATI TEOLÓGIAI SZIGORLAT (HOMILETIKA, LITURGIKA, POIMENIKA, VALLÁSDIDAKTIKA)

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: GYKG033 – Homiletika I. GYKG034 – Homiletika II. GYKG035 – Homiletika III. GYKG021 – Liturgia 2. VPPG043 – Poimenika VPPG047 – Vallásdidaktika 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

BTHB065 - TEMATIKUS BIBLIAISMERET

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N. 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadói:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat + kollokvium

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgató a korábban megtanult teológiai, dogmatikai és etikai fogalmak bibliai előfordulásainak a helyét megtanulja. Kialakuljon a hallgatókban az ilyen igehelyek készség szintű ismerete és használata.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Újszövetség:

Isten fogalma, Atya, Fiú, az Ige, a Szentlélek, az ember, az élet, Hit, Remény, szeretet, Halál, halhatatlanság, Bűn, büntetés, Megváltás, áldozat, Törvény, Kegyelem, az Egyház, Kereszttség, Úrvacsora

Ószövetség:

Áldás, teremtettség/alkotás, alkotó/teremtő, átok, Atya, bálvány, becsület, bűn/vétek, dicséret, dicsőség, elhívás, elsőszülött, ember, engedelmesség, értelem, istenfélelem, feltámadás, Fiú, gondviselés, gonosz, gyermek, gyülekezet, gyűlölet, hálaadás, halál/vég, hit, igazság, ítélet, kegyelem, kiválasztás, lélek, megbocsátás, megbüntetés, megment/megszabadít, megszentel, megváltás/tó/ Messiás, név, ördög, öröm, pásztor, páska, szent/ség/ Szentlélek, szeretet/szeret, test, törvény

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- A félév eleji egyeztetés alapján

Ajánlott irodalom:

- A félév eleji egyeztetés alapján

GYKG018 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 7.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Igehirdetések értékelése, megbeszélése

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók kátémagyarázatos igehirdetést készítenek és azt a Kálvin téri Református Egyházközségben mondják el csütörtökönként istentisztelet keretén belül, majd ezt közös értékelés követi. Cél a szószéki igehirdetés és káté magyarázatos igehirdetések elkészítése módszerének gyakorlása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Heidelbergi Káté válogatott kérdés-feleleteinek feldolgozása prédikációban a beosztás szerint. A kátémagyarázatos prédikáció sajátos prédikációforma, amelynek szabályait el kell sajátítani.

Évközi tanulmányi követelmények:

A beosztás szerint prédikációt készítenek a hallgatók, s az alapján kapnak osztályzatot, helyi, közös értékelés után.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Református Egyház folyóirat kátémagyarázatai
- Ablonczy Dániel: A Heidelbergi Káté magyarázata
- Békefi Benő: Mi hasznod belőle?

GYKG028 – LELKIPÁSZTORI (SZAKMAI) GYAKORLAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók felügyelt szakmai oktatásának célja a gyülekezeti munkával (többek között az egyházi adminisztrációval, az igehirdetéssel, a gyülekezetépítéssel és a lelkipásztori munka más területeivel) kapcsolatos gyakorlati ismeretek elsajátítása, ill. elmélyítése. A hallgató a gyakorlat ideje alatt a gyülekezeti munka számos súlypontjával megismerkedik és a gyakorlatvezető felügyelete mellett több gyülekezeti csoporttal foglalkozva és több téren alkalmazza tudását.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szakmai gyakorlat helyszínéül szolgáló gyülekezet lelkipásztora írásban jellemzi a felügyelete alatt gyakorlatot végző hallgatót. A gyakorlati évet koordináló egyetemi oktató a hallgatóval folytatott gyakorlat-értékelő beszélgetés és az írásos jellemzés alapján ötfokú skálán értékeli a hallgató lelkipásztori (szakmai) gyakorlatát.

A hallgató jellemzésének mérvadó szempontjai:

- 1) A hallgató egyénisége
 - a) lelkisége
 - b) kommunikációjának sajátosságai /kiállás, kapcsolatfelvétel, érdeklődés, empátia, nyelvezet stb./
- 2) A hallgató felkészültsége a rá bízott feladatok elvégzése terén
 - a) felkészültsége teológiai ismeretek szempontjából
 - b) szorgalma és alapossága
 - c) gyakorlatiassága
- 3) A hallgató gyakorlatának és munkájának szakmai megítélése
 - a) helytállása a különböző munkaterületeken (erősségek és fejlesztésre szoruló területek)
 - b) különleges alkalmasság, ill. alkalmatlanság bizonyos munka/munkák elvégzésére
 - c) személyiségének leginkább megfelelő lelkési feladatkör(ök)

Évközi tanulmányi követelmények:

Folyamatos szakmai gyülekezeti gyakorlat; beszámoló és reflexió a gyakorlati munka során gyűjtött tapasztalatokról; egy vizsgaistentisztelet előkészítése.

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: Pásztoráltheológia, Budapest 1997.
- Csiky Lajos: Lelkipásztorkodástan (Theologia Pastoralis), Budapest 1908.
- Josuttis, Manfred: Der Pfarrer ist anders. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie (2. Aufl.), München 1983.
- Josuttis, Manfred: Der Traum des Theologen. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie 2, München 1988.
- Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin-New York 1986.

Ajánlott irodalom:

- Ld.: Segédanyagok

GYKG024 – IGEHIRDETÉSI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 90	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyülekezeti szolgálat, ill. az arra való felkészülés során központi szerepe van az igehirdetésnek, mint az örömművet-közvetítés közösségi formájának. Emiatt fontos, hogy a gyakorlati lelkipásztori munkát megismerő hallgató lehetőséget kapjon saját igehirdetési gyakorlatának reflexiójára, homiletikai és retorikai gyakorlati tudásának elemzésére és fejlesztésére (nem utolsó sorban csoportmunkában).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Csoportos igehirdetés-elemzés; önfeltáró reflektálás; video-munka, igehirdetés elkészítése zárthelyi dolgozat keretében.

Évközi tanulmányi követelmények:

Igehirdetési gyakorlat a gyülekezeti gyakorlati munka keretén belül. Aktív részvétel a kiscsoportos elemző munkában. Igihirdetés megírása zárthelyi dolgozat keretében.

Nagy István: Homiletika, Budapest 2006.

Nagy István: A kazuáliák homiletikuma, Nagykőrös 2004.

Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagykőrös 2004.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Adorján (Szerk.): Igihirdetők kézikönyve, Budapest 1980.
- Boross Géza: Homiletika 1994.
- Bukowski, Peter: Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven, 4. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1999.
- Hézszer Gábor: Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez. Elméletek és gyakorlati lehetőségek, Budapest 2007.
- Nagy István: Homiletika, Budapest 2006.
- Nagy István: A kazuáliák homiletikuma, Nagykőrös 2004.
- Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagykőrös 2004.
- Plüss, David/Rahn, Michael (Szerk.): Beszéljünk az istentiszteletről! Feedback-módszerek gyűjteménye, Budapest 2010.
- Robinson, Haddon W.: Igihirdetés igei módon, Budapest 1993.

GYKG025 – IGEHIRDETÉSI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 90	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az igényes igehirdetés előfeltétele a homiletikai tájékozottság. A tantárgy célja a homiletikai tudás gyakorlatban szerzett tapasztalatok segítségével és új elméletek megismerése által történő elemzése és szintetizálása; az igehirdetés neuralgikus pontjainak felismerése és elemzése; a kor kihívásaira adható válaszok keresése az igehirdetés és az igehirdetői gyakorlat szempontjából.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Homiletika és gyülekezeti lelkészség
2. A vasárnapi igehirdetés kérdései
3. A vasárnapi igehirdetés helye a gyülekezet életében
4. Igihirdetés öszövétségi textus alapján
5. Igihirdetés nehéz textusok alapján
6. Az ünnepi prédikáció
7. A kazuális igehirdetés problémái az egyház és a hallgatók szempontjából
8. A kazuális igehirdetés formai és tartalmi tényezőinek kapcsolata és hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel és párbeszéd-készség. Három igehirdetés írásban történő benyújtása. Az első igehirdetés vasárnapi igehirdetés legyen (exegézis, a készülési fázisainak leírása, az igehirdetés teljes szövege). A második igehirdetésnek olyan temetési vagy esketési igehirdetésnek (a kázus teljes leírásával) kell lennie, amely saját gyakorlatotokból lett véve. Aki még nem tartott kazuális igehirdetést, mentorának egyik kazuális igehirdetését elemezze (segítséget jelenthetnek a dr. Nagy István által megadott szempontok in: Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra?, Nagyköros 2004). Végül egy speciális ifjúsági közegnek szánt igehirdetés beküldését kérem.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Adorján (Szerk.): Igihirdetők kézikönyve, Budapest 1980.
- Boross Géza: Hogyan prédikáljunk ma? Budapest 1986.
- Boross Géza: Homiletika, Budapest 1994.
- Fekete Károly: Homiletika, Debrecen 1993.
- Nagy István: Homiletika, Budapest 2006.
- Nagy István: A kazuáliák homiletikuma, Nagyköros 2004.
- Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagyköros 2004.
- Robinson, Haddon W.: Igihirdetés igei módon, Budapest 1993.
- Szőnyi György: Homiletika I-II., Sárospatak 1992-93.

VPPG050 – LELKIGONDOZÓI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 90	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkigondozás a lelkipásztori szolgálat egyik legszebb, de egyben talán legmegterhelőbb ága. A tanegység célja a lelkigondozás különböző területein és szituációiban szerzett pozitív és negatív tapasztalatok feldolgozása, az önismeret fejlesztése, a lelkipásztori munkával kapcsolatos egyéni problémák reflektálása és megbeszélése a beadott beszélgetés-feljegyzések elemzése nyomán.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A saját lelkigondozói gyakorlati munkából származó beszélgetés-feljegyzések kiscsoportos és önálló elemzése, zárthelyi verbatim-elemzés.

Évközi tanulmányi követelmények:

Önálló lelkigondozói (gyülekezeti) gyakorlat; önreflexió; zárthelyi verbatim-elemzés.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, I.: Pásztorálpszichológia, Bp 2003.
- Bukowski, P.: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe?, Bp. 1999.
- Cseri Péter: Segítségnyújtás a végeken, Bp. 2002.
- van der Geest, H.: Unter vier Augen, Zürich 1981.
- Hézszer G.: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1990.
- Hézszer G.: Miért?, Bp. 1996.
- Klessmann, M.: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, M.: Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Klessmann, M.: Seelsorge. Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2008.
- Lohse, T. H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Piper, H.-Ch.: Beszélgetés-elemzések, Debrecen 1998.
- Rebell, W.: Psychologisches Grundwissen für Theologen. Ein Handbuch, München 1988.
- Szabó Lajos (szerk.): A lelkigondozás órája, Bp. 2000.
- Tringer L.: Gyógyító beszélgetés, Bp. 1992.
- Ziemer, J.: Seelsorgelehre, Göttingen 2000.

VPPG051 – LELKIGONDOZÓI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 90	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A poimenikai ismeretek elsajátítása nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy a lelkipásztor lelkigondozói gyakorlata hosszú távú és eredményes legyen. A tanegység célja a lelkigondozás különböző területein és szituációiban szerzett pozitív és negatív tapasztalatok reflektálásának elősegítése új szempontok megismerése révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Gyászolók lelkigondozása;
2. Gyász és gyülekezet, helyi szokások és hatásuk a lelkigondozásra;
3. Betegek lelkigondozása a gyülekezeti lelkészségben;
4. Családi problémák megközelítése a gyülekezeti lelkigondozásban;
5. Függőségi problémák és megközelítésük lehetősége a gyülekezetben;
6. Egyháziidegen személyek lelkigondozása;
7. Szupervízió a református egyházban?

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. A lelkigondozási oktatási egység abszolválásához elengedhetetlen beadványokat - 3 lelkigondozói beszélgetés-feljegyzést (egyenként legalább 2 oldal, 12-es Times New Roman betűtípussal, másfeles sorközzel) – kérem postázni. A feljegyzések alapjául szolgáló beszélgetéseknek különböző lelkigondozói szituációkhoz (betegekkel, idősekkel, gyászolókkal, házasságra készülő fiatalokkal stb. folytatott lelkigondozói beszélgetés) kell kötődniük. Értelme igazán a problémákat tükröző beszélgetések elemzésének van.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pásztorálpszichológia, Bp 2003.
- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe?, Bp. 1999.
- Cseri Péter: Segítségnyújtás a végeken, Bp. 2002.
- van der Geest, H.: Unter vier Augen, Zürich 1981.
- Hauschildt, Eberhard Alltagsseelsorge, Göttingen 1996.
- Hézsér Gábor: Miért?, Bp. 1996.
- Josuttis, Manfred: Segenskräfte, Gütersloh 2000.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, Michael: Seelsorge. Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2008.
- Lohse, Timm.H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.
- Morgenthaler, Christoph: Systemische Seelsorge, Stuttgart 1999.
- Nauer, Doris: Seelsorgekonzepte im Widerstreit, Stuttgart 2001.

- Nauer, Doris: Seelsorge. Sorge um die Seele, Stuttgart 2007.
- Piper, Hans-Christoph.: Beszélgetés-elemzések, Debrecen 1998.
- Pohl-Patalong, Uta: Seelsorge zwischen Individuum und Gesellschaft, Stuttgart 1996.
- Schneider-Harpprecht, Christoph (Hg.): Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.
- Szabó Lajos (szerk.): A lelkipendozás órája, Bp. 2000.
- Tringer László: Gyógyító beszélgetés, Bp. 1992.
- Winkler, Klaus: Seelsorge, Berlin etc. 2000.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, Göttingen 2000.

GYKG073 – EGYHÁZI ADMINISZTRÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyülekezeti adminisztráció megismerése után szükséges az egyetemes egyházi adminisztrációt is megismerni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A fokozatos egyházi testületek munkájának megismerése

Zsinati Iroda, Szeretetszolgálati Iroda és egyházmegyei adminisztrációba való betekintés

Évközi tanulmányi követelmények:

Egyházmegyei, egyházkerületi, zsinati közgyűlésen való részvétel

Kötelező irodalom:

- Református Egyházi Törvénytár

Ajánlott irodalom:

XII. félév:

ÓSZB003 – ÓSZÖVETSÉGI SZIGORLAT 2. (ÓSZÖVETSÉGI EXEGÉZIS, BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB057 – Bibliai teológia 2. (Ósz.) ÓSZB016 – Ószövetségi írásmagyarázat 1. ÓSZB017 – Ószövetségi írásmagyarázat 2. ÓSZB018 – Ószövetségi írásmagyarázat 3. ÓSZB019 – Ószövetségi írásmagyarázat 4. ÓSZB020 – Ószövetségi írásmagyarázat 5. ÓSZB021 – Ószövetségi írásmagyarázat 6.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: XII.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

ÚSZB004 – ÚJSZÖVETSÉGI SZIGORLAT 2. (ÚJSZÖVETSÉGI EXEGÉZIS, BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB059 – Bibliai teológia 2. (Ósz.) ÚSZB036 – Új szövetségi írásmagyarázat 1. ÚSZB037 – Új szövetségi írásmagyarázat 2. ÚSZB038 – Új szövetségi írásmagyarázat 3. ÚSZB039 – Új szövetségi írásmagyarázat 4. ÚSZB040 – Új szövetségi írásmagyarázat 5. ÚSZB041 – Új szövetségi írásmagyarázat 6.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: XII.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli felelet

SPCS002 – SZAKDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	10 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		XII.	Értékelés módszere:

ÓSZB021 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRASMAGYARÁZAT 6.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		XII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkelte a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának hátterén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB041 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 6.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: XII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szószedet, zárthelyi dolgozat, olvasónapló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendő, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Félévenként változó perikópák görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom ismertetése, ajánlása

2-13. hét: Exegézis 14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.

Lelkész szakon: görög szószedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; az olvasónaplóhoz való szakirodalom a tárgyleírás „Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok” pontjában található).

A tanegység lezárására a szorgalmi időszak utolsó három hetében kerül sor, előre meghirdetett időpontokban. A Zh alkalmával kell az olvasónaplót és a szószedetet beadni.

Kötelező irodalom:

- Kommentárok

Ajánlott irodalom:

ETRR060 – EGYHÁZJOG 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR059 – Egyházjog 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: XII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: szóbeli vizsga kiadott tételek alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A teológus hallgatók jogi alapismeretekre történő oktatása, s az egyházak, kiemelten a Magyarországi Református Egyház szervezetének történeti bemutatása, a hatályos egyházalkotmány és mindazoknak a jogszabályoknak a megismertetése, mellyel a gyakorló lelkésznek munkájuk ellátása során dolgozniuk kell. Különös figyelmet szentelve a teológia és a jog találkozási pontjainak a feltárására, illetve az egyházjog komplex megközelítésére. Az új egyházakról szóló törvény (2011. évi C.) és a hozzá kapcsolódó végrehajtási rendelet rendelkezéseinek az elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A lelkészválasztás és kinevezés szabályai – választás meghívás útján
2. Lelkészválasztás pályázat útján
3. A lelkészek jogállása
4. A presbiterválasztás szabályai
5. Az egyházmegye, egyházkerület és a Zsinat tisztségviselőinek választása
6. Az egyházi bíraskodás alapfogalmai
7. Fegyelmi vétségek és büntetések
8. A fegyelmi eljárás szabályai
9. A MRE gazdálkodása
10. A lelkészek nyugdíja, szociális ellátása
11. A MRE Lelkeszi Nyugdíjintézetének szervezete és működése
12. A MRE oktatási tevékenysége
13. Az egyház és az állam együttműködése
14. Az egyház és a média

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók a félév során egy zárthelyi dolgozatot írnak, amelyek sikeres megírása a vizsgára bocsátás feltétele. Amennyiben bármelyik dolgozat eredménye sikertelen, a hallgatónak a vizsgára bocsátás feltételeként a félév anyagából további dolgozatot kell írnia.

Kötelező irodalom:

- Szathmáry Béla: Magyar egyházjog Századvég Kiadó Budapest, 2004.
- A MRE hatályos Törvénykönyve
- Az előadásokon elhangzottak.

Ajánlott irodalom:

- Bajusz Ferenc: Jegyzetek a református egyházjogról in: Felekezeti egyházjog Magyarországon (Szerkesztő: Rácz Lajos) Budapest.
- Hegedűs Loránt: A református egyház bírósági törvényéről Református Egyház 1997. 11.

- Huber, Wolfgang: Az egyház korszakváltás idején, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Kérészy Zoltán: Az egyházjog tankönyve 1903.
- Kovács Albert: Egyházjogtan Budapest, 1878.
- Kovács J. István: A református egyházalkotmány alapvető kérdései Budapest, 1948.
- Novák István: A magyarországi protestáns egyházak perjoga I. kötet Miskolc, 1943.
- Novák István: A Magyarországi Református Egyház új alkotmánya Miskolc, 1936.
- Szathmáry Béla: Kálvin a kortársunk? In: Kálvin időszerűsége. Kálvin János Kiadó Budapest, 2009. pp. 377-413.
- Szathmáry Béla: Keresztyén értékek az emberi jogok világában. Theológiai Szemle 2009. 3. 173-183.
- Szathmáry Béla: The Constitutional Background for Governmental Financing of the Church Maintained Institutions and Teachers of Public Education In: Pusztai G (szerk.) Religion and Values in Education in Central and Eastern Europe. Debrecen: Center for Higher Education Research and Development, 2008. pp. 163-172.
- Szathmáry Béla: A református egyház és a felekezeti egyenjogúság: Az 1947. évi XXXIII. törvény értékelése református szemmel. In: Köbel Szilvia (szerk.) Egyházak és tolerancia Magyarországon: Tudományos konferencia az 1947. évi XXXIII. törvény megszületésének 60. évfordulója alkalmából. Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Titkársága, Budapest, 2008. pp. 151-166.
- Szathmáry Béla: Az egyházi autonómia határai Jogtudományi Közlöny LXII:(3) 87-99 (2007)
- Szathmáry Béla: Az állam és az egyház szétválasztása Magyarországon ZEMPLÉNI MŰZSA 7:(2) 31-41 (2007)
- Szathmáry Béla: Egyházak az államban. Hernád Kiadó 2010. december 25.
- Egyházügyi, Vallásszabadsági Tudományos Konferencián elhangzott tudományos előadások, 2011. november 21-én, Budapest, VI. Székely Bertalan utca 13. (Megjelenés alatt)
- 14.Vallások Közötti Párbeszéd Konferencia, Az egyházak és a vallások szerepe a Duna régióban című nemzetközi konferencián elhangzott tantárgy szempontjából releváns előadások, 2011. november 10-11, Esztergom. (Megjelenés alatt)
- 7 th ASEM Interfaith Dialogue (ASEM-IFD7) „Harnessing the benefits and addressing the challenges of migration through interfaith and inter- cultural dialogue” című nemzetközi konferencián elhangzott tantárgy szempontjából releváns előadások, 2011. október 13-14, Manila, Fülöp Szigetek. (A tantárgy oktatójának jegyzetei alapján)

RSVS010 - ÖKUMENIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		XII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- megismerni missziói szemszögből az egység, együttműködés és a sokszínűség bibliai alapjait
- megismerni a missziói és ökumenikus mozgalmak egymáshoz való viszonyát történeti összefüggésben

- megvizsgálni néhány felekezeti és felekezeti közötti ökumenikus mozgalmat és világszervezetet, azok egymáshoz való viszonyát, a teológiai alapokat, céljait (egység vagy egyformaság kérdését) stb.
- betekintést nyújtani a világkeresztyénség jelenlegi helyzetébe annak kihívásaival, kontinensekre lebontva
- megérteni egy olyan ökumenikus folyamat lényegét, amelyben az egység, a misszió és az egyházak megújulása együtt van jelen, és amely aktív elköteleződéshez, illetve tájékozott részvételhez vezet. A folyamat fő célja, saját egyházunk ökumenikus elköteleződésének felismerése és megélése még fontosabb lesz, mint ismereteket elsajátítani az ökumenikus konszenzus alakulásáról.
- betekintést nyújtani a MRE ökumenikus kapcsolataiba, a magyarországi egyházak ökumenikus mozgalmába és néhány tágégyház munkájába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Segíti a jövő református lelképásztarait olyan teológiai nyitottság megszerzésében, amely ismeri és értékeli más keresztyén közösségek hagyományait és lelkiségét.
2. Az együttműködési készségek megszerzése közös prezentációk előkészítése által
3. A mai keresztyénség ökumenikus helyzetének értelmes módon való megvitatása
4. Könyvtári és internetes kutatási készségek fejlesztése

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel

Kutatás és összegző dolgozat elkészítése. A kurzus résztvevője az előadások alapján egy kutatási kérdést tesz fel, amelyet az előadások és a vonatkozó irodalom fényében dolgozat formájában feldolgoz (4–6 oldal)

Csoportos kontinensi beszámoló elkészítése

Kötelező irodalom olvasása, reflexiók elkészítése

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Válogatott magyar és angol forrásmunkák

GYKG030 – LEGÁCIÓ 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k		XII.	Értékelés módszere:

GYKG031 – ÁHÍTAT TARTÁSA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: XII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

II. Teológia – teológus szakirány

10 féléves, osztatlan, nappali tagozatos, államilag támogatott és költségtérítéssel képzés
szakképzettség: okleveles református teológus

I. félév:

ÓSZB010 – HÉBER NYELV 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Folyamatosan zh-k, majd szóbeli vizsga (koll.)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulást is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd. Hangsúlyos a morfológia, a syntaxis a nyelvgyakorlat során kerül előtérbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

12. A sémi nyelvek: „sémi”, a sémi nyelvek felosztása, a héber nyelv helye.
13. Rövid héber nyelvtörténet: a héber nyelv négy korszakai, a bibliai héber jellemzői, Biblián kívüli nyelvmlékek.
14. A héber írás és olvasás: az alefbét kialakulása, spirantizáció, a magánhangzók, az olvasás szabályai, akcentusok.
15. Névadások: személyes névadások, mutató ~, kérdő ~, a vonatkozó ~, a határozatlan ~.
16. A főnevek: nem, szám, személy, rendhagyó főnevek.
17. Birtokos ragozás: status absolutus és construstus, birtokragok.
18. Melléknevek: a jelzős szerkezet, a melléknevek fokozása.
19. Prepozíciók: csoportosításuk, ragozásuk.
20. Kötőszók, határozószók.
21. Számnevek (tőszámnevek, sorszámnevek, törtszámnevek).
22. Igeragozás. Szerkezeti tudnivalók: gyök, igerörzs, binján. Az erős iger ragozása, a wáw consecutivum, imperativus energicus, nun paragogicum etc.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.

- Tóth Kálmán (1998): *A héber nyelvtan elemi szabályai*. KRE-HTK, Bp.;
- Karasszon Dezső (1994): *Héber gyakorlókönyv és bibliai arám nyelvtan*. KRE-HTK, Bp.;
- az előadó által összeállított „handout”-ok.

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüon, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. Pontificio Istituto Biblico, Róma;
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford.
- *Gyakorlati nyelvtanok közül:*
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. (Helbing & Lichtenhahn, Bázél);
- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville;
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. Cambridge University Press, Cambridge.
- H-D. Neef, *Arbeitsbuch Hebräisch* (UTB 2429; Mohr Siebeck, 2006².)

ÚSZB030 – GÖRÖG NYELV 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zh./teszt/szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása, a görög írásrendszer megismerése és begyakorlása, az olvasási készség megszerzése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek megszerzése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az alábbi nyelvtani (tankönyvi) anyag főként hétfőnként kerül előadásra. Emellett átfogó előadások is elhangzanak, főként a szerdai alkalmakon, valamint válogatott újszövetségi szakaszokat olvasunk.

1. hét: A görög írás; az olvasás gyakorlása
2. hét: a hangsúlyjelek; a 2. deklináció; diftongus-töví igék praesens imperfectumi ragozása; TK I. olvasmány.
3. hét: az 1. deklináció; a görög konjugáció rendszere; diftongus-töví igék praet. imperf.; TK II. olv.
4. hét: a 3. deklináció (labiálisok és gutturálisok) az imperf. coniunctivus (act.) és a praet. imperf. mediopassivi; TK III. olv.
5. hét: praesens imperf. mediopassivi; TK. III. olv. (folytatás); a 3. deklináció; az imperf. coniunctivus (mp.) és participiumok; TK. IV. olv.
6. hét: likvidák deklinációja; az imperf. imperativus + az imperfecta actio ismétlése; magánhangzós (összevont töví) igék ragozása; TK. V. olv.

7. hét: zárthelyi dolgozat; TK. VI. olv.; a futurum.
8. hét: nazális tövűek; TK. VI. olv. /folytatás/; a szigma-tövűek; az 1. aoristos activi.
9. hét: az 1. aoristos passivi; TK. VII. olv..
10. hét: névmások; atématikus igék; a genitivus absolutus; TK. VII. olvasmány (folytatás), memoriter.
11. hét: TK. VIII. olv.
12. hét: TK. VIII. olv. (folytatás).
13. hét: Félévzáró zárthelyi dolgozat.
14. hét: ismétlés, szóbeli feleletekre lehetőség
15. hét: ismétlés, szóbeli feleletekre lehetőség

Évközi tanulmányi követelmények:

Tesztek

Két zh., előre láthatólag a 7. és 13. héten (azaz a szorgalmi idő közepe és vége felé)

Szóbeli feleletek lehetősége a félév végén

A tanegység elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása, valamint a zárthelyi dolgozatok/tesztek megírása.

Kötelező irodalom:

- Tankönyv (TK): Varga Zsigmond J. – Györi István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás). A tankönyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban (Ráday u. 27., a HTK-val szemben).

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000;
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999;
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage);
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965);
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958); Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992;
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (új kiadása is megjelent 2007-ben);
- Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997 (második, változatlan kiadás)

BTHB050 – BIBLIAISMERET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 9,00 -	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret első félévi oktatásának célja az ószövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell, hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során írandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Ószövetségbe: az Ószövetség népének története, Izráel vallása, könyvei, kánon- és szövegtörténet, irodalmi műfajai, régészet és Ószövetség
2. Teremtéstörténetek, őstörténet, patriarchák története, József (1Móz)
3. Izráel Egyiptomban, tíz csapás, kivonulás, pusztai vándorlás, honfoglalás (2Móz-Józs)
4. A bírák kora, harc a filiszteusokkal, Sámuel, Saul, Dávid, a királyság kialakulása (Bír-Ruth-1-2Sám)
5. Salamon, az ország kettészakadása, az északi és déli országrész története (1-2Kir, 1-2Krón)
6. A babiloni fogság, a fogság prófétái, élet a fogságban; újjáépítés (Ezsdrás és Nehémiás)
7. Eszter-Jób-Zsoltárok
8. Péld-Préd-Énekek
9. A próféták 1. (Ézs-Jer-JSir)
10. A próféták 2. (Ez-Mal)
11. Apokaliptika (Dán) és a deuterokanonikus bibliai könyvek
12. Összefoglalás, értékelés, jegybeírás

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok minden óra elején (tartalmi kérdések, nevek, események, memoriterek)

Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

A zárthelyi dolgozatok jegyeinek alapján a félévet lezárni nem tudó (bizonytalanra álló) hallgatók, akik nem írtak meg egy vagy több zárthelyit, illetve akiknek elégtelen zárthelyijük van, azok kollokviumon adnak számot a tananyag elsajátításáról

Kötelező irodalom:

- *Biblia – Magyarázó jegyzetekkel.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- Burján T. és Pecsuk O. (szerk.), *Bibliai iránytű.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó,
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret.* Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Pákozdy László Márton, *Bibliaiskola.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2007.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.

BTHB061 – ÓKORI VALLÁSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja az, hogy a hallgatók megismerjék a vallástudomány alapfogalmait, módszereit, eredményeit; a vallástudomány, illetve vallástörténet és a teológia összefüggéseit és esetleges különbségeit; a vallástudomány, ill. vallásfenomenológia teológiai alkalmazásának lehetőségeit és korlátait. Az ókori vallások részletes megismertetése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diszciplína helye, jelentősége a teológiai tanulmányok között. Vallástudomány és keresztyén teológia. Vallástörténet és bibliai teológia. Mi a vallás? Elméletek a vallás eredetéről. A Kijelentés
2. Vallásos fogalmak és életjelenségek. Manaizmus, fétisizmus, animizmus, totemizmus, tabu, mágia. Természeti jelenségek istenítése. Az istenfogalom fejlődésének főbb állomásai
3. Vallásos életmód – az élet megszentelése. Szent személyek. Szent helyek. Szent idők. Szent szavak. Szent cselekmények
4. A sumér, asszír-babiloni, kánaáni (nyugat-sémi), egyiptomi, perzsa, a görög-római vallások részletes ismertetése

Évközi tanulmányi követelmények:

Az ajánlott irodalomból egy az oktatóval előre egyeztetett könyv kijelölt részének önálló feldolgozása házi dolgozat formájában.

Kötelező irodalom:

- Herczeg Pál (1991 és újabb kiadásai): *Vallástörténet*. Budapest.
- M. Eliade (1994): *Vallási hiedelmek és eszmék története I-II-III*. Századvég Kiadó, Budapest.
= M. Eliade (2006): *Vallási hiedelmek és eszmék története* (egy kötetben). Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto (1997): *A Szent*. Osiris Kiadó, Budapest
- G. van der Leeuw (2001): *A vallás fenomenológiája*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Voigt Vilmos (2004): *A vallási élmény története. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kiadó, Budapest.; Voigt Vilmos (2006): *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kiadó, Budapest.
- J. Ries (2003, szerk.): *A szent antropológiája. A Homo religiosus eredete és problémája*. Typotex Kiadó, Budapest.; J. Ries (2006, szerk.): *A hívő ember a zsidó, a keresztyén és az iszlám vallásban*. Typotex Kiadó, Budapest.
- G. Widengren (1969): *Religionsphänomenologie*. De Gruyter, Berlin.
- D. Cupitt (én.): *Eltűnt istenek nyomában. A vallásosság jövője*. Kulturtrade Kiadó.
- Pais István (1988): *Ember és vallás. Adalékok a vallás kritikájához és struktúrájához*. Budapest.
- G. J. Bellinger (1993): *Nagy valláskalauz*. Akadémia Kiadó, Budapest.;

- Bodrogi T. et al. (1978): *Mitológiai ABC*. Gondolat Kiadó, Budapest.;
- R. Graves(1985): *Görög mítoszok*. Európa Kiadó, Budapest;
- E. Hamilton (1992): *Görög és római mitológia*. Holnap Kiadó, Budapest.;
- Kerényi K. (1977): *Görög mitológia*. Gondolat Kiadó, Budapest.;
- H. Ringgren (1979): *Die Religionen des Alten Orients*. Göttingen.

BTHB064 - PROSZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A proszeminárium célja, hogy a hallgatót bevezesse az egyetemi tanulás és teológiai tudományos munka módszertanába. Megismerteti a hallgatókat a teológiai tudományok rendszerével, felépítésével, a jegyzetelés, könyvtározás és dolgozatírás módjaival, követelményeivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A teológiai tudományok rendszere
2. A teológiai tudományok segédtudományai
3. Tanulásmódszertan A
4. Tanulásmódszertan B
5. Könyvtárismeret
6. Könyvtárhasználat
7. Írásbeli munkák
8. A szemináriumi dolgozat
9. A TDK dolgozat
10. A szakdolgozat
11. Tudományos írások műfajai
12. ZH

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív órai munka + zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába (Budapest: Osiris 1995)
- Umberto Eco: Hogyan írjunk szakdolgozatot? (Budapest: Kairosz 2005)
- Gyurgyák János: Szerzők és szerkesztők kézikönyve (Budapest: Osiris 2005)

Ajánlott irodalom:

- Karner Károly: Bevezetés a teológiába (Budapest: 1954)
- Kocsis Elemér: Bevezetés a teológiába (Debrecen. 1979)
- Horváth Tibor-Papp István: Könyvtárosok kézikönyve 1-5 (Budapest: Osiris 1999-2003)

DOER010 – HITVALLÁSISMERET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek a tantételek klasszikus reformatori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és hitvallás. HK 21-24
2. Isten kijelentése és a Szentírás. HH I-II
3. Az egyetlen vigasztalás és a HK néhány jellegzetessége. HK 1-5
4. Az ember nyomorúsága, az eredendő bűn és szabad akarat kérdése. HK 6-9, 11-14, HH VIII-IX
5. A szabadító személye. HK 15-19, HH XI
6. A Szentháromság Isten HK 25, HH III
7. A teremtmény, mindenható Atya, a látható és láthatatlan világ HK 26, HH XI
8. A gondviselő Isten HK 27-28, HH VI
9. Krisztus hármassága a miénk HK 31-34
10. Krisztus útja a megaláztatástól a felmagasztalásig HK 35-37, 40-46, 49, 52

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancton: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deutsch, Gütersloh, 1997
- Luther Márton *négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.

- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Doedrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekenntnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwanzig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete*. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus de reformierten Tradition. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

ETRR050 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ösgyülekezettől a reformációig

1. Az egyháztörténet írása, tárgya, módszere; az egyháztörténet helye a teológiai stúdiumok között
2. A keresztyénség létrejötte, gyülekezeti élet: hit, kultusz, szervezet, hierarchia
3. Harc a vallásszabadságért; keresztyénüldözések, keresztyénség terjedése
4. A keresztyén erkölcs, egyházfegyelem az V. századig. A szerzetesi életforma kialakulása
5. Nursiai Benedek – forráselemzés
6. A pápaság megerősödése, kapcsolata a frank uralkodókkal
7. A pápaság és az uralkodók harca III. Ince pápáig, keresztes-hadjáratok a reformációig
8. Az előreformáció szükségessége, a pápaság avignon-i fogsága, reformzsinatok, Wycklif, Husz
9. A házi írásbeli dolgozat - egy-egy adott témában – megbeszélése, értékelése
10. A reformáció kiváltó okai, Luther élete és reformátorrá válása, 95 tétel (forráselemzés)
11. Harc a reformáció elfogadásáért az egyházi, a világi méltóságokkal és a tévtanítókkal
12. Luther dogmatikai vitái, Margburgi Kollokvium
13. Helvét reformáció – Zwingli, a 67 tétel tanulmányozása
14. Zwingli teológiája, berni disputa és úrvacsora vita. Bullinger élete és munkája, Consensus Tigurinus, I. és II. Helvét Hitvallás.
15. Összefoglalás: a lutheri és a svájci reformáció eredményei, hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés és egy adott téma rövid, házi, írásbeli kidolgozása

Kötelező irodalom:

- Révész I. - Segesváry L., Az egyháztörténelem alapvonalai, Debrecen, 1936. (reprint 1991)
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.

- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Diarmaid MacCulloch, A reformáció története, ford. Varga Benjámin, Bp. Európa, 2011. 1255
- A kezdetektől a reformációig, szerk.: Dienes-Misák, Sárospatak 2007. 146.
- A reformáció, szerk.: Dienes Dénes, Sárospatak, 2008. 191.
- Ulrich Gabler, Huldrych Zwingli, Kálvin Kiadó, 2008. 186.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Baur, F. C., A keresztyén egyház a IV. V. VI. századokban, Bp. 1879.
- Baur, F. C., A középkori keresztyén egyház, Bp. 1882.
- Szent Ágoston vallomásai, Bp. 1975. Ecclesia
- Augustinus, Isten városáról. I-II. Bp. 1942, 1943.
- Canterbury Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek I., Bp. Osiris, 2001.
- Henry Chadwick, A korai egyház, Bp. Osiris, 2003.
- Bárczay Gy., Augustinus történetfilozófiája, é.n.
- Szent Ágoston, A keresztyén tanításról, Bp. 1944 Szent István Társulat
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Corona Bamberg, Az emberség ára, Eisenstadt, 1974.
- Harnack, A., A szerzetesség ideáljai és története, Bp. 1911.
- Adolf von Harnack, A keresztyénség lényege, Bp. Osiris, 2000.
- Louis Charpentier, A templomos lovagok titkai, Bp. 1992.
- Vanyó L., Az ókeresztény egyház és irodalma, Bp. 1988. Szent István Társulat
- Vanyó L., Legyetek tökéletesek...
- Timkó I., Keleti keresztyénség, keleti egyházak, Bp. 1983.
- Beda Venerabilis, English Church, Edinburgh, 1955.
- Louis Bréhier, Bizánc tündöklése és hanyatlása, Bp. Bizantológiai Intézeti Alap, 1997.
- Bozsóki Pál G., Kereszteshadjáratok, Szeged, 1995.
- Walter Zöllner, A keresztes háborúk története, Bp. 1980.
- Frantisek Palacky, A huszitizmus története, Bp. Európa, 1984. 726
- Marczali H., A reformáció kora, Budapest, 1901
- Masznyik E., szerk. Luther Márton egyházreformáló iratai, Pozsony, 1905
- Wiczián D., Luther előadói munkássága, Budapest, 1930
- R. Friedenthal, Luther élete és kora, Budapest, Gondolat, 1977
- Erdős J., Zwingli Ulrich élete és reformátori működése főbb vonásokban, Debrecen, 1884
- Benke I., Zwingli Ulrich élete és a helvét reformáció megalapítása, Seps-Szentgyörgy, 1884
- Soós B., Zwingli Ulrich küzdelme a római katolikus egyház ellen 1519-1524, Debrecen, 1935
- Zwingli, Comentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata, Kálvin János Társaság, Budapest, 1999 (reprint)
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907
- Szántó K., „A reformáció története” A katolikus egyház története, Budapest, 1983
- O. Chadwick, A reformáció, Osiris, Budapest, 1997
- A korszak egyéb forráskiadványai

GYKG067 - EKKLEZIASZTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Órai munka, házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók tekintélyes része erősen szekularizált háttérből érkezik és nincs kellő ismeretük a Magyar Református Egyház életéről. A stúdium célja, hogy leíró tájékoztatást adjon egyházunk életéről. Az ekkleziasztika tudománya az egyház adott pillanatában vizsgálja az egyházi életet, azaz egyház a jelenben. A tantárgyi követelmények is erre irányulnak, hogy a Református Egyház helyzetét a jelenben vizsgálja meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ekkleziasztika a gyakorlati teológia körébe tartozik és megkülönböztetendő az ekkleziológiától, amely rendszeres teológiai tárgy. A hallgatóknak szükséges, hogy alapvető egyházi ismereteket elsajátítsanak, mert csak így lehetséges a gyülekezetben végzett szolgálat eredményességére legalább kísérletet tenni.

Az évközi követelmények szűkülő körben vizsgálják az egyház és benne a lelkészek helyzetét a társadalmi kerettől indulva, a teológia tudományán keresztül a gyülekezeti, sőt családi kerethez megérkezve.

1. A Magyar Református Egyház és a mai társadalom (posztmodern és magyar helyzetkép)
2. A Magyar Református Egyház szervezeti felépítése és története
3. A gyakorlati teológia preskriptív és proskriptív jellege
4. Egyházunk igehirdetési gyakorlata
5. Egyházunk diakóniája és missziója
6. A gyülekezet teológiai és ekkleziisztikai szempontból
7. A presbitérium munkája
8. A gyülekezeti éneklés helyzete
9. Kiscsoportok működése a gyülekezetben
10. Egyház és iskolaügy
11. A Budapesti Református Teológia története és a teológus diák „útja”
12. A lelkipásztor helyzete a gyülekezetben

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: A magyar református ekkleziasztika nagy vonalakban, 1970-2000 Budapest 2003
- Imre Lajos: Ekkleziasztika, 1941
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában Budapest 2000
- Douglass: Új reformáció Budapest 2002
- Douglass: Isten szeretetének ünnepe, Kálvin és Luther Kiadó 2005

- Kádár Ferenc: Egyház itt és most, Az ekkleziasztika művelésének alapjai, eredményei és mai lehetőségei, Doktori kézirat, Sárospatak 2006.
- Makkai Sándor: Az egyház bűnei; és Egyházi életünk Válsága. Kálvin Kiadó 2005

Ajánlott irodalom:

GYKG033 – HOMILETIKA I.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkész szakos hallgatók egyik legfontosabb feladata lesz az igehirdetés. Ennek elméletét tartalmazza a homiletika. Az első félévben praktikus homiletikával foglalkoznak, amelynek keretében megismerik a hallgatók a prédikáció készítésének szabályait és a felkészülés folyamatát. Erre az átcsoportosításra azért van szükség, mert a hallgatók karácsonykor már legációba mennek, és prédikálniuk kell. E stúdium segít abban, hogy elsajátítsák az alapvető ismereteket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Végigvesszük a prédikációra készülés alapszabályait sok példával szemlélítve.

Alapvető témakörök:

1. A készülés fontossága
2. A textus kiválasztása
3. A bibliafordítás fontossága
4. Meditáció
5. Alapvető exegetikai szabályok
6. Alapvető hermeneutikai szabályok
7. A prédikáció felépítése
8. A prédikáció formába öntése
9. A prédikáció a szószéken
10. Alapvető formai és tartalmi kritériumok

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Homiletika Budapest 2006
- Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagykőrös 2004
- Ravasz László: A gyülekezeti istentisztelet elmélete Pápa 1915

Ajánlott irodalom:

- Boross Géza: Homiletika (teológiai jegyzet) Budapest 1988
- Czegléd Sándor: Homiletika (teológiai jegyzet) Debrecen 1951
- Pásztor János: Homiletika Debrecen 1986

- Igehirdetők kézikönyve Budapest 1980
- Boross Géza: Homiletikai tanulmányai Református Egyház évfolyamaiban
- Barth: Homiletika Zürich 1966
- Fekete Károly: Homiletika Debrecen 1993
- Robinson: Igehirdetés igei módon Budapest é.n.
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Szőnyi György: Felkészülés a prédikációra Sárospatak 1992

GYKG065 – BESZÉDTECHNIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédalképzés, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

Órákon való aktív részvétel, gyakorlati feladatok megoldása, egy szabadon választott prózai és verses mű előadása.

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre: Tiszta beszéd

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre: Szó-Hang-Gesztus

HIMG068 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- mivel az egyházi éneklés legfőbb mértéke a Szentírás, ismerje meg, mit tanít a Biblia az éneklésről; illetve mit tanítanak reformátor eleink az éneklésről
- ismerje meg, melyek Csomasz Tóth Kálmán szerint a helyes egyházi ének ismertetőjegyei
- ismerje meg református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népének felmondása memoriter, 20 népének felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950. 9–14, 35–44.
- Dobszay László: Az egyházzene tiszta eszméje. *Magyar Egyházzene* I (1993/1994), 12–17.
- Kálvin János: Előszó a Zsoltárokhoz. *Zsoltár* I/4. (1994) 2–3. vö.: Kálvin János: A keresztyéneknek... in: Goudimel, Claude: Zsoltárok 1565. Közreadja: Bólya József. Budapest 2002. 6–8.
- „...eleitől #ogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. *ReZeM* 1993. 7–12, 33–35. (47–52).
- Bourgeois, Loys: *A muzsika igaz útja*. Ford.: Jeney Zoltán. Budapest 2003. Olvasandó: Ferenczi Ilona utószavából: Louis Bourgeois, a zenész és zeneszerző. 65–68.
- Kodály Zoltán: *Gyermekkarok. Zenei Szemle* 1929, II. kötet 1–9. (Sok újabb kiadás, pl: A zene mindenkié. Budapest, 1975. 46–60.)

Ajánlott irodalom:

- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék *Magyar Zene* 1976. 119–133.

- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve. *Irodalomtörténeti Közlemények* 1976., 367.-381.
- Czeglédy Sándor: Néhány megjegyzés Huszár Gál most megtalált énekeskönyvéről. *Református Egyház* 28 (1976), 174.-178.
- Czeglédy Sándor: Zur Geschichte der evangelischer Kantionalbücher in Ungarn. *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie* 8 (1963), 159.-
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvételek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A 16. század magyar dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: *A magyar egyházi népének vázlatos története*. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 778-797.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenei történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Dobszay László: *A népének hazai története. Tények és tanulságok*. *Vigilia* 37 (1972) 4.sz. 2-12.
- H. Hubert Gabriella: *A régi magyar gyülekezeti ének*. Universitas Kiadó 2004.
- Jenny, Marcus: *A reformátusok hozzájárulása a 16-17. századi gyülekezeti énekhez és egyházzenehez*. *Magyar Egyházzene* II/4.
- *Répertoire de la poésie hongroise ancienne*. Manuel de correction d'erreurs dans la base de données. Paris 1992. I-II. (ad corpus poetarum)
- Szabolcsi Bence: *A magyar zene évszázadai*. Tanulmányok I. A középkortól a XVII. századig. Sajtó alá rend.: Bónis F. Bp., 1959 - Tinódi zenéje A Tinódi dallamok hasonmásával és átiratával. 39-100., A XVI.sz. magyar történelmi zenéje. A Hoffgreff-énekeskönyv dallamainak kritikai kiadásával. 101-156.
- Szendrei Janka - Dobszay László - Rajeczky Benjamin: *XVI-XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I-II*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1979.
- Varjas Béla: *A reformáció énekirodalma. A magyar irodalom története 1600-ig. A magyar irodalom története I*. (Szerk.: Klaniczay T.), Bp. 1964, 311.-

II. félév:

ÓSZB011 – HÉBER NYELV 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB010 – Héber nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A héber nyelvtan morfológiájának második nagy blokkja.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Megszerzendő ismeretek: az igeragozás 2. és 3. nagy csoportjának megismerése, valamint az igealakok felismerésének begyakorlása. Emellett minden olyan gyök megtanulása, ami legalább x100 előfordul a Héber Bibliában. Ezzel egy bázisszókincs épül ki az előző szemeszter lexikális anyagával együtt.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (min. 4), olvasásból órai felelés folyamatosan, valamint órai teljesítménnyel lehetőség van jelesek szerzésére.

Kötelező irodalom:

- Egeresi László S.: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüion, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. PIB, Róma
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. Helbing & Lichtenhahn, Bazel

Gyakorlati nyelvtanok közül:

- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. CUP, Cambridge

ÚSZB031 – GÖRÖG NYELV 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: gyakorlat követelményei, zh./teszt/szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása. Az olvasási készség fejlesztése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek elmélyítése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az alábbi nyelvtani (tankönyvi) anyag főként hétfőnként kerül előadásra. Emellett átfogó előadások is elhangzanak, főként a szerdai alkalmakon, valamint válogatott újszövetségi szakaszokat olvasunk.

1.-6. hét: Varga Zsigmond TK olvasmányai és nyelvtani anyaga a 10. olvasmányig. Nyelvtani táblázatok, memoriterek.

7. hét: I. zárthelyi dolgozat

8.-11. hét: Varga Zsigmond TK olvasmányaiából válogatás és nyelvtani anyag a 11. olvasmánytól.
Nyelvtani táblázatok, memoriterek.

12.-13. hét: ismétlés

13. vagy 14. hét: II. zárthelyi dolgozat.

15. hét: szóbeli feleletekre lehetőség

Évközi tanulmányi követelmények:

A tanegység elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. A kollokviumi vizsgára állás feltétele a rövid tesztek és a két nagy zárthelyi dolgozat megírása.

Zh-k a szorgalmi idő közepén és végén

Szóbeli feleletekre lehetőség a félév végén

Kötelező irodalom:

Tankönyv (TK):

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás)

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage)
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965)
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958)
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (új kiadása is megjelent 2007-ben)

BTHB051 – BIBLIAISMERET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József	Féléves óraszám: N: 45	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret második félévi oktatásának célja az újszövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatóknak el kell sajátítaniuk az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, témákkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során, minden órán az előző óra anyagából megírandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük, az ún. *Bibliaismereti kézikönyv* alapján. Mind a teológiai

tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Fontosságát mutatja, hogy erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Újszövetségbe
2. Az intertestamentális kor és Jézus születésének kora (rövid kortörténet)
3. Szinoptikus evangéliumok: Márk
4. Szinoptikus evangéliumok: Máté
5. Szinoptikus evangéliumok: Lukács és az Apostolok Cselekedetei
6. János evangéliuma és a jánosi levelek
7. Bevezetés Pál leveleihez
8. A Római levél, a korinthusi levelezés
9. Pál egyéb levelei
10. A Zsidókhoz írt levél és az egyetemes (katolikus) levelek
11. A Jelenések könyve
12. Korai extrakanonikus iratok (apokrifok, apostoli atyák)

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (tartalmi kérdések, memoriterek, kifejtendő kérdések)

Az Újszövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

Órai aktivitás

Kötelező irodalom:

- Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996
- Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliaismereti kézikönyv. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004
- C. Westermann – G. Gloege, A Biblia titkai. Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
- Burján Tamás - Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliai iránytű. Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2010 kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Szathmáry Sándor, *Bibliaismeret 2*. Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1995.

DOER011 – HITVALLÁSISMERET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER010 – Hitvallásismeret 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek az alapvető tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A Szentlélek és az egyház. HK 53-55. HH XVII-XVIII
2. Isten kegyelmi kiválasztása és a megigazulás, megszentelődés. HK 60-62.64. HH X.XV-XVI
3. A Sákramentumok: a szent keresztség. HK 65-66.68.69.71-72.74. HH XIX.XX
4. Az úri szent vacsora. HK 75-78.81. HH XXI.
5. A kulcsok hatalma HK 83-85.
6. A bűnbánat és megtérés HK 88-91.
7. Isten törvénye. HK 92-93. HH XII.
8. A Tízparancsolat: Az első kötébla parancsolatai HK 94.96.99.101.103
9. A második kötébla parancsolatai HK 104-105.108.110.112-114.
10. Az imádkozásról HK 116. HH XXIII.-XXVII.
11. A hitvallások különleges összefüggései

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók.

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancthon: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deursch, Gütersloh, 1997
- *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Dordrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekentnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete*. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus de reformierten Tradition. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

DOER013 – DOGMATIKA PROLEGOMENA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER010 – Hitvallásismeret 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja a rendszeres teológiai terminológia elsajátítása, ismerkedés a teológiai tudományos módszerekkel, a rendszeres teológia fogalmával és eszközeivel, a református dogmatika alapelveivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Témaismertetés:

1. A dogma, hitvallás, herezis fogalma, szerepe. TKSZ: 195-218, 119-123, 126-137. BKD: 20-24, McGB: 144-147
2. A dogmatika fogalma és feladata. TKSZ 219-222, 110-115, 137-155. BKD: 9-14
3. Tudományos eszközök és módszerek a dogmatikában. TKSZ 222-241, 115-118. McGB: 135-142
4. A dogmatika helye a teológiai tudományok között. TKSZ 242-250. McGB: 176-181.
5. Zh. a felsorolt anyagból, valamint a terminológia 6.6 anyagával bezárólag (292-302 o.).
6. Isten kijelentése. TKSZ 251-268, 156-169. McGB: 394-405.
7. Az Ige hármas alakja és a Sola Scriptura elv. TKSZ 269-287, 70-94, 166-172, 174-179. McGB: 148-170.
8. Az Írás magyarázása és a hirdetett Ige. TKSZ 288-291, 95-109, 173-174, 179-181, McGB: 170-174, 181-183.
9. A kijelentésre válaszoló hit. BKD: 14-29.
10. Második Zh. (6-9), valamint a terminológia 6.7-6.10 (302-310 o.)

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Török-Kocsis-Szűcs, *Dogmatikai prolegomena*, Budapest, 2000 (TKSZ)
- Bart Károly, *Kis dogmatika*, Budapest, é.n. (Ford: Pilder Mária) (BKD)
- Alister McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995 (McGB)

Ajánlott irodalom:

- Török-Kocsis-Szűcs, *Dogmatikai prolegomena*, Budapest, 2000 (TKSZ)
- Bart Károly, *Kis dogmatika*, Budapest, é.n. (Ford: Pilder Mária) (BKD)
- Alister McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995 (McGB)

FILR030 – BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy proedeutikai jellegű. Elsődleges célja, hogy a hallgatót megismertesse a nyugati filozófiai gondolkodás alapkategóriáival, történetének fontosabb koraszakaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során a hallgatók elsajátíthatják a filozófiai gondolkodás alapelemeit, megismerkedhetnek a filozófia fontosabb területeivel, betekintést nyerhetnek az e területeken megfogalmazódott problémákba, illetve a velük kapcsolatos kérdésekre adott meghatározó jellegű válaszokra.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel

Részvétel a forrásirodalom feldolgozásában

Kötelező irodalom:

Kötelező:

- Azenbacher: Bevezetés a filozófiába. Budapest, 1993. 15-56, 252-295, 358-383.o.
- Nigel Warburton, A filozófia világa, Budapest, 1993.

Kötelező forrásirodalom:

- A Bevezetés a filozófiába (Szöveggyűjtemény), (szerk. Steiger Kornél), Budapest, 1992 egészében, különös tekintettel az alábbi részekre:
 - 21-24.old. Hérakleitosz B1
 - 48-64.old. Platón, Phaidón, 95b-107b.
 - 78-82.old. Arisztotelész, Politika III, 1, 6, 7. fejezet.
 - 119-121.old. Augustinus, Vallomások, VII, 5, 10-11; 8, 19. 9-22.
 - 132-133.old. Anzelm, Proslogion, 2. fejezet.
 - 152-159.old. Th. Hobbes, Leviatán, (részletek)
 - 231-237.old. J.J. Rousseau, A társadalmi szerződésről (részlet)
 - 280-282.old. G.W.Fr. Hegel, A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részlet).
 - 294-297.old. K. Marx, Tézisek Feuerbachról.
 - 301-304.H. Bergson, Bevezetés a metafizikába (részlet)
 - 325-332. K. Jaspers, Bevezetés a filozófiába (részlet)

Ajánlott irodalom:

A hallgatói érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kiadásra.

ETRR051 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR050 – Egyetemes egyháztörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja Hogyan engedelmesskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A reformáció kora: Kálvin János

1. A XV.-XVI. századi egyházi és társadalmi viszonya, és szellemi irányzatai
2. Kálvin ifjúkora, megtérése, reformátorrá válása
3. Kálvin első genfi tartózkodása
4. Confessio De Foy szerepe, Kálvin harcai a városvezetéssel, teológiai vitái
5. Az új egyházszervezet, istentiszteleti rendtartás, egyházfegyelem megteremtése, exilium
6. Strassbourg 1538-41
7. Újra Genfben 1541-től
8. Ordonances Ecclesiastiques
9. Az egyház feladata, szolgálatai
10. Consensus Tigurinus, sákramentumok a reformátoroknál
11. Az Institutio kiadásai, és reformátori tanai
12. Egyház és állam kapcsolata
13. Tridenti Zsinat és határozatainak cáfolata
14. Kálvin és Servet, részletek Sütő: Csillag a máglyán című drámájából
15. Kálvin teológiájának, munkájának jelentősége, hatása az egyházi és társadalmi életre

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Budapest, 1994.
- McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996.
- Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.
- W. v Spijker, Kálvin élete és teológiája, Kálvin Kiadó, Budapest, 2003
- Fazakas S. szerk.: Kálvin időszerűsége, Bp. Kálvin Kiadó, 2009.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi Gábor, Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Révész I., Kálvin élete és a kálvinizmus, Debrecen, 1909

- Pruzsinszky P., Kálvin János, Pápa, 1909
- Sebestyén J., A kálvinizmus és a kultúra, Bp. 1943.
- Szénási S., Kálvin emberi arca, Bp. 1986.
- Tamkó K., Egyháztörténelmi olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó K., „A reformáció története”, in: A katolikus egyház története, Bp. 1983.
- Gánóczy Sándor-Stefan Scheld, Kálvin hermeneutikája, Kálvin Kiadó, Bp. 1997.
- O. Chadwick, A reformáció, Bp. Osiris, 1998.
- Márk Ferenc, A genfi főiskola, Prot. Sz. 1907.
- Bartók György, Kálvin, mint nevelő, Prot. Sz. 1909
- Gyökössi Endre, A lelkigondozó Kálvin, Bp. 1996.
- Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Bp. 1994.
- McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996.
- Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Bp. 1998.

GYKG034 – HOMILETIKA II.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A stúdium célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a legnagyobb prédikátorok műveivel, és prédikációirodalom klasszikusainak példáiból tanuljanak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A nagy igehirdetők prédikációiból válogatunk, amelyeket ismertetünk, és megbeszéljük a tanulságokat. Ilyen módon segítséget kapnak a hallgatók, hogy maguk is minél jobb igehirdetéseket készítsenek. Az alábbi igehirdetők prédikációiból válogatunk:

- Walter Lúthi
- Robertson
- Spurgeon
- Ravasz László
- Joó Sándor
- Gyökössi Endre
- Szabó Imre.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók prédikációs köteteket tanulmányoznak megadott szempontok szerint. A félév során egy önálló prédikációt kell mindenkinek elkészítenie.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Boross Géza: Homiletika (teológiai jegyzet) Budapest 1988
- Czeglédý Sándor: Homiletika (teológiai jegyzet) Debrecen 1951
- Pásztor János: Homiletika Debrecen 1986
- Igehirdetők kézikönyve Budapest 1980
- Boross Géza: Homiletikai tanulmányai Református Egyház évfolyamaiban
- Barth: Homiletika Zürich 1966
- Fekete Károly: Homiletika Debrecen 1993
- Robinson: Igehirdetés igei módon Budapest é.n.
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Szőnyi György: Felkészülés a prédikációra Sárospatak 1992
- Prédikációs kötetek

HIMG069 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: Írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- ismerje meg református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- szerezzon alapvető ismereteket a 16. századi német korálról
- ismerje meg énekeskönyvünk humanista metrikus énekeit
- mélyítse el a genfi zsoltárról szerzett ismereteit
- szerezzon alapvető ismereteket a 16-17. század magyar illetve európai egyházzene történetéről

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népének felmondása memoriter, 20 népének felmondása kottából.

A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárt helyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: Egyházi művelődésünk a magyar zenetudomány tükrében. *Theológiai Szemle* 4 (1961) 95–101. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 737–750.

- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szenci Molnár Albert és a magyar zenei írásbeliség. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 436–451.
- Csomasz Tóth Kálmán: A négyszáz éves genfi zsoltár magyar tanulságai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 481–490.
- Ecsedi Zsuzsanna: Énekeskönyvünk néhány Luther-énekéről. *Magyar Egyházzene* VI. (1998/1999), 133–141.
- Csomasz Tóth Kálmán: Iskolai énekoktatás, in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 125–133.

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491–519.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: A magyar egyházi népének vázlatos története. IAH Bulletin 11. 6–31. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 778–797.
- Csomasz Tóth Kálmán: Die Melodien des Lutherliedes in Ungarn. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 10 (1968), 11–36.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenetörténet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Dürr, Alfred: *Das protestantische Kirchenlied im 16. und 17. Jahrhundert: Text-, musik- und theologiegeschichtliche Probleme*. Wiesbaden, Harrasowitz, 1986.
- Ecsedi Zsuzsanna: *Luther-énekek a magyar evangélikus énekeskönyvekben*. Egyházzenedoktori disszertációk, III. MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, 2006.
- Hahn, Gerald – Henkys, Jürgen (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Gesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen (ab 2000 in Einzelheften)
- Herbst, Wolfgang (Hrsg.): *Wer ist wer im Gesangbuch? 2.*, durchgesehene und aktualisierte Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2001
- Jenny, Markus: *Luther, Zwingli, Calvin in ihren Liedern*. Zürich, Theologischer Verlag 1983.
- Mahrenholz, Christhard – Söhngen, Oskar – Schlißke, Otto (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Kirchengesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen 1990.
- Moser, Hans Joachim: *Die Melodien der Lutherlieder, Welt des Gesangbuchs*, Heft 4., Hamburg und Leipzig, 1935.
- Rößler, Martin: *Liedmacher im Gesangbuch. Liedgeschichte in Lebensbildern*. Calwer Verlag Stuttgart 2001.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Zahn, Johannes: *Die Melodien der deutschen evangelischen Kirchenlieder*, 6 Bände, Gütersloh, 1889–1893.

GYKG066 – BESZÉDTECHNIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédrítmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédképesség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

Órákon való aktív részvétel, gyakorlati feladatok megoldása, egy szabadon választott prózai és verses mű előadása.

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre: Tiszta beszéd

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre: Szó-Hang-Gesztus

GYKG069 - RETORIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat, órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A beszéd, a hatás, az értékelés és értelmezés folyamatának ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A retorikus (intencionális) beszédhez szükséges gondolkodásmód kialakítása, ehhez szükséges olvasmányok ismerete. A homiletika és a retorika közötti kapcsolat elemzése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat, órai munka

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

LSVL010 – LATIN NYELV 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv		II.	Értékelés módszere: Zh

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv első 5 leckéje alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: Bevezetés a latin nyelvbe
2. hét: F-M: I/1
3. hét: F-M: I/1
4. hét: F-M: I/2
5. hét: F-M: I/2

6. hét: F-M: I/3
7. hét: F-M: I/3
8. hét: F-M: I/4
9. hét: F-M: I/4
10. hét: F-M: I/5
11. hét: F-M: I/5
12. hét: zh
13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka

Zárthelyi dolgozatok megírása

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Szabadi István: *Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)*. Sárospatak, 2002
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

BSVS138 – IZRAEL VALLÁSTÖRTÉNETE

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus során a hallgatók megismerkednek az ókori Izrael vallásával, annak bibliai és Biblián kívüli szöveges forrásaival és tárgyi emlékeivel. Az összehasonlító és elemző bemutatás révén teljes komplexitásába és történeti változásaiba nyerhetnek betekintést. Az izraeli vallás elemeinek és gyakorlatának bemutatásával a bibliai szöveg jobb megértésére juthatnak el a hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Történeti korszakok és vallástörténeti változások
2. A jahvizmus előzményei: Szíro-palesztinai vallások
3. A jahvizmus „születése”: monolatria-henoteizmus-monoteizmus
4. „Klasszikus” jahvizmus a királyság idején: Izrael és Júda vallásai
5. Fogság utáni vallásosság Jehud és Samerin provinciákban
6. Hellenisztikus-római kori izraeli vallásosság
7. Áldozatok
8. Ünnepek

9. Templomok
10. Papság

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Karasszon István: *Az óizraeli vallás*, Budapest 1994.
- Xeravits Géza: *Tanulmányok az ókori Izraeli kultuszáról* (Simeon könyvek 2.) Pápa-Budapest 2004.

Ajánlott irodalom:

- Mircea Eliade: *Vallási hiedelmek és eszmék története I.* Budapest 1996.
- Ziony Zevit: *Religions of Ancient Israel: A Synthesis of Parallactic Approaches*, London 2001
- Patrick D. Miller: *Religion of Ancient Israel*, Louisville Kent. 2000.
- Rainer Albertz: *Religionsgeschichte Israels in alttestamentlichen Zeit I-II.* Göttingen 1992.

III. félév:

ÓSZB012 – HÉBER NYELV 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB010 – Héber nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozatok

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átismétlése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átismétlését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel. Új anyagként jelentkezik a mondattan alapjainak megtanulása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az I. és II. szemeszter anyagának átismétlése két nagy blokkban, ezekből zh. Ezzel egyidejűleg az olvasás gyakorlása véletlenszerűen választott bibliai szövegeken.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984.
- Davidson, B. (1848): *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD

formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt!

- Mondattanok (Davidson, Brockelmann, Williams, Michel, Joüon-Muraoka, Waltke & O'Connor).

Ajánlott irodalom:

ÚSZB032 – GÖRÖG NYELV 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlat követelményei, zh./ teszt/ szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztény irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Félévente változó perikópák olvasása, nyelvi elemzése, a felmerülő nyelvtani jelenségek ismertetése, ismeretnek elmélyítése, újabb ismeretek elsajátítása (mi mindent lehet kifejezni a különböző esetekkel, igei akciókkal, igenevekkal, stb.). Újabb memoriterek. A perikópák elemzésével párhuzamosan a nyelvtan módszeres ismertetése és rövid tesztek:

1. hét: főnévragozás, névmások, 2-5. hét: mellénevek, prepozíciók, igeragozás, 6-10. hét: mondattan, a további hetek során mód van szóbeli feleletekre, valamint sor kerül írásbeli zárthelyi dolgozatokra. Az utolsó két héten jegylezáró feleletek.

A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. (Lásd SZMSZ!) A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó két hetében kerül sor.

Évközi tanulmányi követelmények:

Előre szótárazás a következő órai anyaghoz.

Tesztek, zh-k

A jegylezáró felelethez mindenki hozza magával a kézzel írott kiszótárazását a tanegység tárgyleírásában megadott újszövetségi fejezeteknek – ez a jegy megszerzésének feltétele

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás)

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000;

- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999;
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage);
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965);
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958);
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992;
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben);
- Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997 (második, változatlan kiadás);
- J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft;
- J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark;
- J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983, Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965);
- David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988;
- Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is;
- Az újgörög nyelvtani táblázatokat is tartalmazza az alábbi szótár: Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnyomás: 2007); valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján, www.kre.hu, Karok, HTK, Tanszékek, Újszövetségi Tanszék)

ÓSZB014 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000; T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004; J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004; H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésének megfelelően az órán kerül kiadásra.

ÚSZB034 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség lelkési és vallástanári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegek kritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzettség – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: A görög nyelv története: Chrys Caragounis professzor könyve alapján
2. hét: A Bevezetéstán tárgyköre, főbb problémái, alpművei a múltban és a jelenben
3. hét: Bevezetés a Kánontörténetbe
4. hét: Az eretnység szerepe a kánon kialakulásában. Az Ószövetség jelentősége az újszövetségi kánon kialakulásában
5. hét: „Kánoni” tekintély nyomai az Újszövetségben
6. hét: A kanonizálás történetének főbb állomásai, problémái, valamint hermeneutikai alapelvek 1.
7. hét: A kánon kialakulásának okai. A kánonnal kapcsolatos főbb óegyházi források, valamint hermeneutikai alapelvek 2. (folytatás)
8. hét: Szövegtörténet. A tudomány történetének főbb állomásai. A főbb kéziratok. A szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai

9. hét: A Nestle-Aland 26. vagy 27. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata (ez a vallástanár-szakosok számára nincs). A szinoptikus kérdés.
10. hét: Máté evangéliuma „különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzettek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstan szempontjából fontos tartalmi részek ismerete)
11. hét: Márk evangéliuma
12. hét: Lukács evangéliuma
13. hét: János evangéliuma
14. hét: Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv
15. hét: Összefoglalás

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum (önálló jelentkezés alapján)

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot a vizsga elején kell átadni a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani az Újszövetség minden fejezetéről *legalább egy tartalmi tudnivalót!*

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben)
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company;
- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása, ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel;
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress;
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag;
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday;
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnnyomásokkal); Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press;
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag);
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press; Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck; deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos; Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press;
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat;

- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler;
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK;
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck;
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia; Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht; Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál);
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.);
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter (Bár a szerző szándéka szerint ez a könyv újszövetségi irodalomtörténet, mi mégis tekinthetjük bevezetéstannak is);
- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (e könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete); Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Teológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor);
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

BTHB054 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael

3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, Asszíria, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat az első három témakörből.

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirshman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

BTHB056 – BIBLIAI TEOLÓGIA 1. (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ŐSZB015 – Ószövetségi bevezetés 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- a) egyrészt, hogy bemutassa a tudományág kialakulását, történetét, hogy eligazítást adjon az Ószövetség különböző teológiai megközelítéseiről, azok lehetőségeiről és korlátairól;
- b) másrészt, a kiadott szakirodalom alapján átfogó képet nyújtson az Ószövetség különböző teológiai gondolatairól, illetve az azok között fennálló kapcsolatrendszeréről;

c) harmadrészt, hogy egy-egy adott teológiai témát részletesen bemutasson

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés, a tudományág története, bibliai teológiai típusok, legjelentősebb művek
2. Egyes korszakok és bibliai könyvek teológiája
3. Egyes teológiai gondolatok és változásai az Ószövetségben
4. Posztbiblikus (intertestamentális) teológiai fejlődések

Évközi tanulmányi követelmények:

1. Zárthelyi dolgozat: Von Rad I. (30%)
2. Zárthelyi dolgozat: Von Rad II. (30%)

Kötelező irodalom:

- G. von Rad (2000, 2001): *Az Ószövetség teológiája I-II.* Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Tóth Kálmán (1979): *Ószövetségi biblikai teológia* (jegyzet). Budapest.; H. W. Wolff (2001): *Az Ószövetség antropológiája.* Harmat-PRTA, Budapest.
- W. Bruegemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy.* Fortress Press, Minneapolis.
- R. Albertz (1992): *Religionsgeschichte Israels.* Vandenhoeck & Ruprecht / uő. (1994): *A History of Israelite Religion in the Old Testament.* Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky.
- James Barr: *The Concept of Biblical Theology. An Old Testament Perspective,* London, 1999
- Brevard S. Childs: *Old Testament Theology in a Canonical Context,* London, 1985
- Brevard S. Childs: *Biblical Theology of the Old and New Testaments,* London, 1992
- Hartmut Gese: *Zur biblischen Theologie,* München, 1977
- W. Eichrodt (1933-39): *Theologie des Alten Testaments I-III.* Klotz Verlag, Stuttgart / *Old Testament Theology I-II.* Louisville, Kentucky.
- W. H. Schmidt (1987⁶), *Alttestamentlicher Glaube in seiner Geschichte.* Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn.
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között C. Westermann, H. D. Preuß, W. Zimmerli, A. H. J. Gunneweg, O. Kaiser, W. Brueggemann, E. S. Gerstenberger, R. Rendtorff, G. Fohrer, G. von Rad, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

DOER014 – DOGMATÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER013 – Dogmatika prolegomena	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hitvallás, a tan és a hagyományozódás problémája az ősegyházban. A neoplatonizmus. Az apostoli atyák, apologéták. (T.Lane, 8-16,18-21; McGrath 29-39; J.Hill 10-19.; 43-45.)
2. Keleti és nyugati korai egyházatyák. Trinitástani és krisztológia viták. Eretnekségek és egyetemes zsinatok (T.Lane 16-18, 21-28, 29-33, 38-40; McGrath 39-42, 231-327, 257-266; ; J.Hill 19-69. Hitvallásaink c. könyv függeléke).
3. Augustinus (T.Lane 45-50; McGrath 42-44, 237-240, 347-348, 378-379; J.Hill 70-84)
4. A keleti hagyomány és képvita (T. Lane 60-76.; J.Hill 98-101.)
5. ZH (A fentiek + Kálvin 1-151 o.)
6. A középkori teológia (T.Lane 91-98, 108-113; McGrath 46-54, 59-68, 132-135 ; J.Hill 119-148)
7. A reformáció teológiai irányai (T.Lane 130-145, 148-158; McGrath 69-79, J.Hill 164-190)
8. A protestáns ortodoxia (T.Lane 158-161; McGrath 80-83, 349-351; J.Hill 195-197).
9. A felvilágosodás és a teológia (T. Lane 192-201; McGrath 94-104; J.Hill 202-205, 208-226)
10. A neo-ortodoxia és belső vitái (T. Lane 215-227; McGrath 104-105.; J.Hill 249-277).
11. Néhány XX. századi teológiai irányzat (T.Lane 230-244; McGrath 105-117; J.Hill 282-288 , 297-298, 299-310.).
12. Második ZH. (A fentiek + Kálvin 152-304)

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest, 2001.
- E. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995
- J. Hill, *A keresztyén gondolkodás története*, Atheneum (Budapest) 2000.
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986

Ajánlott irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest, 2001.
- E. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995
- M. E. Osterhaven: *Az egyház hite. Történelmi fejlődés ref. Szempontból*, Budapest, 1995
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986
- Adolf von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre, 1998.
- Bernhard Lohse, *A short History of Christian Doctrine*, Philadelphia, 1985.
- J.N.D. Kelly: *Early Christian Doctrines*, New York, 1958.
- Karlmann Beyschlag, *Grundniss der Dogmengeschichte I-III*, Darmstadt, 1982.
- Vanyó László, *Bevezetés az ókeresztyén kor dogmatörténetébe*, Budapest, 1998
- Juraj Pavic – Tomislav Zdenko Tensek, *Patrológia*, 1997

FILR031 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Írásbeli beugró (szövegfelismerés + szóbeli)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Milétoszi filozófusok
2. Hérakleitosz
3. Xenophanész és Parmenidész
4. Püthagoreizmus, Szofisták
5. Platón az erényről
6. Platón ideaelmélete és lélekfilozófiája
7. Platón természetfilozófiája, teológiája,
8. Arisztotelész logikája, Arisztotelész természetfilozófiája és első filozófiája
9. Arisztotelész a lélekről és a megismerésről
10. Arisztotelész etikája és politikai filozófiája

Évközi tanulmányi követelmények:
Kötelező irodalom:

- G. R. Kirk-J. E. Raven-M. Schofield, A preszókratikus filozófusok. Budapest, Atlantisz, 1998. 142-156; 165-188.; 220-228.; 251-257.; 279-316.; 360-384.
- A szofista filozófia (szerk. Steiger K.). In: Bp. Atlantisz, 1993. 7-8.; 12-22.
- Platón, "Szókratész védőbeszéde". In: Platón összes művei, Bp. Európa, 1984. I. kötet 399-440.
- Platón, "Phaidón". In: P. ö. m., I. 1019-1125.
- Platón, "Állam", V. könyv 474d - VII. könyv vége. In: P. ö. m., II. 367-518.
- Arisztotelész, Nikomakhoszi Etika Bp. 1987.; 1.-2. k. (5-53.o.)
- Arisztotelész: „A lélekről” in: Lélekfilozófiai írások II-III. k. (ford. Steiger K.) Budapest, Európa 1988. 49-158.

Ajánlott irodalom:

- Ajánlott (az előadások nem látogatása esetén kötelező) irodalom:
Boros Gábor (szerk.) Filozófia, Akadémiai kiadó, 2008. (vonatkozó fejezetek)

ETRR054 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyarság keresztyénné válásának megismerése, a keresztyén kultúra hatásának fokozatos beépülése és hatásának megértése, a keresztyén egyház szervezetének kialakítása, majd alakulása. A reformáció szükségességének, okainak feltárása, európai összefüggéseinek a magyarországi reformáció folyamatának, jelentősebb alakjainak megismerése, a magyar művelődésre gyakorolt hatásának megértése. A reformáció mellékágainak magyarországi megjelenése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyénség és magyarság: a magyarság keresztyénné válása, a keresztyén egyház megszervezése és helyzete Magyarországon a középkor folyamán.
2. A magyarországi reformáció előzményei és gyökerei: a római katolikus egyház állapota Magyarországon a XV. században és a XVI. század elején, a reneszánsz és a humanizmus Magyarországon, a ferences rend obszerváns ágának tevékenysége Magyarországon a XV. és XVI. században, a huszitizmus Magyarországon, a Dózsa-féle parasztháború „ideológiája”, mindezek hatása, jelentősége a magyarországi reformáció előkészítésében, majd terjedésére.
3. A reformáció Magyarországon a mohácsi csatavesztés előtt.
4. Mohács és a reformáció: a „mohácsi vész” (csatavesztés) hatása a reformációra; „szemléletváltás”, a reformáció terjedése a királyi Magyarországon.
5. A reformáció helyzete, terjedése a török hódoltságban.
6. A reformáció terjedése, helyzete Erdélyben.
7. A reformáció terjesztői és pártfogói: a „ius patronatus” fogalma, tartalma és jelentősége, hatása a reformáció terjesztésében-terjedésében.
8. A reformáció teológiai-hitvallási irányai I.: a keresztyén humanizmus, a „wittenbergi”, Luther-Melanchthon-i („evangélikus”) irányzat; Dévai (Bíró) Mátyás, Ozorai Imre, Gálszécsi István, Sztárai Mihály, Stöckel Lénárt, Bornemisza Péter, Huszár Gál, stb.
9. A reformáció teológiai-hitvallási irányai II.: a helvét (svájci, „református”) irány megjelenése, térhódítása-elterjedése Kálmáncsehi Sánta Márton, Szegedi Kis István, Méliusz Juhász Péter, stb.
10. A reformáció teológiai-hitvallási irányai III.: az anabaptisták (Fischer András), az antitrinitárius (socinianus, unitárius) irányzat jelentkezése és elterjedése Erdélyben és Magyarországon, az ellenük való küzdelem, a hitviták (nagyharsányi, budai, pécsi, debreceni, váradi disputa); Erdélyben való elismerésük; Blandrata György, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Egri Lukács, Arany Tamás, Válaszúti György.
11. A református egyházi szervezet és az egyházalkotmány kialakulása.
12. A reformáció és az iskolaügy, iskolázás; jelentősebb protestáns (főként református iskolák); külföldi tanulmányutak (peregrináció); teológiai irodalom, bibliafordítások a reformáció századában.
13. Az állam magatartása a protestantizmussal szemben (a protestantizmus vallásügyi és közjogi helyzetének alakulása) a reformáció századában a királyi Magyarországon és Erdélyben.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907).
- Révész Imre: Magyar református egyháztörténet I. 1520 tájától 1608-ig (Debrecen, 1938., Református Egyházi Könyvtár XX.)
- Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp. 1949)

Ajánlott irodalom:

- Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig (Bp. 1922, reprint 1986)
- Zoványi Jenő: A magyar protestantizmus 1565-től 1600-ig (Bp. 1977)
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985)
- Egyháztörténet I. (Szerk. Tóth Kása István, Tőkéczy László, Bp. 1997. 2. kiad. 1999.)
- Dienes Dénes: A keresztyénség Magyarországon 1526 előtt (Sárospatak, 1992, 2. átdolg. Kiad. 2001.)

GYKG035 – HOMILETIKA III.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók kapjanak rálátást, hogy a keresztyénség történelme során milyen elméleti alapokon és milyen gyakorlattal folyt az egyházban a prédikáció.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A homiletika története kerül előadásra oly módon, hogy az egyes korok jellemzése mellett bemutatásra kerül egy-egy jellegzetes prédikáció a kor legnevesebb prédikátoraitól.

1. Prédikáció az ókori egyházban (Origenes, Chrysostomos, Augustinus)
2. Prédikáció a középkorban (a szerzetesrendek ígehirdetése)
3. Prédikáció a reformáció idején (Luther, Kálvin, Méliusz, Bornemissza, Dávid Ferenc)
4. Prédikáció az ellenreformáció idején (Pázmány, Alvinczy)
5. Prédikáció a protestáns ortodoxia korában (Geleji Katona István)
6. Prédikáció a puritanizmus korában (Medgyesi, Köleséri)
7. Prédikáció a pietizmus korában (Arndt, Spener, Fancke, Wesley)
8. Prédikáció a felvilágosodás korában
9. Prédikáció Schleiermachersnél
10. Prédikáció az angolszász területen (Spurgeon, Robertson)
11. Prédikáció a liberalizmus korában
12. Prédikáció a dialektika teológiában

13. Prédikáció a két világháború között
14. Prédikáció a kommunizmus idején

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók tanulmányozzák az egyes korszakok prédikációit és azokat megbeszéljük.

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: Szemelvények a keresztyén prédikáció történelméből (kézirat)

Ajánlott irodalom:

- Ravasz László: A gyülekezeti igehirdetés története, Pápa, 1915.

GYKG020 – LITURGIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Magyar Református Egyház istentiszteleti rendjének történetét, elvi alapjait és mai gyakorlatát ismerik meg a hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A magyar református egyház liturgikai szabályainak megismerése, és a különböző ágendák áttekintése. A leendő lelképásztorok liturgusok is lesznek, így ezek az ismeretek nélkülözhetetlenek.

Témakörök:

1. A liturgia neve, feladata, helye a gyakorlati teológiában
2. Istentisztelet az Ószövetségben
3. Istentisztelet az Újszövetségben
4. Az istentisztelet alapkérdései
5. A liturgus
6. Az istentisztelet ideje
7. Az istentisztelet helye és a felszerelési tárgyak
8. Az istentisztelet elemei
9. Az istentisztelet fajtái
10. Sákramentumos istentisztelet
11. Istentiszteleti rendtartás (sorrend)

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók a félév során különböző típusú istentiszteleti formákat látogatnak, és erről rövid referátumot írnak.

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Liturgia, Budapest 2005.
- Pásztor János: Liturgia, Komarno 2002.

Ajánlott irodalom:

- A lelkész mint, avagy mintalelkész Debrecen 1940
- Apostoli atyák (szerk. Vanyó László) Budapest 1980
- Bodonhelyi József: Liturgia Budapest 1966
- Boross Géza: A liturgia vázlata
- Czeglédy Sándor: Liturgia Debrecen 1959
- Istentiszteleti rendtartás Budapest 2004
- Kálvin: Institutio
- Kozma Zsolt: Liturgia Kolozsvár 2000
- MORE Törvénykönyve
- Nagy Ágenda Budapest 1927
- Nagy István: A kazuáliák homiletikuma Budapest 2004
- Nagy István: Az Újszövetség kulcsfogalmai Nagykőrös 1999
- Pásztor János: Kis Ágenda Komarno 2004
- Ravasz: A gyülekezeti igehirdetés elmélete Pápa 1915
- Szénási Sándor: Ünnepeink Budapest 1997
- Szőnyi György: Liturgia Sárospatak é.n.
- Tanulmányok az evangélium szerint reformált keresztyén gyülekezet istentiszteletéről (szerk. Bartha Tibor) Budapest 1977

HIMG070 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Hétfő 15,30-16,30	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere: Írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg ezeréves múltunk közös értékeit: a liturgikus zene kialakulását és fejlődését az ókeresztény kortól a középkorig.

2. A középkori hagyomány folytatásának, a már meglévő liturgikus műfajok és liturgikus formák továbbvitelének gondolata ugyan nem a magyar reformáció sajátja, de a hazai alkotómunka mind intenzitását, mind önállóságát tekintve jelentősebb más európai protestáns egyházak munkájához képest. Elmondhatjuk, hogy a magyar reformáció a hagyományozott középkori anyag gyakran önálló

alkalmazásával illetve adaptációjával egyedi művészi értéket hozott létre. Mivel a protestáns egyházzenei múlt e becses értékének megismerése mind egyház- és liturgiátörténetünk, mind pedig egyházzene-történetünk szempontjából kiemelten fontos, a hallgatók ismerjék meg magyar óprotestáns egyházzeneink.

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népének felmondása memoriter, 20 népének felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Bárdos Kornél: Harcok a passió éneklése körül Magyarországon. *Theológiai szemle* 1971.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék, *Magyar Zene* 1976. 119–133.
- Botta István: Huszár Gál élete, művei és kora (1512?–1575). Akadémiai Kiadó Budapest 1991.
- Czeglédý Sándor: A debreceni kollégiumi Nagykönyvtár írott graduáljai, *Református Egyház* 9 (1957), 265–270.
- Czeglédý Sándor: Megifjodó öreg graduálok, *Confessio* 2 (1978) 4.sz. 68–78.
- Czeglédý Sándor: „Emberi hagyományok ostromozása”, *Református Egyház* 3, (1964) 59–63.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál énekeskönyve (1560) és zenei jelentősége, *Magyar zene* 22 (1981), 176–208.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Gyülekezeti és graduális éneklés, Magyar evangélikusok, Reformátusok, Graduálok (Egyházi zeneélet c. fejezetben Protestáns egyházak c. alfejezet), in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 187–189, 189–199, 202–205.
- (Csomasz Tóth Kálmán:) *graduálok*. Címszó, in: Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon. Szerkesztette Carl Dahlhaus és Hans Heinrich Eggebrecht. A magyar kiadás szerkesztője Boronkay Antal. II. kötet, Budapest 1984, 62–63.
- Dávid István: Kiegészítések és következtetések Dávid László „Az éneklőszék” című cikkéhez, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 435–438.
- Dávid László: Az éneklőszék, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 431–434.
- Dobszay László: A magyar graduál-irodalom első emléke, *Magyar Könyvszemle* 98., 1982. 100–112.
- Dobszay László: *Bevezetés a gregorián énekbe*. Egyházzenei Füzetek I/5. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Dobszay László: *A zsolozsma*. Egyházzenei Füzetek I/3. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kéziratot pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.
- Ferenczi Ilona: Kísérlet a liturgia egyesítésére az Erdélyi Fejedelemségben (a 17. század első felében). *Magyar Egyházzene* 1993/1994, 21–30.
- Ferenczi Ilona: A graduálkutatás története. *Magyar Egyházzene* 1999/2000. 275–282.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9***. Budapest, 1988.

- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ráday XVII.* Musicalia Danubiana 16. Budapest 1997.
- H. Hubert Gabriella: Lelki éneklésről régi magyarok (A XVI-XVII. századi protestáns éneklés adattára), *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000), 327–366.
- H. Hubert Gabriella: Geleji Katona István *versiculusai* és a perikóparend, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999), 251–258.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek. Kálmáncsehi Márton: Reggeli éneklések, Debrecen 1560–1561.* Borsa Gedeon tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 12, Budapest 1983.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek és imádságok, Komjáti 1574.* Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.
- Karasszon Dezső: Megifjodó öreg graduálok, *Zsoltár* I/2 (1994) 9–13.
- Karasszon Dezső: Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből.* Debrecen 2000. 139–206.
- Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben.* Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 8. Kolozsvár 2002.
- Geleji Katona István-Keserői Dajka János (szerk.): *Öreg Gradual, mely mind az első fordításban vagy ujjonnan való szerkesztetésben, s-mind pedig az egy exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásokat szorgalmasan meg tisztogattatott, és sok hozzá kívántatott szükséges részekkel meg öregbítettet.* Gyulafehérvár 1636. RMK I. 658.
- Papp Anette: A magyar graduálforrások introitusai ádventtől vízkeresztig. *Magyar Zene*, 2006/I. 53–72.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: „*Inter sollicitudines*”, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: Apostolok és szentek ünnepe a reformáció után – Gondolatok Huszár Gál 1574-ben nyomtatott graduáljának utolsó istentiszteleti rendje kapcsán. *Zsoltár* X/1. (2004), 6–9.
- Papp Anette: *A graduál-antifónák középkori kapcsolatai.* Budapest 2001. [Egyházzenei füzetek I/11. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- *Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra.* Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZem Budapest 1996.
- Schrems, Theobald: *Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten.* Veröffentlichungen der gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz XV. Heft, Freiburg 1930.

LSVL011 – LATIN NYELV 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: LSVL010 – Latin nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: F-M: I/3
2. hét: F-M: I/3
3. hét: F-M: I/4
4. hét: F-M: I/4
5. hét: F-M: I/5
6. hét: F-M: I/5
7. hét: F-M: I/6
8. hét: F-M: I/6
9. hét: F-M: I/6
10. hét: F-M: II/1
11. hét: F-M: I/1
12. hét: zh
13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

Új anyag megtanulása, házi feladat óráról órára
Órai munka
Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Szabadi István: *Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)*. Sárospatak, 2002
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

IV. félév:

ÓSZB001 – ÓSZÖVETSÉGI SZIGORLAT (HÉBER NYELV, ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB012 – Héber nyelv 3. ÓSZB015 – Ószövetségi bevezetés 2. BTHB050 – Bibliaismeret 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere:

ÚSZB002 – ÚJSZÖVETSÉGI SZIGORLAT (GÖRÖG NYELV, ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB035 – Újszövetségi bevezetés 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

BTHB060 – TEOLÓGIAI HERMENEUTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a hermeneutika tudományának és művészetének, s ezen belül hangsúlyozottan a teológiai hermeneutika alapfogalmaival, kitekintve annak a filozófiai és az irodalmi hermeneutikával való kapcsolatára is.

Régi fogalmak és a szövegértelmezés modern irányzatainak bemutatásán túl történeti összefüggésben kívánja feltárni a hermeneutika lényeges kérdéseit, rámutatva, hogy a hermeneutika miképpen teremt kohéziót a különféle biblikumok, a teológia, az egyháztörténet, a művelődéstörténet és az irodalomtörténet között, s miképpen keresi a kapcsolatot a világi tudományokkal, elsősorban a filozófiával és az irodalomtudománnyal. A kurzus segítséget ad a Szentírás, különösen is annak hatástörténetének mélyebb megismeréséhez. Tervezzük vendégelőadó meghívását is.

A hallgatók vizsgát tesznek a kurzus anyagából. A vizsgára bocsátás feltétele egy szóban tartott vagy írásban beadott referátum készítése.

A kötelező ill. ajánlott olvasmányok többsége beszerezhető ill. megrendelhető a Hermeneutikai Kutatóközpont címén (1088 Budapest, Reviczky 4. Tel. 483-29-35. Email: hermeneutika.btk@kre.hu, honlap: <http://www.hermeneutika.uw.hu>)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kurzus és a követelmények ismertetése. A hermeneutika fogalma és területei. A hermeneutika helye a teológia tudományai között. Értetlenség, félreértés és megértés János evangéliumában.
2. Paradigmák változása: dogmatikus, történeti, irodalmi, teológiai. A biblia olvasása A hatástörténet. A Szentírás és a hagyomány. (Kilenc tézis, HF 33)
3. Ihletettség és a kánon. A fundamentalizmus és a liberalizmus között.
4. A sensus literalis ill. az allegoria
5. A tipológia és az intertextualitás

6. Hermeneutika a keresztény ókorban (A Szentírás benső hermeneutikája, az Ó-és Újszövetség kapcsolata, harc a gnoszticizmussal, Irenaeus, Tertullianus, az alexandriai és az antiochiai iskola, Tyconius, Jeromos, Augustinus)
7. Hermeneutika a keresztény középkorban
8. (A négyes értelem, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi St. Tamás, Lyrai Miklós)
9. Hermeneutika a reformáció és az orthodoxia idején (Luther, Tyndale, Flacius, Kálvin, Bullinger, Cocceius)
10. Hermeneutika a felvilágosodás és a romantika idején
11. (Semler, ill. Bengel, Wesley, Jonathan Edwards, Schleiermacher)
12. A filozófiai és az irodalmi hermeneutika útja (Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, Gadamer, Hirsch, Ricoeur, ill. Iser, Jauss, Eco)
13. Barth és Bultmann vitája.
14. Ebeling és Ricoeur
15. A legújabb irányzatok a hermeneutikában (+ orthodox, katolikus, evangélikus, református, baptista ill. „szektáriánus” hermeneutika)

Évközi tanulmányi követelmények:

Egy referátum a félév folyamán, a vizsgára olvasónapló készítése

Kötelező irodalom:

- Fabiny Tibor, *Szótörténetek. Hermeneutikai, teológiai és irodalomtudományi tanulmányok.* Budapest, Luther Kiadó, 2009.
- Fabiny Tibor, *Szóra bírni az írást – újra.* HF 33, Budapest, HKK, 2010.
- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története.* I. Budapest, HKK, 1998
- Tőkés István, *A bibliai hermeneutika története,* Kolozsvár, 1985
- Eanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance.* London: Macmillan, 1987

Ajánlott irodalom:

- *Amerika teológusa. Bevezetés Jonathan Edwards gondolkodásába,* Szerk. Fabiny Tibor és Tóth Sára, Budapest, KRE, 2008
- Barton, John (ed.) *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation,* Cambridge, Cambridge University Press, 1998
- Brown, R (szerk.), „Hermeneutika” *Jeromos Bibliakommentár III.* Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 2003, 209-236.old.
- Bultmann, R. *Hit és megértés,* Budapest, L'harmattan, 2007
- Coggins, R.J. - Moulden, J.L., *A Dictionary of Biblical Interpretation.* London, SCM Press, 1990
- Davies, Ellen- Hays, Richard B., (szerk.) *The Art of Reading Scripture* Grand rapids Michigan, William B. Eerdmans, 2003.
- Dér Katalin: *A Biblia olvasása.* Kairosz, 2008. (!)
- Fabiny Tibor, *Hívő megértés,* Budapest, Hermeneutikai Kutatóközpont, 2008
- Fabiny, T, *The Lion and the Lamb, Figuralism and Fulfilment in the Bible, Art and Literature,* London, Macmillan, New York St Martin's Press, 1992.
- Gadamer, H.G. *Igazság és módszer,* Budapest, Gondolat, 1984.
- Gánóczy Sándor-Stefan Sschild, *Kálvin hermeneutikája,* Budapest, Kálvin Kiadó, 1997.
- Karner K., *Mítosz vagy evangélium,* Sopron, Keresztyén Igazság kiadása, 1943.
- Kannengiesser, Charles, *Handbook of Patristic Exegesis* I-II, Leiden, Brill, 2005
- McKIM, Donald (szerk.) *Major Biblical Interpreters,* Leicester, Intervarsity Press, 1998
- Pápai Biblikus Bizottság, *Szentírásmagyarázat az egyházban,* Budapest, Szent Jeromos Bibliatársulat, 2001. Hozzáférhető az interneten is.
- Pecsuk Ottó (szerk.) *Bibliaismereti kézikönyv,* Budapest, Kálvin Kiadó, 2004.
- Ricoeur, Paul, *Vallás, ateizmus, hit, Egyház és világ* II./20. 1991. XI.20

- Takácsné Kovácsné Zelma, „Miért éppen Bultmann?”, *Lelekipásztor*, 1997/2, 45-47.
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

ÓSZB015 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsen az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J. A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N. K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB035 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy feladata az Újszövetség lelkész és vallás tanári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a kánontörténetről, a bibliai szövegtan apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzettség – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

„Különleges” (speciális) bevezetést az Újszövetség könyveihez a Római levéltől a Jelenések könyvéig. Pál élete, Pál levelei. „Újszövetségi apokrif” irodalom. Hermeneutikai szempontok. A főbb kutatói nézetek, alternatívák megismerése. Egyéni mérlegelési készség kialakítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum (önálló jelentkezés alapján)

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!* (Az első félévben elkészített ilyen füzet a 2. félévben is használható – akár a bevezetéstaniilag fontos szakaszokra utalásokkal kiegészítve!)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története* (2005) átdolgozott, második kiadása: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben)
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J. - Morris, Leon: *An Introduction to the New Testament*. 1992, Leicester: Inter-Varsity Press (IVP), and Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos

- Ehrman, Bart D.: *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings*. 2004 (third edn, orig.: 2000), New York - Oxford: Oxford University Press
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 1983: 21. kiadás, ezzel azonos szövegű kiadás: Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1989; Heidelberg: Quelle & Meyer (Angol ford. H. C. Kee által, *Introduction to the New Testament*. 1975, Nashville: Abingdon Press.)
- Marshall, I. Howard - Travis, Stephen - Paul, Ian: *Exploring the New Testament*. Vol. 2: *A Guide to the Letters and Revelation*. 2002, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Moffatt, James: *An Introduction to the Literature of the New Testament*. (Third and revised edition.) 1918, Edinburgh: T & T Clark
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Roloff, Jürgen: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. 1977, Berlin: EVA, 1984, – *Neues Testament* címmel 1999-ben jelent meg a 7., teljesen átdolgozott kiadás.
- Roloff, Jürgen: *Einführung in das Neue Testament*. 1995, Stuttgart: Philipp Reclam
- Schenke, Hans-Martin - Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. I.: Die Briefe des Paulus und Schriften des Paulinismus, 1978, II.: Die Evangelien und die anderen neutestamentlichen Schriften, 1979, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 1996: 2. kiadás, 2002: átdolgozott, 4. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur: Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. 1975, átnézett kiadás: 1978, ugyanez újra nyomtatva 1985-ben, Berlin - New York: Walter de Gruyter
- Wolde, G. (ed.): *Einleitung ins Neue Testament: Aus Schleiermacher's hand-schriftlichem Nachlasse und nachgeschriebenen Vorlesungen*. 1845, Berlin: bei G. Reimer
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark
- **Valamint:** Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók c. sorozat első négy kötete* (Szent István Társulat), ill. Cseri Kálmán: *Pál apostol*. Peter Wick: *Pál: A keresztyénség tanítója*. (mindkettő: Kálvin Kiadó).
- Az Apokrif irodalomhoz megadott ajánlott szakirodalmat a bevezetési tankönyvem (Az újszövetségi iratok története) utolsó fejezetében

BTHB055 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2. BTHB054 – Bibliai kortörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal Izrael történetének hellenisztikus és római kori történelmét. Azt a közeget, melyben az ószövetségi kánon kialakult, illetve amelyben az Újszövetség eseményei játszódtak. Ennek során betekintést nyerhetnek a hellenisztikus birodalmak, és a római birodalom működésébe, szellemi közegébe. Részletesen vizsgálhatják a zsidóságon belül kialakuló vallási irányvonalak eredőit és küzdelmeit. A korabeli szövegek megismerésével összehasonlíthatják a bibliai és nem bibliai szerzők szociológiai és politikai hátterét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hellenisztikus kor nagypolitikai eseményei
2. A hellenizmus és judaizmus találkozásának politikai hatásai
3. A makkabeus felkelés és a hamóneus királyság
4. A Római birodalom és Izrael
5. Heródes és utódai
6. A keresztyénség megjelenése
7. Az 1. zsidó háború és hatása zsidókra és keresztyénekre
8. A Bar-Kochba felkelés

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon István (1991) *Izrael története* (jegyzet) Budapest
- H. Jagersma (1991) *Izrael története 2.* Budapest

Ajánlott irodalom:

- H.H. Ben-Sasson (1969) *A History of the Jewish People*, London
- J. Allerhand (1987) *A zsidóság története*, Budapest
- E. Fergusson (1999) *A keresztyénség bölcsője* Budapest, Osiris
- S. Schwartz (2001) *Imperialism and Jewish Society, 200 B:C:E: to 640 C:E.* Princeton
- E. Haag (2003) *Das Hellenistische Zeitalter* Stuttgart, Kohlhammer

ÓSZB016 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB010 – Héber nyelv 1. ÓSZB011 – Héber nyelv 2. ÓSZB012 – Héber nyelv 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkeltette a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának hátterén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB036 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1. ÚSZB031 – Görög nyelv 2. ÚSZB032 – Görög nyelv 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendő, a vallásanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvart, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon.

Lelkész szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

(A szószeret ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

A vizsga részét képezi Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái* című tankönyvéből *Az újszövetségi írásmagyarázat módszerei* alfejezet (49-89. old.)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHB057 – BIBLIAI TEOLÓGIA 2. (ÓSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB056 – Bibliai teológia 1. (Ósz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A BTHB056 (Bibliai Teológia 1 – Ószövetség) során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggésrendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nagy teológiai témák részletes elemzése:

- Kiválasztás
- Bűn és bűnbocsánat
- Messias és eszkhatológia
- Ember és a nemiség
- Szeretet és gyűlölet

Évközi tanulmányi követelmények:

Két zárthelyi dolgozat (Westermann, Wolff)

Kötelező irodalom:

- Claus Westermann (1993) *Az Ószövetség teológiájának vázlata*. Budapest
- Hans W. Wolff (2001) *Az Ószövetség antropológiája*, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Ószövetség biblikai teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

DOER020 – DOGMATÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER014 – Dogmatörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A humanizmus jelentősége, teológiája és antropológiája, elő-reformáció
2. A reformáció teológiája I. (Luther)
3. A reformáció teológiája II. (Melancton, Zwingli)
4. A reformáció teológiája III. (Kálvin I.)
5. A reformáció teológiája IV. (Kálvin II.)
6. A protestáns ortodoxia
7. *I. Zárthelyi dolgozat a fenti (1-6.) anyagból*
8. A felvilágosodás és a XVIII. század teológiája
9. A XIX. századi liberális teológia I. (Schleiermacher)
10. A XIX. századi liberális teológia II. (Ritschl)
11. A XX. század teológiája I. (neo-ortodoxia és belső vitái: Barth, Brunner)

12. A XX. század teológiája II. (Bonhoeffer, Tillich, Moltmann)
13. II. Zárthelyi dolgozat a fenti (8-12.) anyagból

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Kötelező irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkozás rövid története*. Budapest, 2001
- A. E. McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*. Budapest, 1995
- J. Hill: *A keresztyén gondolkodás története*. Budapest, 2000
- Kálvin János: *A keresztyén vallás rendszere I-II*. Pápa, 1909-1910

Ajánlott irodalom:

- M.E. Osterhaven: *Az egyház hite. Történeti fejlődés ref. szempontból*. Budapest, 1995
- Bernhard Lohse: *A Short History of Christian Doctrine*. Philadelphia, 1985
- Karlmann Beyschlag: *Grundriss der Dogmengeschichte I-III*. Darmstadt, 1982
- *Handbuch der Dogmen- und Theologiegeschichte I-III*. Göttingen, 1999
- Wilhelm Niesel: *Kálvin teológiája*. Budapest, 1998
- Friedrich Wilhelm Kantzenbach: *Teológiai irányzatok*. Budapest, 1996
- Heinz Zahrnt: *Az Isten-kérdés. Protestáns teológia a XX. században*. Budapest, 1997
- Gerhard Ebeling: *Luther. Bevezetés a reformátor gondolkodásába*. Budapest, 1997
- Eugenio Garin: *Reneszánsz és műveltség*. Budapest, 1988

FILR032 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a Filozófiatörténet 1. kurzusra épül. Annak tematikáját folytatja. Célja, hogy a hallgatóságot az új és legújabbkor európai filozófiatörténetének főbb vonalaival megismertesse, egyszersmind lehetővé tegye, hogy a téma forrás és másodlagos irodalmában önállóan tájékozódni tudjanak. A kurzus a vallásfilozófia kurzus bevezetésével is használ.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A reneszánsz természet és politikai filozófiája
2. A Kartézianizmus
3. B. Spinoza és az azonosság filozófiája
4. G.W. Leibniz
5. Empírizmus és szkepticizmus
6. I. Kant és az észkritika

7. G.W.Fr. Hegel
8. S. Kierkegaard és az egzisztencia-filozófia kezdetei
9. Fr. Nietzsche
10. Martin Heidegger és az egzisztencializmus
11. L. Wittgenstein és a logikai pozitivizmus
12. K. Jaspers és a vallásos egzisztencializmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Giordano Bruno, Az okról, az elvről, és az egyről. In: G.Bruno, Két párbeszéd (ford. Szemere Samu), Budapest, 1972, 5-139.o.
- N. Machiavelli, A fejedelem (több kiadásban, több fordításban is elérhető, bármelyik jó)
- R. Descartes, Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: Descartes Válogatott művei (ford. Szemere Samu), Budapest, 1980, 167-215.o.
- Spinoza, Etika V. könyv (fordította Szemere Samu), Budapest, 1979, 353-403.o.
- G.W. Leibniz, Metafizikai értekezés. In: Leibniz Válogatott művei (ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás), Budapest, 1886, 5-57.o.
- J. Locke, Értekezés az emberi értelemről (ford. Dienes Valéria), I. kötet Első könyv 23-91.o.
- I. Kant, A tiszta ész kritikája, Budapest, 1913 (reprintben), Bevezetés, 28-45.o.
- G.W.Fr. A szellem fenomenológiája (ford. Szemere Samu) Budapest, 1979, 9-47.o.
- S. Kierkegaard: Félelem és reszketés. In: S. Kierkegaard válogatott művei (ford. Dani Tivadar et al), Budapest, 1982, 266-321.o.
- Fr. Nietzsche, Így szólt Zarathustra. In: Nietzsche válogatott írásai (ford. Szabó Ede), Budapest, 1984, 219-297.o. Uő. Az antikrisztus (ford. Csejtei Dezső), Budapest, 2005.
- M. Heidegger, Lét és idő (ford. Vajda Mihály et al), Budapest, 1987, 87-106.o.
- L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus (több kiadásban hozzáférhető. Csak az órán tárgyalt problémák kerülnek számonkérésre).
- K. Jaspers, A Filozófiai hit (ford. Csejtei Dezső et al), Gödöllő, 2004, 60-91.o.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatói igényeknek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

GYKG021– LITURGIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: GYKG020 – Liturgia 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Eddig csak a liturgia elméletével és a MRE istentiszteleti gyakorlataival ismerkedtek meg a hallgatók. Ez új tantárgy megjelenésével lehetőség nyílik a liturgia történet legalább vázlatos

bemutatására, a MRE liturgiai irányzatának megismerésére, sőt a többi keresztyén egyház istentiszteleti gyakorlatát is megismerhetik.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A liturgia történet korszakai
2. A MRE egyház története során jelentkező liturgiai irányzatok
3. A testvéregyházak istentiszteleti gyakorlata

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadások látogatása

Legalább egy, előre megbeszélt keresztyén egyház istentiszteletén való részvétel

Kötelező irodalom:

- Pásztor János: Liturgiai irányzatok a MRE-ban
- Órai jegyzet

Ajánlott irodalom:

HIMG071 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílusi, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

A hallgató ismerje meg a kanció eredetű népekeinket valamint a 17. századi énekköltés darabjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népeke felmondása memoriter, 20 népeke felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A 16. század magyar dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: *A magyar egyházi népének vázlatos története*. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*, Budapest 2003. 778-797.
- Dobszay László: *A magyar népének I. Veszprém* 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenei történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

BSVS134 – HÉBER NYELV 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB010 – Héber nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kv		IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átisméltése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átisméltését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Biblia szöveg teljes nyelvtani elemzése és fordítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (min. 4), olvasásból órai felelés folyamatosan, valamint órai teljesítménnyel lehetőség van jelesek szerzésére.

Kötelező irodalom:

- BHS
- Egeresi László S.: *A bibliai héber nyelv tankönyve*, Bibliophilia, 2010.
- Vance: *Ruth. Practical Workbook* (2006, pdf-ban mindenki megkapja)

Ajánlott irodalom:

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984.
- Davidson, B. (1848): *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt!
- HALOT, BDB, ThWAT, IDB, THAT

BSVS135 – GÖRÖG NYELV 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB030 – Görög nyelv 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Gyakorlat követelményei, zh./teszt/szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztény irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1.-10. hét: Félévente változó perikópák olvasása, fordítása, nyelvtani elemzése, és a felmerülő nyelvtani jelenségek ismételése, táblázatok ismételése. Újabb memoriterek, mondattani részletek.
2. hét: összefoglalás
3. hét: félévzáró zárthelyi dolgozat.
- 13.-14. hét: szóbeli feleletek, gyakorlati jegyek
15. hét: szóbeli feleletek, gyakorlati jegyek javítási lehetősége

Évközi tanulmányi követelmények:

A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó három hetében kerül sor.

Előre szótárazás a következő órai anyaghoz
Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Tankönyv (TK): Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás).
- Az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján: <http://www.peterballa.eoldal.hu/>).

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage)
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965)
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958)

- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben)
- J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibel gesellschaft
- J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark
- J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983
- Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965)
- David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988
- Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is.
- Az újgörög nyelvtani táblázatokat is tartalmazza az alábbi szótár:
- Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszlóár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnymás: 2007).

RSVS129 – LATIN NYELVGYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: LSVSL011 – Latin nyelv 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A latin nyelv alaktanának és mondattani alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv II/4–III/2-ig tartó leckeí alapján. Az önálló fordítás képességének elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: Ismétlés
2. hét: F-M: II/4
3. hét: F-M: II/4
4. hét: F-M: II/5
5. hét: F-M: II/5
6. hét: F-M: II/6
7. hét: F-M: II/6
8. hét: F-M: III/1
9. hét: F-M: III/1
10. hét: F-M: III/2
11. hét: F-M: III/2
12. hét: zh
13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka
Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Szabadi István: *Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)*. Sárospatak, 2002
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

V. félév:

ÓSZB017 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkelte a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának hátterén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB037 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szószedet, valamint házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség a választott textusok megértéséhez különös tekintettel a biblíamagyarázat és az igehirdetés gyakorlatára. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Félévente változó perikópák exegézise

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Az olvasott szakaszokról szószedet készítése

A szószedetet a szorgalmi időszak végén kell átadni a tanárnak

Zárthelyi dolgozat a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

- További kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHB058 – BIBLIAI TEOLÓGIA 3. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB035 – Újszövetségi bevezetés 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ősgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Jézus Krisztus személye, a történeti Jézus kérdése
2. A szinoptikus hagyományanyag, az egyes könyvek jellegzetességei
3. A bibliai teológia története és mai kérdései
4. Keresztelő János
5. Jézus Krisztus igehirdetése
6. Jézus Krisztus etikája
7. Jézus Krisztus tettei
8. Jézus Krisztus méltóságjelzői
9. Jézus Krisztus passiója és a feltámadás
10. Az ősgyülekezet és Jakab teológiája
11. Az apostoli zsinat
12. Összefoglalás, lezárás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján: minden „tételhez” rövid (2000 karakter) írott reflexiók készítése egy, a megadott ajánlott szakirodalomból választott vagy az oktatóval egyeztetett bibliai teológiai szakkönyvet követve.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 1998.
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest, 1992.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- *Biblikus teológiai szótár*. Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnifka, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: SZIT, 2007.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szólnak*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.

- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.
- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

DOER016 – DOGMATIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2. DOER020 – Dogmatörténet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egy szóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika
2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák
3. A teremtő és gondviselő Isten
4. A láthatatlan világ és az ember
5. Jézus Krisztus személye

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- M. Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Budapest, 1995.

- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Band. Berlin, 1969.
- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.

FILR035 – VALLÁSFILOZÓFIA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILR032 – Filozófiatörténet 2.	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Vallásfilozófia című kurzus célja, hogy bevezetést nyújtson a nyugati vallásfilozófiai gondolkodás alapkategóriáiba, megismertessen legfontosabb képviselőivel, azok munkásságának fontosabb eredményeivel, illetve a tudomány fejlődésének főbb korszakaival. A tudomány történeti és szisztematikus részei egyszerre, egymást kiegészítő módon kerülnek oktatásra. Az óra típusa alapvetően előadás, ám ezt a formát a vallásfilozófia művelésének módszertanát megalapozó órai szövegelemzések egészítik ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során olyan alapozó ismeretek kerülnek átadásra, melyek a tudomány alapfogalmainak megismertetésére korlátozódnak, és ezen túl bevezetés nyújtanak a tudomány történetébe, elősegítve ezzel, hogy a hallgató tájékozódni tudjon a vallásfilozófia alapvető irodalmában. A kurzus további célja, hogy a Hittudományi Karon hallgatók számára kiegészítő ismereteket nyújtson rendszeres teológiai tanulmányaikhoz, más irányból elősegítse, hogy a kortárs vallásfilozófiai irányzatok eredményeit későbbi munkájuk során felhasználják. Fontos elérendő célja a kurzusoknak, hogy a hallgatók eredeti vallásfilozófiai forrásszövegekkel is találkozzanak. E téren a Vallásfilozófia kurzus egyszersmind azt is célul tűzi, hogy a hallgatókat bevezesse a vallásfilozófia szövegolvasás és forráselemzés módszertani kérdéseibe, és az ennek során elsajátított ismereteket konkrét, vallásfilozófiai szövegek olvasása során elmélyítse.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadásokon való rendszeres és aktív részvétel, az évközi írásbeli kötelezettségek eredményes teljesítése.

Kötelező irodalom:

Kötelező filozófiatörténeti munka:

- E. Coreth, Isten a filozófiai gondolkodásban, Budapest, 2004, 5-157. o.
- L. Schaeffler, A vallásfilozófia kézikönyve. Budapest, 2003, 21-38. o.
- B. Davis, Bevezetés a vallásfilozófiába. Budapest, 1999, 11-31. o.

Kötelező forrásirodalom:

- G. S. Kirk, J.E. Raven, M. Schofield, A preszókratikus filozófusok, Budapest, 1998, 142-150.o., 303-311 o., 347-350, 493-498. o.

- Homérosz, Íliász, I, Odüsszeia, I, XI,
- Hésziodosz, Az istenek születése (ford. Trencsényi-Waldapfel Imre), Budapest, 1974.
- Platón, Kritón, In: Platón Összes Művei, I. köt., Budapest, 1984, 441-469.o.
- Platón, Az állam, X, 614b-619d In: Platón Összes Művei, II. köt., 699-710. o.
- Arisztotelész, Az álomjóslat. In: Arisztotelész, Lélektudományi írások (ford. Steiger Kornél), Budapest, 1988, 265-275.o.
- Plótinosz, Az Egyről, a szellemről és a lélekről (ford. Horváth Judit és Perczel István), Budapest, 1986, I,8, 19-48.o.
- Anzelm, Proslogion. In: Proslogion, Monologion (ford. Dér Katalin), Budapest, 1991.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésének megfelelően az órán kerül kiadásra.

ETRR052 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR051 – Egyetemes egyház történet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ellenreformációtól 1814-ig

1. A reformáció, és vele szemben álló tanítások
2. Római katolikus restauráció előretörése; Loyola Ignác
3. Tridenti Zsinat
4. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
5. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrehti Zsinat végzéseinek elemzése
6. A harminc éves háború előzményei, harcai, eredményei
7. Német reformátusság megerősödése, anglikanizmus és puritanizmus hatása az egyház és az állam életére és kapcsolatára
8. Stuartok, congregacionalisták, independensek; parlamentáris köztársaság
9. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
10. A felvilágosodás hatása a nevelésre (Pestalozzi)
11. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai
12. Pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
13. Francke és a hallei pietizmus
14. Zinzendorf és a herrnhuti testvérek közösség
15. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők

16. Puritanizmus kialakulása, jellemzői, hatása
17. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., Az újkori egyháztörténet II. korszaka, Bp. 1970-71.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Bp. 2000. Osiris
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Bp. 2008. Kálvin Kiadó
- Johannes Wallmann, A pietizmus, Bp. 2000. Kálvin Kiadó

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.
- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- Czakó J., A janzenizmus. Cegléd, 1943.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp, 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietizmus paedagogikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótevője, Nagyvárad, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek
- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.
- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.

ETRR055 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR054 – Magyar egyháztörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A reformáció elterjedési csúcspontjának, valamint a római egyház protestantizmus elleni küzdelmének megismerése, az ellenreformáció XVII-XVIII. századi küzdelmeinek áttekintése. Annak külső és belső vonulataival, mind a protestáns, mind a római egyház helyzetének alapos megismerésével. A magyar ellenreformáció megvizsgálása a környező országok és az európai helyzet szemszögéből.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Protestantizmus ereje teljében. A XVII. század elejének állapota. Bocskai István szabadságharca és annak következményei (1608. évi törvények).
2. A kezdeti harcok a protestantizmus megtörésére. II. Mátyás uralkodásának visszassága, elnyomás a törvények ellenében.
3. Protestáns egyházszervezet. A két evangéliumi egyház szuperintendenciáinak megszerveződése, presbitériumok, egyházmegyei és egyházkerületi testületek kialakulása.
4. Pázmány Péter ellenreformációs tevékenysége. A katolikus belső megújulás jelei és eredményei a XVII. század első felében.
5. Bethlen Gábor beavatkozásai a magyar protestantizmus érdekében. Hadjáratai, békekötései. Igyekezete a magyar nemzeti királyság létrehozására.
6. Erdély önálló egyházi fejlődése Bethlen Gábor és a Rákócziak fejedelemsége idején. Rákóczi György hadjárata és a linzi béke. Annak törvénybeiktatása, illetve a meghozott törvények hatása.
7. Uralkodói magatartás a XVII. században az ellenreformáció szolgálatában. II. és III. Ferdinánd, valamint I. Lipót tevékenysége. A római egyház támogatása a törvények megszegésével.
8. Az ellenreformáció megerősödése a XVII. század második harmadában. Az alkalmazott módszerek: főúri áttérítések, jezsuiták tevékenysége, erőszak.
9. A gyászévtized és a gályarabság. A protestantizmus történetének legkomorabb időszaka. Lezárása az 1681. évi soproni országgyűlés.
10. Thököly Imre mozgalma és a török elleni harc. Ezeknek hatása az egyházak életében.
11. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca és a szatmári béke. Az utolsó vallási színezetű szabadságmozgalom a Habsburg hatalom ellen.
12. III. Károly törekvései a protestantizmus visszaszorítása érdekében. Rendeletei, a Resolúciók.
13. Mária Terézia és az ellenreformáció utolsó erőfeszítései.
14. II. József, II. Lipót és az ellenreformáció korának lezáródása. A Türelmi Rendelet és annak hatása a protestáns egyházak életére.
15. Protestáns iskolarendszer az ellenreformáció korában.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907).
- Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp.1949. Reprint Sárospatak 1995.);
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985);
- Egyháztörténet 1-2. (Szerk. Tóth Kása István, Tőkéczy László, Bp. 1997. 2. kiad. 1999.);
- Zoványi Jenő: A magyarországi protestantizmus története I-II. (Attraktor, Gödöllő, 2004.)
- Nagy Géza: A református egyház története I-II. (Attraktor, Gödöllő, 2008.)

Ajánlott irodalom:

VPPG046 – VALLÁSDIDAKTIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Házi dolgozat, szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vallásdidaktika feladata
2. Főbb didaktikai koncepciók I.
3. Főbb didaktikai koncepciók II.
4. A tantervkészítés alapelvei
5. Oktatási célok a vallásoktatásban
6. Az óra-előkészítés lépései
7. Az óra felépítése
8. A bibliatanítás didaktikai elvei
9. A bibliatanítás céljai
10. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
11. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
12. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998

- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000

Ajánlott irodalom:

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- Ch. Grethlein, Fachdidaktik Religion, Göttingen 2005.

HIMG072 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

A hallgató ismerje meg a református énekeskönyvek történetét a 18. századtól napjainkig. Református énekeskönyvünk vonatkozó tételein keresztül ismerje meg a legjelentősebb dallam- és szövegszerzők munkáját. A félév során először a XVIII. század hagyományos anyagával foglalkozunk, majd a magyar református egyházi éneklésben két évszázad alatt végbement válságfolyamat történelmi, egyháztörténeti és zeneműveltségi okait tárjuk fel. Végül az 1948-as énekeskönyv létrejöttének körülményeit ismerjük meg.

Évközi tanulmányi követelmények:

30 népe nék felmondása memoriter, 20 népe nék felmondása kottából. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárhelyi) vizsga.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: „Nos Franciscus Primus...” Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 544–547.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az énekanyag megrostálásának szempontja (1943). Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 27–31.
- Csomasz Tóth Kálmán: A zene válsága és az egyház. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 669–691.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk és a gyülekezeti éneklés időszerű kérdései. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 176–182.
- Csomasz Tóth Kálmán: Megjelent a Próbáénekeskönyv. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 98–101.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az új énekeskönyv vitájához. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 94–97.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk megújításának szempontjai. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 80–82.
- Csomasz Tóth Kálmán: Testvéri szó az énekügyről. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 45–47.

Ajánlott irodalom:

- Árokháty Béla: Megjegyzések az Új Énekeskönyvhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 60 (1917) 502–503.
- Árokháty Béla: A II. Próbáénekeskönyv dallamaihoz (Válasz Szügyi Józsefnek) A zsinat figyelmébe. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 61 (1918) 299–301.
- Árokháty Béla: Énekeskönyvünk, gyülekezeti éneklésünk és a Magyar Református Kántorkönyv. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 369–374.
- Árokháty Béla: Egyházzenei előadások - a MPIT kiadása P. 1937. 77. lap
- Árokháty Béla: A református gyülekezeti éneklés. A jugoszláviai református új énekeskönyv lelki képe. Bp, 1940.
- Benkő István: Korabeli vita az 1744-es kolozsvári énekeskönyvről. *Református Szemle* 84 (1991) 219–237.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 491–518.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szőnyi Benjamin és a Szentek hegedűje aktualitása. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 519–523.
- Csáji Pál: Énekeskönyv-revízió kísérlet 1729-ben. *Egyháztörténet* 1 (1958) 166–173.
- Czánik Gyula: Néhány szó az énekeskönyvről *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 55 (1912) 484., 502.o.
- Denke Gergely: Balla Péter (1908–1984) In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Dobszay László: *A magyar népének I. Veszprém* 1995.
- Fekete Csaba: Találkozás énekeskönyv. Istentiszteleti életünk paraméterei. *Zsoltár* 3/4 (1996) 2–14.
- Fekete Károly: Makkai Sándor részvétele a magyar református liturgia megújításában. *Magyar Egyházzene* 3 (1995/1996) 147–154.
- Gárdonyi Zoltán Széljegyzetek a magyar református énekeskönyvhöz. Református Egyház XLIV (1992) 200–203., valamint „...eleitől #ogva...” Tanulmányok, dolgozatok... Bp., 1993. 7–12.
- Ivánka Sámuel Őszinte szó új énekeink érdekében. *PEIL* 42 (1883) 1159. skk.

- Karácsony Sándor Mostani és leendő énekeskönyvünk esztétikai és irodalomtörténeti szempontból. *Zsoltár* 2/2 (1995) 2–10.
- Kálmán Farkas: Az énekes könyvről. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 21 (1878) 1997–1207.
- Kálmán Farkas: Régi egyházi dallamainkról. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 22 (1879) 694–701.
- Pálffy Károly: Éneklésünk legbecsebb forrása az 1744-es kolozsvári impressum. *Református Szemle* 74 (1981) 202.
- Pálffy Károly: Gyülekezeti éneklésünk vázlatos története. *Református Szemle* 76 (1983) 207–208.
- Révész Imre: Mostani és leendő énekeskönyvünk egyházi teológiai szempontból. *Igazság és Élet* 7 (1941) 22.skk; valamint *Zsoltár* 2/1. (1995) 2–5.
- Révész Imre: *Egy fejezet a magyar református ébredés történetéből*. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: *Az új énekeskönyv felé*. Szerkesztette Révész Imre. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: Jelenlegi énekeskönyvünk dicsérete és egyéb anyagának teológiai átvizsgálása. *Theológiai Szemle* 19 (1943) 46.skk, 94.skk, 135.skk
- Seprődi János: A reformátusok próba-énekeskönyvének bírálata. Bp, 1904.
- Seprődi János: A próbaénekeskönyv dallamai. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 47 (1904) 647. skk, 663. skk.
- Seprődi János: Seprődi válasza *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 49 (1906) 274. skk, 290. skk.
- Seprődi János: –Balthazar Dezső: Az egyetemes ref. énekeskönyv ügyében. *Református Szemle* 6 (1912) 747–750.
- Szeremley Samu: *Szőnyi Benjamin és a hódmezővásárhelyiek*. Budapest, 1890.

RSVS130 – ÖSSZEHASONLÍTÓ VALLÁSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv		V.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az összehasonlító vallástörténet című tárgy elsődleges célja, hogy a hallgatók képet kapjanak a vallások kialakulásáról szóló főbb elméletekről, megismerkedjenek a vallási gondolkodás archaikus formáival, világvallások kialakulásának, differenciálódásának főbb útjaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elvégzése után a hallgatónak a fenti ismereteken túl jártasságot kell szerezniük a vallástudományi források kezelésben, ismerniük kell az egyes világvallások történetének főbb szakaszait, fejlődésük fontosabb elágazási pontjait, alapvető tanításait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, kiadott szakirodalom feldolgozása, illetve a félév elején kiadott témában otthoni írásbeli munka elkészítése.

Kötelező irodalom:

- A vallástörténet klasszikusai (szerk. Simon Róbert), Budapest, 2003. Az alábbi részek: 19-37.o.,89-126.o.149-198.o.,221-261.o.261-290.o.291-317.o.,317-336.o.,337-346.o.,359-433.o.,433-537.o.537-567.o.567-617.o.,617-641 o., 641-648-ig.
- M. Eliade, A vallási hiedelmek és eszmék története, Budapest, 2006, 84-105.o., 156-176.o.,176-199.o., 199-238.o., 238-260.o.,276-291.o.,291-319.o.,319-338.o.,338-360.o.,362-382.o., 428-442.o.,442-452.o. 471-490.o., 490-506.o., 506-560.o.,608-621.o.,624-643.o.,643.670.o.,690-713.o., 718-741.o., 747-759.o.
- H. von Glasenapp, Az öt világvallás. Budapest, 1981. (későbbi kiadások is felhasználhatók)
- M. Eliade, Képek és jelképek, Budapest, 1997.

Ajánlott irodalom:

- Evans-Prichard, E.E., Theories of Primitive Religion, Oxford, 1965.
- Masuzawa, T., In Search of Dreamtime: The Quest for the Origin of Religion. Chichago, 1993.
- Lévi-Strauss, C., Strukturális antropológia, II, (ford. Szántó Diana) Budapest, 2001, 99-221.o.

RSVS011 – EGYHÁZSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadó fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv		V.	Értékelés módszere: Egy dolgozat bemutatása, aktív részvétel, szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház és vallásszociológia oktatásának célja, hogy megismertesse leendő református lelkészeinket a gyülekezeti közösségek szociológiai ismérveivel, a gyülekezet és az egyházszervezés szociológiai aspektusaival, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeivel és szerveződésének módjaival, valamint az egyház és a gyülekezetek valamint a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok szociológiai vonásaival. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel véteződnek fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkési szolgálat szociológiai összetevőiről. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetről, a társ és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeiről. Betekintést nyernek a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint a kiértékelés módszertanába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A református lelkész hallgatók megismerkednek a vallás és egyházszociológia legfontosabb nemzetközi és hazai eredményeivel, klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel. A szaktárgy sikeres elvégzését követően a lelkész hallgatók alkalmassá válnak arra, hogy a gyülekezetek szervezését és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék, hogy alapfokon elemezni tudják gyülekezeteik és környezetük szociológiai sajátosságait, s ennek alapján módszeresen végezzék szakrális közösségalkotó szolgálatukat.

Alkalmassá válnak arra, hogy szociológiai szempontból a modern és globális környezetben is sikeres lelkeszi szolgálatot végezzenek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres, aktív részvétel.

Látogatás és jelentés.

Az előírt vizsgamódszer szerinti számonkérés.

Kötelező irodalom:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Vallásszociológia fejezet
- Max Weber: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Osiris Kiadó
- Max Weber: A világvallások gazdasági etikája. Gondolat Kiadó
- Pierre Bourdieu: A vallási mező. In: u. ő.: A társadalmi egyenlőtlenségek újatermelődéséről
- Thomas Luckmann: Sociology of the religion
- Vass Csaba: Nemzet és szociológia. In.: szerk.: Kulin Ferenc: A nemzeti tudományok historikuma. Kölcsey Kiadó, 2005.
- Vass Csaba: Szakrális kommunikáció. Studia Caroliensia, 2008. 2. szám.

Ajánlott irodalom:

- Ajánlott magyar és angol irodalom az igények szerint

FILR041 - KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Lovász Irén	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	őszi	V.	Értékelés módszere: Kollokvium

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A rítussal, rituálissal és szakrálissal foglalkozó társadalomtudományi elméletek áttekintése. A szociológia, antropológia, vallástörténeti leírások áttekintése után esettanulmányokkal, leírásokkal is megismerkednek a hallgatók

A kurzus célja, hogy a kommunikáció, a rituális cselekvés, a szimbolikus sűrítés, mint alaptémák körülménye mellett, interdiszciplináris nyitottsággal (a vallástudomány, vallásszociológia, kulturális antropológia, néprajz, kommunikációelmélet, nyelvtudomány eredményeinek felhasználásával) megközelíthetővé, megérthetővé tegye a szakrális kommunikáció elvét, jelenségeit, valamint azt, ahogy a természetfölötti tudata befolyásolja a társadalmi kommunikáció bizonyos területeit. A szimbolikus antropológia néhány híres rítustanulmányának megismerése után a magyar népi vallásosság példáival, esettanulmányok alapján igyekezünk megérteni az általános antropológiai elveket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Bevezetés. Az antropológiai valláskutatásról. Tudománytörténeti áttekintés. C. Geertz.
- Vallás és kommunikáció. A szakrális, a rituális, a szimbolikus. Lovász I., M. Spiro

3. Rituális beszéd, vallásos nyelvhasználat. A performatív megközelítés. Malinowski, Tambiah, M. Bloch, Lovász I., Del Hymes
4. Az imáról és az imádkozásról. M. Mauss, F. Heiler
5. Az archaikus népi imádság. Erdélyi Zs., Tanczos V.
6. Autokommunikáció, szakrális kommunikáció. J. Lotman, Lovász I.
7. Az empirikus valláskutatás módszerei. Nyelv, világ, jelentés. J. Habermas, E. Cassirer, V. Turner, K. Pike
8. A szakrális idő és szakrális tér szimbolikus rendje. E. Leach., M. Eliade,
9. A szimbolikus és a rituális antropológiája. Van Gennep, V. Turner, R. Firth, C. Geertz
10. Esettanulmányok. Empirikus valláskutatás 1. Egy ember vallásossága. Lovász I. J. Pentikainen, W. A. Cristian
11. Esettanulmányok. Empirikus valláskutatás 2. Látomás, extázis. Lovász I.
12. Esettanulmányok. Empirikus valláskutatás. 3. A zárandoklat. Mohay T., Barna G., V. Turner, Lovász I.

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka

Kötelező irodalom:

- Geertz, C.: Az Ethosz, a világkép és a szent szimbólumok elemzése In: Az értelmezés hatalma. Századvég, 1994.
- Geertz, C.: A vallás mint kulturális rendszer. Uo. 63-104.
- Geertz, C.: Mély játék. Jegyzetek a bali kakasviadalól. Uo. 126-170.
- Van Gennep, A.: Az átmenet rítusai. L'Harmattan, 2007.
- Lovász, I.: Szakrális kommunikáció. Bp. EFI, 2002.
- Lovász, I.: "Az elme hallja, nem a fül". Egy asszony látomásainak antropológiai megközelítése. In Küllös I. – Pócs É. (szerk.): *Álom, látomás, extázis. Tanulmányok a transzcendensről*. I. Bp. Balassi, 1998.
- Turner, V.: 2006. A rituális folyamat, Osiris

Ajánlott irodalom:

- Austin, J. L.: 1962 *How to do things with words*. Cambridge, Mass., Harvard University Press. Magyarul: *Tetten ért szavak*. Akadémiai, Budapest, 1990
- Baal, J. van: 1971 *Symbols for Communication: An Introduction to the Anthropology of Religion*.
- Bloch, M.: 1974 Symbols, Songs, Dance and Features of Articulation. Is Religion an Extreme Form of Traditional Authority? *Archives Européennes de Sociologie*, 15, 55–81.
- 1975 (ed.) *Political Language and oratory in traditional society*. London, Academic Press
- Bourdieu, P.: 1978 A vallási mező kialakulása és struktúrája. In *A társadalmi egyenlőtlenségek újtermelődése*. Budapest, Gondolat 1978, 165–236.
- Cassirer, E.: 1946 *Language and Myth*. New York
- 1955 *Philosophy of Symbolic Forms*. Vol 2. Mythical Thought. New Haven.
- 1981 Kultusz és áldozat. In Salyámosy M. (szerk) *Kultusz és áldozat. A német esszé klasszikusai*. Budapest, Európa 599–614.
- Christian, W. A. Jr.: 1989 *Person and God in a Spanish Valley*. Princeton, New Jersey, Princeton University Press
- Erdélyi, Zs. 1976, 1978 *Hegyet hágék, lőtőt lépék*. Bp. Magvető
- Finnegan, R.: 1969 How to Do Things with Words: Performative Utterances Among the Limba of Sierra Leone. *Man*, 4. 537–552.
- Firth, R.: 1973 Symbolism in Giving and Getting. In *Symbols. Public and Private*. Ithaca, New York, Cornell University Press. 368–402.
- 1975 Speech-making and authority in Tikopia. In M. Bloch (ed.) 29–43.

- Geertz, C.: 1988 *Works and Lives. The Anthropologist as Author*. Stanford, Stanford University Press
- Habermas, J.: 1979 *What is Universal Pragmatics?* In Habermas J.: *Communication and the evolution of society*. Boston 1985
- én. *A kommunikatív cselekvés elmélete*. A Filozófiai Figyelő és a Szociológiai Figyelő különkiadványa. Budapest
- Hymes, D.: 1962 *The Ethnography of Speaking*. In Glawdin-Sturevant (eds.): *Anthropology of human behavior*. 13–53. Washington DC, Anthropological Society of Washington
- Leach, E.: 1976 *Culture and communication. The logic by which symbols are connected*. Cambridge, Cambridge University Press
- Lotman, Yu.: 1973 *O dvukh modelyakh kommunikatsii v sisteme kul'tury*. In *Trudy po znakovym sistemam*, VI. Tartu, 227–243.
- Malinowski, B.: 1923 *The problem of meaning in primitive languages*. In című K. Ogden & I. Richards (eds.): *Supplement I*. 296–336.
- 1935 *Coral gardens and their magic*. 2 vols. New York, American Book Company. ; Republished by Dover Publications, New York, 1961.
- 1948 *Magic, science and religion and other essays*. Glencoe, The Free Press
- Mauss, M.: 1909 *La Prière*. In *Les Origines*. Magyarul: *Az imádság. (Részletek)* In Ferge Zs. (szerk.): *A francia szociológia*. Bp. 1971. 132–160
- Pentikäinen, J.: 1978 *Oral Repertoire and World View. An Anthropological Study of Marina Takalo's Life History* FFC 219. Helsinki
- Pócs É.: 1986 *Szem meglátott, szív megvert. Magyar ráolvasások*. Budapest, Helikon; 1988 *Ráolvasás*. In Vargyas L. (szerk.): *Magyar Néprajz V. Népköltészet*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Searle, J.: 1969 *Speech Acts*. Cambridge. Cambridge University Press
- Tambiah, S. J.: 1968 *The magical power of words*. *Man*, 3. 175–208.
- 1970 *Buddhism and the Spirit Cults in North-East Thailand*. Cambridge
- Turner, V.: 1967 *The Forest of Symbols. Aspects of Ndembu Ritual*. Cornell University Press, Ithaca, New York
- 1969 *The Ritual Process. Structure and Anti-Structure*. Cornell University Press, Ithaca, New York
- 1974 *Dramas, Fields and Metaphors. Symbolic Action in Human Society*. Cornell University Press, Ithaca, London
- Voigt, V.: *A vallási élmény története*. Timp. 2004. Budapest

ETRR061 – MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Mélyítse el a leendő lelképásztörök magyar irodalmi műveltségét és nyelvtudását, mely hozzájárul általános műveltségükhöz és segíti igehirdetői munkájukat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Megszerzendő ismeretek: áttekintés a régi magyarországi irodalom második, nagyjából 1600-tól a felvilágosodásig tartó korszakáról, műfajairól és íróiról.

Elsajátítandó készségek: forrásszöveg olvasás

A tantárgy programja:

1. Rimay János és a magyar Lipsius-követők
2. A kései humanista protestáns irodalom
3. Pázmány Péter és a korai barokk kori irodalom
4. Fejedelmi tükrök és politikai irodalom
5. Zrínyi Miklós
6. A puritanizmus és annak pedagógiai, nyelvi és tudományos törekvései
7. Az önéletírás (Kemény János)
8. Az erdélyi történetírás (Szalárdi János)
9. Gyöngyösi István költészete
10. Népszerű barokk próza (Hermányi Dienes József)
11. II. Rákóczi Ferenc és a kuruc költészet
12. Az irodalomtörténetírás kezdetei (Bod Péter)

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Szabó András, *Késő humanizmus: Egy irodalomtörténeti korszakmegjelölés háttéréről* = Sz. A., *A késő humanizmus irodalma Sárospatakon (1558-1598)*, Debrecen, Hernád, 2004
- Tarnóc Márton, *Erdély művelődése Bethlen Gábor és a két Rákóczi György korában*, Bp., Gondolat, 1978
- P. Vásárhelyi Judit, *Szenci Molnár Albert pályája*, Theologiai Szemle 1984, 153–159.

Ajánlott irodalom:

1. Rimay János és a magyar Lipsius-követők (Révay Péter, Forgách Mihály, Ecsedi Báthory István, Laskai János)

Forrásszöveg:

- *Rimay János írásai*, kiad. Ács Pál, Bp. 1992.
- Ecsedi Báthory István, Rimay János, Forgách Mihály levelezése Justus Lipsiusszal: *Régi Magyar Levelestár*, szerk. Hargittay Emil, I, Bp. 1981. 167–168, 205–213, 224–227, 234–237, 243–244, 260–275. vagy: <http://www.bik.hu/tankonyvtar/site/books/b151/ch33.html>
- LASKAI János, *Az állhatatosságról = Magyar gondolkodók 17. század*, kiad. TARNÓC Márton, Bp., 1979, 534–557.

Szakirodalom:

- Ács Pál, *Balassi Bálint apoteózisa Rimay János Epicédiumában* = *A magyar irodalom története*, I, id. kiad. 374–381
(http://irodalom.elte.hu/villanyspenot/index.php/1596: Balassi_B%C3%A1lint_apote%C3%B3zisa_Rimay_J%C3%A1nos_Epic%C3%A9dium%C3%A1ban;)
- Uő, *Rimay János korai versciklusai; Ratio és oratio: Rimay János verstípusai* = *Az idő ósága*, Bp., Osiris, 2002, 43–51; 52–68.
- Uő, *A Késő reneszánsz meglazult pillérei: sztoicizmus és manierizmus az irodalomban*, = *Mátyás király öröksége: Késő reneszánsz művészet Magyarországon*, szerk. MIKÓ Árpád, Bp., 2008, I, 36–50.

2. A kései humanista protestáns irodalom (Szenci Molnár Albert, Szepsi Csombor Márton)

Forrásszöveg:

- Szenci Molnár Albert válogatott művei, kiad. VÁSÁRHELYI Judit, Bp. 1976. 49–195, 223–255, 391–420, 467–551.
- Szenci Molnár Albert naplója, közléteszi SZABÓ András, Bp. 2003.
- Szepsi Csombor Márton, *Europica varietas*, kiad. KOVÁCS Sándor Iván, KULCSÁR Péter, Bp., 1979; vagy: <http://mek.niif.hu/05700/05731/index.phtml>

Szakirodalom:

- Kovács Sándor Iván, Szepsi Csombor Márton = SZEPSI CSOMBOR Márton, *Europica varietas*, kiad. K. S. I., KULCSÁR Péter, Bp., 1979, 7–83. (<http://mek.niif.hu/05700/05731/html/szepsi0100/szepsi0100.html>)
- Kármán Gábor, *Identitás és határok: 17. századi magyar utazók nyugaton és keleten*, Korall, 2006/3, 72–98.
- (<http://epa.oszk.hu/00400/00414/00018/pdf/072karman.pdf?contentID=18>)

3. Pázmány Péter és a korai barokk kori irodalom (Nyéki Vörös Mátyás, Káldi György, Veresmarti Mihály)

Forrásszöveg:

- Pázmány Péter művei, kiad. Tarnóc Márton, Bp., 1983 (Magyar remekírók), 115–140; 171–196, 549–585, 589–649. Ugyanezen szemelvények (*Keresztyéni imádságoskönyv; Őt szép levél, 1; Bizonyos okok; Prédikációk*) megtalálhatók:
- <http://mek.niif.hu/06200/06223/index.phtml>
- Nyéki Vörös Mátyás versei: *Magyar költők, 17. század*, kiad. Komlós Tibor, Bp., 1990, I, 288–352 (Magyar Remekírók).
- KÁLDI György, *Oktató intés* = ZVARA Edina, „Az keresztyén olvasóknak”: *Magyar nyelvű bibliafordítások és – kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. századból*, Bp., 2003, 210–284 (Régi Magyar Könyvtár: Források, 14).
- VERESMARTI Mihály, *Megtérése históriája* = *Magyar emlékirók, 16–18. század*, kiad. Bitskey István, Bp., 1982, 123–184 (Magyar Remekírók).

Szakirodalom:

- BALÁZS Mihály, *Hitvita és fabula* = *A magyar irodalom története*, I, id. kiad., 394–409 (http://irodalom.elte.hu/villanyспенot/index.php/1609: Hitvita_%C3%A9s_fabula)
- JANKOVICS József, *Vörösmarti Mihály és megtérése históriája* = *Vörösmarti Mihály kálvinista predikátor megtérése históriája*, kiad. JANKOVICS József, Bp. 1992, 270–283.
- BÁN IMRE, *Nyéki Vörös Mátyás: Aeternitas. Örökké-valóság* = B. I., *Költők, eszmék, korszakok*, szerk. BITSKEY István, Debrecen, 1997, 173–202 (Csokonai Könyvtár).
- VADAI István, *Kolomp vagy csengettyű?* = *A magyar költészet műfajai és formái a 17. században*, szerk. ÖTVÖS Péter, PAP Balázs, SZILASI László, VADAI István, Szeged, 2005, 181–187

4. Fejedelmi tükrök és politikai irodalom (Szepsi Korotzy György, Pataki Fűsűs János, Prágai András)

Forrásszöveg:

- *Magyar gondolkodók 17. század*, vál. TARNÓC Márton, Bp., Szépirodalmi, 1979 (Magyar Remekírók), 50–103.

Szakirodalom:

- HARGITTAY Emil, *Gloria, fama, literatura: Az uralkodói eszmény a régi magyarországi fejedelmi tükrökben*, Bp., Universitas, 2001 (Historia Litteraria, 10), 7–70.

5. Zrínyi Miklós élete és lírai versei

Forrásszöveg:

- ZRÍNYI Miklós *Összes művei*, s. a. r. KOVÁCS Sándor Iván, KULCSÁR Péter, HAUSNER Gábor, Bp., 2003, 10–23, 223–253; vagy <http://mek.oszk.hu/01100/01137/01137.htm>

Szakirodalom:

- KOVÁCS Sándor Iván, *A lírikus Zrínyi*, Bp., 1985, 167–221.

VI. félév:

ETRR002 – HISTÓRIAI SZIGORLAT (EGYETEMES ÉS MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR053 – Egyetemes egyháztörténet 4. ETRR056 – Magyar egyháztörténet 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere:

ÓSZB018 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkelte a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának hátterén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB038 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Félévenként változó perikópák görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.

Lelkész szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

Vallástanár szakon: olvasónapló készítése (lásd Balla Péter honlapját).

(A szószeret ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

Kötelező irodalom:

- Kommentárok és további szakirodalom

Ajánlott irodalom:

BTHB059 – BIBLIAI TEOLÓGIA 4. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB058 – Bibliai teológia 3. (Úsz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. A második félév tárgya a páli és a jánosi irodalom, valamint az egyetemes levelek teológiája.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Pál apostol személye
2. Pál krisztológiája
3. Teológiai középpont 1. A hit általi megigazulás kérdése
4. Teológiai középpont 2. Koinónia Krisztussal
5. Kereszttség, úrvacsora, Lélek és karizmák
6. Pál etikája és antropológiai fogalmai
7. A késői Páli levelek teológiája
8. János teológiája 1. Krisztológia
9. János teológiája 2. Jézus Krisztus küldetése – Paraklétosz – eszkatológia, koinónia
10. A Jánosi levelek és a jánosi kör kérdése
11. A Jelenések könyvének teológiája
12. A Zsidókhoz írt levél teológiája
13. A katolikus levelek teológiája

Évközi tanulmányi követelmények:

A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján, egy választott szakkönyv fejezeteihez kapcsolódó írott reflexiók leadása az utolsó óra előtt (a vizsgára állás feltétele)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Kálvin Kiadó, 1998;
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Osiris Kiadó, 1998;
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. KRE, 2004 (vizsgaanyag!);
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája 2*. Budapest, 1992;
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Kálvin Kiadó, 2004.

Ajánlott irodalom:

- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992;
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984;
- J. Gniska, *Az Újszövetség teológiája*. Szent István Társulat, 2007;
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szövegek*. Kálvin Kiadó, 2006;
- J. Jeremias, *Neutestamentliche Theologie*. Gütersloh, 1971;
- W. G. Kümmel, *Die Theologie des NTs*. Göttingen, 1980;
- E. Lohse, *Grundriss der neutestamentlichen Theologie*. Kohlhammer, 1989;

- L. Morris, *Az Újszövetség teológiája*. KIA, 2001;
- W. Schmithals, *Theologiegeschichte des Urchristentums*. Kohlhammer, 1994;
- Strecker, *Theologie des NTs*. W. de Gruyter, 1996;
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999;
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003; Wick, Peter, *Pál. A keresztyénség tanítója*. Kálvin Kiadó, 2007.

DOER017 – DOGMATIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER016 – Dogmatika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokorra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgái, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

ETRR053 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR052 – Egyetemes egyház történet 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A legújabb kor története 1814-től napjainkig

- Romantikától az I. Világháborúig, a kor jellemző történelmi, gazdasági, politikai, kulturális eseményei
- Szent Szövetség és kora
- A római katolikus egyház restaurációja, a Kúria politikája I. Vatikáni Zsinat, Bismarck és a Kulturkampf
- Teológiai és filozófiai gondolkodók
- Ébredések és ennek hatásai, Anglia, Skócia
- Német protestánsok a szociális helyzet megoldásáért
- A holland reformátusok a XIX-XX. században, egyházszakadás, új egyházak, megújulás
- Protestánsok helyzete Nagy-Britanniában, a liberalizmus eredménye
- Az egyház és a munkáskérdés Hollandiában, Svájcban és a skandináv államokban
- Külmisszió, A. Schweitzer, D. Livingstone
- Hitvalló Egyház, és a Barmeni Hitvallás
- Törekvések a protestáns unióért, és a zsinat-presbiteri egyházszervezetért
- II. Vatikáni Zsinat
- Charta Oecumenica
- Dominus Iesus elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig, Budapest, 1969.
- Csohány J., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete, Debrecen, 1974.
- J. Colijn, Egyháztörténelem, Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Osiris, Bp. 2000.
- Theológiai Szemle, Református Egyház idevonatkozó cikkei

Ajánlott irodalom:

- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak 1906
- Pásztor J., A svájci vallásos szocializmus és hatásai a magyar reformátusok között, Budapest, 1969.
- Pásztor J., Dialogusok a református és az orthodox egyházak között, Th. Szemle, XXV. Évf. 1982.
- Horváth J., A külmiszió lényege, A külmiszió alapvetése, Teológiai tanulmányok 47., Debrecen, 1936.
- A Schweitzer, Életem és gondolataim, Budapest, 1974.
- Bodoky R., Livigstone, Budapest, 1969.
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó Konrád, A katolikus egyház története, Budapest, 1983.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- M. Weber, A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme, Budapest, 1982. Gondolat.
- M. Weber, Gazdaság és társadalom, Budapest, 1967.
- M. Weber, Gazdaságtörténet, Budapest, 1979.
- J. Hubert, A Zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- Diós I., A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, Szent István Társulat, Bp. 2000.
- Nemeshegyi P., Mit mond nekünk a II. Vatikáni Zsinat? Korda, Kecskemét, 1996.
- Ladányi S., Abraham Kuyper, Vázlatos visszatekintés a holland református egyház utóbbi két évszázados történetére..., Th. Szemle, 1988. XXXI. 98-100.
- J. Moltmann, A jelen kor szenvedései. Az egyház mártírjai, Th. Szemle, 1987. XXX: 237-239.
- Pákozdy L. M., A hetvenéves Niemöller Márton egy emberöltő a német protestáns egyháztörténete tükrében, Th. Szemle, 1961. IV. 328-335.
- Vályi Nagy E., A protestáns-római katolikus párbeszéd, Th. Szemle, 1971. XIV. 211-216.
- Dr. Soós Károly kánonjogász meghívása a II. Vatikáni Zsinat tárgyalásához

ETRR056 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR055 – Magyar egyháztörténet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A XIX. századi Európa politikai és vallási küzdelmeinek a magyarországgal való összefüggésének bemutatása, megértetése, a magyarság és a protestantizmus érdekeinek világossá tétele. Új egyházi lehetőségek a dualizmus korában, majd az I. világháború egyházakra gyakorolt hatásának bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ferenc és V. Ferdinánd uralkodása, egyház- és valláspolitikája; a római katolikus restaurációs törekvések és a protestantizmus elleni támadások megújulása.
2. Vallásügy a reformországgyűléseken, alkotmányos küzdelem a vallásegyenlőségért.
3. A református és evangélikus egyházak közötti uniós-törekvések újjáéledése: a "kéri szerződés" (1830) és a "nagygeresdi egyezés" (1833).
4. Az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc és a protestáns egyházak viszonya. Az 1848:XX. tc. előzményei, tartalma és jelentősége.
5. A szabadságharc leverése; a megtorlás és az elnyomás (abszolutizmus) kora: a provizorium, a Bach-korszak, a "protestáns pátens" és az ellene való védekezés és küzdelem, a "protestáns pátens" visszavonása, az "Októberi Diploma", az 1867. évi május 15-i rendelet.
6. A protestáns (református) iskolaügy és iskolák helyzete az abszolutizmus korában; a pesti református (közös protestáns) főiskola és gimnázium.
7. A kiegyezés előzményei, tartalma, vallásügyi és egyházpolitikai jelentősége, valamint hatása a magyarországi protestantizmusra, a magyarországi protestantizmus közjogi helyzete a dualizmus korában, az áttérések, a vegyes házasság és az abból származó gyermekek vallása, az "elkeresztelések", az "egyházpolitikai törvények", a tábori lelkesedés, küzdelem a vallásegyenlőségért.
8. A közoktatásügy a dualizmus korában; a "népiskolai törvény" és a református iskolaügy, Eötvös József oktatás- és iskolapolitikája és a református művelődés- és neveléspolitikai, kollégiumaink helyzete, élete és jelentősége a dualizmus korában, a külföldi (protestáns) tanulmányutak (peregrináció) a XIX. században.
9. A református egyház belső (szervezeti) élete a dualizmus korában; az 1881. évi debreceni zsinat és előzményei, az új egyházalkotmány, a szervezetileg "egységes református egyház", a "közalap" (domestica), a nyugdíjintézet, özvegy- és árvaegylet.
10. Ideológiák és teológiai irányzatok a dualizmus korában, és ezek hatása a magyarországi protestantizmus (református egyház) életére és munkájára: szabadelvű irányzatok: racionalizmus, liberalizmus, nacionalizmus (ide értve a pánszlávizmust is), új ortodoxia, a Magyar Protestáns Egyet és az "új-ortodoxia" küzdelme (Ballagi Mór, Kovács Albert, Révész Imre, Ballagi-Filó vita), a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság, az "ébresztő teológia", a belmisszió, belmissziós mozgalmak, irányzatok, egyletek, egyesületek és intézmények, egyházi (teológiai) irodalom és sajtó, a szocializmus eszméje és az egyház szociális felelőssége, érzékenysége, magatartása a XIX. század második felében és az I. világháború előtt.
11. Kísérlet a katolikus-protestáns reunióra, valamint a református-evangélikus uniós törekvések újabb fejleményei.
12. Magyar reformátusok, református egyházak az ország határain kívül (pl. Amerikában).
13. A "szekták" ("kisegyházak") és keletkezésük okai, történetük alakulása, a református egyház viszonya a szektákhoz, és "szektakérdéshez".
14. Az I. világháború és a református egyház.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907);
- Bíró Sándor - Bucsay Mihály - Tóth Endre - Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp. 1949);

- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985)

Ajánlott irodalom:

- Révész Imre [ifj.]: Révész Imre élete 1826-1881 (Debrecen, 1926).

VPPG047 – VALLÁSDIDAKTIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPG046 – Vallásdidaktika 1. DOER016 – Dogmatika 1. ETRR056 – Magyar egyháztörténet 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról az általános didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallás-ismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
2. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
3. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
4. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
5. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
6. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.
- Homor T. (szerk.), Az etikatanítás gyakorlata, Budapest 2003.
- Csepela Jánosné et al., A történelemtanítás gyakorlata, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997.
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- F. Oser/ W. Althof, Moralische Selbstbestimmung, Stuttgart 1992.
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- V. Pfeifer, Didaktik des Ethikunterrichts, Stuttgart 2003.
- R. Mokrosch/ A. Regenbogen (Hg.), Werte-Erziehung und Schule, Göttingen 2009.

GSVS010 - MISSZIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Anne-Marie Kool	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: Órai referátum, Házi dolgozat, szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

1. betekintést nyerjen a misszió bibliai és történelmi paradigmáiba és paradigmaváltásaiba, valamint a missziológia alapvető fogalmaiba (tudás),
2. betekintést nyerjen abba, hogy az egyház hogyan töltheti be missziói, bizonyágtevő feladatát olyan vallásos, kulturális és szociális értelemben sokszínű társadalomban, amelynek a poszt-keresztény jelei egyre inkább láthatóak. (készség)
3. betekintést nyerjen a misszió és missziológia világméretű kérdéseibe és kifejleszti azt a készséget, hogy ezeket összekapcsolja saját kontextusával. (készség)
4. képes legyen kritikusan reflektálni saját egyházának missziói tapasztalataira és kialakítani saját missziói szemléletét és gyakorlatát, mely megfelel a magyar kontextusnak, de számol az interkulturális szolgálat kihívásaival is. (gyakorlat)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi a misszió? A missziológia mint teológiai tudományág
2. A misszió bibliai alapja (különös tekintettel a páli paradigmára)
3. Paradigmaváltások a misszió történetében
4. A misszió, mint az egyház együttléte másokkal; mint misszió Dei
5. A misszió, mint evangelizálás; mint kontextualizáció és inkulturáció
6. A misszió, mint felszabadítás; mint bizonyágtétel más élő vallások hívei előtt.
7. A misszió, mint Isten teljes népe által végzett szolgálat; mint közös bizonyágtétel
8. Néhány európai egyház missziói felfogásai
9. Kulcskérdések a magyar misszió teológiájában és a Református missziói törvénycikk

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel a kontaktórákon és reflexiók készítése (20%)

Órai referátum (20%)

Házi dolgozat (20%)
Szóbeli felelet (40%)

Kötelező Irodalom:

- Bosch, David J. *Paradigmaváltások a Misszió Teológiájában*. Budapest: PMTI-Harmat, 2005, 1-12, 13-50, 165-173, 321-334, 340-361, 377-385, 385-395.
- Kool, Anne-Marie. *Az Úr Csodásan Működik: A Magyar Protestáns Külmisziói Mozgalom 1756-1951. Iii. Kötet*. Budapest: Harmat, 2000, (szabadon választható 25 old.)
- Newbigin, J.E. Lesslie. "Can the West Be Converted." *International Bulletin of Missionary Research* 11, no. 1 (1987): 2-7. vagy:
- Goheen, Michael W.: *Evangelium, kultúra és kultúrák*. Lesslie Newbigin hozzájárulása a misziói gondolkodáshoz, *Lelkipásztor* 76 (2001) 9. 322-327.
- Református Missziói Törvénycikk 1995

Ajánlott irodalom:

Kézikönyvek:

- Barrett, David B., George Thomas Kurian, and Todd M. Johnson. *World Christian Encyclopedia: A Comparative Survey of Churches and Religions in the Modern World*. 2nd ed. 2 vols. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2001.
- Dahling-Sandor, Christoph, Andrea Schultze, and Dietrich Werner, szerk. *Leitfaden Ökumenische Missionstheologie*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2003.
- Moreau, A. Scott, ed. *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000.
- Phillips, James M., and Robert T. Coote. *Toward the 21st Century in Christian Mission. Essays in Honor of Gerald H. Anderson*. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1993.
- Myers, Bryant L. *Exploring World Mission. Context and Challenges*. Monrovia, CA: World Vision Resources, 2003.
- Sundermeier, Theo. *Lexikon Missions-Theologischer Grundbegriffe*. Berlin 1987.
- Verstraelen, F. J., ed. *Missiology. An Ecumenical Introduction*. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1995.

Egyéb:

- Allen, Ronald. *Missionary Methods: St Paul's or Ours?* Grand Rapids, MI: Eerdmans Publishing Company, 1987.
- Gonda, László. "A találkozás esélyei? A Keresztyén Misszió lehetőségei a mai nyugati kultúrában." *Lelkipásztor* 76, no. 7-8 (2001): 242-44.
- Kool, Anne-Marie. "The Church in Hungary and Central and Eastern Europe: Trends and Challenges." *Princeton Theological Seminary Bulletin* 28, no. 2 (2007): 146-64.
- Kiss, Endre. "A Posztmodern Elemei a Misszionálás Szemszögéből." *Magyar filozófiai szemle* 43, no. 1-2 (1999): 87-99.
- Lausanne Occasional Papers (<http://www.lausanne.org/Brix?pageID=12890>)
- Pásztor, János D. *Misszió a XXI. Században*. Velence, Budapest: Somhegyi Kiadó és Nyomda Kft. és a szerző kiadása, 2000.
- Walls, Andrew F. "Converts or Proselytes? The Crisis over Conversion in the Early Church." *International Bulletin of Missionary Research* 28 (2004): 2-6.

Fontos honlapok:

- The Lausanne Global Conversation (<http://conversation.lausanne.org/en>)
- www.mislinks.org – szuper portál
- www.internationalbulletin.org (International bulletin of missionary research)
- www.strategicnetwork.org 16.000 miszióiival kapcsolatos cikk
- <http://www.missionarytexts.org/> Historical Writings by, about and for missionaries
- IKER - Magyar Időszaki Kiadványok Repertórium (<http://w3.oszk.hu/rep.htm>) Magyar folyóirat jegyzék

- Interneten elérhető elektronikus folyóiratok
(http://www.fszek.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/olvasoi_terek/olvasotermek/e-olvasoterem/interneten_olvashato_elektronikus_folyoiratok)
- Wabash Center Internet guide to religion: mission resources
(http://www.wabashcenter.wabash.edu/resources/result_browse.aspx?topic=691&pid=650)

GSVS011 – DIAKÓNIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója: Dr. Nagy István				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók ismerjék meg a diakónia történetét és mai kérdéseit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diakónia helye a gyakorlati teológiában, feladata, mai fő kérdései. A diakónia fogalma.
2. A diakónia helyzete a korai egyház idején.
3. A reformáció diakóniája.
4. A pietizmus diakóniája.
5. Német belmisszió diakóniája.
6. Egyházunk diakóniája a reformációtól a XX. századig.
7. Az anyaházi diakónia.
8. Kiss Ferenc diakóniai munkássága.
9. Egyházunk diakóniája a kommunizmus idején.
10. Egyházunk diakóniája ma.
11. A fogyatékoság, szenvedélybetegség, öregség teológiai megközelítésben.
12. Diakóniai törvény.
13. Diakónusképzés

Évközi tanulmányi követelmények:

Egy tetszés szerinti diakóniai intézmény meglátogatása és erről beszámoló készítése.

Kötelező irodalom:

- Dr. Nagy István: Diakónika Nagykőrös 2009

Ajánlott irodalom:

- Dr. Boross Géza: Diakónika Budapest 1995
- Joó Sándor: Református diakonátus Budapest 1939
- A MRE diakóniája Budapest 1986
- Dr. Ötvös László: Szeretetszövetség és szeretetszolgálat Karcag 1994
- Bodoky Richard: Az anyaházi diakónia az egyházban Budapest 1942

FILR042 - KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Lovász Irén	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	tavaszi	VI.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy bemutassa azokat a fő társadalomtudományi iskolákat, amelyek befolyásolták a valláskutatás fejlődését. Tanulmányozzuk az antropológiai valláskutatás történetét alakító főbb irányokat, módszereket. Megkíséreljük elhelyezni az antropológiai valláskutatást a társad.tud. diszciplínák között, és megérteni, milyen kölcsönhatás áll fenn a tudományágak között a vallás mint emberi jelenség és mint kulturális rendszer megközelítése területén. Megismerkedünk a vallásantropológia fontosabb alapfogalmaival: mana, anima, totem, mágia, rítus, szimbólum, stb..

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés: Miért kell antropológiai valláskutatásról külön beszélni?
2. Vallás és antropológia, a definíció nehézségei. *Sapir, Spiro, Eliade*.
3. Az intellektualizmus. *Müller, Spencer, Tylor, Frazer*
4. E. Durkheim: a vallási élet elemi formái. Prezentáció
5. M Mauss és P. Bourdieu: az imádság és a vallási mező
6. A vallás korai formái. *Evans-Pritchard, Levy-Bruhl, Levi-Strauss*. Prezentáció
7. ZH.1. Vallás és pszichológia 1.: *Freud*
8. Vallás és pszichológia 2. *Jung, Malinowski* Prezentáció
9. Az archaikus világszemlélet. *Habermas, Berger, Luckman*
10. Nyelv, hiedelem, tudás. *Whorf, Sapir, Cassirer*
11. A vallás mint kulturális rendszer. *C. Geertz* Prezentáció
12. Rítusok, szimbolikus viselkedés. *Van Gennep, E. Leach, V. Turner*. Prezentáció
13. Összefoglalás. A vallásantropológia alapfogalmai és képviselői
14. ZH II.

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka + zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

(heti bontásban)

1. hét

- Morris, B.: Anthropological studies of Religion. Cambridge U.P. 1981.
- Banton, M.: ed. Anthropological approaches to the study of Religion. London. 1966.
- Sapir: E.: Vallások és vallásos jelenségek. In: Az ember és a nyelv. Bp. 1971.
- Spiro, M.E. Religion.. Problems of definition and explanation. In. Banton M. Ed. Anthropological approaches to the study of Religion. London. 1966.
- Eliade, M: A szent és a profán, Bp. 1987.

2. hét

- Frazer, J.G. Az aranyág Bp. 1965, 1993.

- Tylor, E.B: A primitív kultúra. In. Maróti szerk. Forrásmunkák a kultúra elméletéből. Bp. 1975.
- 3. hét**
- Durkheim, Emile: A vallási élet elemi formái. L'Harmattan. 2003.
- 4. hét**
- Mauss, M.: Az imádság In: Ferge Zs. Szerk. Francia szociológia, Bp.1971. 132-160.
- Mauss, M.- Hubert, H. A mágia általános elméletének vázlata. In.: Huszár- Somlai szerk.: A szociológia története 1917-ig. Szgy. IV. Bp. 1974. 55-67.
- Bourdieu, P. A vallási mező kialakulása és struktúrája. in. A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Budapest, Gondolat 1978. 165-236.
- 5. hét**
- Levi-Strauss, C.: A totemizmus belülről. In: Kovács E. szerk.: Néprajzi szöveggyűjtemény. II. Bp. 155-165.
- Levi-Strauss, C.: Szomorú trópusok, Bp. 1973. 47-59, 255-275.
- Levy-Bruhl, L.: A természeti népek világképe. In Ferge Zs szerk. A francia szociológia . Bp, 1971. 161-178.
- 6. hét**
- Freud, S. :Totem és tabu, Bp. Göncöl 1990.
- Malinowski, B: Coral gardens and their magic. New York. 1935.
- 7. hét**
- Jung, C.G: Az ember és szimbólumai. Bp. Göncöl. 1993. 17-104.
- 8. hét**
- Habermas, Jürgen: A kommunikatív cselekvés elmélete. ELTE Szociológiai Intézete, Budapest 1985, (148–215. o.)
- Berger, P: The Sacred Canopy. Elements of a Sociological Theory of Religion. New York. 1967.
- Berger-Luckman: The social construction of reality. 1967. A valóság társadalmi felépítése. Bp. 1998.
- Hernádi M. szerk. A fenomenológia a társadalomtudományokban. Bp. 1984. 182-212, 269-320, 321-349.
- Cassirer, E.: Kultusz és áldozat. In: Salyámosi szer.: Kultusz és áldozat. A német esszé klasszikusai. BP. 1981. 599-614.
- Cassirer, E. Language and Myth, New Heaven, 1955.
- 9. hét**
- Geertz, C.: Religion as a Cultural System. in: Banton 1966, 1-46; és C. Geertz 1973. 87-125.
- Geertz, C.: A vallás mint kulturális rendszer, Geertz, 1994.63-104.
- 10. hét**
- Van Gennep, Arnold: Az átmenet rítusai. L'Harmattan, 2007.
- Turner, Victor: A rituális folyamat. Osiris, 2002.

Ajánlott irodalom:

- Berger, Peter: Vallás, tapasztalat, hagyomány és reflexió. In Korpics-Szilczl: Szakrális kommunikáció. Typotex, 2007.
- Bohannan, P. – Mark Glazer, M.: Mérföldkövek a kulturális antropológiában. Panem K. Bp. 1997
- Cassirer, E.: Essay on Man. New Heaven, 1944.
- Dumezil, G.: Mitosz és eposz. Bp. 1986.
- Eliade, M.(ed.) 1987 The Encyclopedia of Religions. 1-16.
- Eliade, M.: A vallási eszmék és hiedelmek története. Bp.1994, 2002, 2003.
- Evans-Pritchard, E.: Theories of Primitive religions. Oxford 1965.
- Geertz, C.: Az Ethosz, a világkép és a szent szimbólumok elemzése In uő: Az értelmezés hatalma. Századvég, 1994
- Hollós Marida: Bevezetés a kulturális antropológiába. MTA Pol. Tud. Int. Bp. 1996.
- Hoppál, M.-Niedermüller, P. szerk.: Jelképek, kommunikáció, társadalmi gyakorlat. Bp.1983.
- Jung, C.G: Az ember és szimbólumai. Bp.Göncöl. 1993. 17-104.

- Leach, E. Culture and Communication. Cambridge, 1976.
- Levi-Strauss, C. : The savage mind.. London, 1966. (La pensée sauvage, Paris, 1962)
- Levi-Strauss, C.: A mitoszok struktúrája, Documentatio Ethnographica,3. Bp. 1971.68-102.
- Sárkány Mihály: Kalandozások a 20. századi kulturális antropológiában. L'Harmattan., 2000.
- Turner, V.: The Ritual Process. Structure and Anti-Structure. Cornell University Press, Ithaca, New York. 1969.
- Turner, V.: Dramas, Fields and Metaphors. Symbolic Action in Human Society. Cornell University Press, Ithaca, London.1974.
- Van der Leeuw, G: A vallás fenomenológiája. Bp. 2001
- Voigt, Vilmos: A vallási élmény története. Timp, 2004.

ETRR062 – MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N. 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR061 – Művelődéstörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Mélyítse el a leendő lelképásztörök magyar irodalmi műveltségét és nyelvtudását, mely hozzájárul általános műveltségükhöz és segíti igehirdetői munkájukat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Megszerzendő ismeretek:

A kurzus a felvilágosodástól a posztmodern korig vázolja fel a művelődés infrastruktúrájának fejlődéstörténetét (az írói levelezéstől az internetes fórumokig), a műveltségintézmények társadalmi - felekezeti, nyelvi-etnikai és osztályok szerinti - differenciáltságát, valamint a kultúra 'államosításának', azaz a művelődés intézményesítésének kísérleteit. Az előadások többsége az elmúlt két évszázad művelődésének tartalmi kérdéseire koncentrálnak: (1) a modern nemzeti eszmék, (2) az esztétikai filozófiák és (3) az erőszak-ideológiák problémáit járja körül.

A tantárgy programja:

1. A művelődés szinterei, technikái és intézményei a 19. században
2. A művelődés szinterei, technikái és intézményei a 20. században
3. A modern nemzeti eszmék és a nemzettudat tradicionális elemeinek feszültsége a 19. században
4. A nemzet fogalmának és funkciójának változásai a 20. században
5. A vallási felekezetek szerepe a művelődésben - különös tekintettel a protestantizmus kulturális teljesítményére
6. Esztétikai irányzatok a felvilágosodás korában
7. A romantika világnézeti és esztétikai problémái
8. A posztromantikus modernség 1848 után
9. A 20. századi 'izmusok' tündöklése és bukása
10. Az erőszak mint valláserkölcsi kérdés
11. Politikai erőszak-ideológiák a 19. században
12. Politikai erőszak-ideológiák a 20. században

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Magyar művelődéstörténet; szerk.: Kósa László, Osiris, 2006.
- Zoltai Dénes: Az esztétika rövid története; Helikon Kiadó, 1997.
- S. Varga Pál: A nemzeti költészet csarnokai; Balassi Kiadó, 2005.

Ajánlott irodalom:

- Hugo Grotius: A háború és a béke jogáról; I.-II.; Pallas Stúdió, 1999.
- T. Erdélyi Ilona: Irodalom és közönség a reformkorban - Regélő Pesti Divatlap; Irodalomtörténeti Füzetek/69. Akadémiai Kiadó, 1970.
- Fábri Anna: Hétköznapi élet Széchenyi István korában; Corvina, 2009.
- Fábri Anna: Jókai – Magyarország - A modernizálódó 19. századi magyar társadalom képe Jókai Mór regényeiben; SKÍZ – Budapest, 1991.
- Dávidházi Péter: Egy nemzeti tudomány születése - Toldy Ferenc és a magyar irodalomtörténet; Akadémiai Kiadó, Bp., 2004.
- Szajbély Mihály. A nemzeti narratíva szerepe a magyar irodalmi kánon kialakulásában; Universitas, 2005.
- Illyés Gyula: Szellem és erőszak; Magvető, 1978.

VII. félév:

VPPG040 - KATECHETIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A katechetika tárgy a gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlati kérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezeti hitoktatás feladatán kívül esnek. Ide tartoznak a gyermekmunka, a konfirmációi előkészítő, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmi. Ezeknek a feladatoknak a szakszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A gyülekezet pedagógiai feladatai
- Gyermek a családban
- Nevelői attitűdök
- Nehézségek a családi nevelésben
- A konfirmáció története és aktuális problémái
- A konfirmációi oktatás tartalma
- A konfirmációi oktatás módszertana

8. Az ifjúság vallásossága
9. Csoportmódszerek az ifjúsági munkában
10. A felnőttoktatás alkalmai a gyülekezetben

Kötelező irodalom:

- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, A magyar református kátéirodalom, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetikai alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, A valláspedagógia igazi válsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Dr. Gyökössi Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)

Ajánlott irodalom:

- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/ R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útaid Uram mutasd meg.
- Bölcsföldi A., Ifjúsági 6X6.
- Bölcsföldi A., Tizenöt-let ifjúsági munkához.

BTHB066 - HERMENEUTIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus első félévben áttekinti a protestáns hermeneutika legfontosabb kérdéseit (sensus literalis, sensus plenior, tipológia, inspiráció, a képi nyelv, a látás és hallás hermeneutikája, oralitás, hatástörténet stb.) A második félévben hermeneutikai szövegek tanulmányozásával történeti áttekintésben vizsgáljuk a bibliai szövegeértelmezés elvi kérdéseit (az Újszövetség hermeneutikája, Origenész, az alexandriai iskola, az antiochiai iskola, Tyconius, Augustinus, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi Tamás, Fiorei Joachim, Luther, Tyndale, Kálvin, Flacius, orthodoxia, pietizmus, felvilágosodás, racionalizmus, liberalizmus, neoorthodoxia, mítosztalanítás.)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi a hermeneutika?

A hermeneutika fogalma és mai meghatározásai. A „más”-sal való találkozás.

- (R. Palmer, „Hermeneuein- heremeneia” In, *A hermeneutika elmélete*, Szeged, 1987, 1998)
2. *A Szentírás ihletettsége*
(Fabiny, „Az inspiráció kérdései”, In. *A keresztény hermeneutika kérdései és története*)
Fabiny, „A Szentírás ihletettsége” (kézirat)
Körtner, Ulrich, *Az inspirált olvasó* HKK
3. *A szó szerinti értelem.*
A *sensus literalis* és a *sensus plenior* (Fabiny, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*)
George Hunsinger, „Beyond Literalism and Expressivism”
4. *Mi (és mi nem) a fundamentalizmus?*
James Barr, *Fundamentalism*
Martin Marty-R.Scott Appleby, *The Glory and the Power. The Fundamentalist Challenge to the Modern World*, Beacon Press, 1992.
5. *Barth és Bultmann hermeneutikai vitája,*
In, Werner Jeanrond, *Theological Hermeneutics*
Karl Barth, CD II/1
6. *A Szentírás és a hagyomány kérdése*
Carl Braaten, „Holy Scripture”, In Braaten-Jenson, *Christian Dogmatics*
John Webster, *Holy Scripture. A Dogmatic Approach*
7. *Mi a hatástörténet?*
U.Luz, *Evangélium és hatástörténet*
Fabiny T. „A hatástörténeti megközelítés” (kézirat)
8. *Kánonkritika és hatástörténet*
(Brevard Childs)
9. *Egzegezisztörténet és hatástörténet*
(David Steinmetz, In, HF 1, „Luther és Támár” *Protestáns Szemle*, 1994/2)
10. *Tipológia és hatástörténet*
(Fabiny)
11. *Oralitás és hermeneutika*
(W.Ong, Walter Kelber)
12. *A szem és a fül. A látás és hallás hermeneutikája. Egy vizuális hermeneutika felé*
(Fabiny, *A keresztény hermeneutika kérdései, The Lion and the Lamb*)

Évközi tanulmányi követelmények:

1 referátum tartása egy megadott cikkből vagy témából

Kötelező irodalom:

- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*, Budapest, 1998.
- Fabiny Tibor, *Szótörténetek*, Luther Kiadó, 2009
- *Hermeneutikai Füzetek* 1-32

Ajánlott irodalom:

- Bruns, Gerald L., *Hermeneutics. Ancient and Modern*. Yale University Press, New Haven, 1992
- Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), *Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1991
- Coggins, R.J. - Moulden, J.L., *A Dictionary of Biblical Interpretation*. London: SCM Press, 1990
- De Lubac, Henri, *Exegese medievale: les quatre sens de l'écriture*. Paris: Aubier, 1959-1964
- Dockery, David S., *Biblical Interpretation Then and Now*. Grand Rapids, 1992
- Froehlich, Karlfried, *Biblical Interpretation in the Early Church*. Philadelphia: Fortress Press, 1984
- Grant, Robert - Tracy, David: *A Short History of the Interpretation of the Bible*, 1985

- Hanson, R.P.C., *The Bible Without Illusions*. London: SCM Press, 1989
- Jeanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance*. London: Macmillan, 1987;
- Longenecker, Richard, *Biblical Exegesis in the Apostolic Period*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1975
- McKim, Donald (szerk.) *MAJOR BIBLICAL INTERPRETERS*, Intersity Press, 1998
- Tökés István: *A bibliai hermeneutika története* Kolozsvár, 1985
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

BTHB068 – VALLÁSI NÉPRAJZ

Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

FILR039 – VALLÁSTUDOMÁNY 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Vallástudomány I. című tárgy egy egymásra épülő, két féléves kurzus első, bevezető jellegű előadássorozatát tartalmazza. A kurzus keretében a hallgatók megismerkedhetnek a vallástudomány fogalmával, tudománytörténeti problémáival, főbb területeivel, korszakaival, az egyes korszakok fontosabb képviselőivel, azok tudománytörténeti jelentőségével, bevezetést kapnak a vallási élet elemi formáinak tanulmányozásba.

A tantárgy programja az alábbi, - az oktatás során több tanóra keretében tárgyalandó - kulcstémák szerint épül fel:

1. A vallástudomány fogalma, tudományrendszertani helye, kapcsolata a rokon tudományokkal
2. A vallástudomány ágai, viszonyuk egymáshoz

3. A vallástudomány történetének vázlata I. (Az antikvitástól a középkor végéig)
4. A vallástudomány történetének vázlata II. (Reneszánsz, Újkor)
5. A vallástudomány történetének vázlata III. (Modern irányzatok)
6. Szakralitás és társadalmi struktúra (E. Durkheim)
7. Vallás és elidegenedés (L. Feuerbach, K. Marx)
8. A vallás, mint kulturális rendszer (C. Geertz)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elvégzése után a hallgatónak átfogó ismeretekkel kell rendelkezniük a vallástudomány feladatáról, tudományos rendszertani helyéről és ezek problémáiról, tárgyi tudás és szövegelemző képesség tekintetében alkalmassá kell válniuk a második félévben sorra kerülő speciális ismeretek befogadására.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, kiadott szakirodalom feldolgozása, illetve a félév elején kiadott témában otthoni írásbeli munka elkészítése.

Kötelező irodalom:

- A vallástörténet klasszikusai (szerk. Simon Róbert), Bp., 2003. Bevezetés.
- A szent antropológiája (szerk. J. Ries), Budapest, 2003.
- G. van der Leeuw, A vallás fenomenológiája. Budapest, 2004, 596-605.o.
- Mi a vallástudomány? In Vallástudományi Szemle 2005/1,3- 9. o.
- Pethő S., A megkésetttség szomorúsága. Tudománytörténeti gyorsfelvétel a vallástudományról. In: Confessio, 2008/3 6-16.o.
- Preuss, J.S., Explaining Religion: Criticism and Theory from Bodin to Freud, New Haven, 1987.
- Voigt Vilmos, A vallási élmény története, I, Budapest, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Pals, D.L., Seven Theories of Religion, Oxford, 1996.
- Evans-Prichard, E.E., Theories of Primitive Religion, Oxford, 1965.
- Pethő S. R. Otto, avagy az elrettentő titok filozófiája. In R. Otto, A szent (ford. Bendl Júlia). Budapest, 1987. 221-259.o.

DOER022 – TEOLÓGIA ÉS MŰVÉSZET

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások során a hallgató megismerkedik az általa művelt és elsajátított verbális (teológiai) nyelvtől különböző vizuális nyelvvel, amely a képzőművészetek sajátja. A stúdium célja, hogy a hallgató megtanulja olvasni a képzőművészeti alkotásokat, különösen a tábla-, könyv- és

falképfestészetet, azoknak vizuális-, tehát színekre, kompozíciókra, perspektívákra, jelképekre stb. épülő nyelvét elsajátítsa abból a célból, hogy a műalkotások által hordozott teológiai üzenetet ki tudja olvasni az adott művészeti alkotásból. A tanulmány közben a hallgató megismerkedik az európai és magyar képzőművészet történetével is.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vizuális nyelv megközelítése I. Művészeti alapfogalmak
2. A vizuális nyelv megközelítése II. Ikonográfia
3. A vizuális nyelv megközelítése III. Ikonológia
4. A vizuális nyelv megközelítése IV. Művészet a szellemtörténetben
5. Tradicionális művészeti nyelvezet I. A keresztyén jelképrendszer és kialakulása
6. Tradicionális művészeti nyelvezet II. (3-19. század stílusváltozásai: archaikus, klasszikus, barokk)
7. Tradicionális művészeti nyelvezet III. (A perspektívák és sajátos világszemléletük)
8. Az „izmusok” (impresszionizmus, szimbolizmus, expresszionizmus stb.) vizuális nyelve
9. Az absztrakt művészet nyelve

Évközi tanulmányi követelmények:

A vetítéses előadásokon való részvétel és az előadások anyagának ismerete a kollokviumon.

Kötelező irodalom:

- Vanyó László: *Az ókeresztény művészet szimbólumai*. Budapest, 1988
- Takács Béla: *Bibliai jelképek a magyar református egyházművészetben*. Budapest, 1986
- Heinrich Wölfflin: *Művészettörténeti alapfogalmak*. Budapest, 1969
- Erwin Panofsky: *A jelentés a vizuális művészetekben*. Budapest, 1984
- *A Művészet Története*. 1-10. kötet. (Salvat Editores, Barcelona) Budapest, 1986-1992
- Fülep Lajos (szerk.): *A magyarországi művészet története*. 1-2. kötet. Budapest, 1970
- René Berger: *A festészet felfedezése*. 1-2. kötet. Budapest, 1977
- Heinrich Lützel: *Absztrakt festészet*. Budapest, 1970

FILR036 – VALLÁSFILOZÓFIA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 45	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILR035 – Vallásfilozófia	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásfilozófia a filozófia egyik legrégebbi, számos izgalmas, az embert egzisztenciájában érintő kérdést felvető ága. Van-e, lehet-e a rációnak a vallásos hittel kapcsolatban bármilyen szerepe? Védhetők-e racionálisan az Isten létezése mellett felhozott érvek? Honnan ered a rossz, mi a természete, és létezése nem tagadja-e Isten létezését? Megannyi kérdés, melyre a teológia mellett a vallásfilozófia is megfogalmazta a saját válaszait az elmúlt évszázadok során.

A Vallásfilozófia című tantárgy a Bevezetés a filozófiába című tantárgyra, illetve a hallgatók korábban megszerzett filozófiatörténeti, részint vallástudományi ismereteire támaszkodva e problémák világába

próbálja bevezetni a hallgatót. A kurzus során számos, a fenti tantárgyakkal összekapcsolódó ismeret kerül rendszerezésre, és ezen túlmenően a kurzus látogatói megismerkedhetnek a vallásfilozófia gondolkodás legfontosabb történeti korszakaival, képviselőivel, megismerkedhetnek a vallásfilozófiai forráselemzés módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

A félévi követelményekről részletes tájékoztatást elektronikus formában, és az előadáson kapnak a hallgatók.

Kötelező irodalom:

- E. Coreth, Isten a filozófiai gondolkodásban. Budapest, 2004.
- B. Davis, Bevezetés a vallásfilozófiába. Budapest, 1999.
- L. Schaeffler, A vallásfilozófia kézikönyve. Budapest, 2003.

Ajánlott irodalom:

- A fentiekén kívül az órán sor kerül modern idegen nyelvű szakirodalom feldolgozására is. Ennek köre a hallgatók nyelvismeretének függvényében kerül meghatározásra.

DOER024 – TEOLÓGIATÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgató a keresztyén teológiai gondolkodás történetéből egy-egy gondolkodó életével, szellemtörténeti helyével, teológiai felfogásával, esetleges hatásával és műveivel ismerkedik meg részletesebben. A tárgy szorosan kapcsolódik ugyanezen félév *Teológiai szövegolvasás* tantárgyához, ahol az itt elsajátított ismeretek konkrét szövegtérképben hasznosítandók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az adott félévben tárgyalt keresztyén gondolkodóról tartott előadás anyagának, valamint az előadó által megadott vonatkozó irodalomnak az ismerete.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon.

Kötelező irodalom:

- Az előadások alkalmával megadott irodalom.

Ajánlott irodalom:

DOER025 – TEOLÓGIAI SZÖVEGOLVASÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Azon hallgató, aki az ugyanezen félévben meghirdetett *Teológiatörténet* előadásaiban megismerkedett egy-egy keresztyén gondolkodónak teológiájával, ezen tantárgy keretében annak a gondolkodónak irodalmi szövegeit tanulmányozza, értelmezi, és más szövegekkel ütközteti a gyakorlatot vezető tanár bevezetésével és segítségével. A stúdium bevezeti a hallgatót a filozófiai, a költői és a teológiai szövegek szakszerű elemzésébe. A stúdium célja, hogy a szövegek magyarázata folytán a hallgató gyakorlatot szerezzen a tudományos interpretálás és értekezés területén – felkészült publikálásának érdekében.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató az adott félévben tárgyalt egy-egy keresztyén gondolkodó írásainak konkrét szövegeivel, szövegrészleteivel foglalkozik abból a célból, hogy elemzése nyomán a vizsgált író gondolkodásáról vagy egy-egy megközelítéséről kialakítson egy tudományosan megalapozott sajátos képet.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel a gyakorlatokon.

Kötelező irodalom:

- A gyakorlatok alkalmával megadott irodalmi szövegek és szövegrészletek.

Ajánlott irodalom:

DOER026 – ÖKUMENIKA 2.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

DOER027 – FELEKEZETISMERET (EGYÉB VALLÁSI IRÁNYZATOK)

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal a református egyházon kívül a különböző felekezetek sajátosságait: kialakulásuknak történetét, a magyar történelemben betöltött szerepüket és helyüket, teológiai alaptanításukat, ünnepeiket és istentiszteletüket, liturgiájukat, szervezeti felépítésüket, jellegzetes egyházművészetüket, amennyiben van, szerzetesrendjeiket, illetve szolgálatuknak legjellemzőbb területeit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során a tárgyalt különböző felekezetek sajátosságuk szerinti részletezettséggel.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Az előadáson elhangzottak és a megadott irodalom alapján történő számonkérés a félév befejeztével.

Kötelező irodalom:

- Valamennyi alkalommal a megfelelő témában az előadó irodalommal látja el a hallgatókat.

Ajánlott irodalom:

VPPG070 - VALLÁSLÉLEKTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a valláslélektani kutatások területeit, módszereit és főbb eredményeit. Betekintést nyerjenek a vallásosság egyéni és közösségi megélésének lélektani összefüggéseibe, lássák azokat a kölcsönös kapcsolatokat, amelyek a vallásosság és a személyiség működése, a viselkedés és az élményfeldolgozás között megfigyelhetők.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A valláslélektan tudományos besorolása, története,
2. A vallásosság motivációs háttere,
3. A vallásosság közösségi vonatkozásai,
4. A hit és az istenképzet alakulása az élettörténet során,
5. Az érett vallásosság jellemzői,
6. A megtérés,
7. Vallásosság és lelki egészség,
8. A vallásosság szerepe a megküzdési folyamatokban,
9. A kóros vallásosság.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Vergote, Valláslélektan, Budapest 2001.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Bp. 1999.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Valláspszichológiai tanulmányok, Bp. 2003.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Bp. 2002.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Vallásosság és személyiség, Piliscsaba 2007.
- Horváth-Szabó Katalin, Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba 2007.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Budapest 1998.
- B. Grom, Religionspsychologie, Göttingen 1992.
- D.M. Wulff, Psychology of Religion, New York etc. 1991.
- R. Paloutzian, Invitation to the Psychology of Religion, Boston etc. 1996.
- R. Hood et al., The Psychology of Religion, New York 1996.
- Ch. Hennig/S. Murken/E. Nestler (Hg.), Einführung in die Religionspsychologie, Paderborn etc. 2003.
- S. Heine, Grundlagen der Religionspsychologie, Göttingen 2005.

VIII. félév:

ÓSZA001 – EXEGETIKAI ALAPDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB016 – Öszövétségi írásmagyarázat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k		VIII.	Értékelés módszere:

ÚSZA002 – EXEGETIKAI ALAPDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB036 – Újszövetségi írásmagyarázat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Írásbeli dolgozat

Néhány tudnivaló az újszövetségi alapvizsga dolgozat elkészítéséhez

Nem kell az egész újszövetségi könyvre vonatkozó bevezetéstani tudnivalókat felsorolni, hanem elég, ha az exegetálandó szakaszra vonatkozó esetleges bevezetéstani tudnivalókkal foglalkoznak röviden a dolgozat elején.

Lelkészi szakon ajánlott a saját fordítás készítése. Ha nem készítenek saját fordítást, akkor nevezzék meg, hogy melyik fordítást veszik alapul, és fűzzenek hozzá fordítási megjegyzéseket (pl. hol van más fordítási lehetőség, miért értenek egyet, esetleg miért fordítanak másként egy-egy konkrét kifejezést). Vegyék figyelembe a lényegesebb szövegvariánsokat. Nem szükséges teljes nyelvtani preparációt készíteni, hanem csak az exegetikai következtetések vagy a fordítás szempontjából fontos szavak jelentését és nyelvtani alakját kell megadni.

Tárgyalják az egyes perikópák szerkezeti felépítését (beleértve a kontextusban elfoglalt helyét, a perikópák „határait”), műfaját, esetleges tradíció- és redakciótörténetét, az eredeti olvasók helyzetét (ha az kikutatható) és röviden a szöveg kerygmatis-teológiai mondanivalóját. Exegetálják a szöveget versenként, ill. gondolati egységenként sorban haladva. Kérek egy rövid bevezetést és befejezést is.

Szótárak, fogalmi szókönyvek, lexikonok és részletes exegetikai magyar és idegen nyelvű kommentárok használata elvárt. A segédesszközök használatának mértékét a dolgozatírók igényessége és az elérni kívánt érdemjegy szabja meg.

A szó szerinti idézet idézőjelbe teendő, a lelőhely pontos megadásával. Ha csak gondolatokat vesznek át (nem szó szerint idézve), akkor is adják meg, hogy kire hivatkoznak (oldalszámmal). Külön bibliográfia is készítenendő, a szerzők családneve szerint, alfabetikus rendben.

A dolgozat ne legyen több 35 oldalnál (A4-es lapon, másfeles sorközzel, 12-es betűmérettel gépelve), és ne legyen kevesebb 25 oldalnál. Vallástanár szakon 25-30 oldal közötti terjedelem az elvárt, hiszen ők nem foglalkoznak a görög variánsokkal. Vallástanár szakosok röviden utalhatnak a szakasz hittanórán tanítható fő mondanivalójára is.

A dolgozat ne legyen csupán idézetek egymásutánja, hanem legyen egyensúlyban a saját értékelés és a szakirodalom bemutatása. A beadás előtt nézzék át és javítsák át (ha kell, még egyszer nyomtassák ki) a dolgozatot, mert a formai hibák, helyesírási hibák esetlegesen nagy száma is jegyrontó tényező! A görög hehezet és hangsúly kézzel is kithető – a lényeg, hogy hibátlan legyen. A bibliai könyvek rövidítések és a bibliai helyek megjelölésekor a protestáns új fordítású Biblia függelékében található rendszert használják.

Kérem, hasznosítsák az alábbi két rövid írás tartalmi és formai tudnivalóit: Balla P.: *Hogyan készítsünk exegézist?* és: *Tudományos dolgozat készítése*, melyek megtalálhatóak Balla Péter

honlapján (<http://www.peterballa.eoldal.hu/>). Kérdéseikkel fordulhatnak Dr. Balla Péterhez, valamint Dr. Pap Ferenc adjunktushoz.

ÓSZB019 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkelte a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának háttérén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB039 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szószedet, zárthelyi dolgozat, olvasónapló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendő, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Félévenként változó perikópák görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom ismertetése, ajánlása

2-13. hét: Exegézis 14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.

Lelkész szakon: görög szöszedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; az olvasónaplóhoz való szakirodalom a tárgyleírás „Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok” pontjában található).

A tanegység lezárására a szorgalmi időszak utolsó három hetében kerül sor, előre meghirdetett időpontokban. A Zh alkalmával kell az olvasónaplót és a szöszedetet beadni.

Kötelező irodalom:

- Kommentárok

Ajánlott irodalom:

DOER018 – ETIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszzerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben egyrészt az általános etikai kategóriák kerülnek szóba, másrészt pedig az etika történetének jelentősebb állomásai is ismerkedik meg a hallgató.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ethosz és etika
2. Kicsoda az ember? Teológiai antropológia
3. Evangélium és törvény
4. Lelkiismeret, erkölcsi felelősség és szabad akarat
5. Rendek, mandátumok és intézmények
6. I. zárthelyi dolgozat
7. A keresztyén ókor etikái
8. A skolasztika etikája
9. A reformáció etikája
10. A liberális teológiai etika
11. A 20. századi protestáns etika
12. II. zárthelyi dolgozat

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Sebestyén Jenő: Református etika. Budapest, Gödöllő, 1993
- Szathmáry Sándor: Theológiai Antropológia dióhéjban. Budapest, 1990
- Barth Károly: Evangélium és törvény. Budapest, 1997

Ajánlott irodalom:

- Anzenbacher, Arno: Einführung in die Ethik. Düsseldorf, 1992
- Anzenbacher, Arno: Keresztény társadalometika. Budapest, 2001
- Bonhoeffer, Dietrich: Etika. Szentendre, 1999
- Frey, Christofer: Die Ethik des Protestantismus von der Reformation bis zur Gegenwart. Gütersloh, 1989
- Nyíri Tamás: Alapvető etika. Budapest, 1994
- Pinckaers, Servais: A keresztény erkölcszológia forrásai. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Általános erkölcszológia. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Speciális erkölcszológia. Budapest, 2001

VPPG043 - POIMENIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB051 – Bibliaismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadás ismerteti a lelkigondozás fő koncepcióit. Áttekintést ad a legjellemzőbb lelkigondozói helyzetekről, valamint azokról a témákról, amelyek a lelkigondozói beszélgetésekben a leggyakrabban

előfordulnak. Esetleírások szemléltetik az elmondottakat, és helyzetgyakorlatok segítségével szerezhethetnek sajátélményt a hallgatók a különböző helyzetekkel kapcsolatban.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A lelkigondozás története a kezdetektől a XIX. század végéig
2. Az amerikai lelkigondozói mozgalom
3. A lelkigondozás teológiai megalapozása
4. A pszichoterápia és a lelkigondozás találkozása Európában
5. Lelkigondozás-elméletek
6. Posztmodern kihívás és a lelkigondozás válasza
7. Élettémák a lelkigondozásban: identitáskérdés, embertársi kapcsolatok, értelemkérdés, bűn és bűnbocsánat
8. Sajátos lelkigondozói szituációk: életkorral összefüggő problémák, krízis, gyász, családi feszültségek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Németh D., Isten munkája és az ember lehetőségei a lelkigondozásban, Bp. 1993.
- M. Klessmann (szerk), A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- P. Bukowski, Hogyan vigyük be a Bibliát a beszélgetéseinkbe,
- E. Thurneysen, A lelkigondozás tana, Bp. 1951.
- Gyökössi E., Életápolás, Bp. 1991.

Ajánlott irodalom:

- J. Ziemer, Seelsorgelehre, Göttingen 2004.
- K. Winkler, Seelsorge, Berlin etc. 2000.
- M. Josuttis, Segenskräfte, Gütersloh 2000.
- H.-U. Gehring, Seelsorge in der Mediengesellschaft, Neukirchen-Vluyn 2002.
- D. Nauer, Seelsorgekonzepte im Wuderstreit, Stuttgart 2001.
- D. Nauer, Seelsorge. Sorge um die Seele, Stuttgart 2007.
- E. Hauschildt, Alltagsseelsorge, Göttingen 1996.
- Ch. Morgenthaler, Systemische Seelsorge, Stuttgart 1999.
- T.H. Lohse, Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.
- U. Pohl-Patalong, Seelsorge zwischen Individuum und Gesellschaft, Stuttgart 1996.
- Ch. Schneider-Harpprecht (Hg.), Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.

VPPG044 – PASZTORÁLPSZICHOLOGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A pasztorálpszichológia a gyakorlati teológia egyik alapidimenziója, amelynek ismerete segítséget nyújt a lekipásztori gyakorlat tudatos reflektálásához. A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a pasztorálpszichológia főbb kutatási területeit, módszereit és eredményeit, és ezáltal elméleti megalapozást kapjanak a lelkigondozói helyzetek, ill. saját lelkigondozói viselkedésük (és attitűdjeik) reflektálásához. A pasztorálpszichológiai ismeretek elsajátítása elősegíti az önismeret, a kommunikációs képességek fejlődését és a – lelkigondozottal, valamint a terápiát végző és terápiás folyamatokat kísérő szakemberekkel való – együttműködés szintjének növekedését.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi a pasztorálpszichológia?
2. A pszichoterápia és a lelkigondozás kapcsolata
3. Mit tanulhatunk a mélylélektantól?
4. Mit tanulhatunk a humanista pszichoterápiától?
5. Mit tanulhatunk a logoterápiás pszichoterápiától?
6. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei
7. A lelkigondozó személye a pasztorálpszichológia szemléletében
8. A segítség pasztorálpszichológiai szemlélete
9. A beszélgetés vezetése
10. Villámbeszélgetések
11. A hit szimbólumai a lelkigondozás folyamatában

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás).
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás).
- Hézszer Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok, Budapest 1997.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, Michael: Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Piper, Hans-Christoph: A kommunikálás kialakulása a lelkigondozás és prédikálás terén, Debrecen 1999.
- Rebell, Walter: Psychologisches Grundwissen für Theologen. Ein Handbuch, München 1988.
- Schneider-Harpprecht, Christoph (Hg.): Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.
- Szabó Lajos (Szerk.): A lelkigondozás órája, Budapest 2000.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

FILR038 - PATRISZTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja rátekintést nyújtani a patrisztikus teológia legfontosabb teológiai irányzataira, szerzőire, irányzataira. Különös hangsúlyt helyezünk az ókeresztény szentírás-magyarázati elvek, antropológia és krisztológia tárgyalásaira.

A témák hetenkénti bontásban:

1. Apostoli atyák
2. Platón, Alexandriai Philón és a középső platonizmus
3. A gnoszticizmus
4. A görög apologéták (Iusztinosz, Theophilosz)
5. Irenaeus
6. Órigenész
7. Evagriosz és az órigenista vita
8. Az üldöztetés latin teológusai: Cyprianus, Tertullianus és Lactantius
9. A kappadókiai atyák és a neo-arianizmus
10. Pelagianizmus
11. Augustinus
12. Mopszuesztiai Theodórosz és a nesztorianizmus.

Évközi tanulmányi követelmények:

Nincsenek

Kötelező irodalom:

- Platón, Timaios, 27c-34a, In: Platón összes művei, Budapest, 1984.
- Fülöp Evangéliuma, in: *Csodás evangéliumok*, Bp., Telosz, 1996. 85-100.
- „Igazság evangéliuma”, in: *Csodás evangéliumok*, Bp., Telosz, 1996. 101-110;
- Iusztinosz, „Párbeszéd a zsidó Trüphónnal”, 1-35. fej. „A II. századi görög apologéták, Budapest, Szent István Társulat,” 1984, 133-144.
- Antiokhiai Theophilosz: „Autolükosz ellen” I. könyv, 11-26. fej., uo. 445-454. (6)
- Irenaeus: „Az emberi autonómiáról a gnosztikusok ellen”, in: *Sors és szabadság. Az emberi autonómia problémája az antik filozófiában a Kr. u. II. században*, Budapest, Kairosz, 2006, 255-267.
- Órigenész, *A principiumokról* Budapest, Kairosz 2003.
- Evagriosz Pontikosz, „A gondolatokról”, in: Baán Izsák: Evagriosz Pontikosz a gondolatokról. 69-108.
- Hieronymus, 51. levél (Vigilantiushoz), in: *Szent Jeromos, Levelek*. Budapest: Szent István Társulat, 1986. 524-536. (9)
- Lactantius, „Isten műve”. In: Lactantius, *Az isteni gondviselésről*, 1-5. Budapest 1983. 59-72.

(10.)

- Athanasziosz, *Az Ige emberré válásáról*, in Nagy Szent Athanáz művei (Ókeresztény Írók 13) Budapest, 1991.
- Nüsszai Gergely: „Arról, hogy 'Akkor a fiú is aláveti magát'. in: Kappadókai atyák (Ókeresztény írók 6) Budapest, 1983, 750-764.
- Nüsszai Gergely: „Az ember teremtéséről” In: *Az isteni és az emberi természetről. Görög egyházatyák*. Budapest, Atlantisz 1994, I.
- Hieronymus, 51. 133. levél (Ktésziphónhoz) in: *Szent Jeromos, Levelek*. Budapest: Szenzár, 2005.
- Augustinus: „A szabad akaratról” In: Szent Ágoston, *A boldog életről, A szabad akaratról* (ford.Tar I.) Bp. 1989.
- Küroszi Theodorétosz, *Az úr emberré válásáról*, in: *Az isteni és az emberi természetről. Görög egyházatyák*. Budapest, Atlantisz 1994, II.

Ajánlott irodalom:

- Vanyó László: *Az ókeresztény egyház és irodalma I-II*. Szent István Társulat, 1988. (Jel kiadó, 1997.)
- Kákósy László, *Fény és káosz. A kopt gnosztikus kódexek*, Budapest, Gondolat, 1984.
- Somos Róbert, *Az alexandriai teológia*, Budapest, Kairosz, 2001.

IX. félév:

DOER001 – RENDSZERES TEOLÓGIAI SZIGORLAT (HITVALLÁSISMERET, DOGMATÖRTÉNET, DOGMATIKA, ETIKA)

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER011 – Hitvallásismeret 2. DOER020 – Dogmatörténet 2. DOER017 – Dogmatika 2. DOER019 – Etika 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		IX.	Értékelés módszere:

ÓSZB020 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZB001 – Ószövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadások hagyományosan az exegetikai módszerek demonstrálásán nyugszanak, de különös hangsúly kerül az exegetika és az ószövetségi historiográfia kapcsolatára. Újabban az ószövetségi elbeszélés-technika is fölkelte a tudósok érdeklődését, így ennek hatását is megvizsgáljuk a könyvek tartalmának háttérén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a félévenként kijelölt ószövetségi perikópák héber nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, héber szóanyagának ismerete és exegézise.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- A félév elején kijelölt perikópákhoz igazítva.

Ajánlott irodalom:

ÚSZB040 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZB002 – Újszövetségi szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendő, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. Félévenként változó perikópák görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.
Lelkész szakon: görög szószedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).
(A szószedet ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

Kötelező irodalom:

- Kommentárok és további szakirodalom

Ajánlott irodalom:

DOER019 – ETIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER018 – Etika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben a Tízparancsolat szerkezete mentén az élet valamennyi főbb etikai kérdései kerülnek szóba.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyetlen szabadító, képtilalom és a bálványok (I-II. parancsolat)
2. A beszéd etikája (III. parancsolat)
3. Ünnepek és munka (IV. parancsolat)
4. A tisztelet etikája (V. parancsolat)
5. Az élet tisztelete (VI. parancsolat)
6. Szexualitás és házasság (VII. parancsolat)
7. Gazdaság etikája (VIII. parancsolat)
8. Hazugság, vád, árulás, hamis tanúzás (IX. parancsolat)
9. A bűnös vágy (X. parancsolat)

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat
Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Weber, Max: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Budapest, 1982
- Douma, J.: A Tízparancsolat. Budapest, 1994

- Lochman, Jan Milic: A szabadság útjelzői. Etikai vázlatok a Tízparancsolathoz. Budapest, 1993

Ajánlott irodalom:

- A parancsolatok által meghatározott témák tárgyalásánál az órán külön kerül kiadásra az az irodalomlista, amelyet a hallgatók felhasználhatnak házi dolgozatuk elkészítéséhez.

DOER015 - SZIMBOLIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOER011 – Hitvallásismeret 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A keresztyén felekezetek legfontosabb tanításainak, istentiszteleti gyakorlatának és szervezeti felépítésének összehasonlító elemzése. Mindez a református hitvallási tradícióhoz való viszonyítás alapján történik, a református identitás megerősítésének, de egyben a másféle tradíciók iránti nyitottság szándékával is.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Wilhelm Niesel: *Az evangélium és az egyházak, A Szimbolika tankönyve* (Ford. Juhász Tamás), Kolozsvár-Napoca, 1979.
- Az előadások során ajánlott felekezeti dogmatikák szemelvényei, liturgiai és szervezeti vonatkozású szövegei.

Ajánlott irodalom:

DOER021 – FELEKEZETISMERET (EGYÉB VALLÁSI IRÁNYZATOK)

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal a református egyházon kívül a különböző keresztyén felekezetek sajátosságait: kialakulásuknak történetét, a magyar történelemben betöltött szerepüket és helyüket, teológiai alaptanításukat, ünnepeiket és istentiszteletüket, liturgiájukat, szervezeti felépítésüket, jellegzetes egyházművészetüket, amennyiben van, szerzetesrendjeiket, illetve szolgálatuknak legjellemzőbb területeit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során a tárgyalt különböző felekezetek sajátosságuk szerinti részletezettséggel:

1. Monofizita egyházak
2. Keleti ortodox egyházak
3. A Római Katolikus Egyház
4. Unitárius Egyház
5. Magyarországi kisegyházak (baptisták, metodisták, pünkösdisták, Hetednapi Adventista Egyház)

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Az előadáson elhangzottak és a megadott irodalom alapján történő számonkérés a félév befejeztével.

Kötelező irodalom:

- Valamennyi alkalommal a megfelelő témában az előadó irodalommal látja el a hallgatókat.

Ajánlott irodalom:
ETRR059 – EGYHÁZJOG 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Ötfokozatú

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A teológus hallgatók jogi alapismeretekre való oktatása, a jog és a teológia közötti kapcsolatok felfedezése, a jogi gondolkodás elsajátítása. Az egyházak, kiemelten a Magyarországi Református Egyház szervezetének történeti bemutatása, a hatályos egyházalkotmány és mindazoknak a világi jogszabályoknak a megismertetése, mellyel a gyakorló lelkészeknek munkájuk ellátása során dolgozniuk kell.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A félév tematikájának megbeszélése. A jog és az egyház fogalma.
2. Az egyház az állami jogban, a nem állami szervek jogalkotási tevékenysége.
3. Az egyházjog fogalma, forrásai, az egyház célja és feladatai
4. A katolikus egyház szervezete, hierarchikus felépítése
5. A kálvini egyházszervezet alapelvei, az egyházkormányzás fogalma
6. Az egyháztagság kérdései
7. Az egyházközség formái
8. Az egyházközség szervezete és működése
9. Az egyházmegye szervezete és működése
10. Az egyházkerület szervezete és működése
11. A Zsinat szervezete és működése

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók a félév folyamán két zárthelyi dolgozatot írnak, amelynek sikeres megírása a vizsgára bocsátás feltétele. Amennyiben bármelyik dolgozat eredménye sikertelen, a hallgatónak a vizsgára bocsátás feltételeként további dolgozatot kell írnia.

Kötelező irodalom:

- Szathmáry Béla: Magyar Egyházjog, Századvég Kiadó Budapest, 2004.
- MRE hatályos törvénykönyve

Ajánlott irodalom:

- Anatólóczy Péter - Bajusz Ferenc- Beke Margit- Berki Feriz - Boleratzky Lóránd-Lőrincz Ernő- Rácz Lajos-Szathmáry Béla (szerkesztette: Rácz Lajos) Felekezeti Egyházjog HVG- Orac Budapest, 2004.
- Douglas Klaus: Az új reformáció. Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Erdő Péter, Egyházjog, Budapest, 2006.
- Houber Wolfgang: Az egyház korszakváltás idején, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Szathmáry Béla: Egyházak az államban. Hernád Kiadó 2010. december 25.
- Szathmáry Béla: Az új egyházügyi törvény alkotmányossági kérdései. Publikálás alatt.
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és a vallási közösségek jogállásáról.
- A II. Vatikáni Zsinat tanításai IV kiadás, Budapest.
- Szászfalvi László: Magyar ünnep és közös jövő, Barankovics István Alapítvány.

SPCS001 – SZAKDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

GYKG074 – BEVEZETÉS A GYAKORLATI TEOLÓGIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Nagy István	Féléves óraszám: N: 45	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A stúdium célja, hogy a hallgató betekintést kapjon a gyakorlati teológia tudományágába, megismerje annak történetét és tudjon eligazodni e tudományághoz tartozó diszciplinák között.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A teológia tudományának felosztása. A gyakorlati teológia részletezése.
2. A gyakorlati teológia története.
3. A gyakorlati teológiához kapcsolódó diszciplinák részletes ismertetése.
4. A gyakorlati teológia segédtudományai.
5. A gyakorlati teológia mai kérdései, főbb irányai.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: Bevezetés a gyakorlati teológiába

Ajánlott irodalom:

- Ravasz László: Bevezetés a gyakorlati teológiába (Kolozsvár, é.n.)
- Imre Lajos: Ekléziasztika (Budapest, 1941)
- Makkai Sándor: Az egyház missziói munkája (Budapest, 1938)
- A lelkész mint, avagy mintalelkész (Szerkesztette: Vasady Béla, Debrecen, 1940)

X. félév:

ÓSZB003 – ÓSZÖVETSÉGI SZIGORLAT 2. (ÓSZÖVETSÉGI EXEGÉZIS, BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB057 – Bibliai teológia 2. (Ósz.) ÓSZB016 – Ószövetségi írásmagyarázat 1. ÓSZB017 – Ószövetségi írásmagyarázat 2. ÓSZB018 – Ószövetségi írásmagyarázat 3. ÓSZB019 – Ószövetségi írásmagyarázat 4. ÓSZB020 – Ószövetségi írásmagyarázat 5.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		X.	Értékelés módszere:

ÚSZB004 – ÚJSZÖVETSÉGI SZIGORLAT 2. (ÚJSZÖVETSÉGI EXEGÉZIS, BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB059 – Bibliai teológia 2. (Ósz.) ÚSZB036 – Új szövetségi írásmagyarázat 1. ÚSZB037 – Új szövetségi írásmagyarázat 2. ÚSZB038 – Új szövetségi írásmagyarázat 3. ÚSZB039 – Új szövetségi írásmagyarázat 4. ÚSZB040 – Új szövetségi írásmagyarázat 5.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		X.	Értékelés módszere: Szóbeli felelet

SPCS002 – SZAKDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	10 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

ETRR060 – EGYHÁZJOG 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRR059 – Egyházjog 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: szóbeli vizsga kiadott tételek alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A teológus hallgatók jogi alapismeretekre történő oktatása, s az egyházak, kiemelten a Magyarországi Református Egyház szervezetének történeti bemutatása, a hatályos egyházalkotmány és mindazoknak a jogszabályoknak a megismertetése, mellyel a gyakorló lelkésznek munkájuk ellátása során dolgozniuk kell. Különös figyelmet szentelve a teológia és a jog találkozási pontjainak a feltárására, illetve az egyházjog komplex megközelítésére. Az új egyházakról szóló törvény (2011. évi C.) és a hozzá kapcsolódó végrehajtási rendelet rendelkezéseinek az elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A lelkészválasztás és kinevezés szabályai – választás meghívás útján
2. Lelkészválasztás pályázat útján
3. A lelkészek jogállása
4. A presbiterválasztás szabályai
5. Az egyházmegye, egyházkerület és a Zsinat tisztségviselőinek választása
6. Az egyházi bírászkodás alapfogalmai
7. Fegyelmi vétségek és büntetések
8. A fegyelmi eljárás szabályai
9. A MRE gazdálkodása
10. A lelkészek nyugdíja, szociális ellátása
11. A MRE Lelkeszi Nyugdíjintézetének szervezete és működése
12. A MRE oktatási tevékenysége
13. Az egyház és az állam együttműködése

14. Az egyház és a média

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók a félév során egy zárthelyi dolgozatot írnak, amelyek sikeres megírása a vizsgára bocsátás feltétele. Amennyiben bármelyik dolgozat eredménye sikertelen, a hallgatónak a vizsgára bocsátás feltételeként a félév anyagából további dolgozatot kell írnia.

Kötelező irodalom:

- Szathmáry Béla: Magyar egyházjog Századvég Kiadó Budapest, 2004.
- A MRE hatályos Törvénykönyve
- Az előadásokon elhangzottak.

Ajánlott irodalom:

- Bajusz Ferenc: Jegyzetek a református egyházjogról in: Felekezeti egyházjog Magyarországon (Szerkesztő: Rácz Lajos) Budapest.
- Hegedűs Loránt: A református egyház bírósági törvényéről Református Egyház 1997. 11.
- Huber, Wolfgang: Az egyház korszakváltás idején, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Kérészy Zoltán: Az egyházjog tankönyve 1903.
- Kovács Albert: Egyházjogtan Budapest, 1878.
- Kovács J. István: A református egyházalkotmány alapvető kérdései Budapest, 1948.
- Novák István: A magyarországi protestáns egyházak perjoga I. kötet Miskolc, 1943.
- Novák István: A Magyarországi Református Egyház új alkotmánya Miskolc, 1936.
- Szathmáry Béla: Kálvin a kortársunk? In: Kálvin időszerűsége. Kálvin János Kiadó Budapest, 2009. pp. 377-413.
- Szathmáry Béla: Keresztyén értékek az emberi jogok világában. Theológiai Szemle 2009. 3. 173-183.
- Szathmáry Béla: The Constitutional Background for Governmental Financing of the Church Maintained Institutions and Teachers of Public Education In: Pusztai G (szerk.) Religion and Values in Education in Central and Eastern Europe. Debrecen: Center for Higher Education Research and Development, 2008. pp. 163-172.
- Szathmáry Béla: A református egyház és a felekezeti egyenjogúság: Az 1947. évi XXXIII. törvény értékelése református szemmel. In: Köbel Szilvia (szerk.) Egyházak és tolerancia Magyarországon: Tudományos konferencia az 1947. évi XXXIII. törvény megszületésének 60. évfordulója alkalmából. Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Titkársága, Budapest, 2008. pp. 151-166.
- Szathmáry Béla: Az egyházi autonómia határai Jogtudományi Közlöny LXII:(3) 87-99 (2007)
- Szathmáry Béla: Az állam és az egyház szétválasztása Magyarországon ZEMPLÉNI MŰZSA 7:(2) 31-41 (2007)
- Szathmáry Béla: Egyházak az államban. Hernád Kiadó 2010. december 25.
- Egyházügyi, Vallásszabadsági Tudományos Konferencián elhangzott tudományos előadások, 2011. november 21-én, Budapest, VI. Székely Bertalan utca 13. (Megjelenés alatt)
- 14. Vallások Közötti Párbeszéd Konferencia, Az egyházak és a vallások szerepe a Duna régióban című nemzetközi konferencián elhangzott tantárgy szempontjából releváns előadások, 2011. november 10-11, Esztergom. (Megjelenés alatt)
- 7 th ASEM Interfaith Dialogue (ASEM-IFD7) „Harnessing the benefits and addressing the challenges of migration through interfaith and inter- cultural dialogue” című nemzetközi konferencián elhangzott tantárgy szempontjából releváns előadások, 2011. október 13-14, Manila, Fülöp Szigetek. (A tantárgy oktatójának jegyzetei alapján)

RSVS010 - ÖKUMENIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- megismerni missziói szemszögből az egység, együttműködés és a sokszínűség bibliai alapjait
- megismerni a missziói és ökumenikus mozgalmak egymáshoz való viszonyát történeti összefüggésben
- megvizsgálni néhány felekezeti és felekezeti közti ökumenikus mozgalmat és világszervezetet, azok egymáshoz való viszonyát, a teológiai alapokat, céljait (egység vagy egyformaság kérdését) stb.
- betekintést nyújtani a világkeresztyénség jelenlegi helyzetébe annak kihívásaival, kontinensekre lebontva
- megérteni egy olyan ökumenikus folyamat lényegét, amelyben az egység, a misszió és az egyházak megújulása együtt van jelen, és amely aktív elköteleződéshez, illetve tájékozott részvételhez vezet. A folyamat fő célja, saját egyházunk ökumenikus elköteleződésének felismerése és megélése még fontosabb lesz, mint ismereteket elsajátítani az ökumenikus konszenzus alakulásáról.
- betekintést nyújtani a MRE ökumenikus kapcsolataiba, a magyarországi egyházak ökumenikus mozgalmába és néhány tágabb munkájába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Segíti a jövő református lelkipásztorait olyan teológiai nyitottság megszerzésében, amely ismeri és értékeli más keresztyén közösségek hagyományait és lelkiségét.
2. Az együttműködési készségek megszerzése közös prezentációk előkészítése által
3. A mai keresztyénség ökumenikus helyzetének értelmes módon való megvitatása
4. Könyvtári és internetes kutatási készségek fejlesztése

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel

Kutatás és összegző dolgozat elkészítése. A kurzus résztvevője az előadások alapján egy kutatási kérdést tesz fel, amelyet az előadások és a vonatkozó irodalom fényében dolgozat formájában feldolgoz (4–6 oldal)

Csoportos kontinensi beszámoló elkészítése

Kötelező irodalom olvasása, reflexiók elkészítése

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Válogatott magyar és angol forrásmunkák

FILR001 – FILOZÓFIAI SZIGORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILR030 – Bevezetés a filozófiába FILR036 – Vallásfilozófia 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	0 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar			X.	Értékelés módszere:

BTHB067 - HERMENEUTIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHB066 – Hermeneutika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a második félévben hermeneutikai szövegek tanulmányozásával történeti áttekintésben vizsgáljuk a bibliai szövegértelmezés elvi kérdéseit (az Újszövetség hermeneutikája, Origenész, az alexandriai iskola, az antiochiai iskola, Tyconius, Augustinus, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi Tamás, Fiorei Joachim, Luther, Tyndale, Kálvin, Flacius, orthodoxia, pietizmus, felvilágosodás, racionalizmus, liberalizmus, neoorthodoxia, mítosztalanítás.)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Zsidó írásmagyarázati módszerek
2. Hermeneutika az első és a második században
3. Origenész és az alexandriai iskola hermeneutikája
4. Az antiochiai iskola hermeneutikája
5. Tyconius és Augustinus hermeneutikája
6. A középkor hermeneutikája
7. Luther hermeneutikája
8. Kálvin hermeneutikája
9. Az orthodoxia és a pietizmus hermeneutikája
10. A bibliaértelmezés kezdetei Amerikában: Jonathan Edwards
11. A felvilágosodás és a filozófiai hermeneutika útja
12. Karl Barth teológiai hermeneutikája
13. Rudolf Bultmann teológiai hermeneutikája
14. Gerhard Ebeling és az „Új hermeneutika”
15. Paul Ricoeur biblikus hermeneutikája

Évközi tanulmányi követelmények:

1 referátum tartása egy megadott cikkből vagy témából

Kötelező irodalom:

- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*, Budapest, 1998.
- Fabiny Tibor, *Szótörténetek*, Luther Kiadó, 2009
- Hermeneutikai Füzetek* 1-32

Ajánlott irodalom:

- Bruns, Gerald L., *Hermeneutics. Ancient and Modern*. Yale University Press, New Haven, 1992
- Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), *Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1991
- Coggins, R.J. - Moulden, J.L., *A Dictionary of Biblical Interpretation*. London: SCM Press, 1990
- De Lubac, Henri, *Exegese medievale: les quatre sens de l'écriture*. Paris: Aubier, 1959-1964
- Dockery, David S., *Biblical Interpretation Then and Now*. Grand Rapids, 1992
- Froehlich, Karlfried, *Biblical Interpretation in the Early Church*. Philadelphia: Fortress Press, 1984
- Grant, Robert - Tracy, David: *A Short History of the Interpretation of the Bible*, 1985
- Hanson, R.P.C., *The Bible Without Illusions*. London: SCM Press, 1989
- Jeanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance*. London: Macmillan, 1987;
- Longenecker, Richard, *Biblical Exegesis in the Apostolic Period*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1975
- MCKIM, Donald (szerk.) *MAJOR BIBLICAL INTERPRETERS*, Intervarsity Press, 1998
- Tőkés István: *A bibliai hermeneutika története* Kolozsvár, 1985
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

FILR040 – VALLÁSTUDOMÁNY 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILR039 – Vallástudomány 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		X.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Vallástudomány II. című tárgy egy egymásra épülő, két féléves kurzus második, speciális ismeretek átadását célzó előadássorozatot tartalmazza. A kurzus főbb vonalaiban az első félév során elsajátított anyagra épül, ugyanakkor önmagában is zárt egységet alkot. Módszertani szempontból elsősorban a

vallásfenomenológia megközelítését követi, a lehetőségekhez képest kitekintéssel a mítoszkutatás és az összehasonlító vallástörténet problémáira is.

A tantárgy programja az alábbi, - az oktatás során több tanóra keretében tárgyalandó - kulcstémák szerint épül fel:

1. A vallás tárgya, hatalom, vallás. Szakrális és profán. A szent környezet, szent tárgy. A tabu.
2. Hatalom, akarat, túlvilág, a hatalom és megnevezhetőség problémája. Túlvilág képzetek, a halottak és a hatalom kapcsolata. Az Atya képzet és ennek vallási vonatkozásai. Hatalom és abszolútum.
3. A vallás szubjektuma. A szentség, a szent ember, a megszentelt élet. Reprezentáció a vallásban: király, sámán, pap.
4. Az ember szentségének lehetőségei. Lélek, halhatatlanság.
5. A szent közösség. Állam és szakralitás, politika és szakralitás. A Communio sanctorum problémája.
6. Szakralitás és a társadalom társadalmi struktúra. A vallási cselekvés és a társadalmi cselekvés kapcsolata.
7. A vallási cselekvések főbb típusai. Külső cselekvések, áldozat, rítus. A szentség jelentéskörei. Szakrális idő, szakrális tér. Az ünnep, mint szakrális esemény.
8. A belső vallási cselekvés fajtái. A vallási élmény problémája. A misztika. A világ vallási interpretációjának lehetőségei. A vallások tipologizálásnak főbb útjai.
9. Mítosz, rítus, népmese, vallás.
10. A mítoszok csoportosításának elméleti lehetőségei.
11. Álmodások és szimbólumok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elvégzése után a hallgatóknak átfogó ismeretekkel kell rendelkezniük a vallásfenomenológia céljáról, fontosabb területeiről, jártasságot kell szerezniük a vallási élet elemi jelenségének vizsgálatában, tisztában kell lenniük a mítoszkutatás főbb útjaival, ezek eredményeivel.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, kiadott szakirodalom feldolgozása, illetve a félév elején kiadott témában otthoni írásbeli munka elkészítése.

Kötelező irodalom:

- G. van der Leeuw, A vallás fenomenológiája. Budapest, 2001.
- M. Eliade, A szent és a profán. Budapest, 1981.
- M. Eliade, Az eredet bűvöletében. Budapest, 1998.
- G.S Kirk, A mítosz. Budapest, 1993, 15-73.o. 285-311.o.
- C. G. Jung, Az ember és archetípusai. Budapest, 1993, 105- 157.o., 231-279.o.
- V. Ivanov, Nyelv, mítosz, kultúra. Budapest, 1984. 48-67.o. 167-213.

Ajánlott irodalom:

- Pals, D.L., Seven Theories of Religion, Oxford, 1996.
- M. Eliade, A samanizmus. Budapest, 2001.
- J. Hillman, The Dream and the Underworld. New York, 1975.

DOER023– TEOLÓGIAI ESZTÉTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy annak ismeretét tartalmazza, miszerint az esztétika, a természeti és művészeti szép kérdése egyáltalán nem az egyházi gyakorlat függeléke csupán, mintegy mellőzendő, legjobb esetben adiaforon a nagy hitigazságok mellett, hanem teológia lényegi részét képezi. Azt bizonyítja, hogy az eddig a hallgatók által megismert fő teológiai artikulusok, a teremtés, a szentháromság, a krisztológia, a szótérológia, a pneumatológia és az eszkatológia végső soron a szép egyetemes forrásának, a legfőbb szépnél megnyilvánulásai. A kurzus célja tehát, hogy a kultúrát és azon belül az esztétikai ítéletet a hallgató majd élete és munkája során ne a teológiai felismerések nélkül, hanem azokkal szoros kapcsolatban fogalmazza meg. Lelkipásztor és hittantanár mellett különösen ajánlott azon bölcsészhallgatók részére, akik későbbi munkájuk révén valamilyen módon esztétikai ítéletet alkotnak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az esztétika és a szép újraértékelése
2. Creatura: A teremtés mint a szépre utaló viszony
3. Cultura: Az istentisztelet mint a szépnél átélése
4. A kultúrának kairosza
5. A kultúrának koszmosza
6. A kultúrának drámája
7. Creativitas: Az új teremtés mint a szépnél elővételezése
8. A kreativitás transzcendenciája
9. A kreativitás evidenciája
10. A kreativitás immanenciája
11. A művészet: Az isteni megváltás mint a szépet hordozó tett
12. A művészet megnyilvánulásai

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadások anyagának és a megadott irodalom ismerete.

Kötelező irodalom:

- Békési Sándor: *ERGON. A keresztyén esztétika teológiája*. Budapest, 2010, Mundus

Ajánlott irodalom:

FILR037 – MODERN VALLÁSFILOZÓFIAI SZAKSZÖVEGOLVASÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus elsősorban a Vallásfilozófia című kurzusra épül, de számos, más, így pl. a klasszikus nyelvi szövegolvasásból, filozófiatörténetből megszerzett ismeretek szintetizálását, illetve elmélyítését is célul tűzi. Célja, hogy a hallgatók olyan, a tudomány újabb eredményeit felmutató szövegekkel találkozzanak intenzíven, azaz egy-két szerző kapcsán, melyekkel az általános vallásfilozófiai oktatás körében már valamelyest megismerkedtek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus alapvetően a szövegelemzésen alapszik, így mindenképpen előfeltételez egyfajta modern nyelvi ismeretet. A tanár által javasolt, közösen kiválasztott szöveget azonban nem pusztán, és nem is elsősorban nyelvi produktumként kezeljük, hanem tudománytörténeti háttere, teoretikus előfeltevéseinek konzisztenciája felől közelítjük meg. Ezen a módon a hallgatók élményt szerezhetnek arról, hogy, bizonyos vallásfilozófiai, nyelvi, teológiai ismeretek birtokában miképpen szólalnak meg számukra a vallásfilozófia elsődleges forrásai.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órán való részvételnek elengedhetetlen előfeltétele bizonyos fokú modern nyelvtudás. A hallgatók teljesítményének mérése az évközi munka, az órákon való részvétel, és aktivitás.

Kötelező irodalom:

- A hallgatók nyelvtudását tekintetbe véve az órán kerül meghatározásra.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésnek és nyelvtudásának megfelelően az órán kerül kijelölésre.

III. Protestáns teológus szak (esti)

10 féléves osztatlan, esti tagozatos, költségtérítéssel képzés
szakképzettség: protestáns teológus

I. félév:

ÓSZBT10 – HÉBER NYELV I.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 20	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: Magyar (5 fő, vagy a fölött angolul opcionálisan)	Típusa: k		I.	Értékelés módszere: Folyamatos zh-k, majd szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd. Hangsúlyos a morfológia, a syntaxis a nyelvgyakorlat során kerül előtérbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A sémi nyelvek: „sémi”, a sémi nyelvek felosztása, a héber nyelv helye.
2. Rövid héber nyelvtörténet: a héber nyelv négy korszakai, a bibliai héber jellemzői, Biblián kívüli nyelvmlékek.
3. A héber írás és olvasás: az alefbét kialakulása, spirantizáció, a magánhangzók, az olvasás szabályai, akcentusok.
4. Névmasok: személyes névmások, mutató ~, kérdő ~, a vonatkozó ~, a határozatlan ~.
5. A főnevek: nem, szám, személy, rendhagyó főnevek.
6. Birtokos ragozás: status absolutus és construstus, birtokragok. Melléknevek: a jelzős szerkezet, a melléknevek fokozása.
7. Prepozíciók: csoportosításuk, ragozásuk.
8. Kötőszók, határozószók.
9. Számnevek (tőszámnevek, sorszámnevek, törtszámnevek).
10. Igeragozás. Szerkezeti tudnivalók: gyök, igerőrs, binján. Az erős igei ragozása, a wáw consecutivum, imperativus energicus, nun paragogicum etc.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: *A bibliai héber nyelv tankönyve*, Bibliophilia, 2010.

- Tóth Kálmán (1998): *A héber nyelvtan elemi szabályai*. KRE-HTK, Bp.;
- Karasszon Dezső (1994): *Héber gyakorlókönyv és bibliai arám nyelvtan*. KRE-HTK, Bp.;
- az előadó által összeállított „handout”-ok.

Ajánlott irodalom:

- Joüon, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. Pontificio Istituto Biblico, Róma;
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford.
- *Gyakorlati nyelvtanok közül:*
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. (Helbing & Lichtenhahn, Bazel);
- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville;
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. Cambridge University Press, Cambridge.
- H-D. Neef, *Arbeitsbuch Hebräisch* (UTB 2429; Mohr Siebeck, 2006².)

ÚSZBT30 – GÖRÖG NYELV I.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 20	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: ZH, tesztek, szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása, a görög írásrendszer megismerése és begyakorlása, az olvasási készség megszerzése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek megszerzése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv* I-VII. leckéjének nyelvtana és szókincse

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok, tesztek, szóbeli felelet folyamatos készülés (a kiadott részek, anyagok, példamondatok és válogatott szövegrészek nyelvtanának és szókincsének megtanulása)

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás). A tankönyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban (Ráday u. 27., a HTK-val szemben).

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000;
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999;
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage);
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965);
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958); Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992;
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (új kiadása is megjelent 2007-ben);
- Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997 (második, változatlan kiadás)

BTHBT50 – BIBLIAISMERET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret első félévi oktatásának célja az ószövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell, hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) közöljük. A teológiai tudomány művelésének az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Ószövetségbe: az ószövetség népének története, Izráel vallása, könyvei, kánon- és szövegtörténet, irodalmi műfajai, régészet és Ószövetség; teremtéstörténetek, őstörténet, patriarchák története, József (1Móz); Izráel Egyiptomban, tízcsapás, kivonulás, pusztai vándorlás, honfoglalás (2Móz-Józs)
2. A bírák kora, harc a filiszteusokkal, Sámuel, Saul, Dávid, a királyság kialakulása (Bír-Ruth-1-2Sám); Salamon, az ország kettészakadása, az északi és déli országrész története (1-2Kir, 1-2Krón); A babiloni fogság, a fogság prófétái, élet a fogságban; újjáépítés (Ezsdrás és Nehémiás); Eszter-Jób-Zsoltárok; Péld-Préd-Énekek
3. A próféták 1. (Ézs-Jer-JSír); A próféták 2. (Ez-Mal); Apokaliptika (Dán) és a deuterokanonikus bibliai könyvek

Évközi tanulmányi követelmények:

Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

A hallgatók kollokviumban adnak számot a tananyag elsajátításáról

Kötelező irodalom:

- *Biblia – Magyarázó jegyzetekkel.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret.* Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Pákozdy László Márton, *Bibliaiskola.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2007.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.

DOERT12 – TEOLÓGIAI ENCIKLOPÉDIA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A teológiai diszciplínák és segédtudományaik rendszerének ismerete, teológia történet rövid áttekintése. A tantárgy további célja a hallgatók tudományos munkára való felkészítése, az ehhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek, jártasságok elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Témakörök:

- 1.1. A teológia tudománya, feladata. A teológiai iskolák történeti áttekintése (A Budapesti Ref. Teológia és a KRE HTK rövid története)
- 1.2. A teológia szaktárgyainak bemutatása: a bibliai tudományok
- 1.3. A rendszeres teológia tárgyai
- 1.4. Az egyháztörténet és segédtudományai
- 1.5. A gyakorlati teológia és szaktárgyai
- 2.1. A teológiatörténet vázlatosan: a keresztyén ókor és a patrisztikus irodalom
- 2.2 Teológia a Középkorban
- 2.3. Reformáció, a protestáns ortodoxia és a pietizmus
- 2.4. Teológia a Felvilágosodás kora óta
- 3.1. A teológia és az egyházi szolgálatok személyi feltételei (Vocatio interna és externa)

Évközi tanulmányi követelmények:

Egy választott témában gépelt formában könyv- és cikkjegyzéket kell benyújtani

A félév során el kell sajátítani a tudományos munkához szükséges alapismereteket is (pl. könyvtárhasználat, szakértekezés elkészítésének módja)

Kötelező irodalom:

- Felhasználandó anyag: Az előadásokon túl A. McGrath, *Bevezetés a keresztény teológiába*, Bp. Osiris 1995. 27-126.o.

Ajánlott irodalom:

- Karner Károly, *Bevezetés a teológiába*, Bp. 1954.
- Dr. Kocsis Elemér, *Bevezetés a teológiába*, Debrecen 1979 (ill. a későbbi kiadások)
- S.C. Guthrie, Jr., *Christian Doctrine*, Atlanta 1968.p.11-49
- Karl Barth, *Einführung in die evangelische Theologie*, Zürich 1962-Berlin

DOERT28 – FELEKEZETISMERET (EGYHÁZISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I..	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal a református egyházon kívül a különböző keresztyén felekezetek sajátosságait: kialakulásuknak történetét, a magyar történelemben betöltött szerepüket és helyüket, teológiai alaptanításukat, ünnepeiket és istentiszteletüket, liturgiájukat, szervezeti felépítésüket, jellegzetes egyházművészetüket, amennyiben van, szerzetesrendjeiket, illetve szolgálatuknak legjellemzőbb területeit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során a tárgyalt különböző felekezetek sajátosságuk szerinti részletezettséggel:

- Monofizita egyházak
- Keleti ortodox egyházak
- A Római Katolikus Egyház
- A szerzetesrendek
- Anglikán Egyház
- Evangélikus Egyház
- Unitárius Egyház
- Magyarországi kisegyházak: Baptista Egyház
- Metodista Egyház
- Pünkösdi Egyház
- Hetednapi Adventista Egyház

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Az előadáson elhangzottak és a megadott irodalom alapján történő számonkérés a félév befejeztével.

Kötelező irodalom:

- Valamennyi alkalommal a megfelelő témában az előadó irodalommal látja el a hallgatókat.

Ajánlott irodalom:

FILFT10 – BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy proedeutikai jellegű. Elsődleges célja, hogy a hallgatót megismertesse a nyugati filozófiai gondolkodás alapkategóriáival, történetének fontosabb koraszakaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során a hallgatók elsajátíthatják a filozófiai gondolkodás alapelemeit, megismerkedhetnek a filozófia fontosabb területeivel, betekintést nyerhetnek az e területeken megfogalmazódott problémákba, illetve a velük kapcsolatos kérdésekre adott meghatározó jellegű válaszokra.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, részvétel a forrásirodalom feldolgozásában.

Kötelező irodalom:

Kötelező:

- A. Azenbacher: Bevezetés a filozófiába. Budapest, 1993. 15-56, 252-295, 358-383.o.
- Nigel Warburton, A filozófia világa, Budapest, 1993.

Kötelező forrásirodalom:

- A Bevezetés a filozófiába (Szöveggyűjtemény), (szerk. Steiger Kornél), Budapest, 1992 egészében, különös tekintettel az alábbi részekre:
 - 21-24.old. Hérakleitosz B1
 - 48-64.old. Platón, Phaidón, 95b-107b.
 - 78-82.old. Arisztotelész, Politika III, 1, 6, 7. fejezet.
 - 119-121.old. Augustinus, Vallomások, VII, 5, 10-11; 8, 19. 9-22.
 - 132-133.old. Anzelm, Proslogion, 2. fejezet.
 - 152-159.old. Th. Hobbes, Leviatán, (részletek)
 - 231-237.old. J.J. Rousseau, A társadalmi szerződésről (részlet)
 - 280-282.old. G.W.Fr. Hegel, A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részlet).
 - 294-297.old. K. Marx, Tézisek Feuerbachról.
 - 301-304.H. Bergson, Bevezetés a metafizikába (részlet).
 - 325-332. K. Jaspers, Bevezetés a filozófiába (részlet)

Ajánlott irodalom:

- A hallgatói érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kiadásra.

II. félév:

ÓSZBT11 – HÉBER NYELV II.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 20	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT10 – Héber nyelv I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A héber igeragozás megismerése. Gutturális igék (primae, mediae, tertiae gutturálisok). A gyenge igék ragozása (pe-csoport, ayin-csoport, lámed-csoport). Többszörösen rendhagyó igék. Gyöklisták, gyakorlatok, ismétlések.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Egeresi László S.: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia 2010.

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüion, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. PIB, Róma;
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford.
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. Helbing & Lichtenhahn, Bazel;

Gyakorlati nyelvtanok közül:

- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville;
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. CUP, Cambridge.

ÚSZBT31 – GÖRÖG NYELV II.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 20	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT30 – Görög nyelv I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Az olvasmányok teljes nyelvtani elemzése

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása. Az olvasási készség fejlesztése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek elmélyítése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Varga Zsigmond tankönyvének VIII-XVI. olvasmányainak nyelvtani anyaga, szókincse
2. válogatott szakaszok olvasása, nyelvtani elemzése és szókincse

Évközi tanulmányi követelmények:

Kijelölt szakaszok nyelvtani elemzése, a szókészlet fejlesztése, a nyelvtani jelenségek felismerése
A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. A szóbeli feleletekre a gyak. jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó három hetében kerül sor.

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Györi István (2002 – harmadik kiadás): *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, SRTA, Sárospatak

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely (2000): *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Argumentum Kiadó, Budapest
- E. Bornemann – E. Risch (1999): *Görög nyelvtan*, Lexika Kiadó, Székesfehérvár
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal (1990²): *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Immanuel Verlag, Riehen/Schweiz
- John W. Wenham (1991): *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge
- Eric G. Jay (1987): *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London
- Varga Zsigmond J. (1992): *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Kálvin Kiadó, Budapest
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre (1990; 2007): *Ógörög-magyar szótár*, Akadémiai Kiadó, Budapest

BTHBT51 – BIBLIAISMERET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT50 – Bibliaismeret I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Az olvasmányok teljes nyelvtani elemzése

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret második félévi oktatásának célja az újszövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, témákkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szószerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során írandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) közöljük. A teológiai tudomány művelésének az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további keresztyén teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Újszövetségbe
2. Az intertestamentális kor és Jézus születésének kora (rövid kortörténet)
3. Szinoptikus evangéliumok: Márk
4. Szinoptikus evangéliumok: Máté
5. Szinoptikus evangéliumok: Lukács és az Apostolok Cselekedetei
6. János evangéliuma és a jánosi levelek
7. Bevezetés Pál leveleihez
8. A Római levél
9. A Korinthusi levelezés
10. Pál egyéb levelei
11. A zsidókhoz írt levél és az egyetemes (katolikus) levelek
12. A Jelenések könyve
13. Korai extrakanonikus iratok (apokrifok, apostoli atyák)

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok (tartalmi felosztás, memoriterek, kifejtendő kérdések)

Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

Kötelező irodalom:

- *Biblia – Magyarázó jegyzetekkel.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.
- Bibliaiskolai jegyzetek in www.bibliaeve.hu/bibliaiskol.php
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Szathmáry Sándor, *Bibliaismeret 2*. Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1995.

FILFT26 – BEVEZETÉS A HERMENEUTIKÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy a teológiai hallgatók megismerkedjenek a hermeneutika tudományának és művészetének belül is a bibliai hermeneutika alapfogalmaival, elsősorban a teológiai hermeneutika (azon ill. keresztény hermeneutika) kérdéseivel, kitekintve annak a filozófiai és az irodalmi hermeneutikával való kapcsolatára is. Cél, hogy az előadásokat interaktív beszélgetés kövesse.

Régi fogalmak és a szövegértelmezés modern irányzatainak bemutatásán túl történeti összefüggésben kívánja feltárni a hermeneutika lényeges kérdéseit, rámutatva, hogy a hermeneutika miképpen teremt kohéziót a biblikumok, a rendszeres teológia, a gyakorlati teológia és az egyháztörténet tudományai között, s miképpen keresi a kapcsolatot a világi tudományokkal, elsősorban a filozófiával és az irodalomtudománnyal. A kurzus segítséget ad a Szentírás, különösen is annak hatástörténetének mélyebb megismeréséhez, az egzegézis munkájához, az igehirdetés szolgálatához, s végső soron - mivel az ember *homo interpretans* - az önértelmezés, az önismeret mélyebb elsajátításához is.

A kurzust kollokvium zárja, amelyre „belépő” a félév folyamán tartott tíz perces referátum (könyv, ill. cikk ismertetése vagy fogalomtisztázás), amit írásban is be kell adni. A kötelező ill. ajánlott olvasmányok többsége beszerezhető ill. megrendelhető a Hermeneutikai Kutatóközpont címen (1088 Budapest, Reviczky 4/c. Tel. 483-29-35. Email: hermeneutika.btk@kre.hu, honlap: <http://www.hermeneutika.uw.hu>)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kurzus és a követelmények ismertetése. A hermeneutika fogalma és területei.
2. Paradigmaváltások bibliai hermeneutika történetében, A bibliaolvasás művészete
3. A sensus litteralis, az allegoria és a tipológia kérdései
4. A kánonkritika és a hatástörténet
5. Az intertextualitás kérdése
6. Hermeneutika a keresztény ókorban (A Szentírás benső hermeneutikája, az Ó-és Újszövetség kapcsolata, harc a gnoszticizmussal, Irenaeus, Tertullianus, az alexandriai és az antiochiai iskola, Tyconius, Jeromos, Augustinus)
7. Hermeneutika a keresztény középkorban
8. (A négyes értelem, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi St. Tamás, Lyrai Miklós)
9. Hermeneutika a reformáció és az orthodoxia idején (Luther, Tyndale, Flacius, Kálvin, Bullinger, Cocceius)
10. Hermeneutika a felvilágosodás és a romantika idején

11. (Semler, ill. Bengel, Wesley, Jonathan Edwards, Schleiermacher)
12. A filozófiai és az irodalmi hermeneutika útja (Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, Gadamer, Hirsch, Ricoeur, ill. Iser, Jauss, Eco)
13. Barth és Bultmann vitája. Fuchs, Ebeling és az Új hermeneutika
14. Teológiai hermeneutika a 20. századi Európában
15. (Bruce, Cullmann, Körtner, Stuhlmacher, Jeanrond, Weder, Luz)
16. Teológiai hermeneutika a 20. századi Amerikában
17. (Normann Perrin, David Tracy, Walter Brueggeman, Raymond Brown, Brevard Childs,
18. A feministák: Elisabeth Schüsser Fiorenza, Phyllis Trible)

Évközi tanulmányi követelmények:

A félév folyamán minimum egy szóbeli referátum (kiselőadás) készítése.

Kötelező irodalom:

- Jeanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance*. London: Macmillan, 1987;
- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*. I. Budapest, HKK, 1998

Ajánlott irodalom:

Hermeneutikai Füzetek (HF)

- HF 1. Paradigmaváltások a Biblia értelmezésében
- HF 2. Ebeling: Értelmezéstörténet mint egyháztörténet
- HF 3. Fabiny T. Szóra bírni az írást
- HF 6. Ricoeur, Bibliai hermeneutika
- HF 7. Ebeling, Isten és szó
- HF 8. Ulrich Luz, Evangélium és hatástörténet
- HF 10. Tőkés István, Új hermeneutika
- HF 15. Baker, Két szövetség – egy Biblia
- HF 19. Ulrich Körtner, Az ihletett olvasó
- HF 22. Oscar Cullmann, Krisztus és az idő
- HF 25. A sensus literalis kérdései

Magyar Luther Könyvek (MLK)

- MLK 2. Luther M, Előszók a Biblia könyveihez
- MLK 3. Wiczián D. Luther mint professzor
- MLK 6. Ebeling: Luther. Bevezetés a reformátor gondolkodásába

Megadott részletek, kijelölt, ill. választott tanulmányok:

- Klemm, David, *Hermeneutical Inquiry, Vol. I-II*. Atlanta, Scholars Press, 1986
- Fabiny Tibor (szerk.) *A hermeneutika elmélete*, Ikonológia és Műértelmezés 3. Szeged, JATEPress, 1998 (1987).
- Fabiny Tibor (szerk.) *A tipológiai szimbolizmus*, Ikonológia és Műértelmezés 4. Szeged, JATEPress, 1998 (1988).
- Grant, Robert - Tracy, David: *A Short History of the Interpretation of the Bible*, 1985
- Tőkés István: *A bibliai hermeneutika története*, Kolozsvár, 1985
- Froelich, Karlfried, *Biblical Interpretation in the Early Church*, Philadelphia, Fortress Press, 1984
- Fabiny, T, *The Lion and the Lamb, Figuralism and Fulfilment in the Bible, Art and Literature*, London, Macmillan, New York St Martin's Press, 1992.
- Fabiny, T. (szerk.) *Literary Criticism and Biblical Hermeneutics*. Szeged, JATE, 1992.
- Margerie, Bertrand de, *An Introduction to the History of Exegesis*, vol.1. The Greek Fathers, Petersham, Mass, St.Bede's Publications, 1993
- Young, Frances, *Biblical Exegesis and The Formation of Christian Culture*, Cambridge, Cambridge University Press, 1997.

- Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), *Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday*. Grand Rapids, W. B.Eerdmans, 1991
- Muller, Richard A. – Thompson, John L. (szerk.), *Biblical Interpretation in the Era of the Reformation, Essays Presented to David C. Steinmetz in Honor of His Sixtieth Birthday*, Grand Rapids, W.B.Eerdmans, 1996
- Frei, Hans, *The Eclipse of Biblical Narrative. A Study in Eighteenth and Nineteenth century Hermeneutics*, New Have, Yale UP, 1974
- Harrisville, Roy – Sundberg, *The Bible in Modern Culture: Baruch Spinoza to Brevard Childs*, Grand Rapids, W.B. Eerdmans, 1995
- Webster, John (ed.) *The Cambridge Companion to Karl Barth*, Cambridge University Press, 2000
- Burnett, Richard E., *Karl Barth's Theological Exegesis. The Hermeneutical Principles of the Römerbrief Period*, Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 2004.
- Davies, Ellen- Hays, Richard B., (szerk.) *The Art of Reading Scripture*
- Breck, John, *The Power of the Word in the Worshipping Church*, St. Vladimir Seminary Press, New York, 1986
- Mayordomo, M (szerk.) *Die Prägende Kraft der Texte. Hermeneutik und Wirkungsgeschichte des Neuen Testaments., (Ein Symposium zu Ehren von Ulrich Luz)* Stuttgarter Bibelstudien, 199.Stuttgart, Verlag Katolisches Bibelwerk GmbH, 2005.
- Watson, Francis, *The Open Text. New Directions for Biblical Studies?* London, SCM, Ltd, 1993.
- Webster, John, *Holy Scripture, A Dogmatic Sketch*, Cambridge, Cambridge UP, 2003.
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

Kézikönyvek:

- Dér Katalin – Horváth Pál *Bibliaismeret*, Műszaki Kiadó, 1999.
- Pecsuk Ottó (szerk.) *Bibliaismereti kézikönyv*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2004.
- Barton, John (ed.) *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998
- Coggins, R. J. - Moulden, J.L., *A Dictionary of Biblical Interpretation* London, SCM Press, 1990
- Kannengiesser, Charles, *Handbook of Patristic Exegesis I-II*, Leiden, Brill, 2005
- McKim, Donald (szerk.) *Major Biblical Interpreters*, Leicester, Intervarsity Press, 1998

DOERT20 – BEVEZETÉS A VALLÁSTUDOMÁNYBA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallástudomány a teológia viszonylag fiatal rokon tudománya, melynek ismerete jelentős mértékben árnyalhatja a teológus és vallástudományi szakirányban tanuló hallgatók saját szakmájukhoz fűződő viszonyát is. Ennek a háttérnek a megteremtése a kurzus elsődleges célkitűzése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elsajátítása során a hallgatók két nagy ismeret-egységre tesznek szert. A egyik során rálátást szerezhetnek a vallástudomány tudományos rendszertani problémáira, módszereire, ezeken más rokontudományokhoz fűződő viszonyára. Más irányból ismereteket szerezhetnek a tudomány történetének főbb szakaszairól, fontosabb képviselőinek munkásságáról.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, aminek egyik lehetséges módja a szakirodalom feldolgozása, és összefoglaló ismertetése.

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Kötelező irodalom:

- Bodor Mária Anna, Utószó. In Kerényi Károly, az örök Antigóné. Budapest, 2003, 459-485.o.
- G. Dumézil, Mítosz és eposz. Budapest, 1986. (az órán kijelölt részek)
- M. Eliade, A szent és profán. Budapest, 1987.
- M. Eliade, Képek és jelképek,. Budapest, 1997.
- M. Eliade, Mítoszok, álmok és misztériumok. Budapest, 2006.
- G. van der Leeuw, A vallás fenomenológiája. Budapest, 2001. (az órán kijelölt részek)
- R. Otto, A szent. Budapest, 1997. (az órán kijelölt részek)

Ajánlott irodalom:

GYKRT11 – BEVEZETÉS A GYAKORLATI TEOLÓGIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyakorlati teológia nem csupán gyakorlat, hanem rendszerezett tudomány. Ahhoz, hogy teológiát valaki művelni tudja, fontos, hogy bibliai és a történeti rendszerező területek mellett a gyakorlati teológiában is jártas legyen. A cél az, hogy a hallgatók teljes teológiai látásmóddal rendelkezzenek, és ennek segítségével boldoguljanak a teológia művelésében.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A gyakorlati teológia felépítése, rendszere, története, elmélete.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Ravasz László: Bevezetés a gyakorlati teológiába
- Boross Géza: Bevezetés a gyakorlati teológiába
- Michael Meyer-Blanck: Új gyakorlati teológiai vázlatok. Lelkipásztor 2000/7-8. 248-254.

- Szabó Lajos: Teológia és praxis (<http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/teol/szabo.htm>)

III. félév:

ÓSZBT12 – HÉBER NYELV III.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT11 – Héber nyelv II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Folyamatos zárthelyi dogozatok

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átisméltése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átisméltését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel. Új anyagként jelentkezik a mondattan alapjainak megtanulása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az I. és II. szemeszter anyagának átisméltése két nagy blokkban, ezekből zh. Ezzel egyidejűleg az olvasás gyakorlása véletlenszerűen választott bibliai szövegeken.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: a héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.
- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984.
- Davidson, B. (1848): *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt!
- Mondattanok (Davidson, Brockelmann, Williams, Michel, Joüon-Muraoka, Waltke & O'Connor)

Ajánlott irodalom:

ÚSZBT32 – GÖRÖG NYELV III.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT31 – Görög nyelv II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztyén irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Félévente változó perikópák olvasása görög nyelven.

Évközi tanulmányi követelmények:

Előre szótárazás a köv. órai anyaghoz

A jegylezáró szóbeli beszámolóra bocsátás feltétele a tanegység anyagát képező bibliai szakaszok saját kézzel írt nyelvtani feldolgozásának (preparálás) bemutatása

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2002 (harmadik kiadás). A negyedik, átnézett kiadás 2009-ben jelenik meg.

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage)
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965)
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958)
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben)
- J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibel gesellschaft
- J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark
- J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983
- Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965)
- David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988

- Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is.
- Az újgörög nyelvtani táblázatokat is tartalmazza az alábbi szótár:
- Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnyomás: 2007),
- valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján, www.kre.hu, Karok, HTK, Tanszékek, Újszövetségi Tanszék)

ÓSZBT14 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS I.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E:10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT50 – Bibliaismeret I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsen az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésének megfelelően az órán kerül kiadásra.

ÚSZBT34 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS I.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT51 – Bibliaismeret II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Az Újszövetség olvasásához, megértéséhez és magyarázatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról. A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. blokk: A Bevezetéstán tárgyköre, főbb problémái, alapművei a múltban és a jelenben. Bevezetés a kánontörténetbe: Az újszövetségi kánon kialakulásának okai, tényezői, folyamata, vitái. A kanonizálással összefüggő hermeneutikai alapelvek. Szövegtörténet: A tudomány történetének főbb állomásai. A főbb kéziratok. A szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai. A Nestle-Aland 26. vagy 27. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata.
2. blokk: A szinoptikus kérdés. Máté evangéliuma “különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzetek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstán szempontjából fontos tartalmi részek ismerete). Márk evangéliuma.
3. blokk: Lukács evangéliuma és az Apostolok cselekedeteiről írott könyv. János evangéliuma.

Évközi tanulmányi követelmények:

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot a vizsga elején kell átadni a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani az Újszövetség minden fejezetéről *legalább egy tartalmi tudnivalót!*

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben)
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel.
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Két kötet: *Introductio generalis*, és *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnnyomásokkal)
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter (Bár a szerző szándéka szerint ez a könyv újszövetségi irodalomtörténet, mi mégis tekinthetjük bevezetéstannak is.)
- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (e könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

BTHBT52 – ÓKORI VALLÁSTÖRETÉNET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók megismerkedhetnek az ókori közel-kelet vallási rendszereivel, pantheonjaival, gondolati összefüggéseivel. Az egyes birodalmak, országok vallásgyakorlatának áttekintésével betekintést nyerhetnek a mindennapokat meghatározó szokásvilágba.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mezopotámiai vallások
2. Egyiptomi vallásosság
3. Föníciai-kánaáni vallások
4. Izrael vallása
5. Iráni vallás
6. Görög vallás

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- M. Eliade, Vallási hiedelmek és eszmék története, 1. kötet, Bp. 1994;

Ajánlott irodalom:

- G.S. Kirk, A mítosz, Budapest, 1993;
- Herczeg Pál: Vallásfenomenológia-Ókori vallások-Világvallások, Budapest, 1991
- Karasszon I., Az óizraeli vallás, Bp. 1994;
- Xeravits G., Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról, Pápa 2004.

DOERT13 - DOGMATIKA PROLEGOMENA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Írásban

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja a rendszeres teológiai terminológia elsajátítása, ismerkedés a teológiai tudományos módszerekkel, a rendszeres teológia fogalmával és eszközeivel, a református dogmatika alapelveivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Témaismertetés:

1. A dogma, hitvallás, herezis fogalma, szerepe. TKSZ: 195-218, 119-123, 126-137. BKD: 20-24, McGB: 144-147
2. A dogmatika fogalma és feladata. TKSZ 219-222, 110-115, 137-155. BKD: 9-14
3. Tudományos eszközök és módszerek a dogmatikában. TKSZ 222-241, 115-118. McGB: 135-142
4. A dogmatika helye a teológiai tudományok között. TKSZ 242-250. McGB: 176-181.
5. Zh. a felsorolt anyagból, valamint a terminológia 6.6 anyagával bezárólag (292-302 o.).
6. Isten kijelentése. TKSZ 251-268, 156-169. McGB: 394-405.
7. Az Ige hármas alakja és a Sola Scriptura elv. TKSZ 269-287, 70-94, 166-172, 174-179. McGB: 148 170
8. Az Írás magyarázása és a hirdetett Ige. TKSZ 288-291, 95-109, 173-174, 179-181, McGB: 170-174, 181-183.
9. A kijelentésre válaszoló hit. BKD: 14-29.
10. Második Zh. (6-9), valamint a terminológia 6.7-6.10 (302-310 o.)

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Török-Kocsis-Szücs, *Dogmatikai prolegomena*, Budapest, 2000 (TKSZ)
- Bart Károly, *Kis dogmatika*, Budapest, é.n. (Ford: Pilder Mária) (BKD)
- Alister McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995 (McGB)

Ajánlott irodalom:

- Török-Kocsis-Szücs, *Dogmatikai prolegomena*, Budapest, 2000 (TKSZ)
- Bart Károly, *Kis dogmatika*, Budapest, é.n. (Ford: Pilder Mária) (BKD)
- Alister McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995 (McGB)

ETRRT50 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
2. A felvilágosodás meghatározó képviselői Franciaországban, Angliában, Hollandiában, Németországban
3. A felvilágosodás hatása a nevelésre (Pestalozzi)
4. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai
5. Pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
6. Francke és a hallei pietizmus
7. Zinzendorf és a herrnhuti testvéreközösség
8. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták
9. Pietista írók, énekszerzők
10. Puritanizmus kialakulása, jellemzői, hatása
11. A német idealizmus, kriticizmus, klasszicizmus, romantika
12. Metodizmus, angol ébredési mozgalom
13. Külmisszió, észak-amerikai protestáns gyülekezetek létrehozása
14. Az egyházak helyzete, és a vallásügyi intézkedések a francia forradalom idején
15. A református és római katolikus egyház belső élete (febronianizmus, misztika, jozefinizmus)

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., Az újkori egyháztörténet III. korszaka, Bp. 1970-71
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem, Sárospatak, 1996.
- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Johannes Wallmann, A pietizmus, Kálvin Kiadó, 2000. 185.o.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietizmus paedagógikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótevője, Nagyvárad, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek
- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.
- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996.
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.

FILFT11 – RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Milétoszi filozófusok
2. Hérakleitosz
3. Xenophanész és Parmenidész
4. Püthagoreizmus, Szofisták
5. Platón az erényről
6. Platón ideaelmélete és lélekfilozófiája
7. Platón természetfilozófiája, teológiája,
8. Arisztotelész logikája, Arisztotelész természetfilozófiája és első filozófiája
9. Arisztotelész a lélekről és a megismerésről
10. Arisztotelész etikája és politikai filozófiája
11. Epikureizmus
12. Sztoikus természetfilozófia
13. Sztoikus ismeretelmélet
14. Sztoikus etika
15. Pürrhóni és akadémiai szkepticizmus

Évközi tanulmányi követelmények:

--

Kötelező irodalom:

- G. R. Kirk-J. E. Raven-M. Schofield, A preszókratikus filozófusok. Budapest, Atlantisz, 1998. 142-156; 165-188.; 220-228.; 251-257.; 279-316.; 360-384.
- A szofista filozófia (szerk. Steiger K.). In: Bp. Atlantisz, 1993. 7-8.; 12-22.
- Platón, "Szókratész védőbeszéde". In: Platón összes művei, Bp. Európa, 1984. I. kötet 399-440.
- Platón, "Kritón". In: P. ö. m., I. 441-468.
- Platón, "Phaidón". In: P. ö. m., I. 1019-1125.
- Platón, "Állam", V. könyv 474d - VII. könyv vége. In: P. ö. m., II. 367-518.
- Arisztotelész, Nikomakhoszi Etika Bp. 1987.; 1.-4.k. (5-120.o.)
- Cicero, Az istenek természetéről, Bp. 1986.
- Epikurosz, „Levél Hérodotoszhoz” in: Epikuros, Legfontosabb filozófiai tanításai. Bp. Farkas Lőrinc 1994. 45-77. (= in: Simon Endre /szerk./ Egyetemes filozófiatörténeti szöveggyűjtemény, Bp. Tankönyvkiadó 1971)

- Seneca: “A boldog életről” in: Seneca prózai művei II. Budapest, Szenzár, 2004, 265-297.

Ajánlott irodalom:

- A szofista filozófia (szerk. Steiger K.). In.: Bp. Atlantisz, 1993.
- Arisztotelész: „A lélekről” in: Lélekfilozófiai írások (ford. Steiger K.) Budapest, Európa, 1988. 49-158.
- Boros Gábor (szerk.) Filozófia, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2008. (megfelelő fejezetek)

FILFT16 – LATIN NYELV I.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: E: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozatok

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv első 3 leckéje alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: Bevezetés a latin nyelvbe; F-M: I/1
2. hét: F-M: I/1
3. hét: F-M: I/2
4. hét: F-M: I/2
5. hét: F-M: I/3
6. hét: F-M: I/3
7. hét: zh

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka
Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kézisótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

IV. félév:

FILBT02 – BIBLIAI NYELVK SZIGORLAT (HÉBER, GÖRÖG)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ŐSZBT13 – Héber nyelv IV. ÚSZBT33 – Görög nyelv IV.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:			IV.	Értékelés módszere:

ŐSZBT13 – HÉBER NYELV IV.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ŐSZBT12 – Héber nyelv III.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A héber igeragozás megismerése. Gutturális igék (primae, mediae, tertiae gutturálisok). A gyenge igék ragozása (pe-csoport, ayin-csoport, lámed-csoport). Többszörösen rendhagyó igék. Gyöklisták, gyakorlatok, ismétlések.

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László S.: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüion, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. PIB, Róma;
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford.
- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. Helbing & Lichtenhahn, Bazel;

Gyakorlati nyelvtanok közül:

- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville;
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. CUP, Cambridge.

ÚSZBT33 – GÖRÖG NYELV IV.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT32 – Görög nyelv III.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztyén irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Előre szótárazás a köv. órai anyaghoz

A jegylezáró szóbeli beszámolóra bocsátás feltétele a tanegység anyagát képező bibliai szakaszok saját kézzel írt nyelvtani feldolgozásának (preparálás) bemutatása

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Györi István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2002 (harmadik kiadás).

Ajánlott irodalom:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000;
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999;
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage);
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965);
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958); Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992;
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben);

- J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft;
- J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark;
- J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983;
- Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965);
- David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988;
- Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is.
- Az újgörög nyelvtani táblázatok is tartalmazza az alábbi szótár: Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnyomás: 2007),
- valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján: <http://www.peterballa.eoldal.hu/>)

ÓSZBT15 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS II.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT14 – Ószövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

Ajánlott irodalom:

ÚSZBT35 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS II.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT34 – Újszövetségi bevezetés I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy feladata az Újszövetség lelkészi és vallásstanári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzettség – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

„Különleges” (speciális) bevezetést az Újszövetség könyveihez a Római levéltől a Jelenések könyvéig. Pál élete, Pál levelei. „Újszövetségi apokrif” irodalom. Hermeneutikai szempontok. A főbb kutatói nézetek, alternatívák megismerése. Egyéni mérlegelési készség kialakítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum (önálló jelentkezés alapján)

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!* (Az első félévben elkészített ilyen füzet a 2. félévben is használható – akár a bevezetéstani fontos szakaszokra utalásokkal kiegészítve!)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története* (2005) átdolgozott, második kiadása: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. A könyv megvásárolható a Ráday Könyvesházban: Ráday u. 27. (a HTK-val szemben)
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet:

- Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
 - Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
 - Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
 - Carson, D. A. - Moo, Douglas J. - Morris, Leon: *An Introduction to the New Testament*. 1992, Leicester: Inter-Varsity Press (IVP), and Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House
 - Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
 - Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
 - Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
 - deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
 - Ehrman, Bart D.: *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings*. 2004 (third edn, orig.: 2000), New York - Oxford: Oxford University Press
 - Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
 - Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 1983: 21. kiadás, ezzel azonos szövegű kiadás: Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1989; Heidelberg: Quelle & Meyer (Angol ford. H. C. Kee által, *Introduction to the New Testament*. 1975, Nashville: Abingdon Press.)
 - Marshall, I. Howard - Travis, Stephen - Paul, Ian: *Exploring the New Testament*. Vol. 2: *A Guide to the Letters and Revelation*. 2002, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press
 - Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
 - Moffatt, James: *An Introduction to the Literature of the New Testament*. (Third and revised edition.) 1918, Edinburgh: T & T Clark
 - Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
 - Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
 - Roloff, Jürgen: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. 1977, Berlin: EVA, 1984, – *Neues Testament* címmel 1999-ben jelent meg a 7., teljesen átdolgozott kiadás.
 - Roloff, Jürgen: *Einführung in das Neue Testament*. 1995, Stuttgart: Philipp Reclam
 - Schenke, Hans-Martin - Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. I.: Die Briefe des Paulus und Schriften des Paulinismus, 1978, II.: Die Evangelien und die anderen neutestamentlichen Schriften, 1979, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt
 - Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 1996: 2. kiadás, 2002: átdolgozott, 4. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
 - Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
 - Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
 - Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
 - Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur: Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. 1975, átnézett kiadás: 1978, ugyanez újra nyomtatva 1985-ben, Berlin - New York: Walter de Gruyter
 - Wolde, G. (ed.): *Einleitung ins Neue Testament: Aus Schleiermacher's hand-schriftlichem Nachlasse und nachgeschriebenen Vorlesungen*. 1845, Berlin: bei G. Reimer

- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, *et al.*) 1909, Edinburgh: T & T Clark
- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), ill. Cseri Kálmán: *Pál apostol*. Peter Wick: *Pál: A keresztyénség tanítója*. (mindkettő: Kálvin Kiadó).
- Az Apokrif irodalomhoz megadok ajánlott szakirodalmat a bevezetésani tankönyvem (Az újszövetségi iratok története) utolsó fejezetében.

BTHBT53 - ÓKORI VALLÁSTÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT52 – Ókori vallástörténet I.	
Tantárgy előadója:				
Az előadó fogadóórája:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A ókori közel-keleti vallásoknak és az újszövetségi kor konkurens vallásainak megismerését követően a hallgatók betekintést nyerhetnek abba, hogy Izrael és az első keresztyének vallásossága hogyan tagozódik ebbe a rendszerbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ószövetségi vallás fejlődése és nagy témái: a kultusz, a szertartások, a papság, a próféták és az ünnepek

Az első keresztyének vallása: mítosz és történelem; az első keresztyének etikája; az első keresztyének rituális nyelve; a keresztyénség mint önálló vallási jelrendszer; az őskeresztyénség krízisei

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon elhangzottak követése a kiadott szakirodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Karasszon István, *Az óizraeli vallás*. Budapest, 1994.
- Theissen, Gerd, *Az első keresztyének vallása*, Budapest, 2001.
- Xeravits Géza, *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Pápa, 2004.

Ajánlott irodalom:

- M. Eliade, *Vallási hiedelmek és eszmék története* I. köt. Budapest, 1994.

DOERT21 – RÉSZLETES DOGMATÖRTÉNET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT13 – Dogmatika prolegomena	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A keresztyén gondolkodás történeti áttekintése, a dogmafejlődés legfontosabb állomásainak vizsgálata. A keresztyén tanítás egyetemes és felekezeti toposzainak áttekintő ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hagyományozódás problémája az első századokban
2. Az apologeták és apostoli atyák
3. Krisztológiai tanfejlődés, egyetemes zsinatok és hitvallások
4. A keleti és nyugati trinitástan
5. Augustinus és hatása
6. A kora középkor tanbeli problémái Keleten és Nyugaton

Évközi tanulmányi követelmények:

A kontaktórák látogatása, a kiadott szövegek olvasása és a tananyag folyamatos elsajátítása.

Kötelező irodalom:

- Jonathan Hill: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Athenaeum, Budapest, 2000. 1-119.
- Karl Heussi, *Az egyháztörténet kézikönyve*, Osiris, Budapest, 2000. 17-58.; 64-71.; 97-105.; 128-145.
- Tony Lane: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, 2001. 8-72.

Ajánlott irodalom:

- *Apostoli atyák*, (Ókeresztény írók 3.) Szerk. Vanyó László, Budapest, 1980.
- *A kappadókiai atyák* (Ókeresztény írók 6.) Szerk. Vanyó László, Budapest 1983.
- Vanyó László: *Bevezetés az ókeresztény kor dogmatörténetébe*, Szent István, Budapest, 1998.
- Adolf von Harnack: *Dogmatörténet*, Szentendre, 1998. 11-210.
- Bernhard Lohse: *A short History of Christian Doctrine*, Fortress P. Philadelphia, 1985. 1-155.

ETRRT51 - EGYHÁZTÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRRT50 – Egyetemes egyháztörténet I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja Hogyan engedelmesskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A reformáció kora: Kálvin János

1. A XV.-XVI. századi egyházi és társadalmi viszonya, és szellemi irányzatai
2. Kálvin ifjúkora, megtérése, reformátorrá válása
3. Kálvin első genfi tartózkodása
4. Confessio De Foy szerepe, Kálvin harcai a városvezetéssel, teológiai vitái
5. Az új egyházszervezet, istentiszteleti rendtartás, egyházfegyelem megteremtése, exilium
6. Strassbourg 1538-41
7. Újra Genfben 1541-től
8. Ordonances Ecclesiastiques
9. Az egyház feladata, szolgálatai
10. Consensus Tigurinus, sákramentumok a reformátoroknál
11. Az Institutio kiadásai, és reformátori tanai
12. Egyház és állam kapcsolata
13. Tridenti Zsinat és határozatainak cáfolata
14. Kálvin és Servet, részletek Sütő: Csillag a máglyán című drámájából
15. Kálvin teológiájának, munkájának jelentősége, hatása az egyházi és társadalmi életre

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Budapest, 1994.
- McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996.
- Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.
- W. v Spijker, Kálvin élete és teológiája, Kálvin Kiadó, Budapest, 2003
- Fazakas S. szerk.: Kálvin időszerűsége, Bp. Kálvin Kiadó, 2009.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi Gábor, Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Révész I., Kálvin élete és a kálvinizmus, Debrecen, 1909

- Pruzsinszky P., Kálvin János, Pápa, 1909
- Sebestyén J., A kálvinizmus és a kultúra, Bp. 1943.
- Szénási S., Kálvin emberi arca, Bp. 1986.
- Tamkó K., Egyháztörténelmi olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó K., „A reformáció története”, in: A katolikus egyház története, Bp. 1983.
- Gánóczy Sándor-Stefan Scheld, Kálvin hermeneutikája, Kálvin Kiadó, Bp. 1997.
- O. Chadwick, A reformáció, Bp. Osiris, 1998.
- Márk Ferenc, A genfi főiskola, Prot. Sz. 1907.
- Bartók György, Kálvin, mint nevelő, Prot. Sz. 1909
- Gyökössi Endre, A lelkigondozó Kálvin, Bp. 1996.
- Révész I., A reformáció, Debrecen, 1932.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Cadier, J., Kálvin: Egy ember Isten igájában, Bp. 1994.
- McGrath, A., Kálvin, Bp. Osiris, 1996.
- Theodor Béza, Kálvin János élete, Kálvin Kiadó, Bp. 1998.

FILFT12 - RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT11 – Részletes filozófiatörténet I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Epikureizmus
2. Sztoikus filozófia
3. Szkepticizmus
4. Újplatonizmus
5. Augustinus
6. Aselmus
7. Abaelardus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- "Epikuros, „Levél Hérodotoszhoz”, in: Epikuros legfontosabb filozófiai tanításai. Bp. Farkas Lőrinc 1994.
- Epiktétosz: „A szabadságról”, in: Sztoikus etikai antológia (szerk. Steiger K.) Bp. 1983. 73-

- Sextus Émpiricus, A pürrhonizmus alapvonalai 1-8. fejezet, in: Antik Szkepcizmus, Budapest, Atlantisz 1998.
- Anselmus: „Proszlogion”, in: Canterbury-i Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Plótinosz, "A három eredendő valóságról". In: Plótinosz, Az egyről, a szellemről és a lélekről Bp. 1986. 223-240 (= in Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény.(szerk. Steiger Kornél/
- Szent Ágoston, Vallomások (ford. Városi István), Budapest, Gondolat, 1982., 10. könyv
- Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Abaelardus, Etika /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989
- Boros Gábor (főszerk.) Filozófia. Budapest, Akadémiai, 2007 (a témákhoz kapcsolódó fejezetek)

Ajánlott irodalom:

- Sir D. Ross, Arisztotelész. Bp. Osiris, 1996.
- A. Long, Hellenisztikus filozófia, Budapest, Osiris, 1998.
- R.T. Wallis, Az újplatonizmus, Bp. Osiris 2002. Kül. 61-138.
- Kendeffy Gábor, "Augustinus" in: Havas László – Tegye Imre (szerk.), Bevezetés az Ókortudományba IV. Debrecen, Kossuth Egyetem Kiadó 2001. 455-498.
- Chr. Stead, A filozófia a keresztény ókorban, Budapest, Osiris 2002.

FILFT17 – LATIN NYELV II.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: E: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT16 – Latin nyelv I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv I/4.–I/6. leckéi alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: F-M: I/4.
2. hét: F-M: I/4.
3. hét: F-M: I/5.
4. hét: F-M: I/5.
5. hét: F-M: I/6.
6. hét: F-M: I/6.
7. hét: zh

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka
Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. MEK
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

V. félév:

BTHBT54 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT51 – Bibliaismeret II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat (45%) + Kollokvium (55%)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
- Az államiság előtti Izrael
- Izrael és Júda királyságai
- Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, Assíria, Babilon, Perzsia)
- Restauráció (Fogság és visszatérés)
- A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat az első három témakörből.

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: *Izrael története*, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: *Izrael története 1*. Budapest., 1991.

- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirshman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

ÓSZBT16 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRASMAGYARÁZAT I.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT13 – Héber nyelv IV.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy az izraeli történelem és történetírás hátterén vizsgálja a Biblia mondanivalóját. A szakirodalom özőnéből példák kiemelésevel módszertani felkészítés is kíván nyújtani a kurzus a történelem és a teológia kölcsönhatásainak felfedéséhez és kiértékeléséhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Érintett témák: bibliafordítás, hermeneutika, exegetikai irányzatok. Önálló bibliafordításra való képesség megszerzése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Leadandó fordítás egy kijelölt bibliai perikópáról, egy exegetikai rövid dolgozat, óralátogatás és órai aktivitás.

Kötelező irodalom:

- BHS, HALOT, BDB, GES., UFO, LXX, Vulg., NRSV, NZB.

Ajánlott irodalom:

- Karasszon István: Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana
- Tóth Kálmán: Bibliafordítás, bibliamagyarázat.
- E. Nida: Egyik nyelvről a másikra

ÚSZBT36 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT I.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT33 – Görög nyelv IV.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása - kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével -, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész szakon teljesítendő, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

A félév súlypontját az újszövetségi példázat magyarázásának és értelmezésének kérdése képezi Lukács evangélista saját anyagát képező jézusi példabeszédek alapján. A studium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Protestáns teológus szakon: görög szöveget és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

(A szöveget ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

A vizsga részét képezi Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái* című tankönyvből *Az újszövetségi írásmagyarázat módszerei* alfejezet (49-89. old.)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Luz, Ulrich: *Das Evangelium nach Matthäus (Mt 1-7), EKK I/1*. Zürich, Düsseldorf: Benziger Verlag, Neukirchener Verlag, 1997.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

DOERT16 – DOGMATIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT51 – Bibliaismeret II. DOERT13 – Dogmatika prolegomena DOERT21 – Részletes dogmatörténet I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	őszi	V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika
2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák
3. A teremő és gondviselő Isten
4. A láthatatlan világ és az ember
5. Jézus Krisztus személye

Évközi tanulmányi kövtelmények:

Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- M. Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Budapest, 1995.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Band. Berlin, 1969.
- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994

DOERT22 – RÉSZLETES DOGMATÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT21 – Részletes dogmatörténet I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A középkor, a reformáció és a protestáns ortodoxia teológiája

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A jelzett kor legfontosabb irányzatainak, teológus személyiségeinek ismerete. A teológiai folyamatok összefüggéseinek megértése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Tony Lane: A keresztyén gondolkodás rövid története
- Jonathan Hill: A keresztyén gondolkodás története
- Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra

Ajánlott irodalom:

ETRRT52 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET III.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRRT51 – Egyetemes egyháztörténet II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az ellenreformációtól napjainkig
2. A reformáció, és vele szemben álló tanítások

3. Római katolikus restauráció előretörése; Loyolai Ignác
4. Tridenti Zsinat
5. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
6. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrehti Zsinat végzéseinek elemzése
7. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
8. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai, pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
9. Francke és a hallei pietizmus, Zinzendorf és a herrnhuti testvérközösség
10. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők
11. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió
12. Romantikától az I. Világháborúig, a kor jellemző történelmi, gazdasági, politikai, kulturális eseményei, Szent Szövetség és kora
13. A római katolikus egyház restaurációja, a Kúria politikája I. Vatikáni Zsinat, Bismark és a kulturkampf
14. Német protestánsok a szociális helyzet megoldásáért
15. A holland reformátusok a XIX-XX. Században, egyházszakadás, új egyházak, megújulás
16. Hitvalló egyház és a Barmeni Hitvallás
17. II. Vatikáni Zsinat, Charta Oecumenica, Dominus Iesus elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig, Budapest, 1969.
- Csohány J., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete, Debrecen, 1974.
- J. Colijn, Egyháztörténelem, Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Osiris, Bp. 2000.
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Kálvin Kiadó, Bp. 2008.
- J. Wallmann, A pietizmus, Bp. Kálvin Kiadó 2000.

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.
- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- Czákó J., A janzenizmus. Cegléd, 1943.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp, 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czákó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietizmus paedagógikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótevője, Nagyváradi, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek

- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.
- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996.
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak 1906
- Pásztor J., A svájci vallásos szocializmus és hatásai a magyar reformátusok között, Budapest, 1969.
- Pásztor J., Dialogusok a református és az orthodox egyházak között, Th. Szemle, XXV. Évf. 1982.
- Horváth J., A külmiszió lényege, A külmiszió alapvetése, Teológiai tanulmányok 47., Debrecen, 1936.
- A Schweitzer, Életem és gondolataim, Budapest, 1974.
- Bodoky R., Livigstone, Budapest, 1969.
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó Konrád, A katolikus egyház története, Budapest, 1983.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- M. Weber, A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme, Budapest, 1982. Gondolat.
- M. Weber, Gazdaság és társadalom, Budapest, 1967.
- M. Weber, Gazdaságtörténet, Budapest, 1979.
- J. Hubert, A Zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- Diós I., A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, Szent István Társulat, Bp. 2000.
- Nemeshegyi P., Mit mond nekünk a II. Vatikáni Zsinat? Korda, Kecskemét, 1996.
- Ladányi S., Abraham Kuyper, Vázlatos visszatekintés a holland református egyház utóbbi két évszázados történetére..., Th. Szemle, 1988. XXXI. 98-100.
- J. Moltmann, A jelen kor szenvedései. Az egyház mártírjai, Th. Szemle, 1987. XXX: 237-239.
- Pákozdy L. M., A hetvenéves Niemöller Márton egy emberöltő a német protestáns egyháztörténete tükrében, Th. Szemle, 1961. IV. 328-335.
- Vályi Nagy E., A protestáns-római katolikus párbeszéd, Th. Szemle, 1971. XIV. 211-216.

ETRRT54 - MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyarság krisztianizálódása folyamatának megismerése, a keresztyén kultúra hatásának fokozatos beépülése és hatásának megértése, a keresztyén egyház szervezetének kialakítása, majd alakulása. A reformáció szükségességének, okainak feltárása, európai összefüggéseinek a magyarországi reformáció folyamatának, jelentősebb alakjainak megismerése, a magyar művelődésre gyakorolt hatásának megértése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyénség és magyarság:
 - a magyarság krisztianizálása,
 - a keresztyén egyház megszervezése és helyzete Magyarországon a középkor folyamán.
2. A magyarországi reformáció előzményei és gyökerei:
 - a római katolikus egyház állapota Magyarországon a XV. században és a XVI. század elején,
 - a reneszánsz és a humanizmus Magyarországon,
 - a ferences rend obszerváns ágának tevékenysége Magyarországon a XV. és XVI. században,
 - a huszitizmus Magyarországon,
 - a Dózsa-féle parasztháború „ideológiája”,
 - mindezek hatása, jelentősége a magyarországi reformáció előkészítésében, majd terjedésére
3. A reformáció Magyarországon a mohácsi csatavesztés előtt.
4. Mohács és a reformáció:
 - a „mohácsi vész” (csatavesztés) hatása a reformációra; „szemléletváltás”,
 - a reformáció terjedése a királyi Magyarországon.
5. A reformáció helyzete, terjedése a török hódoltságban.
6. A reformáció terjedése, helyzete Erdélyben.
7. A reformáció terjesztői és pártfogói:
 - a „ius patronatus” fogalma, tartalma és jelentősége, hatása a reformáció terjesztésében-terjedésében.
8. A reformáció teológiai-hitvallási irányai I.:
 - a keresztyén humanizmus,
 - a „wittenbergi”, Luther-Melanchthon-i („evangélikus”) irányzat; Dévai (Bíró) Mátyás, Ozorai Imre,
9. Gálszécsi István, Sztárai Mihály, Stöckel Lénárt, Bornemisza Péter, Huszár Gál, stb.
10. A reformáció teológiai-hitvallási irányai II.:
 - a helvét (svájci, „református”) irány megjelenése, térhódítása-elterjedése Kálmáncsehi Sánta Márton,
11. Szegedi Kis István, Méliusz Juhász Péter, stb.
12. A reformáció teológiai-hitvallási irányai III.:
 - az anabaptisták (Fischer András),
 - az antitrinitárius (socinianus, unitárius) irányzat jelentkezése és elterjedése Erdélyben és Magyarországon, az ellenük való küzdelem, a hitviták (nagyharsányi, budai, pécsi, debreceni, váradi, stb. disputa); Erdélyben való elismerésük; Blandrata György, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Egri Lukács, Arany Tamás, Válaszúti György, stb.
13. A református egyházi szervezet és az egyházalkotmány kialakulása.
14. A reformáció és az iskolaügy, iskolázás; jelentősebb protestáns (főként református iskolák); külföldi tanulmányutak (peregrináció); teológiai irodalom, bibliafordítások a reformáció századában.
15. Az állam magatartása a protestantizmussal szemben (a protestantizmus vallásügyi és közjogi helyzetének alakulása) a reformáció századában a királyi Magyarországon és Erdélyben.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Zsilinszky Mihály: A magyarhoni protestáns egyház története (Bp. 1907).
- Révész Imre: Magyar református egyháztörténet I. 1520 tájától 1608-ig (Debrecen, 1938., Református Egyházi Könyvtár XX.);
- Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története (Bp. 1949);

Ajánlott irodalom:

- Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig (Bp. 1922, reprint 1986);
- Zoványi Jenő: A magyar protestantizmus 1565-től 1600-ig (Bp. 1977);
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945 (Bp. 1985);
- Egyháztörténet 1. (Szerk. Tóth Kása István, Tőkéczy László, Bp. 1997. 2. kiad. 1999.);

- Dienes Dénes: A keresztyénség Magyarországon 1526 előtt (Sárospatak, 1992, 2. átdolg. Kiad. 2001.)

FILFT13 – RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET III.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT12 – Részletes filozófiatörténet II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat a középkor filozfiájának legfontosabb csomópontjaival. Mivel elsősorban a szövegek értelmezéséhez szeretnénk kulcsot adni, a hangsúlyokat az is meghatározza, hogy mely szerzők fontos művei olvashatók magyar nyelven.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika órák szerinti lebontásban:

1. Augustinus,
2. Anselmus
3. Abaelardus
4. Aquinói Tamás
5. Descartes
6. Spinoza
7. Locke
8. Kant

Évközi tanulmányi követelmények:

--

Kötelező irodalom:

- Augustinus: „A szabad akaratról”. In: Szent Ágoston, *A boldog életről, A szabad akaratról* (ford. Tar I.) Bp. 1989.
- Anselmus: „Proslogion”, in: Canterbury-i Szent Anselm, *Filozófiai és teológiai művek*. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Abaelardus, *Etika* /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989, 49-71.(I-III. fej.)
- Aquinói Szent Tamás: *A teológia foglalatja (Summa Theologiae)*, Első rész, 1. quaestio (ford. Tudós-Takács János, Bp. 1994) (másik fordításban: Klima Gyula, “Az öt út. Aquinói Tamás istenbizonyítékai”, Világosság 1981. december, Melléklet)
- Aquinói Szent. Tamás. *A világ örökkévalóságáról*. Budapest,. Jósöveg, 1998,
- René Descartes: *Elmélkedések az első filozófiáról*. Atlantisz Kiadó 1994.
- Spinoza: *Etika* I-III., V. rész Budapest: Osiris, 1997., 23-252., 349-394.
- Locke: *Értekezés az emberi értelemről* (Új kiadás) Levél az olvasóhoz; I. könyv: Bevezetés, 1-3. fej., II. könyv: 1-2, 5-9, 11./1-11, 12, 22-24, 26, 32; III. könyv: 1-6, 9-11; IV. könyv: 1-2, 5, 9-11, 15-21. Budapest: Osiris, 2003.

- Immanuel Kant: *Prolegomena. Atlantisz*, 1999
- Boros Gábor (szerk.) *Filozófia*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2008. (megfelelő fejezetek)

Ajánlott irodalom:

FILFT18 – LATIN NYELV III.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: E: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT17 – Latin nyelv II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A latin nyelv mondattani alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv II/1.–II/3. leckéi alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: ismétlés; F-M: II/1
2. hét: F-M: II/1
3. hét: F-M: II/2
4. hét: F-M: II/2
5. hét: F-M: II/3
6. hét: F-M: II/3
7. hét: zh

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai munka
Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kézisztár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

VI. félév:

ÓSZAT01 – EXEGETIKAI DOLGOZAT I.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:			VI.	Értékelés módszere:

ÓSZAT02 – EXEGETIKAI DOLGOZAT II.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			VI.	Értékelés módszere: írásbeli dolgozat

Nem kell az egész újszövetségi könyvre vonatkozó bevezetéstani tudnivalókat felsorolni, hanem elég, ha az exegetálandó szakaszra vonatkozó esetleges bevezetéstani tudnivalókkal foglalkoznak röviden a dolgozat elején.

Protestáns teológus szakon ajánlott a saját fordítás készítése. Ha nem készítene saját fordítást, akkor nevezzék meg, hogy melyik fordítást veszik alapul, és fűzzenek hozzá fordítási megjegyzéseket (pl. hol van más fordítási lehetőség, miért értenek egyet, esetleg miért fordítanának másként egy-egy konkrét kifejezést). Vegyék figyelembe a lényegesebb szövegvariánsokat. Nem szükséges teljes nyelvtani preparációt készíteni, hanem csak az exegetikai következtetések vagy a fordítás szempontjából fontos szavak jelentését és nyelvtani alakját kell megadni.

Tárgyalják az egyes perikópák szerkezeti felépítését (beleértve a kontextusban elfoglalt helyét, a perikópák „határait”), műfaját, esetleges tradíció- és redakciótörténetét, az eredeti olvasók helyzetét (ha az kikutatható) és röviden a szöveg kérügmatis-teológiai mondanivalóját. Exegetálják a szöveget versenként, ill. gondolati egységeként sorban haladva. Az alapvizsga dolgozatot rövid bevezetéssel kezdjék, majd összefoglaló befejezéssel zárják.

Szótárak, fogalmi szövegek, lexikonok és részletes exegetikai kommentárok használata elvárt. A segédesszközök használatának mértékét a dolgozatírók igényessége és az elérni kívánt érdemjegy szabja meg.

A szó szerinti idézet idézőjelbe teendő, a lelőhely pontos megadásával. Ha csak gondolatokat vesznek át (nem szó szerint idézve), akkor is adják meg, hogy kire hivatkoznak (oldalszámmal), a tudományos dolgozat kritériumainak megfelelően. Külön bibliográfia is készítenendő, a szerzők családneve szerint, alfabetikus rendben. A bibliai könyvek rövidítései és a bibliai helyek megjelölései a protestáns új

fordítású Biblia függelékében található rendszert használják. A dolgozat ne legyen csupán idézetek egymásutánja, hanem legyen egyensúlyban a saját értékelés és a szakirodalom bemutatása. A beadás előtt nézzék át és javítsák át (ha kell, még egyszer nyomtassák ki) a dolgozatot, mert a formai hibák, helyesírási hibák esetlegesen nagy száma is jegyrontó tényező! A görög hehezet és hangsúly kézzel is kitehető – a lényeg, hogy hibátlan legyen.

A dolgozat ne legyen több 35 oldalnál (A4-es lapon, másfeles sorközzel, 12-es betűmérettel gépelve), és ne legyen kevesebb 25 oldalnál.

Kérem, hasznosítsák az alábbi két rövid írás tartalmi és formai tudnivalóit:

Balla P.: *Hogyan készítsünk exegézist?* és: *Tudományos dolgozat készítése*. Ezek megtalálhatók az interneten, Balla Péter önálló weblapján (<http://www.peterballa.eoldal.hu/>). Kérdéseikkel fordulhatnak Dr. Balla Péterhez, továbbá Dr. Pap Ferenc adjunktushoz is.

BTHBT55 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT54 – Bibliai kortörténet I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal Izrael történetének hellenisztikus és római kori történelmét. Azt a közeget, melyben az ószövetségi kánon kialakult, illetve amelyben az Újszövetség eseményei játszódtak. Ennek során betekintést nyerhetnek a hellenisztikus birodalmak, és a római birodalom működésébe, szellemi közegébe. Részletesen vizsgálhatják a zsidóságon belül kialakuló vallási irányvonalak eredőit és küzdelmeit. A korabeli szövegek megismerésével összehasonlíthatják a bibliai és nem bibliai szerzők szociológiai és politikai hátterét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hellenisztikus kor nagypolitikai eseményei
2. A hellenizmus és judaizmus találkozásának politikai hatásai
3. A makkabeus felkelés és a hamóneus királyság
4. A Római birodalom és Izrael
5. Heródes és utódai
6. A keresztyénség megjelenése
7. Az 1. zsidó háború és hatása zsidókra és keresztyénekre
8. A Bar-Kochba felkelés

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon István (1991) *Izrael története* (jegyzet) Budapest
- H. Jagerma (1991) *Izrael története 2.* Budapest

Ajánlott irodalom:

- H. H. Ben-Sasson (1969) *A History of the Jewish People*, London
- J. Allerhand (1987) *A zsidóság története*, Budapest
- E. Fergusson (1999) *A kereszténység bölcsője* Budapest, Osiris
- S. Schwartz (2001) *Imperialism and Jewish Society, 200 B:C:E. to 640 C:E.* Princeton
- E. Haag (2003) *Das Hellenistische Zeitalter* Stuttgart, Kohlhammer

ÓSZBT17 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT II.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT16 – Ószövetségi írásmagyarázat I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Alapfogalmak elsajátítása, valamint kezdő szintű exegetikai munka segédanyagok használatával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Program: az egzegézis szó etimológiája, jelentésváltozásai, definíciója, néhány fontosabb hermeneutikai irányzat megismerése, ismerkedés a kommentárokkal, szótárakkal, két rövid perikópa egzegézise szakirodalom segítségével.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- BHS
- a Török Pál Könyvtár szótárai, lexikonai, kommentárjai

Ajánlott irodalom:

- A fentiekén kívül közös megbeszélés szerint.

ÚSZBT37 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT II.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT36 – Újszövetségi írásmagyarázat I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zh, házi dolgozat, szószedet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Protestáns teológus szakon: görög szószedet (tudnivalók: Balla Péter honlapján)

A szószedetet a félév végén kell átadni a tanárnak

Zh a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából

Kötelező irodalom:

- Kozma Zsolt: *Jézus Krisztus példázatai*. Iránytű Kiadó, Budapest, 2002.
- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.
- U. Luz: *Das Evangelium nach Matthäus*. (4 kötet, EKK)

Ajánlott irodalom:

- További kommentárok magyar és idegen nyelven

DOERT17 – DOGMATIKA II.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT16 – Dogmatika I. DOERT22 – Részletes dogmatörténet II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerzi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálai, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.

- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

DOERT23 – RÉSZLETES DOGMATÖRTÉNET III.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT22 – Részletes dogmatörténet II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A XX. századi teológusok Barth Károlytól Pannenbergig.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- J.Hill *A keresztyén gondolkodás története* Athaeneum (Budapest) 2000 . 249-316
- Tony Lane, *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, Budapest 2001.(A XX. századi teológusok)

ETRRT55 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRRT54 – Magyar egyháztörténet I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyar református egyház történetének ismerete, az összefüggések megértése egyházunk eseményei és a „világ” történései között, az alábbi témák alapján:

1. Az ellenreformáció és a római katolikus restauráció Magyarországon a XVI-XVII. században.
2. Pázmány Péter tevékenysége és ellenreformációs jelentősége.
3. Bocskai István és a bécsi béke (1606), az 1608. évi törvények.
4. Bethlen Gábor egyházpolitikai jelentősége, hadjáratai a protestantizmus védelme érdekében.
5. I. és II. Rákóczi György (és Lorántffy Zsuzsanna) egyházpolitikai jelentősége, Erdély védelmező szerepe a XVII. században.
6. A "véres ellenreformáció" (a gyászévtized). Az ellenreformáció erőszakos módszerei a protestantizmus elnyomására.
7. A XVII. század végi protestáns egyházakat érintő törvények (1681, 1687, 1691) és azok hatása az egyházak életére.
8. A Rákóczi-szabadságharc egyházpolitikai vonatkozásai.
9. III. Károly egyházpolitikája, a csendes ellenreformáció kora.
10. Mária Terézia egyházpolitikája.
11. II. József egyházpolitikája, és a türelmi rendelet.
12. II. Lipót egyházpolitikája és az 1791: XXVI. törvénycikk hatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A fent említett témák térben és időben való elhelyezése, és az összefüggések helyes alkalmazása.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Tóth-Kása István – Tökéczki László: Egyháztörténet 1. (Református Pedagógiai Intézet 1997)
- Ladányi Sándor – Tóth-Kása István – Tökéczki László: Egyháztörténet 2. (Református Pedagógiai Intézet 1998)
- Bíró Sándor - Bucsay Mihály - Tóth Endre - Varga Zoltán: A magyar református egyház története. (Sárospataki Teológiai Akadémia, Sárospatak, 1995.)

FILFT14 – RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET IV.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT13 – Részletes filozófiatörténet III.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VI.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a Filozófiatörténet 1-3 kurzusra épül. Annak tematikáját folytatja. Célja, hogy a hallgatóságot az új és legújabbkor európai filozófiatörténetének főbb vonalaival megismertesse,

egyszersmind lehetővé tegye, hogy a téma forrás és másodlagos irodalmában önállóan tájékozódni tudjanak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A reneszánsz természet és politikai filozófiája
2. A Kartézianizmus
3. B. Spinoza és az azonosság filozófiája
4. G.W. Leibniz
5. Empírizmus és szkepticizmus
6. I. Kant és az észkritika
7. G.W.Fr. Hegel
8. S. Kierkegaard és az egzisztencia-filozófia kezdetei
9. Fr. Nietzsche
10. Martin Heidegger és az egzisztencializmus
11. L. Wittgenstein és a logikai pozitivizmus
12. K. Jaspers és a vallásos egzisztencializmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadásokon való aktív részvétel. Részvétel a kötelező irodalom feldolgozásában.

Kötelező irodalom:

- Giordano Bruno, Az okról, az elvről, és az egyről. In: G. Bruno, Két párbeszéd (ford. Szemere Samu), Budapest, 1972, 5-139.o.
- N. Machiavelli, A fejedelem (több kiadásban, több fordításban is elérhető, bármelyik jó)
- R. Descartes, Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: Descartes Válogatott művei (ford. Szemere Samu), Budapest, 1980, 167-215.o.
- Spinoza, Etika V. könyv (fordította Szemere Samu), Budapest, 1979, 353-403.o.
- G.W. Leibniz, Metafizikai értekezés. In: Leibniz Válogatott művei (ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás), Budapest, 1886, 5-57.o.
- J. Locke, Értekezés az emberi értelemről (ford. Dienes Valéria), I, kötet Első könyv 23-91.o.
 - Kant, A tiszta ész kritikája, Budapest, 1913 (reprintben), Bevezetés, 28-45.o.
- G.W.Fr. A szellem fenomenológiája (ford. Szemere Samu) Budapest, 1979, 9-47.o.
- S. Kierkegaard: Félelem és reszketés. In: S. Kierkegaard válogatott művei (ford. Dani Tivadar et al), Budapest, 1982, 266-321.o.
- Fr. Nietzsche, Így szólt Zarathustra. In: Nietzsche válogatott írásai (ford. Szabó Ede), Budapest, 1984, 219-297.o. Uő. Az antikrisztus (ford. Csejtei Dezső), Budapest, 2005.
- M. Heidegger, Lét és idő (ford. Vajda Mihály et al), Budapest, 1987, 87-106.o.
- L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus (több kiadásban hozzáférhető. Csak az órán tárgyalt problémák kerülnek számonkérésre).
- K. Jaspers, A Filozófiai hit (ford. Csejtei Dezső et al), Gödöllő, 2004, 60-91.o.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatói igényeknek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

FILFT19 – LATIN NYELV IV.

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: E: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT18 – Latin nyelv III.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. hét: F-M: II/4
2. hét: F-M: II/4
3. hét: F-M: II/4
4. hét: F-M: II/5
5. hét: F-M: II/5
6. hét: F-M: II/6
7. hét: F-M: II/6
8. hét: F-M: II/6
9. hét: F-M: III/1
10. hét: F-M: III/2
11. hét: F-M: III/3
12. hét: zh
13. hét: Gyakorlati jegyek lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

Új anyag megtanulása, házi feladat óráról órára
Órai munka
Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Szabadi István: *Latin nyelvtan (református teológiai hallgatók számára)*. Sárospatak, 2002
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kovács Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

VII. félév:

FILFT02 – FILOZÓFIAI ÉS LATIN NYELV SZIGORLAT (FILOZÓFIATÖRTÉNET, VALLÁSFILOZÓFIA, LATIN)

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT14 – Részletes filozófiatörténet IV. FILFT15 - Vallásfilozófia FILFT19 – Latin nyelv IV.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

ETRRT02 – HISTÓRIAI SZIGORLAT (EGYETEMES ÉS MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRRT52 – Egyetemes egyháztörténet III. ETRRT56 – Magyar egyháztörténet III.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

ÓSZBT18 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRASMAGYARÁZAT III.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT17 – Ószövetségi írásmagyarázat II. FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy az izraeli történelem és történetírás hátterén vizsgálja a Biblia mondanivalóját. A szakirodalom özönéből példák kiemelésével módszertani felkészítés is kíván nyújtani a kurzus a történelem és a teológia kölcsönhatásainak felfedéséhez és kiértékeléséhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Érintett témák: bibliafordítás, hermeneutika, exegetikai irányzatok. Önálló bibliafordításra való képesség megszerzése, exegetikai alpművek megismerése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Leadandó fordítás egy kijelölt bibliai perikópáról, egy exegetikai rövid dolgozat, óralátogatás és órai aktivitás.

Kötelező irodalom:

- BHS, HALOT, BDB, GES., UFO, LXX, Vulg., NRSV, NZB.

Ajánlott irodalom:

- Karasszon István: Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana
- Tóth Kálmán: Bibliafordítás, bibliamagyarázat.
- E. Nida: Egyik nyelvről a másikra

ÚSZBT38 – ÚJSZÖVETSEGI ÍRÁSMAGYARÁZAT III.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT37 – Újszövetségi írásmagyarázat II. FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókinccének elsajátítása – kortörténeti és bevezetési stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise protestáns teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Protestáns teológus szakon: görög szöveget és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

(A szöszedet ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

Kötelező irodalom:

- Luz, Ulrich: *Das Evangelium nach Matthäus*. (EKK)
- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBT56 – BIBLIAI TEOLÓGIA I. (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ŐSZBT15 – Őszövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kiadott szakirodalom alapján az Őszövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Őszövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggérendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés, a tudományág története, bibliai teológiai típusok, legjelentősebb művek
2. Egyes korszakok és bibliai könyvek teológiája
3. Egyes teológiai gondolatok és változásai az ŐSZ-ben
4. Posztbiblikus (intertestamentális) teológiai fejlődések

Évközi tanulmányi követelmények:

1. Zárthelyi dolgozat: Von Rad I. (30%)
2. Zárthelyi dolgozat: Von Rad II. (30%)

Kötelező irodalom:

- G. von Rad (2000, 2001): *Az Őszövetség teológiája I-II*. Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Őszövetség biblikai teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer

- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

FILFT27 – A HERMENEUTIKA KÉRDÉSEI ÉS TÖRTÉNETE I.

Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT26 – Bevezetés a hermeneutikába	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus első félévben áttekinti a protestáns hermeneutika legfontosabb kérdéseit (sensus literalis, sensus plenior, tipológia, inspiráció, a képi nyelv, a látás és hallás hermeneutikája, oralitás, hatástörténet stb.) A második félévben hermeneutikai szövegek tanulmányozásával történeti áttekintésben vizsgáljuk a bibliai szövegértelmezés elvi kérdéseit (az Újszövetség hermeneutikája, Origenész, az alexandriai iskola, az antiochiai iskola, Tyconius, Augustinus, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi Tamás, Fiorei Joachim, Luther, Tyndale, Kálvin, Flacius, orthodoxia, pietizmus, felvilágosodás, racionalizmus, liberalizmus, neoorthodoxia, mítosztalanítás.)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A bibliaértelmezés kérdései
- A bibliaértelmezés az ókorban és a középkorban
- A bibliaértelmezés a reformáció idején

Évközi tanulmányi követelmények:

- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*. I. Budapest, HKK, 1998
- Tőkés István, *A bibliai hermeneutika története*, Kolozsvár, 1985
- Jeanron, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance*. London: Macmillan, 1987;

Kötelező irodalom:

- Barton, John (szerk.), *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998.
- Breck, John, *The Power of the Word in the Worshipping Church*, St. Vladimir Seminary Press, New York, 1986
- Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), *Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday*. Grand Rapids, W. B.Eerdmans, 1991
- Davies, Ellen- Hays, Richard B., (szerk.) *The Art of Reading Scripture* Grand rapids Michigan, William B. Eerdmans, 2003.
- Fabiny Tibor (szerk.) *A hermeneutika elmélete, Ikonológia és Műértelmezés* 3. Szeged, JATEPress, 1998 (1987).

- Fabiny Tibor (szerk.) *A tipológiai szimbolizmus*, Ikonológia és Műértelmezés 4. Szeged, JATEPress, 1998 (1988).
- Fabiny, T. *The Lion and the Lamb, Figuralism and Fulfilment in the Bible, Art and Literature*, London, Macmillan, New York St Martin's Press, 1992.
- Fabiny, T. – Lukács Tamás (szerk.) *Irodalomtudomány és bibliai hermeneutika* Budapest, Hermeneutikai Kutatóközpont, 1998.

Ajánlott irodalom:

- Mayordomo, M (szerk.) *Die Prägende Kraft der Texte. Hermeneutik und Wirkungsgeschichte des Neuen Testaments.*, (Ein Symposium zu Ehren von Ulrich Luz) Stuttgarter Bibelstudien, 199. Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, 2005.
- Muller, Richard A. – Thompson, John L. (szerk.) *Biblical Interpretation in the Era of the Reformation, Essays Presented to David C. Steinmetz in Honor of His Sixtieth Birthday*, Grand Rapids, W.B.Eerdmans, 1996
- Watson, Francis, *The Open Text. New Directions for Biblical Studies?* London, SCM, Ltd, 1993.
- Webster, John, *Holy Scripture, A Dogmatic Sketch*, Cambridge, Cambridge UP, 2003.
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

DOERT18 – ETIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben egyrészt az általános etikai kategóriák kerülnek szóba, másrészt pedig az etika történetének jelentősebb állomásai is ismerkedik meg a hallgató.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ethosz és etika
2. Kicsoda az ember? Teológiai antropológia
3. Evangélium és törvény
4. Lelkiismeret, erkölcsi felelősség és szabad akarat
5. Rendek, mandátumok és intézmények
6. *I. zárthelyi dolgozat*
7. A keresztyén ókor etikái
8. A skolasztika etikája
9. A reformáció etikája
10. A liberális teológiai etika
11. A 20. századi protestáns etika

12. II. zárthelyi dolgozat

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Sebestyén Jenő: Református etika. Budapest, Gödöllő, 1993
- Szathmáry Sándor: Teológiai Antropológia dióhéjban. Budapest, 1990
- Barth Károly: Evangélium és törvény. Budapest, 1997

Ajánlott irodalom:

- Anzenbacher, Arno: Keresztény társadalometika. Budapest, 2001
- Bonhoeffer, Dietrich: Etika. Szentendre, 1999
- Frey, Christofer: Die Ethik des Protestantismus von der Reformation bis zur Gegenwart. Gütersloh, 1989
- Nyíri Tamás: Alapvető etika. Budapest, 1994
- Pinckaers, Servias: A keresztény erkölcszológia forrásai. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Általános erkölcszológia. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Speciális erkölcszológia. Budapest, 2001

ETRRT56 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET III.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRRT55 – Magyar egyháztörténet II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A XIX. század második felének egyháztörténelmi eseményei a politikai, történelmi és társadalmi történések fényében. A XX. századi történelmi viharok hatása az egyházakra, különösen is annak erkölcsi tartására. A belső megújulási mozgalmak számbavétele, a lelki tartás megmutatása. A XX. század utolsó évtizedének értékelése a protestáns egyházak történelmének 1920-1990-ig tartó korszakának fényében.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. I. Ferenc és V. Ferdinánd egyház és valláspolitikája
2. Vallásügy a reformországgyűléseken
3. 1848/1849-es forradalom és szabadságharc, a protestáns egyházak szerepe, 1848. XX tc tartalma,
4. jelentősége
5. Magyar protestáns egyházak helyzete 1849-1867 között
6. Magyar protestáns iskolaügy helyzete (pesti ref. főiskola, és gimnázium, Török Pál, Gönczy Pál)
7. Kiegészítés vallásügyi vonatkozásai és a protestáns oktatásügy a dualizmus korában
8. 1881. évi debreceni zsinat előzményei, tartalma, jelentőség

9. Teológiai irányzatok a XIX. sz. végén a prot. teológiában
10. Szekták kialakulása a XIX. sz. végén Magyarországon
11. Belmisszió XIX. sz. végén Magyarországon
12. A Magyarországi Református Egyház az I. világháború végén és a Tanácsköztársaság idején
13. A trianoni békeszerződés hatása a Magyarországi Református Egyházra és az egyházi reformkísérletek
14. A Református Egyházban a két világháború között (földkérdés, munkáskérdés, egyesületek tevékenysége, Szárszói konferenciák, zsidókérdés)
15. A Magyarországi Református Egyház helyzete a II. világháború idején
16. II. világháború hatása a Magyarországi Református Egyházra (1945, ébredés)
17. Megegyezés a Magyar Köztársaság és a Magyarországi Református Egyház között
18. Missziói munka megszorítása: Testvéri Izenet (1950) és a Missziói Szabályrendelet (1952)
19. A Református Megújulási Mozgalom – Hitvalló Református Egyház (1955-1956)
20. A Magyarországi Református Egyház helyzete a forradalom után (1956-1967)
21. Az enyhülés évei
22. A Magyarországi Református Egyház helyzete a rendszerváltáskor és utána (jelen)

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás

Kötelező irodalom:

- Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tökéczki László: Egyháztörténet 2. Budapest, Református Pedagógiai Intézet 1998.

Ajánlott irodalom:

- A Magyarországi Református Egyház története 1918-1990. Tanulmányok (szerk.: Barcza József, Dienes Dénes, Sárospatak, 1999.).
- Ladányi Sándor: Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőkhöz történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézőbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből. (Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.)
- Papp László: Tíz év és ami utána következett. 1945-1963. Adalékok a magyarországi református egyház XX. századi történetéhez. (Bern-Budapest. 1992. EPMSZ.)
- 50 év. 1956–2006. Szerk. Balla Bálint, Szöllősy Pál. (Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Bern, 2006.).

FILET15 – VALLÁSFILÓZÓFIA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ----	
Tantárgy előadója:				
Előadó fogadóórája:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Az oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		VII.	Értékelés módszere: Házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásfilozófia című kurzus első részének célja, hogy bevezetést nyújtson a nyugati vallásfilozófiai gondolkodás alapkategóriáiba, megismertessen legfontosabb képviselőivel, azok munkásságának fontosabb eredményeivel, illetve a tudomány fejlődésének főbb korszakaival. A tudománytörténeti és szisztematikus részei egyszerre, egymást kiegészítő módon kerülnek oktatásra. Az óra típusa alapvetően előadás, ám ezt a formát a vallásfilozófia művelésének módszertanát megalapozó órai szövegelemzések egészítik ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Vallásfilozófia I. a HTK vallástanár, lelkész, és protestáns teológus szakos hallgatói számára két féléves oktatás részét képezi. Ennek megfelelően az első félév során olyan alapozó ismeretek kerülnek átadásra, melyek a tudomány alapfogalmainak megismertetésére korlátozódnak, és ezen túl bevezetés nyújtanak a tudomány történetébe, elősegítve ezzel, hogy a hallgató tájékozódni tudjon a tudomány területének alapvető irodalmában. A kurzus további célja, hogy a Hittudományi Karon hallgatók számára kiegészítő ismereteket nyújtson rendszeres teológiai tanulmányaikhoz, más irányból elősegítse, hogy a kortárs vallásfilozófiai irányzatok eredményeit későbbi munkájuk során felhasználják. Fontos elérendő célja a kurzusoknak, hogy a hallgatók eredeti vallásfilozófiai forrásszövegekkel is találkozzanak. E téren a Vallásfilozófia I. kurzus egyszersmind azt is célul tűzi, hogy a hallgatókat bevezesse a vallásfilozófia szövegolvasás és forráselemzés módszertani kérdéseibe, és az ennek során elsajátított ismereteket konkrét, vallásfilozófiai szövegek olvasása során elmélyítse.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadásokon való rendszeres és aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- J.Campbell (2000) Velünk élő mítoszok. Édesvíz, Budapest
- G.Dumézil (1986) Mítosz és eposz. Gondolat, Budapest
- M.Eliade (1997)Képek és jelképek. Cartaphilus, Budapest
- M.Eliade: (1997) Az örök visszatérés mítosza.Európa, Budapest
- M.Eliade: (2006) Mítoszok, álmok és misztériumok, Carthaphilus, Budapest
- R.Schaeffler (2003) A vallásfilozófia kézikönyve, Osiris, Budapest

Ajánlott irodalom:

Történeti és bevezető munkák:

- E. Coreth, Isten a filozófiai gondolkodásban. Budapest,2004.
- B. Davis, Bevezetés a vallásfilozófiába. Budapest,1999.
- R. Schaffler, A vallásfilozófia kézikönyve. Budapest,2003.

Kötelező forrásirodalom:

- G. S. Kirk, J.E. Raven, M. Schofield, A preszókratikus filozófusok. Budapest, 1998.125-156.old, 157-218.old.,219-244.old., 271-316.old.
- Platón, Kritón, Phaidón, Szókratész védőbeszéde. In.: Platón összes művei. Budapest,1984, 339-441.old.,441-469 old.,1019-1121.old.
- Ágoston, A boldog életről. A szabad akaratról. Budapest,1989.
- Anzelm, Proslogion. Monologion. Budapest, 1991.
- Descartes, Elmélkedések az első filozófiáról. Budapest, 1994.
- Kant, A tiszta ész kritikája. Budapest,1913.Bevezetés (utánnnyomásba és új fordításban is hozzáférhető)
- L. Feuerbach, A kereszténység lényege. Budapest, 1983. Bevezetés.
- G.W.F. Hegel, A szellem fenomenológiája. Budapest, 1979, Bevezetés.
- S. Kierkegaard, Félelem és reszketés. Budapest,1986.
- Fr. Nietzsche, Az Antikrisztus. Budapest, 1993.
- F. Nietzsche, Imígyen szólott Zarathustra. Budapest, 1902. (utánnnyomásban és új fordításban is hozzáférhető)

- K. Barth., Ember és embertárs. Budapest, 1990.
- M. Buber, Én és Te. Budapest, 1999.
- M. Eliade, A szent és a profán. Budapest, 1999.
- M. Eliade, Az örök visszatérés mítosza. Budapest, 1998.
- K. Löwith, Világtörténelem és üdvtörténet. Budapest, 1996.

FILFT20 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS I. (HÉBER)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy elsősorban a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány héber nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók héber nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során kitérünk a bibliai és a postbiblikus, elsősorban a holt-tengeri szövegek közötti eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő héber szövegek értelmezésére.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre.

Ajánlott irodalom:

- Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

FILFT20 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS I. (GÖRÖG)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			VII.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy elsősorban a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre.

Ajánlott irodalom:

- Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

LSVT010 – BEVEZETÉS IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGEK OLVASÁSÁBA (ANGOL)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Néhány eredeti gondolatokat tartalmazó, különlegesen izgalmas teológiai mű (egyres részeinek) eredeti nyelven történő megismerése, az érdeklődő hallgatók szakmai nyelvtudásának és teológiai jártasságának fejlesztése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Angolul: a szaktanárral történő közös megbeszélés alapján.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel és két beadandó dolgozat.

Kötelező irodalom:

- Az előadó által összeállított anyag, továbbá órai handout-ok

Ajánlott irodalom:

LSVT010 – BEVEZETÉS IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGEK OLVASÁSÁBA (NÉMET)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás: Lásd órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar, angol, német	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Néhány eredeti gondolatokat tartalmazó, különlegesen izgalmas teológiai mű (egyres részeinek) eredeti nyelven történő megismerése, az érdeklődő hallgatók szakmai nyelvtudásának és teológiai jártasságának fejlesztése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Németül: A tantárgy programja az alábbi szerzők felsorolt írásainak megismerésére és elemző megbeszélésére terjed ki:

- Rössler, Dietrich: Religion
- Zierner, Jürgen: Leben im Ungewissen
- Lange, Ernst: Die Schwierigkeit, Pfarrer zu sein
- Bukowski, Peter: Das Ziel der Predigt.
- Bohren, Rudolf: Die Krise der Predigt als Frage an die Exegese.
- Morgenthaler, Christoph: Seelsorgerin und Seelsorger im Netz.
- Josuttis, Manfred: Gemeindearbeit als Freizeitbeschäftigung.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Bohren, Rudolf: Predigt und Gemeinde, Zürich – Stuttgart 1963.
- Bukowski, Peter: Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven, 4. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1999.
- Josuttis, Manfred: Praxis des Evangeliums zwischen Politik und Religion. Grundprobleme der Praktischen Theologie, 4. Aufl., München 1988.
- Lange, Ernst: Predigen als Beruf, Stuttgart – Berlin 1976.
- Morgenthaler, Christoph: Systemische Seelsorge. Impulse der Familien- und Systemtherapie für die kirchliche Praxis, Stuttgart – Berlin – Köln 1999.
- Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin – New York 1986.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

VIII. félév:

BTHBT02 – BIBLIKUS SZIGORLAT 1. (ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, ÓSZÖVETSÉGI BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT50 – Bibliaismeret I. ÓSZBT15 – Ószövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		VIII.	Értékelés módszere:

BTHBT03 – BIBLIKUS SZIGORLAT 2. (ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, ÚJSZÖVETSÉGI BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT51 – Bibliaismeret II. ÚSZBT35 – Újszövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		VIII.	Értékelés módszere:

ÓSZBT19 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT IV.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT17 – Ószövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Alapfogalmak elsajátítása, valamint kezdő szintű exegetikari munka segédanyagok használatával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Program: az egzegézis szó etimológiája, jelentésváltozásai, definíciója, néhány fontosabb hermeneutikai irányzat megismerése, ismerkedés a kommentárokkal, szótárakkal, két rövid perikópa egzegézise szakirodalom segítségével.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- BHS
- a Török Pál Könyvtár szótárai, lexikonai, kommentárjai.

Ajánlott irodalom:

- A fentiekén kívül közös megbeszélés szerint.

ÚSZBT39 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT IV.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT37 – Újszövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zh, házi dolgozat, szószedet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus

szakon teljesítendő, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Protestáns teológus szakon: görög szöszedet (tudnivalók: Balla Péter honlapján)

A szöszedetet a félév végén kell átadni a tanárnak

Zh a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából

Kötelező irodalom:

- Kozma Zsolt: *Jézus Krisztus példázatai*. Iránytű Kiadó, Budapest, 2002.
- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.
- U. Luz: *Das Evangelium nach Matthäus*. (4 kötet, EKK)

Ajánlott irodalom:

- További kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBT57 – BIBLIAI TEOLÓGIA II. (ÓSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT56 – Bibliai teológia I. (Ósz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A BTHBT57 (Bibliai Teológia 1 – Ószövetség) során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggérendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nagy teológiai témák részletes elemzése

- Kiválasztás
- Bűn és bűnbocsánat
- Messias és eszkatológia
- Ember és a nemiség
- Szeretet és gyűlölet

Évközi tanulmányi követelmények:

Két zárthelyi dolgozat
Westermann
Wolff

Kötelező irodalom:

- Claus Westermann (1993) *Az Ószövetség teológiájának vázlata*. Budapest
- Hans W. Wolff (2001) *Az Ószövetség antropológiája*, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Ószövetség biblikai teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit

FILFT28 – A HERMENEUTIKA KÉRDÉSEI ÉS TÖRTÉNETE II.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT27 – A hermeneutika kérdései és története I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hermeneutika-történet mai relevanciájának megismerése

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A pietizmus és a 20. század elejének hermeneutikája (Edwards, Barth)

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum és vizsga

Kötelező irodalom:

- Barton, John (szerk.), *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998.
- Breck, John, *The Power of the Word in the Worshipping Church*, St. Vladimir Seminary Press, New York, 1986

- Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), *Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday*. Grand Rapids, W. B. Eerdmans, 1991

Ajánlott irodalom:

- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*. I. Budapest, HKK, 1998
- Tőkés István, *A bibliai hermeneutika története*, Kolozsvár, 1985
- Jeanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance*. London: Macmillan, 1987

DOERT19 – ETIKA II.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT18 – Etika I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben a Tízparancsolat szerkezete mentén az élet valamennyi főbb etikai kérdései kerülnek szóba.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Az egyetlen szabadító, képtialom és a bálványok (I-II. parancsolat)
- A beszéd etikája (III. parancsolat)
- Ünnep és munka (IV. parancsolat)
- A tisztelet etikája (V. parancsolat)
- Az élet tisztelete (VI. parancsolat)
- Szexualitás és házasság (VII. parancsolat)
- Gazdaság etikája (VIII. parancsolat)
- Hazugság, vád, árulás, hamis tanúzás (IX. parancsolat)
- A bűnös vágy (X. parancsolat)

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Weber, Max: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Budapest, 1982
- Douma, J.: A Tízparancsolat. Budapest, 1994
- Lochman, Jan Milic: A szabadság útjelzői. Etikai vázlatok a Tízparancsolathoz. Budapest, 1993

Ajánlott irodalom:

- A parancsolatok által meghatározott témák tárgyalásánál az órán külön kerül kiadásra az az irodalomlista, amelyet a hallgatók felhasználhatnak házi dolgozatuk elkészítéséhez.

VPPRT10 - VALLÁSLÉLEKTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a valláslélektani kutatások területeit, módszereit és főbb eredményeit. Betekintést nyerjenek a vallásosság egyéni és közösségi megélésének lélektani összefüggéseibe, lássák azokat a kölcsönös kapcsolatokat, amelyek a vallásosság és a személyiség működése, a viselkedés és az élményfeldolgozás között megfigyelhetők.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

- A valláslélektan tudományos besorolása, története,
- A vallásosság motivációs háttere,
- A vallásosság közösségi vonatkozásai,
- A hit és az istenképzet alakulása az élettörténet során,
- Az érett vallásosság jellemzői,
- A megtérés,
- Vallásosság és lelki egészség,
- A vallásosság szerepe a megküzdési folyamatokban,
- A kóros vallásosság.

Évközi tanulmányi követelmények:

Szóbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Vergote, Valláslélektan, Budapest 2001.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Bp. 1999.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Valláspszichológiai tanulmányok, Bp. 2003.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Bp. 2002.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Vallásosság és személyiség, Piliscsaba 2007.
- Horváth-Szabó Katalin, Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba 2007.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Budapest 1998.
- B. Grom, Religionspsychologie, Göttingen 1992.
- D.M. Wulff, Psychology of Religion, New York etc. 1991.

- R. Paloutzian, Invitation to the Psychology of Religion, Boston etc. 1996.
- R. Hood et al., The Psychology of Religion, New York 1996.
- Ch. Hennig/S. Murken/E. Nestler (Hg.), Einführung in die Religionspsychologie, Paderborn etc. 2003.
- S. Heine, Grundlagen der Religionspsychologie, Göttingen 2005.

FILFT21 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS II. (HÉBER)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT20 – Ókori nyelvű szövegolvasás I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k		VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgató betekintést nyerjen néhány fontosabb Biblián kívüli héber szövegbe, azok szókincsébe, stílusába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Biblián kívüli héber szövegek olvasása, különös tekintettel a qumráni corpusra. Elsajátítandó készség: pontosan héber szöveg alapszintű olvasása, kéziratokkal történő munka (olvasás, fordítás, ligatúrák, fragmentálódás felismerése, addíciók és javítások detektálása. Alapvető qumránológiai szakfolyóiratok és adatbázisok megismerése, editio princeps és standard fordítások megismerése és használata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres óralátogatás, a órákon aktív szereplés, valamint két szemináriumi dolgozat az előadó által megadott témából.

Kötelező irodalom:

- magyarul: Fröhlich Ida, Vermes Géza, Xeravits Géza publikációi;
- angolul, németül: F.G. Martinez és Vermes G. fordítása, DJD, RdeQ, DSD, Brill CD-ROM, P.H. Davies, Brownlee munkái.

Ajánlott irodalom:

- Lásd fentebb, valamint a www.wikipedia.com angol nyelvű szócikkei, ill. az EBSCO adatbázisa.

FILFT21 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS II. (GÖRÖG)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT20 – Ókori nyelvű szövegolvasás I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			VIII.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy elsősorban a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre.

Ajánlott irodalom:

- Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

FILFT24 – MODERN VALLÁSFILOZÓFIAI SZÖVEGEK OLVASÁSA

Tantárgy felelőse: Dr. Fabiny Tibor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			VIII.	Értékelés módszere: Szóbeli beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus elsősorban a Vallásfilozófia című kurzusra épül, de számos, más, így pl. a klasszikus nyelvi szövegolvasásából, filozófiatörténetből megszerzett ismeretek szintetizálását, illetve elmélyítését is célul tűzi. Célja, hogy a hallgatók olyan, a tudomány újabb eredményeit felmutató szövegekkel találkozzanak intenzíven, azaz egy-két szerző kapcsán, melyekkel az általános vallásfilozófiai oktatás körében már valamelyest megismerkedtek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus alapvetően a szövegelemzésen alapszik, így mindenképpen előfeltételez egyfajta modern nyelvi ismeretet. A tanár által javasolt, közösen kiválasztott szöveget azonban nem pusztán, és nem is elsősorban nyelvi produktumként kezeljük, hanem tudománytörténeti háttére, teoretikus előfeltevéseinek konzisztenciája felől közelítjük meg. Ezen a módon a hallgatók élményt szerezhetnek arról, hogy, bizonyos vallásfilozófiai, nyelvi, teológiai ismeretek birtokában miképpen szólalnak meg számukra a vallásfilozófia elsődleges forrásai.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órán való részvételnek elengedhetetlen előfeltétele bizonyos fokú modern nyelvtudás. A hallgatók teljesítményének mérése az évközi munka, az órákon való részvétel, és aktivitás.

Kötelező irodalom:

- A hallgatók nyelvtudását tekintetbe véve az órán kerül meghatározásra.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésnek és nyelvtudásának megfelelően az órán kerül kijelölésre.

LSVT011 – IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS I.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az angol nyelvű teológiai szakirodalom alapvető szókincsének elsajátítása; a hallgató bátrabban vegyen kézbe angol nyelvű szakirodalmat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A teológiai disciplinák angol elnevezése. Egy-egy szakasz, cikk lefordítása angolról magyarra a következő területekből: szövegkritika, bibliafordítás (egy régebbi és egy modern angol Bibliából), két bevezetőtan (Ószöv. és Újszöv.) tartalomjegyzékének végigfordítása, egy könnyebb régészeti elemzésből rövid részlet, ó- és újszövetségi kommentárokból részlet.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres óralátogatás, valamint aktív órai munka, továbbá három rövid angol nyelvű szöveg otthoni lefordítása.

Kötelező irodalom:

- A Török Pál Könyvtár könyv- és folyóirat állománya, továbbá: Maureen und Reinholdt Trott: *Glossar des kirchlichen Sprachgebrauchs: deutsch-englisch, englisch-deutsch* (2. durchgesehene und ergänzte Auflage, 2005.)

Ajánlott irodalom:

- A www.wikipedia szócikkei, továbbá az előadó által megadott irodalom közös megbeszélés után.

IX. félév:

DOERT01 – RENDSZERES TEOLÓGIAI SZIGORLAT (FELEKEZETISMERET, DOGMATIKA, ETIKA, DOGMATÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: E: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT17 – Dogmatika II. DOERT19 – Etika II. DOERT23 – Részletes dogmatörténet II. DOERT28 – Felekezetismeret (egyházismeret)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		IX.	Értékelés módszere:

ÓSZBT20 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT V.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBT17 – Ószövetségi írásmagyarázat II. FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat (héber, görög)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy az izraeli történelem és történetírás hátterén vizsgálja a Biblia mondanivalóját. A szakirodalom özönéből példák kiemelésével módszertani felkészítés is kíván nyújtani a kurzus a történelem és a teológia kölcsönhatásainak felfedéséhez és kiértékeléséhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Érintett témák: bibliafordítás, hermeneutika, exegetikai irányzatok. Önálló bibliafordításra való képesség megszerzése, exegetikai alpművek megismerése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Leadandó fordítás egy kijelölt bibliai perikópáról, egy exegetikai rövid dolgozat, óralátogatás és órai aktivitás.

Kötelező irodalom:

- BHS, HALOT, BDB, GES., UFO, LXX, Vulg., NRSV, NZB.

Ajánlott irodalom:

- Karasszon István: Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana
- Tóth Kálmán: Bibliafordítás, bibliamagyarázat.
- E. Nida: Egyik nyelvről a másikra

ÚSZBT40 – ÚJSZÖVETSEGI ÍRÁSMAGYARÁZAT V.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT37 – Újszövetségi írásmagyarázat II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetési stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise protestáns teológus szakon.

Évközi tanulmányi követelmények:

Protestáns teológus szakon: görög szöveget és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján).

(A szöszedet ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak.)

Kötelező irodalom:

- Luz, Ulrich: *Das Evangelium nach Matthäus*. (EKK)
- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBT58 – BIBLIAI TEOLÓGIA III. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBT35 – Újszövetségi bevezetés II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ösgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A bibliai teológia története és mai kérdései;
2. Keresztelő János;
3. Jézus Krisztus személye, a történeti Jézus kérdése;
4. A szinoptikus hagyományanyag, az egyes könyvek jellegzetességei;
5. Jézus Krisztus igehirdetése;
6. Jézus Krisztus etikája;
7. Jézus Krisztus tettei; Jézus Krisztus méltóságjelzői;
8. Jézus Krisztus passiója és a feltámadás;
9. Az ösgyülekezet és Jakab teológiája;
10. Az apostoli zsinat;
11. Összefoglalás, lezárás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók kollokviumban adnak számot a tananyag elsajátításáról. Vizsgaanyag Herczeg Pál jegyzete (*Az Úsz teológiájának vázlata*), valamint az órán elhangzott előadások.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 1998.
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.

- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest, 1992.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. Budapest: KIA, 2008.
- *Biblikus teológiai szótár*. Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnllka, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: SZIT, 2007.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szölok*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.
- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

DOERT24 – TEOLÓGIAI ESZTÉTIKA I.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy annak ismeretét tartalmazza, miszerint az esztétika, a természeti és művészeti szép kérdése egyáltalán nem az egyházi gyakorlat függeléke csupán, mintegy mellőzendő, legjobb esetben adiaforon a nagy hitigazságok mellett, hanem a teológia lényegi részét képezi. Azt bizonyítja, hogy az eddig a hallgatók által megismert fő teológiai artikulások, a teremtéstan, a szentháromságtan, a krisztológia, a szótérológia, a pneumatológia és eszkhatólógia végső soron a szép egyetemes forrásának, a legfőbb szépnél megnyilvánulásai. A kurzus célja tehát, hogy a kultúrát és azon belül az esztétikát ítéletet a hallgató majd élete és munkája során ne a teológiai felismerések nélkül, hanem azokkal szoros kapcsolatban fogalmazza meg. Lelkipásztor és hittantanár mellett különösen ajánlott azon bölcsészahallgatók részére, akik későbbi munkájuk révén valamilyen módon esztétikai ítéletet alkotnak.

A tantárgy programja:

1. Az esztétika és a szép újraértékelése
2. Creatura: A teremtés mint a szépre utaló viszony
3. Cultura: Az istentisztelet mint a szépnél átélése

4. A kultúrának kairosza
5. A kultúrának kosmosza
6. A kultúrának drámája

Kötelező irodalom:

- Békési Sándor: *ERGON. A keresztyén esztétika teológiája*. Budapest, 2010, Mundus

Ajánlott irodalom:

- A kötelező irodalom bibliográfiája

DOERT26 – TEOLÓGIA ÉS MŰVÉSZET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a teológushallgatókat a teológia- és szellemtörténet folyamatának mentén bevezeti a vizuális művészetek világába. Ebből következően olyan művészettörténeti kurzusról van szó, amely az ókeresztyének művészi megnyilvánulásától egészen a mai nap vizuális művészetéig mutatja be az építészet, a szobrászat, a festészet, az iparművészet, a könyvművészet és a népművészet azon jelentős emlékeit, amelyek hű dokumentumai az egyház különböző korokban megnyilvánuló kultúrájának és teológiai gondolkodásának. Ezen túlmenően a kurzusban az egyházra ható és feltétlenül a teológia megítélésébe eső művészi kifejeződések is helyet kapnak. A tantárgy előadásait végig vetített képek kísérik.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja:

1. Az ókeresztyének művészete
2. A bizánci művészet
3. Képteológia, ikon, ikonosztáz művészete
4. A népvándorlás kora
5. A román művészet
6. A magyarországi román művészet
7. A gótika művészete
8. A magyarországi gótika
9. A korai reneszánsz művészet
10. Jan van Eyck és Sandro Botticelli
11. Az érett reneszánsz művészet
12. Leonardo da Vinci és Michelangelo Buonarroti
13. Tiziano és El Greco
14. Albrecht Dürer és Lucas Cranach
15. A magyar reneszánsz

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- *A Művészet Története*. 1-10. kötet. (Salvat Editores, Barcelona) Budapest, 1986-1992, Corvina
- Vanyó László: *Az ókeresztény művészet szimbólumai*. Budapest, 1988, Szent István Társulat
- Kádár Zoltán: *Bizánci művészet*. Budapest, 1987, Corvina
- Viktor Lazarev: *Középkori orosz festészet*. Budapest, 1975, Magyar Helikon
- Marosi Ernő: *A román kor művészete*. Budapest, 1972, Corvina
- Entz Géza: *A gótika művészete*. Budapest, 1973, Corvina
- Vayer Lajos: *Az itáliai reneszánsz művészete*. Budapest, 1982, Corvina
- Csapodiné Gárdonyi Klára: *Európai kódexfestő művészet*. Budapest, 1981, Corvina
- Fülep Lajos (szerk.): *A magyarországi művészet története*. 1. Szövegkötet, 2. Képkötet. Budapest, 1970, Corvina
- Szántó Tibor: *A szép magyar könyv 1473-1973*. Budapest, 1974, Akadémiai
- Berkovits Ilona: *Magyar kódexek a XI-XVI. században*. Budapest, 1965, Magyar Helikon

FILFT22 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS III. (HÉBER)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT21 – Ókori nyelvű szövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Ókori nyelvű szövegek középszintű ismerete, biztos olvasási technika, szótárak és szakirodalom magabiztos használata.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Ókori nyelvű szövegek középszintű ismerete, biztos olvasási technika, szótárak és szakirodalom magabiztos használata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai részvétel, beadandó dolgozatok.

Kötelező irodalom:

- Az előadó által összeállított anyag, továbbá órai handout-ok

Ajánlott irodalom:

FILFT22 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS III. (GÖRÖG)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT21 – Ókori nyelvű szövegolvasás II.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			IX.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy elsősorban a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre.

Ajánlott irodalom:

- Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

LSVT012 – IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS II.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: LSVT011 – Idegen nyelvű szakszövegolvasás I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Idegen nyelvű, elsősorban teológiai szakszövegek középszintű ismerete, biztos olvasási technika, szótárak és szakirodalom magabiztos használata. Idegennyelvű teológiai előadások (youtube.com –ról) hallás utáni értésének gyakorlása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Órai részvétel, beadandó dolgozatok.

Kötelező irodalom:

- Az előadó által összeállított anyag, továbbá órai handout-ok

Ajánlott irodalom:

X. félév:

SPCST01 – SZAKDOLGOZAT

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: E: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZAT01 – Exegetikai dolgozat I. ÚSZAT01 – Exegetikai dolgozat II. FILBT02 – Bibliai nyelvek szigorlat BTHBT02 – Biblikus szigorlat 1. BTHBT03 – Biblikus szigorlat 2. FILFT02 – Filozófiai és latin nyelv szigorlat DOERT01 – Rendszeres teológiai szigorlat ETRRT02 – Históriai szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	10 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		X.	Értékelés módszere:

BSVS010 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT VI.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---
--	---------------------	--------------------	---------------------------------------

Tantárgy előadója:	E: 10			
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Alapfogalmak elsajátítása, valamint kezdő szintű exegetikari munka segédanyagok használatával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Program: az egzegézis szó etimológiája, jelentésváltozásai, definíciója, néhány fontosabb hermeneutikai irányzat megismerése, ismerkedés a kommentárokkal, szótárakkal, két rövid perikópa egzegézise szakirodalom segítségével.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- BHS
- a Török Pál Könyvtár szótárai, lexikonai, kommentárjai.

Ajánlott irodalom:

- A fentiekén kívül közös megbeszélés szerint.

BSVS011 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT VI.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zh, házi dolgozat, szószedet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendő, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon.

Évközi tanulmányi követelmények:

Protestáns teológus szakon: görög szöveget (tudnivalók: Balla Péter honlapján)

A szöveget a félév végén kell átadni a tanárnak

Zh a magyarázott szakaszok nyelvtani jelenségeiből és szóanyagából

Kötelező irodalom:

- Kozma Zsolt: *Jézus Krisztus példázatai*. Iránytű Kiadó, Budapest, 2002.
- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.
- U. Luz: *Das Evangelium nach Matthäus*. (4 kötet, EKK)

Ajánlott irodalom:

- További kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBT59 – BIBLIAI TEOLÓGIA IV. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBT58 – Bibliai teológia III. (Úsz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. A második félév tárgya a páli és a jánosi irodalom, valamint az egyetemes levelek teológiája

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Pál apostol személye;
2. Pál krisztológiája;
3. Teológiai középpont 1. A hit általi megigazulás kérdése;
4. Teológiai középpont 2.
5. Koinónia Krisztussal;
6. Keresztség, úrvacsora
7. Lélek és karizmák;
8. Pál etikája és antropológiai fogalmai;
9. A késői Páli levelek teológiája;

10. János teológiája 1. Krisztológia;
11. János teológiája 2.
12. Jézus Krisztus küldetése – Paraklétosz – eszkatológia, koinónia;
13. A Jánosi levelek és a jánosi kör kérdése;
14. A Jelenések könyvének teológiája;
15. A Zsidókhoz írt levél teológiája;
16. A katolikus levelek teológiája

Évközi tanulmányi követelmények:

A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Kálvin Kiadó, 1998;
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Osiris Kiadó, 1998;
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. KRE, 2004 (vizsgaanyag!);
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája 2*. Budapest, 1992;
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Kálvin Kiadó, 2004.

Ajánlott irodalom:

- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992;
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984;
- J. Gnlika, *Az Újszövetség teológiája*. Szent István Társulat, 2007;
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szölok*. Kálvin Kiadó, 2006;
- J. Jeremias, *Neutestamentliche Theologie*. Gütersloh, 1971;
- W. G. Kümmel, *Die Theologie des NTs*. Göttingen, 1980; E. Lohse, *Grundriss der neutestamentlichen Theologie*. Kohlhammer, 1989;
- L. Morris, *Az Újszövetség teológiája*. KIA, 2001;
- W. Schmithals, *Theologiegeschichte des Urchristentums*. Kohlhammer, 1994;
- Strecker, *Theologie des NTs*. W. de Gruyter, 1996;
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999;
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003; Wick, Peter, *Pál. A keresztyénség tanítója*. Kálvin Kiadó, 2007.

DOERT25 – TEOLÓGIAI ESZTÉTIKA II.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT24 – Teológiai esztétika I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy annak ismeretét tartalmazza, miszerint az esztétika, a természeti és művészeti szép kérdése egyáltalán nem az egyházi gyakorlat függeléke csupán, mintegy mellőzendő, legjobb esetben

adiaforon a nagy hitigazságok mellett, hanem a teológia lényegi részét képezi. Azt bizonyítja, hogy az eddig a hallgatók által megismert fő teológiai artikulusok, a teremtéstan, a szentháromságtan, a krisztológia, a szótérológia, a pneumatológia és eszkatológia végső soron a szép egyetemes forrásának, a legfőbb szépnak megnyilvánulásai. A kurzus célja tehát, hogy a kultúrát és azon belül az esztétikai ítéletet a hallgató majd élete és munkája során ne a teológiai felismerések nélkül, hanem azokkal szoros kapcsolatban fogalmazza meg. Lelkipásztor és hittantanár mellett különösen ajánlott azon bölcsészhallgatók részére, akik későbbi munkájuk révén valamilyen módon esztétikai ítéletet alkotnak.

A tantárgy programja:

1. Creativitas: Az új teremtés mint a szépnak elővételezése
2. A kreativitás transzcendenciája
3. A kreativitás evidenciája
4. A kreativitás immanenciája
5. A művészet: Az isteni megváltás mint a szépet hordozó tett.
6. A művészet megnyilvánulásai

Kötelező irodalom:

- Békési Sándor: *ERGON. A keresztyén esztétika teológiája*. Budapest, 2010, Mundus

Ajánlott irodalom:

- Ld. kötelező irodalom bibliográfiája

DOERT27 – TEOLÓGIA ÉS MŰVÉSZET II.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERT26 – Teológia és művészet I.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a teológus-hallgatókat a teológia- és szellemtörténet folyamatának mentén bevezeti a vizuális művészetek világába. Ebből következően olyan művészettörténeti kurzusról van szó, amely az ókeresztyének művészi megnyilvánulásától egészen a mai nap vizuális művészetéig mutatja be az építészet, a szobrászat, a festészet, az iparművészet, a könyvművészet és a népművészet azon jelentős emlékeit, amelyek hű dokumentumai az egyház különböző korokban megnyilvánuló kultúrájának és teológiai gondolkodásának. Ezen túlmenően a kurzusban az egyházra ható és feltétlenül a teológia megítélésébe eső művészi kifejeződések is helyet kapnak. A tantárgy előadásait végig vetített képek kísérik.

A tantárgy programja:

1. A barokk és a rokokó művészet
2. A barokk festészet Németalföldön, valamint Rembrandt

3. A magyarországi barokk és rokokó
4. A klasszicizmus és a romantika művészete
5. A magyar klasszicizmus és romantika
6. A preraffaeliták és a *fin de siècle* (historizmus és akadémizmus) Magyarországon
7. Az impresszionizmus
8. A szecesszió művészete
9. A szimbolizmus, a „Nabis”, a fauvizmus, és az École de Paris,
10. A kubizmus, a futurizmus, az expresszionizmus, a dadaizmus, szürrealizmus és az absztrakt művészet jellegzetességei
11. Csontváry Kosztka Tivadar
12. A magyar szecesszió, a népművészet feltámadása, valamint Kós Károly
13. A nagybányai, a gödöllői, a zebegényi, az alföldi festőiskolák és a Római iskola
14. A 20. századi magyar templomépítészeti
15. A szocialista korszak művészeti kísérletei Magyarországon és a posztmodern művészet

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Kelényi György: *A barokk művészete*. Budapest, 1985, Corvina
- Zádor Anna: *Klasszicizmus és romantika*. Budapest, 1976, Corvina
- Németh Lajos: *A XIX. Század művészete. A historizmustól a szecesszióig*. Budapest, 1974, Corvina
- Fülep Lajos (szerk.): *A magyarországi művészet története*. 1. Szövegkötet, 2. Képkötet. Budapest, 1970, Corvina
- Szántó Tibor: *A szép magyar könyv 1473-1973*. Budapest, 1974, Akadémiai
- Maurice Sérullaz: *Az impresszionizmus enciklopédiája*. Budapest, 1978, Corvina
- Jean Cassou (szerk.): *A szimbolizmus enciklopédiája*. Budapest, 1984, Corvina
- Lionel Richard (szerk.): *Az expresszionizmus enciklopédiája*. Budapest, 1987, Corvina
- René Passeron: *A szürrealizmus enciklopédiája*. Budapest, 1983, Corvina
- Mario De Micheli: *Az avantgardizmus*. Budapest, 1969, Gondolat
- Hegyi Lóránd: *Avantgarde és transzavantgarde. A modern művészet korszakai*. Budapest, 1986, Magvető
- Pethő Bertalan (szerk.): *Poszt-posztmodern. A kilencvenes évek*. Budapest, 1997, Platon
- Lőrincz Zoltán: *„Ne hagyjátok a templomot...” Új református Templomok 1990-1999*. Budapest, 2000, Kálvin

FILFT23 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS IV. (HÉBER)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT22 – Ókori nyelvű szövegolvasás III.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgató betekintést nyerjen néhány fontosabb Biblián kívüli héber szövegbe, azok szókincsébe, stílusába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Biblián kívüli héber szövegek olvasása, különös tekintettel a qumráni corpusra. Elsajátítandó készség: pontosan héber szöveg alapszintű olvasása, kéziratokkal történő munka (olvasás, fordítás, ligatúrák, fragmentálódás felismerése, addíciók és javítások detektálása. Alapvető qumránológiai szakfolyóiratok és adatbázisok megismerése, editio princeps és standard fordítások megismerése és használata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres óralátogatás, az órákon aktív szereplés, valamint két szemináriumi dolgozat az előadó által megadott témából.

Kötelező irodalom:

- magyarul: Fröhlich Ida, Vermes Géza, Xeravits Géza publikációi;
- angolul, németül: F. G. Martinez és Vermes G. fordítása, DJD, RdeQ, DSD, Brill CD-ROM, P.H. Davies, Brownlee munkái.

Ajánlott irodalom:

- Lásd fentebb, valamint a www.wikipedia.com angol nyelvű szócikkei, ill. az EBSCO adatbázisa.

FILFT23 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS IV. (GÖRÖG)

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILFT22 – Ókori nyelvű szövegolvasás III.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy elsősorban a HTK nappali tagozatos, és protestáns teológusképzésben résztvevő, illetőleg a vallástudományi szakirány görög nyelvet tanult hallgatói számára kerül meghirdetésre, ennél fogva megkövetel bizonyos nyelvi ismereteket. Célja, hogy a hallgatók újszövetségi görög nyelvből és exegézisből megszerzett ismereteit más jellegű, a klasszikus szövegek értelmezésre is kiterjedő ismeretek révén strukturálja és egészítse ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során kitérünk az újszövetségi és a klasszikus görög nyelv közötti legfontosabb alak és mondattani eltérésekre. A nyelvi, kultúra és vallástörténeti háttér felvázolásával kísérletet teszünk a hallgatók tudásszintjének megfelelő görög szövegek értelmezésére.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel.

Kötelező irodalom:

- A feldolgozandó szöveg/szövegek a hallgatók tudásának felmérése után az órán kerülnek kijelölésre.

Ajánlott irodalom:

- Személyes érdeklődésnek megfelelően az órán kerül kijelölésre.

FILFT25 – KELETI VALLÁSOK

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

LSVT013 – IDEGEN NYELVŰ SZAKSZÖVEGOLVASÁS III.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: LSVT012 – Idegen nyelvű szakszövegolvasás II.	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: X.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Középszintű idegennyelvű teológiai szövegek biztos olvasása és az ehhez szükséges szókincs elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A KRE Nyelvi lektorátusának Theolinguangol anyaga (elérhető a Török Pál Könyvtárban), valamint az előadó által összeállított szemelvények a nyomtatott és digitális sajtóból.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

IV. MA – Hittanár-nevelő, levelező szak (lelkész alapképzéssel)

5 féléves, MA levelező tagozat, költségterítéses képzés
szakképzettség: református vallástanár-nevelő

I. félév:

VPPGW53 - NEVELÉSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a nevelés és oktatás ma is aktuális kérdéseinek, problémáinak történeti szempontú elemzésével a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlődéséhez és történeti ismeretinek bővüléséhez járul hozzá. A tantárgy célja, hogy a hallgatók képesek legyenek a különböző korok nevelési eszményeinek, módszereinek, az oktatás helyzetének, fejlődésének, problémáinak kritikus, történeti szempontokat figyelembe vevő elemzésére, értelmezésére. A kurzus az emberi társadalom fejlődéstörténetének egymást követő korszakaiban követi nyomon a mai oktatásügy és pedagógia problémáinak változását, történeti megjelenését és aktuális elemzését. Az ezekkel való megismerkedés egyrészt elősegíti a hallgatók történeti szemléletmódjának, kritikai gondolkodásának fejlődését, másrészt arra ösztönzi őket, hogy saját nevelésfelfogásuk kialakulása, kialakítása során is igényeljék a reflektív viszonyulást. A tantárgy célja továbbá, hogy a tanár szakos hallgatókat hozzásegítse a tanárképzés más tárgyaiban is megjelenő fogalmak és szakkifejezések pontos, szakszerű használatára.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az ókori nevelés eszményeinek és intézményeinek változásai. Folyamvölgyi kultúrák, írnokképzés. Arisztotelész, Platon, Szókratész felfogása a nevelésről. Iskoláztatás az ókori Görögországban és Rómában.
2. Középkor: Szent Ágoston gyermekképe. Klerikus nevelés, az iskoláztatás kezdetei, iskolatípusok. A középkori egyetemek, a műveltség rendszere. Világi nevelés a középkorban: céhek, lovagok. A magyar iskolák születése.
3. Reneszánsz embereszmény – reneszánsz nevelés. Humanista gondolkodók a nevelésről. A városi iskolák kialakulása. Reformáció és reneszánsz kapcsolata. A világi értelmiség kialakulása.
4. A reformáció nevelésügye. Luther, Kálvin, Melancthon. A református kollégiumi rendszer. Új iskolatípusok. A wittenbergi tanrendszer. Református kollégiumok Magyarországon. Comenius és Apáczai Csere János. Az ellenreformáció nevelésügye. Jezsuita oktatás. Ratio Studiorum. Pázmány Péter, nagyszombati egyetem.
5. Korai felvilágosodás: Locke, Bacon, Helvetius. A felvilágosodás hatása a neveléstudományra és az iskolaügyre. A pedagógia tudománnyá válása. Herbart. Rousseau felfogása a gyermekről. Emil. Rousseau hatása a pedagógiai gondolkodásra. Pestalozzi.
6. A modern európai közoktatási rendszerek kialakulása. A magyar oktatásügy alakulása a reformációtól az Eötvös-féle népiskolai törvényig. A Ratio Educationis.

7. A XIX. század legfontosabb gondolatai a nevelésről. A reformpedagógia filozófiai gyökerei. Dewey, Waldorf, Freinet, Montessori, Jenaplan. Magyar reformpedagógiai kezdeményezések.
8. Az elméleti pedagógia legfontosabb irányzatai a XX. században. A szellemtudomány, a kultúrpedagógia és a neokantiánusok hatása a pedagógiára. Szociológiai és pszichológiai elméletek hatásai.
9. A magyar pedagógia és iskolaügy alakulása 1848-tól 1945-ig. Eötvös József, Klebelsberg, Finácz, Prohászka, Imre Sándor. Oktatási törvények.
10. A magyar oktatásügy alakulása 1945-től 1989-ig. Oktatási törvények. A posztmodern ember születése – nevelési kérdések és problémák az ezredfordulón. Az egyházak szerepe a mai oktatásügyben.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók az előadásokon aktív figyelemmel vesznek részt.

Kötelező irodalom:

- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2002): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Budapest.
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2004): Neveléstörténet. Szöveggyűjtemény. Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Balogh László (1996, szerk.): 1000 éves a magyar iskola. Korona Kiadó, Budapest.
<http://www.ppk.elte.hu/reformpedagogia/>
- Németh András – Skiera, E. (2000): Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Németh András – Pukánszky Béla (2004): A pedagógia problémátörténete. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Németh András – Boreczky Ágnes (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös József Kiadó, Budapest.
- Pukánszky Béla (2001): A gyermekkor története. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

VPPGW54 - NEVELÉSTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy a nevelés és oktatás ma is aktuális kérdéseinek, problémáinak tárgyalásával hozzájárul a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlődéséhez. A tantárgy célja, hogy képesek legyenek saját koruk nevelési eszményeinek, módszereinek, problémáinak kritikus elemzésére, és a különböző értelmezésekre reflektálva kialakítsák saját nevelés-, oktatás- és iskolakoncepciójukat. A kurzus keretén belül a hallgatók megismerkednek a neveléstudomány alapvető fogalmaival, témakörével,

problémaival. Különös hangsúly helyeződik a különböző világnézetekből kibomló különböző emberképek és az ezekhez kapcsolódó különböző nevelésfelfogások bemutatására, ezen túl kiemelt szerepet kap a biblia emberkép és az erre épülő református nevelés alapelveinek ismerete. A tantárgy további célja, hogy a hallgatókat megismertesse a nevelést meghatározó tényezőkkel, az azokat feltáró megismerési módokkal, a nevelési folyamattal, annak módszereivel és a nevelési tartományokkal.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy által közvetített ismeretek képessé teszik a hallgatókat a tanulók megismerésére, a pedagógiai folyamat elemzésére, értékelésére, nevelési stratégia kidolgozására, szakmai együttműködésre és kommunikációra.

Főbb témakörök:

1. A nevelés fogalma. Antropológia és nevelés. Az emberkép és a világkép összefüggése, változása a nevelés történetében. Az embereszmény.
2. Nevelési modellek. Bibliai antropológia, protestáns emberkép.
3. Az öröklés és a nevelés problematikája.
4. A szocializáció, perszonalizáció, nevelés, oktatás fogalma, ezek egymáshoz való viszonya.
5. A gyermekkor változó szinterei, ezek történeti alakulása. A család mint nevelési színtér, a gyermek helye a családban. A gyermekhez való viszony változása a középkortól napjainkig.
6. Az iskola funkciói.
7. A nevelés folyamata és módszerei.
8. A keresztyén értékek értelmezése a pedagógiai folyamatban.
9. Nevelési tartományok.
10. Az iskolai interakciók és kommunikációs folyamatok sajátosságai. A család és iskola kapcsolatának jelentősége, a kapcsolattartás tartalma, formái.
11. A hátrányos társadalmi helyzetből fakadó nehézségek és az iskolai kudarc közötti általános összefüggések.

Évközi tanulmányi követelmények:

Saját pedagógiai hitvallás elkészítése.

Egy tanulóval készített interjú elkészítése vagy egy iskolai konfliktus elemzése.

Szabadon választott nevelésméleti témához bibliográfia összeállítása vagy egy pedagógiai periodika bemutatása.

Kötelező irodalom:

- Bábosik István (1998): A nevelés folyamata és módszerei. Okker Kiadó, Budapest.
- Kron, Friedrich W. (1997): Pedagógia. Osiris Kiadó, Budapest.
- Zrinszky László (2002): Nevelésmélet. Műszaki könyvkiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Balla Gábor Tamás (1995): Nevelésszociológiai ismeretek. Gödöllő.
- Németh András – Boreczky Ágnes (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös József Kiadó, Budapest.
- Zrinszky László (2000): Iskolaelméletek és iskolai élet. Okker Kiadó, Budapest.

VPPGW61 – PSZICHOLÓGIA 1. (A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE)

Tantárgy felelőse: Dr. Hadházi Éva	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A személyiség fejlődésének megismerése a személyiséglélektan alapvető elméleteinek, irányzatainak tükrében, melyek az emberi magatartás megértésének lehetséges útjaként, a teljes személyiség funkcionális vizsgálatára irányulnak. Az ismeretszerzés középpontjában olyan személyiséglélektani modellek állnak, melyek ismerete megalapozza a későbbi stúdiumokat, hozzájárulva a tanárjelöltek emberképének formálásához.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A személyiség alapegységei: típustanok. A típuskutatás történeti áttekintése. Alkati és funkcionális tipológiák. A tipológiák és a személyiségelméletek különbözősége.
2. A személyiségelméletek általános jellemzői, fő nézőpontok. „Erő-irányzatok” a személyiségpszichológiában.
3. Sigmund Freud pszichoanalitikus elmélete, a freudi személyiségmodell. A személyiség dinamikája és fejlődése. A pszichoanalízis mint tudomány, elmélet és módszer. A pszichoanalízis kritikája.
4. Carl Gustav Jung analitikai pszichológiája. Jung elméletének alapfogalmai. A psziché természete és szerkezete. A tudat funkciói, pszichés dinamika. A személyiség fejlődése, az individuációs folyamat.
5. Alfred Adler individuálpszichológiája. Az adleri személyiségelmélet alapfogalmai. A nevelés individuálpszichológiai szemlélete.
6. Erik Erikson pszichoszociális fejlődéselmélete. Az identitás fogalma és vetületei. Krízispotenciálok mint központi feladatok. Epigenetikus szakaszok a fejlődésben.
7. Erich Fromm humanisztikus pszichoanalízise: egzisztenciális szükségletek, a karakter fogalma, szeretetfilozófiája és a szabadság problematikája.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kiemelten foglalkozunk az elméleti modellek gyakorlati életben való megjelenésének, alkalmazásának lehetőségeivel. A hallgatók személyes tapasztalatainak megosztásával folyamatosan reflektálunk a lelkesítő, vallásnevelési és hitoktatói munkában való felhasználási lehetőségekre, segítve a pályaszocializációt.

Kötelező irodalom:

- Carver C.S., Scheier M.F. (1998): Személyiségpszichológia, Osiris, Budapest
- Atkinson (szerk.) (1995): Pszichológia, Osiris-Századvég, Bp., (a több kiadás is jó)

Ajánlott irodalom:

- Halász L., Marton M. (szerk., 1978): Típustanok és személyiségvonások, Gondolat, Budapest
- Mirnics Zs. (2006): A személyiség építőkövei, egyetemi jegyzet, HEFOP, Budapest,
- Szakács F., Kulcsár Zs. (szerk.) (1980 és 1996): Személyiséglélektani szöveggyűjtemény. Elméleti irányzatok II., Tankönyvkiadó, Budapest

- Marton M. (szerk.) Típusok és személyiségvonások, 5-37.o., Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1978.
- S. Freud: Bevezetés a pszichoanalízisbe, Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1988.
- Esszék, Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1988.
- A halálöszön és az életöszön, Múzsák Közművelődési K., Bp., 1991.
- C. G. Jung: Analitikus pszichológia, Göncöl Kiadó, Budapest, 1991.
- Bevezetés a tudattalan pszichológiájába, Európa Kiadó, Budapest, 1990.
- Az ember és szimbólumai, Göncöl Kiadó, Budapest, 1991.
- A lélektani típusok, Európa Kiadó, Bp., 1988.
- A. Adler: Életünk jelentése, Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1994.
- Hall—Lindzey: Alfred Adler, In.: Szakács F.—Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 76-87.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- Erik Erikson: Az emberi fejlődés nyolc szakasza, In.: Szakács F.—Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 160-175.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- A fiatal Luther és más írások, Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1991.
- E. Fromm A szeretet művészete, Helikon kiadó, Bp., 1984.
- Hall—Lindzey: Erich Fromm, In.: Szakács F.—Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 87-91.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- Menekülés a szabadság elől, Akadémiai Kiadó, Bp., 1993.

VPPGW64 – ÁLTALÁNOS DIDAKTIKA 1.

Tantárgy felelőse: Majzikné Lichtenberger Krisztina	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás: Lásd órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli és/vagy írásbeli vizsga

A tantárgy tanításának alapelvei és céljai:

A kurzus során a hallgatók korábbi pedagógiai és pszichológiai tapasztalataira és élményeire építve az oktatáshoz kapcsolódó ismereteket bővítjük. Célja a hallgatók gyermekszemléletének és az oktatás egészéről vallott felfogásának formálása, felkészítés a tudatos tanári szerepvállalásra. Emellett célja a hallgatók oktatási folyamatról kialakított szemléletének formálása, módszertani repertoárjának kialakítása, a kompetenciák fejlesztését előtérbe helyező, differenciált oktatási folyamatok tervezéséhez, szervezéséhez, lebonyolításához és értékeléséhez, hatékony tanulást segítő, korszerű tanulási környezet kialakításához kapcsolódó elméleti ismeretek nyújtása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Tanítás és tanulás. Tanuláselméleti koncepciók, ezek pedagógiai konzekvenciái, megjelenése az iskolai gyakorlatban.
2. A tanulás tanítása, a tanulás didaktikai értelmezése. Tanulási stratégiák, stílusok, technikák. A gondolkodás tanítása.
3. Tanulás és motiváció. Motivációs elméletek, motiváció és tanulói énkép kapcsolata.

4. A tananyag változásai, fejlődése. A tananyag kiválasztás kérdései ma, a tudás társadalmi meghatározottsága. A kompetencia fogalma, értelmezése.
5. Az oktatás célrendszere és a tanítás tervezése. Az oktatás dokumentumai.
6. Pedagógiai tervezési feladatok: A tanterv. Tantervi műfajok és típusok. A NAT. Helyi pedagógiai program, helyi tanterv. Tanterv Magyarországon és Európában. A rejtett tanterv. Tanmenet, tematikus terv, óraterv, projektterv, epochális tervezés.
7. A tanulók megismerésének általános kérdései. Fő fejlődési szakaszok. Differenciálás, integráció, inklúzió.
8. A differenciálás speciális célcsoportjai: Tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek, különleges pedagógiai bánásmódot igénylő tanulók. A hátrányos helyzet. Az iskolai szorongás.
9. A tehetséges tanulók. A tehetséggondozás elméleti háttere.
10. A tanulást segítő környezet kialakítása. Iskolai tér, eszközök és módszerek
11. Szervezeti keretek, szervezési módok, munkaformák, módszerek. Új eljárások az oktatás szervezésében: kooperatív tanulás, team-teaching, individualizált munkaformák, projekt. A módszerek kiválasztásának alapelvei. Tanári vezetésre épülő módszerek: Előadás, magyarázat, szemléltetés. Tanulói tevékenységre épülő módszerek. Kooperatív tanulás. Kooperáció, verseny, játékok.
12. A taneszközök változásai. Digitalizált tananyag. Számítógép használata az oktatásban. A taneszközök kiválasztásának alapelvei.
13. Értékelés. Diagnosztikus, formatív és szummatív értékelés. A teljesítmények mérése. Az érvényesség és megbízhatóság. Önértékelés fejlesztése.

Kötelező irodalom:

- Falus Iván (2004, szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Veszprémi László (2000): *Didaktika*. APC-Stúdió, Gyula

Ajánlott irodalom:

- Csapó Benő (2002): *Az iskolai műveltség*. Osiris kiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2003): *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai kiadó, Budapest.
- Golnhofér Erzsébet – M. Nádas Mária (1993): *Készülünk a vizsgáztatásra*. Korona, Budapest.
- Halász Gábor (2005): *Fejlesztő értékelés*. OKI, Budapest.
- Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (2000): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
- Spencer, K. (2004): *Kooperatív tanulás*. Ökonet kiadó, Budapest.
- M. Nádas Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.
- Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

VPPGW57 – EGYHÁZI ÉS GYÜLEKEZETI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallás tanár üzenetközvetítő személy. Küldetését akkor töltheti be eredményesen, ha a közvetlen emberi kommunikáció kínálta lehetőségekkel megtanul tudatosan élni, és képes konstruktívan kezelni, illetve kiküszöbölni az elkerülhetetlenül fellépő kommunikációs zavarokat. Az ehhez szükséges ismeretek gyarapításához és képességek fejlesztéséhez kíván hozzájárulni ez a kurzus. A hallgatók különböző felekezetek istentiszteletein és gyülekezeti alkalmain megadott szempontok szerint megfigyeléseket végeznek a kommunikáció jellegzetességeivel kapcsolatosan, melyről írásos beszámolót készítenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház mint *communio sanctorum*
2. Hitmódok és kommunikációs stílusok a gyülekezetben
3. A gyülekezet (egyház) struktúrája és működése
4. Hallgatói beszámolók
5. A vallásosság nyelvi és rituális kifejezési formái
6. A prédikáció mint kommunikáció
7. Meditáció és imádság
8. Hallgatói beszámolók
9. A lelkigondozói kommunikáció sajátosságai
10. Valláspedagógiai kommunikáció
11. Hallgatói beszámolók

Évközi tanulmányi követelmények:

Hospitálási jegyzőkönyv beadása

Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- H.-Ch. Piper, A kommunikáció tanulása a lelkigondozásban és a prédikálás terén, Debrecen 1999.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Budapest 1999.
- Ch. Thomann/ F. Schulz von Thun, Tisztázó beszélgetések, Budapest 1992.
- J. Ries (szerk.), A szent antropológiája, Bp. 2003.
- Hézser G., Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Bp. 1997.
- F. Schulz von Thun, Miteinander reden 1-3. 2002.
- W. Simon, Grundlagen der Kommunikation, Offenbach 2004.
- K. H. Delhees, Soziale Kommunikation, Opladen 1994.
- J. M. Sautter, Spiritualität lernen, Neukirchen-Vluyn 2004.
- R. Hajduk, Die seelsorgliche Dimension der Predigt, St. Ottilien 1995.
- M. Klessmann, Pastoralpsychologie, Neukirchen-Vluyn 2004.

II. félév:

VPPGW63 - VALLÁSPEDAGÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW54 - Neveléstan	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy vizsgálja a vallásosság jelentőségét az egyén és a társadalom életében, a vallásosság alakulásának életkori sajátosságait, valamint a vallási szocializáció hatásait. Rámutat a vallásosság fejlesztésének pedagógiai lehetőségeire, sorra veszi azokat a célokat és feladatokat, amelyeket a keresztyén nevelésnek be kell töltenie.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Vallás és vallásosság
2. Vallás és hit
3. A vallásosság élettörténeti fejlődése I.
4. A vallásosság élettörténeti fejlődése II.
5. A vallástanár személye
6. Vezetői attitűdök
7. Az érett vallásosság ismérvei
8. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben I.
9. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben II.
10. A keresztyén nevelés feladatai
11. A keresztyén nevelés céljai
12. A valláspedagógia története
13. A valláspedagógia főbb koncepciói

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Boross G., Bevezetés a valláspedagógiába (jegyzet)
- Pálhegyi Ferenc, Pedagógiai kalauz, Budapest 1997.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Budapest, 2002.

Ajánlott irodalom:

- H. Schmidt, Leitfaden Religionspädagogik, Stuttgart 1991.
- G.R. Schmidt, Religionspädagogik, Göttingen 1993.
- Ch. Grethlein, Religionspädagogik, Berlin, New York 1998.
- J. Kunstmann, Religionspädagogik, Tübingen-Basel 2004.

VPPGW46 –VALLÁSDIDAKTIKA I. (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga, írásbeli beadvány

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vallásdidaktika feladata
2. Főbb didaktikai koncepciók I.
3. Főbb didaktikai koncepciók II.
4. A tantervkészítés alapelvei
5. Oktatási célok a vallásstanításban
6. Az óra-előkészítés lépései
7. Az óra felépítése
8. A bibliatanítás didaktikai elvei
9. A bibliatanítás céljai
10. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
11. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
12. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000

Ajánlott irodalom:

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999

- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- Ch. Grethlein, Fachdidaktik Religion, Göttingen 2005.

VPPGW75 – SZAKMÓDSZERTANI SZEMINÁRIUM I.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Írásbeli beadvány

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium a szakmódszertani ismeretek gyakorlati alkalmazását célozza. A hallgatók megismerik az egyháztörténeti, hitvallásismereti és etikai középiskolai vallásoktatási tankönyveket, tanári segédkönyveket, és segédanyagokat, hospitálás által saját tapasztalatokat szereznek, tanmenetet készítenek, gyakorolják az óratervezés lépéseit, adott tananyagok szaktudományos és didaktikai elemzését, valamint az óravázlat készítés módjait. Módszertani bemutató gyakorlatok keretében egymás munkájának reflektálása.

Az elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Képesség szakdidaktikai ismeretek önálló alkalmazása konkrét feladatok megoldásában
- Csoportos munkában együttműködési képesség,
- Saját erősségek és gyengeségek felismerése és szükséges korrekciója
- Egemás munkájának értékelése és segítése

A tantárgy programja:

1. Tankönyvismeret,
2. Tanári segédkönyvek használata,
3. Hospitálás (megfigyelési feladatokkal)
4. Hospitálási megfigyelések kiértékelése,
5. Szaktudományos elemző munka meghatározott tananyaghoz,
6. Didaktikai analízis készítése,
7. Módszertani gyakorlatok és reflexiójuk,
8. Segédanyagok felkutatása és használata,
9. Oktatási segédeszközök használata,
10. Óravázlat készítése, bemutatása megbeszéléssel

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- 11. és 12. osztályos hittankönyvek és tanári segédkönyvek
- Egyháztörténeti, dogmatikai és etikai szakkönyvek,

- Módszer- és ötletgyűjtemények,
- Lexikonok

Ajánlott irodalom:

VPPGW62 – PSZICHOLÓGIA 2. (PEDAGÓGIAI)

Tantárgy felelőse: Dr. Hadházi Éva	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW61 – Pszichológia 1. (A személyiség fejlődése)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Megismertetni a hallgatókat a szocializáció folyamatával, színtereivel és e folyamatot meghatározó főbb tényezőkkel. Bemutatni, hogy milyen lélektani törvényszerűségek érvényesülnek a különböző nevelési helyzetekben, és milyen módszerekkel és eszközökkel befolyásolhatja a nevelő fejlesztő módon és hatékonyan a személyiség kibontakozásának folyamatát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A család, mint elsődleges szocializációs színtér szerepe a fejlődésben, különös tekintettel a korai anya- gyermek kapcsolataira, a leggyakoribb fejlődéskárosító szocializációs tényezőkre (kulcsfogalmak: újszülött és csecsemőkori kompetenciák; szeparáció Harlow féle majomkísérletek; kötődés Bowlby; kötődési mintázatok Ainsworth)
2. A kisdedkor jellemzői, a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: autonómia, kétely, szégyen, önkontroll, indulati szabályozás, dac Erikson; az Én fogalma, énkép, én-tudat, nemi identitás csírái; utánpótlás; kognitív fejlődés gyermekkorban szenzomotoros fejlődési szakasz Piaget)
3. Az óvodáskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: kezdeményezés, büntudat Erikson; lelkiismereti funkció megalapozása, én-ideál, Ödipusz konfliktus, identifikáció Freud; műveletek előtti szakasz, artificializmus, finalizmus, animizmus, egocentrizmus, erkölcsi ítéletalkotás Piaget)
4. A kisiskoláskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: teljesítmény, kisebbségérzés, kompetencia érzés az intellektuális, szociális és fizikai képességekben Erikson; latencia Freud; konkrét műveleti szakasz, decentralizálás, konvencionális erkölcs Piaget)
5. A serdülőkor jellemzői és feladatai (kulcsfogalmak: identitás, szerepdiffúzió Erikson; moratórium, korai zárás Marcia; genitális fejlődés Freud; formális műveleti szakasz, Piaget; posztkonvencionális erkölcs Kohlberg; a társas kapcsolatok szerepe, vonatkoztatási csoport; devianciák: serdülőkori magatartási problémák, drog- és alkoholfüggőség serdülőkorban, serdülőkori bűnözés, öngyilkossági krízisek, a nemi identitás serdülőkori zavarai, szektajelenségek; serdülőkori pszichiátriai problémák, az abnormális viselkedés /evési zavarok: anorexia és bulimia, szorongásos betegségek, hangulatbetegségek, személyiségzavarok, szkizofrénia/)

6. Egyének és csoportok megítélése, személypercepció, attribúció, társas kapcsolatok, személyközi kapcsolatok, a társas kapcsolatok zavarai; normaalakulás, csoportigazodás, szociometria, osztálytermi kommunikáció (tanár-diák viszony, tanári szerep)

Évközi tanulmányi követelmények:

Gyakorló lelkészekről, hitoktatókról lévén szó, különös hangsúlyt fektetünk a leggyakoribb serdülőkori, mentális és viselkedési problémák és kezelési módjaik megismerésére. Az elméletben elsajátított ismeretek gyakorlatban - terepen -, történő megvalósulásának megfigyelésére, a személyes tapasztalat ihlette élmények elemzésére.

Kötelező irodalom:

- Atkinson: Pszichológia, Osiris- Századvég, 1995, és minden későbbi kiadás
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995
- F. Földi Rita: A pszichikus fejlődés problémái. OKKER, Budapest, 1999
- F. Földi Rita: Hiperaktivitás és tanulási zavarok, Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt., Bp., 2002
- A DSM- IV diagnosztikai kritériumai. Zsebkönyv, Animula Egyesület, Budapest, 1997
- Klein Sándor: Gyerekközpontú iskola, Edge 2000, Budapest 2002
- Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata, Osiris, Budapest, 2000. október 17.
- P. Balogh Katalin & S. Gerencsik Eszter: Pedagógiai Pszichológia, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000
- Aronson, Elliot: A társas lény, Budapest, 1987
- Forgács József (J. P. Forgas): A társas érintkezés pszichológiája, Kairosz, é.n.

Ajánlott irodalom:

- Erikson, Erik H.: Gyermekkor és társadalom, Osiris, Bp., 2002
- Frenkl Sylvia – Rajnik Mária: Életesemények a fejlődéslélektan tükrében, Bp., 2000
- Korherr, Edgar Josef: A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai, Szülők és Nevelők könyvespolca 7., Jel Könyvkiadó, é.n. 1998 után
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Bp., 2004
- Riemann, F.: A félelem alaptípusai, 1987

VPPGW65 – ÁLTALÁNOS DIDAKTIKA 2.

Tantárgy felelőse: Majzikné Lichtenberger Krisztina	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW53 - Neveléstörténet VPPGW54 - Neveléstan VPPGW64 – Általános didaktika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus során tapasztalati tanulás történik, a pedagógiai elemeket a hallgatók saját tanulásukon keresztül ismerik meg. Célja az előadáson megszerzett ismeretekre építve az iskolai oktatáshoz

kapcsolódó ismeretek, jártasságok, készségek bővítése, melyek a későbbi módszertani tanulmányokat megalapozzák, valamint a konkrét iskolai munka során a gyakorlatban is hasznosíthatók. A kurzus folyamán az ismeretszerzés, gyakorlás, rögzítés és részben az értékelés kooperatív módszerek alkalmazásával zajlik. Az egyes módszerek alkalmazására az óra folyamán reflektálunk, és azok alapján saját módszertárat kell elkészíteni a félév végére.

A második félévben kiscsoportok vezetik a foglalkozást a résztvevők részére, melyet reflektív beszélgetés keretében közösen értékelünk. A felkészülés projekt keretében történik. A csoportok saját témájuk kapcsán közös tananyag-felületet (ún. wikit) készítenek, melyet közösen a csoport értékeli.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Tanuláselméletek, a természetes és az iskolai tanulás hasonlósága és különbségei. A tanulói tudás szerveződése és változása. A készségek és képességek fejlődése.
2. Az iskolai teljesítményeket meghatározó kognitív, affektív és szociális tényezők. A tanulás eredményességét alapvetően befolyásoló képességek, a nyelvi-kommunikációs és a tanulási képességek.
3. A kompetencia különböző értelmezési keretei. A transzfer és a problémamegoldás. A fogalmi megértést elősegítő tanulási-tanítási módszerek.
4. Az oktatás tartalmi szabályozása. Tanterv és vizsgarendszer.
5. A tanterv funkciói, típusai. A tananyag kiválasztását meghatározó társadalmi és kulturális tényezők, a tantervi szabályozás hazai gyakorlata.
6. A tanár tervezési tevékenységei: helyi tanterv készítése, tanmenet készítés; tématervezés (tematikus, epochális, projekt terv); óraterv készítés, felkészülés a tanítási órára.
7. Az egységesség és differenciálás jegyében megvalósuló oktatás jellemzői. Az integrált oktatás módszereinek és a lemaradó tanulók egyéni fejlesztési technikái.
8. A tanuló megismerése. Egyéni fejlesztési tervek készítése. Az önértékelés fejlesztése.
9. A tanítás, nevelés és tanulás kutatásának alapvető módszerei, adatelemzési eljárások. Az oktatási kísérletek szervezésének és az eredmények értékelésének alapvető technikái.
10. Tehetség gondozás és egyéni fejlesztés. Tehetségfelismerés, tehetségfejlesztés. Tutorálás.
11. Tanulási környezet kialakítása.
12. A differenciált tanulásszervezés, az egyéni és a csoportmódszerek, a személyre szóló tanítási módszerek, és ezek hatékony alkalmazásának feltételei, módjai. Taneszközök, digitális tananyag, IKT.
13. Prevenációs és korrekciós eljárások a fegyelmezett tanítási-tanulási körülmények biztosítása érdekében. A kognitív és a motivációs önszabályozás kialakításának jelentősége.
14. Az értékelés funkciói, tárgyai, szintjei, viszonyítási alapjai, módszerei és eszközei.
15. A tanulók tantárgyi teljesítményeinek értékelése (becslés, mérés, szöveges értékelés). Pedagógiai mérőeszközök készítése és használata. Vizsgarendszer, vizsgázatás.

Kötelező irodalom:

- Falus Iván (2004, szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Veszprémi László (2000): *Didaktika*. APC-Stúdió, Gyula.

Ajánlott irodalom:

- Csapó Benő (2002): *Az iskolai műveltség*. Osiris kiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2003): *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai kiadó, Budapest.
- Halász Gábor (2005): *Fejlesztő értékelés*. OKI, Budapest.
- Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (2000): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
- Kagan, Spencer (2004): *Kooperatív tanulás*. Ökonet kiadó, Budapest.
- M. Nádas Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.
- www.kre.hu/moodle: *Tanulás és tanítás*.

VPPGW55 - VALLÁSPSZICHOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW61 – Pszichológia 1. (A személyiség fejlődése)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a valláslélektani kutatások területeit, módszereit és főbb eredményeit. Betekintést nyerjenek a vallásosság egyéni és közösségi megélésének lélektani összefüggéseibe, lássák azokat a kölcsönös kapcsolatokat, amelyek a vallásosság és a személyiség működése, a viselkedés és az élményfeldolgozás között megfigyelhetők.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A valláslélektan tudományos besorolása, története,
2. A vallásosság motivációs háttere,
3. A vallásosság közösségi vonatkozásai,
4. A hit és az istenképzet alakulása az élettörténet során,
5. Az érett vallásosság jellemzői,
6. A megtérés,
7. Vallásosság és lelki egészség,
8. A vallásosság szerepe a megküzdési folyamatokban,
9. A kóros vallásosság.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Vergote, Valláslélektan, Budapest 2001.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Bp. 1999.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Valláspszichológiai tanulmányok, Bp. 2003.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Bp. 2002.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Budapest 1998.
- B. Grom, Religionspsychologie, Göttingen 1992.
- D.M. Wulff, Psychology of Religion, New York etc. 1991.
- S. Heine, Grunlagen der Religionspsychologie, Göttingen 2005.
- Ch. Hennig/S. Murken/E. Nestler (Hg.), Einführung in die Religionspsychologie, Paderborn etc. 2003.
- R. Paloutzian, Invitation to the Psychology of Religion, Boston etc. 1996.
- R. Hood et al., The Psychology of Religion, New York 1996.

VPPGW58 – ÖNISMERETI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: A gyakorlaton való részvétel és az írásbeli beadványok értékelése ötfokú skálán (gyakorlati jegy)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallástanárképzésen belül lehetőséget, teret és időt biztosítani az érdeklődő (vallástanári munkára készülő) hallgatók számára ahhoz, hogy – nem utolsósorban a választott hivatás vonatkozásában – elemezzék önértékelésüket, alaposabban megismerjék személyiségüket, és önismeretüket tudatosan használják feladatuk körük betöltése közben.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A motiváció
2. Az identitás
3. Életrajzunk meghatározó eseményei
4. Verbális és nonverbális kommunikációk jellemzői
5. Problémás helyzetekben tanúsított viselkedésünk
6. Személyes értékrendünk
7. Viszonyulásunk a másik nemhez
8. Erőforrásaink és tartalékaink

Évközi tanulmányi követelmények:

Önismereti csoportban való aktív részvétel
Olvasónapló és önreflexió készítése

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- F. Várkonyi Zsuzsa: Tanulom magam, Balatonfenyves 2000.
- Horney, Karen: Selbstanalyse, 3. Aufl., München 1980.
- Rattner, Josef: Selbsterkenntnis und Menschenkenntnis, 2. Aufl., München 1975.
- Riemann, Fritz: Grundformen der Angst. Eine tiefenpsychologische Studie, München 1999 (1961).
- Rudas János: Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat, 4. kiadás, h.n. 1990.
- Schick, Erich: Seelsorge an der eignen Seele. Geistliche Lebensregeln zur inneren Ordnung, Hamburg 1963.

- Thomas, Klaus: Selbstanalyse. Die heilende Biographie, ihre Abfassung und ihre Auswirkung, 2. verb. Aufl., Stuttgart 1976.

VPPGW73 – CSALÁDI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Komlósi Piroska	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zh/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Mélyebb betekintést adni a kommunikáció primer közegében való működésre. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségeinek a családi kapcsolatokban való speciális megjelenési formáit felismerni és jelentéseit mélyebben megismerni. A tapasztalati anyagot a teamekben elkészített családi videofelvételek elemzése fogja adni ehhez. Az elméleti háttér: a megadott ill. javasolt szakirodalom alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kommunikáció fejlődése és zavarai a családban
2. A diadikus és triadikus kommunikáció Bowen-i szemlélete
3. A család, mint kis csoport kommunikációs sajátosságai
4. Konfliktus kezelés a családban
5. Diszfunkcionális kommunikáció korrekciós lehetőségei
6. A Home video módszere

A hallgató a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos diszkussziója, illetve módszertani demonstráció, oktatófilm megtekintése révén elméleti és gyakorlati ismereteket szerez a családon belüli kommunikációs formák értelmezéséről és elemzéséről, és ezek segítő kommunikációs gyakorlatában hasznosítani tudja.

Évközi tanulmányi követelmények:

Videofelvétel elemzése megadott szempontok alapján, valamint egy 15 perces demonstrálandó anyag elkészítése.

Kötelező irodalom:

- Bagdy Emőke(szerk.) : Párkapcsolatok dinamikája. Animula, 2002.
- Buda B.: „Double bind”. Magyar Pszichológiai Szemle, 1965. 22. 640–645. o.
- Buda B.: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Animula, Bp. 2001.
- Cseh-Szombathy László: A házastársi konfliktusok szociológiája. Gondolat, Bp. 1985. 4-6.fej.
- Chapman, Gary: Családi összhangzattan. Harmat, Bp. 2001.
- Egymásra hangolva, „
- Kamaszokra hangolva „
- Gyermekekre hangolva „
- Szólóban „

A szeretet másik arca – a harag. „

- Schepers, G.- König, C.: Családi videotréning. Animula, 2000.

Ajánlott irodalom:

III. félév:

VPPGW47 – VALLÁSDIDAKTIKA II. (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW46 – Vallásdidaktika I. (Szakmódszertan)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere: zh./ házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismerteti a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezeti a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II. vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallásismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
2. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
3. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
4. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
5. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
6. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat, zárthelyi

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.

VPPGW76 – SZAKMÓDSZERTANI SZEMINÁRIUM 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: zh./ házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium a szakmódszertani ismeretek gyakorlati alkalmazását célozza. A hallgatók megismerik az egyháztörténeti, hitvallásismereti és etikai középiskolai vallásoktatási tankönyveket, tanári segédkönyveket, és segédanyagokat, hospitálás által saját tapasztalatokat szereznek, tanmenetet készítenek, gyakorolják az óratervezés lépéseit, adott tananyagok szaktudományos és didaktikai elemzését, valamint az óravázlat készítés módjait. Módszertani bemutató gyakorlatok keretében egymás munkájának reflektálása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó kompetenciák:

Képesség szakdidaktikai ismeretek önálló alkalmazása konkrét feladatok megoldásában

Csoportos munkában együttműködési képesség,

Saját erősségek és gyengeségek felismerése és szükséges korrekciója

Egymás munkájának értékelése és segítése

A tantárgy programja:

1. Tankönyvismeret,
2. Tanári segédkönyvek használata,
3. Hospitálás (megfigyelési feladatokkal)
4. Hospitálási megfigyelések kiértékelése,
5. Szaktudományos elemző munka meghatározott tananyaghoz,
6. Didaktikai analízis készítése,
7. Módszertani gyakorlatok és reflexiójuk,
8. Segédanyagok felkutatása és használata,
9. Oktatási segédeszközök használata,
10. Óravázlat készítése, bemutatása megbeszéléssel.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- 11. és 12. osztályos hittankönyvek és tanári segédkönyvek
- Egyháztörténeti, dogmatikai és etikai szakkönyvek,
- Módszer- és ötletgyűjtemények
- Lexikonok

Ajánlott irodalom:

VPPGW60 – GYAKORLÓ ISKOLAI GYAKORLAT (60 ÓRA)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW63 – Valláspedagógia	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere:

Gyakorló iskolai gyakorlat, amely gyakorlatvezető tanár irányításával történik. A gyakorlat időtartama 60 óra, amely magában foglalja a hospitálást, az óramegbeszéléseket és legalább 15 óra önálló megtartását. Az utolsó óra a vizsgatanár, a gyakorló iskola és a KRE HTK képviselőjének jelenlétében. A gyakorlatnak a Budapesti Lónyay utcai Református Gimnázium, a Nagykőrösi Arany János Ref. Gimnázium, és a Szentendrei Református Gimnázium, mint a KRE gyakorlóiskolái adnak helyet.

GSVS050 – SZEMINÁRIUM 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Egyeztetés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere: Házi szemináriumi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkipáncszoói esetek túlnyomó többségében jelentős szerepe van a félelemnek. Ez általában igaz a lelki zavarokra is, ezért a pszichoterápia a XX. század kezdete óta nagy hangsúlyt helyez a szorongásos állapotok kezelésére és oldására. A filozófia ezirányú kérdésfelvetése még korábbra nyúlik vissza. S. Kierkegaard gondolkozásában találkozik a teológiai és a filozófiai tájékozódás. A

szeminárium megismerteti a hallgatókkal a teológiai, filozófiai és lélektani szorongásértelmezéseket, és rávezet arra, hogy az élet különböző területein miként győzhető le a szorongás, ill. a lelkigondozó miként nyújthat segítséget a szorongásokkal, félelmekkel folytatott küzdelemben.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Fogalmi tisztázás
2. Bibliai tájékozódás
3. Kötődésszükséglet és szorongás
4. Önbecsülés és szorongás
5. Kontroll-szükséglet és szorongás
6. Etikai bizonytalanság és szorongás
7. Halálfélelem és szorongás

Évközi tanulmányi követelmények:

Kiselőadás,
Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- S. Kierkegaard, A szorongás fogalma, Bp. 1993.
- P. Tillich, Létbátorság, Bp. 2000.
- H.-R. Lückert, Félelem és pánik, Bp. 1997.
- W. Butollo, Szorongás-erő, Bp. 1996.
- Bech/ G. Emery, A szorongásos zavarok és fóbiák kognitív elmélete, Bp. 1999.
- Yalom, Egzisztenciális pszichoterápia, Bp. é.n.
- M. Johnson, Önbecsülés és alkalmazkodás, Bp. 2008.

VPPGW68 - NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szocializáció és a nevelés össztársadalmi összefüggéseinek vizsgálata, kulturális beágyazottságának megismerése. A hallgatók ezáltal rálátást nyernek a nevelőmunka társadalmi kontextusára és képessé válnak a növendékek bevezetésére a társadalmi életbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Képesség az egyén és a társadalom kapcsolatának elemzésére a nevelés szempontjából, valamint alakítására a nevelés eszközeivel

- Tudatosul a hallgatókban, mint leendő nevelőkben társadalmi felelősségük és képesek e felelősségnek megfelelően eljárni
- Képesek a tanulóknak hatékonyan segíteni a társadalomba való kilépésben és a társadalmi helykeresésben.

A tantárgy programja:

1. A szocializáció mint a nevelésszociológia tárgya
 - a neveléstudomány és a nevelésszociológia kapcsolata.
 - a szocializáció értelmezése a nevelésszociológiában
2. A szocializáció és a kultúra
 - a kultúra mint az emberi társadalom minősége
 - a kultúra tartalma
 - a mikrokultúrák szerepe a szocializációban
 - a szocializáció és a műveltség
3. A szocializáció és a személyiség
 - a személyiség struktúrája
 - az én-kép és az identifikáció
4. A szocializáció mechanizmusa
 - az interakció és a kommunikáció
 - a társadalmi pozíció és szerep
5. Intézményes szocializáció
 - a közoktatás mint az intézményes szocializáció színtere
 - a közoktatási rendszer és a társadalom kölcsönhatásai
 - az iskola mint társadalmi szervezet
6. Szakmai szocializáció
 - a szakmai szocializáció és a kapcsolódó fogalmak
 - a szakmai szocializáció tartalma
 - a szakmai szocializáció mechanizmusa
 - a szakmai szocializáció szakaszai (pályaadaptáció, -választás, szakképzés, pályakezdés, szakmai kibontakozás)

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Dr. Balla Gábor Tamás: Nevelésszociológiai ismeretek, Gödöllő, 1995
- Az előadások anyaga,
- Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába (3. jav. kiad.) Budapest, 2001.

VPPGW69 - ISKOLASZERVEZETTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Házi dolgozat Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a leendő pedagógusokat arra készíti fel, hogy ismerjék a tanügyigazgatás feladatait és lehetőségeit, reálisan értékeljék a különböző oktatáspolitikai törekvéseket, és képesek legyenek tevőlegesen részt venni a szakmai közéletben. Ennek érdekében a tananyag bemutatja a közoktatási rendszer funkcióit, struktúráját, rendszerszerű működését, a tartalmi, a szervezeti és a gazdasági szabályozás elveit és technikáit, Magyarország és az EU legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumait, valamint a számunkra mintáértékű európai oktatási rendszerek sajátosságait.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja hozzásegíti a hallgatókat ahhoz, hogy a közoktatási rendszer működését átlássák, abban eligazodjanak és ezeket az ismereteiket munkájuk során felhasználhassák.

Főbb témakörök:

1. A közoktatás mint rendszer.
 - A közoktatási rendszer struktúrája.
 - Az európai közoktatási intézmények struktúráinak kialakulása.
2. A közoktatási rendszer szabályozása.
 - A közoktatás funkciói.
 - A közoktatás tartalmi szabályozása
 - A közoktatás szervezeti szabályozása.
 - A közoktatási rendszer gazdasági szabályozása.
3. A mai magyar közoktatási rendszer.
 - A legjelentősebb változások 1990 óta.
 - A legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumok áttekintése.
 - A mai magyar közoktatási rendszer struktúrája.
 - A mai magyar közoktatási rendszer tartalmi szabályozása.
 - A mai magyar közoktatási rendszer gazdasági szabályozása.
 - Minőségbiztosítás a magyar közoktatási rendszerben.
 - Tanügyi tendenciák az Európai Unióban és ezek hatása a magyar közoktatási rendszerben.
4. Összehasonlító pedagógia.
 - A magyar közoktatás nemzetközi adatok tükrében.
 - Három modellértékű nyugat-európai állam (Németország, Franciaország, Nagy-Britannia) közoktatási rendszerének áttekintése.
 - Az Európai Unió oktatásfejlesztő programjai.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat készítése a tantárgyhoz kapcsolódó legfontosabb témákra építve.
Zárthelyi dolgozat sikeres megírása.

Kötelező irodalom::

- Balla Gábor Tamás (2004): Az iskolaszervezetek alapjai. Gödöllő.

Ajánlott irodalom:

- Zárándy Zoltán (Szerk.) (2001): Európa az iskolában – az iskola Európában. Kézikönyv az oktatás európai dimenziójáról. Közoktatási Modernizáció közalapítvány, Országos Közoktatási Intézet Kutatási Központ, Budapest.
- Vágó Irén (Szerk.) (1999): Tartalmi változások a közoktatásban a 90-es években. Országos Közoktatási Intézet Kutatási Központ – Okker Kiadó, Budapest.

VPPGW70 – HÁTRÁNYOS HELYZET

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka, a ZH és a dolgozat alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hátrányos helyzetű emberek és problémáik iránti szociális érzékenység kialakítása és fejlesztése, kiutak keresése, érvek kialakítása és ütköztetése, valamint a pedagógiai módszertani konzekvenciák levonása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. (Halmozottan) hátrányos helyzetű embertársaink – teológiai és szociológiai alapú megközelítés
2. A hátrányos helyzet kialakulásának problematikája
3. Hátrányos helyzetű növendékek az iskolában és a gyülekezet periferiáján
4. A diszkrimináció kérdésköre
5. A fogyatékoság jelensége a teológiában, a történelemben és a szociológiában
6. A roma identitás
7. A hátrányos helyzetben levők segítése a pedagógia módszereivel
8. A hátrányos helyzetben levők segítése az egyházban

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hátrányos helyzetű emberek problémáinak megismerése, saját szociális érzékenységének elmélyítése révén a vallásánári pályára készülő hallgató alkalmat kap (szakmai) kommunikációs készségének fejlesztésére és differenciált (különböző képességű személyek és csoportok körében való) alkalmazásának gyakorlására. Ez segíthet abban, hogy a nem fogyatékos tanulókat is ösztönözni tudja a sajátjuktól eltérő magatartásformák, a más konstellációban más hangsúlyt kapó értékek elfogadására és megbecsülésére. A nézőpontváltás képességének fejlesztése révén – a keresztyéni hitben is gyökerező – felelős embertársi kapcsolat alakulhat ki a fogyatékosággal együtt élő emberek, valamint a hallgató, ill. később a hallgatókra bízott tanulók között.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Egy tudományos igénnyel elkészített dolgozat (10 oldal terjedelemben), ill. zárthelyi dolgozat megírása.

Kötelező irodalom:

- Internet, valamint ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Adam, G., Schweitzer, F. (szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005, 127-208.
- Árvay Dóra et al. (összeáll.): Romák a XXI. század Magyarországon. Multidiszciplináris konferencia a Kölcsey Ferenc Protestáns Szakkollégium szervezésében, Budapest, 2001.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.

- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995, 187-308.
- Hátrányos helyzet, in: Educatio. Pedagógia – szociológia – história – pszichológia – politológia, 1997/1.
- Kálmán Zsófia: Bánatkő. Sérült gyermek a családban, Budapest 1997.
- Kozma Tamás: Hátrányos helyzet: Egy oktatásügyi probléma társadalmi vetületei. Budapest, 1975.
- Rácz József: Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Várnagy Elemér/Várnagy Péter: A hátrányos helyzet pedagógiája, Budapest 2000.
- Zászkaliczky Péter, Verdes Tamás: Tágabb értelemben vett gyógypedagógia: a fogyatékoság jelensége a gyógypedagógia határtudományaiban. Tanulmányok Gordosné Szabó Anna tiszteletére, Budapest, 2004.

VPPGW71 – KOLLÉGIUMI NEVELÉS ÉS LELKIGONDOZÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Lásd órarend! 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy bevezesse a hallgatókat a nevelőtanári tevékenység fő feladatköréibe. Megismerjék a középiskolás korú fiatalok életproblémáit, kérdés-felvetési módjait és megoldási kísérleteit. Szerezzenek jártasságot mind a közösségi, mind az egyéni konfliktus-kezelési, valamint személyiségfejlesztő, ill. identitás-alakító módszerek és technikák alkalmazása terén. Képessé váljanak nevelési célok és lelkigondozói szempontok egyidejű érvényesítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A kollégiumi élet belső folyamatainak és dinamikájának megismerése, valamint a benne rejlő nevelési és lelkigondozói feladatok felfedezése
- Képesség a fiatalok közösséggé formálására a közösségépítés módszereinek elsajátítása által
- Problémaérzékenység a fiatalok életének jellegzetes belső és küldő konfliktusainak felismerésére és készség segítő kapcsolat felajánlására a megoldások keresésében.

A tantárgy programja:

1. A protestáns kollégiumi nevelés hagyományai
2. A kollégiumi nevelés funkciói
3. A serdülő- és ifjúkor lelki sajátosságai
4. Közösségépítési feladatok és módszerek
5. Műhelymunka
6. Az egyéni lelkigondozás alkalmi
7. A segítő beszélgetés
8. Hospitálás
9. Etikái orientáció a kollégiumi nevelésben
10. A kollégiumi nevelés tevékenységrendszer
11. Műhelymunka

Évközi tanulmányi követelmények:

Hospitálás, előadásokon való aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Ld. ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Baacke, D., Die 13-18jährigen, München etc. 1976.
- Bajkó M., A magyarországi és az erdélyi protestáns kollégiumok 1777-1848 között, Debrecen, 1992.
- Benedek I., Kollégiumi neveléstan, Budapest, 1997.
- Erikson, E.H., Jugend und Krise, Frankfurt M. etc. 1981.
- Fend, H., Entwicklungspsychologie des Jugendalters, Opladen 2001.
- Gordon, Th., A tanári hatékonyság fejlesztése, Budapest, 1990.
- Lamesch, G., Schulseelsorge als soziales System, Stuttgart 2000.
- Rácz J., Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rosta G.(szerk.), Ifjúság, értékrend, vallás, Budapest, 2003.
- Schweitzer, F., Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh 1996.
- Simon I., A kollégiumi tanár, Budapest, 1993.
- Vikár Gy., Az ifjúkor válságai, Budapest, 1980.

VPPGW74 – ALKOHOL- ÉS DROGFÜGGÉS MEGELŐZÉSE

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka és az elkészített dolgozat alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni tragédiák és az osztályszociális kérdés képében egyaránt jelentkező probléma iránti érzékenység kialakítása, ill. fejlesztése a szenvedélybetegség alapos elméleti bemutatása, a prevenció lehetőségeinek megismertetése, a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos megvitatása révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. A szenvedélybetegségek problematikája és sokféle arca
2. A drogok típusai és csoportosításuk
3. Az alkoholizmus típusai és biológiai hatásai
4. Az alkoholfüggőség kialakulása és pszichodinamikája
5. A drogkarrier kialakulása

6. A szenvedélybetegek családja
7. Drogprevenció és egészségfejlesztés
8. Drogprevenció és iszákosmentés az egyházban

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató ismerje meg a szenvedélybetegségek téma- és problémaköre kapcsán használt fogalomrendszert, a szenvedélybetegségek kialakulásának törvényszerűségeit és prevenciójának lehetőségeit, hogy vallásánári munkája során keresztyén hit iránti elkötelezettséggel, elmélyített problémaérzékenységgel tudja fejleszteni a tanulók kritikai gondolkodását, önálló problémalátását, valamint önmagukért, a problémával küzdő embertársért és a közösségért vállalt felelősségét.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Egy tudományos igényű elkészített dolgozat (10 oldal terjedelemben) megírása.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Antal Zoltán: Menekülés az életbe, Budapest 1997.
- Arenz-Greiving, Ingrid/Dikger, Helga (Hrsg.): Elternsüchte-Kindernöte. Berichte aus der Praxis, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1994.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Battergay, Raymond: Vom Hintergrund der Süchte. Zum Problem der Drogen- und Alkoholabhängigkeiten, 4. Aufl., Bern-Wuppertal 1982.
- Bánki M. Csaba: Az alkoholizmus biológiai kutatásának eredményei, Budapest 1984.
- Bäuerle, Dietrich: Im Kampf gegen die Drogensucht. Hilfen für Eltern und ihre Kinder, Frankfurt am Main 1991.
- Bölcsföldi András (Szerk.): A misszió alternatívái, Budapest 2009.
- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Burian, Wilhelm: Die Psychotherapie des Alkoholismus. Unter besonderer Berücksichtigung des Frauenalkoholismus, Göttingen 1984.
- Bühne, Wolfgang (Hrsg.): Ruhe der Rastlosen. Aussteiger berichten, 3. Aufl., 1985 Wuppertal.
- Deutsche Hauptstelle gegen die Suchtgefahren (Hrsg.): Alkohol. Konsum und Missbrauch. Alkoholismus. Therapie und Hilfe, Freiburg im Breisgau 1996.
- Ferenczi Zoltán: Drog és vallás. Előéletek és előítéletek. Gyakorlati kézikönyv lelkipásztoroknak, diakónusoknak, gyülekezeti munkásoknak, Budapest 2001.
- Ferenczi Zoltán M.S.: Drogprevenció, pedagógus, iskola, Budapest 2003.
- Gyermek- Ifjúsági és Sportminisztérium: Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről, Budapest 2001., ill. 2003.
- Kopp Mária/Skrabski Árpád: Magyar lelkiállapot, h.n. 1995.
- Rácz József et al.: A drogkérdésről őszintén, Budapest 2000.
- Rácz József, Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rennert, Monika: Co-Abhängigkeit. Was Sucht für die Familie bedeutet, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1990.
- Siklós József: Pohárcsere, Budapest 1984.
- Simek Zsófia/Fekete János: Az alkoholológia megújításáért I. és II. kötet, Budapest 1994.
- Tizenkét lépés és tizenkét hagyomány (A.A.W.S.), New York 1993.

ETRRW61 - EGYHÁZSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Egy dolgozat bemutatása, aktív részvétel, szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház és vallásszociológia oktatásának célja, hogy megismertesse leendő református lelkészeinket a gyülekezeti közösségek szociológiai ismérveivel, a gyülekezet és az egyházszervezés szociológiai aspektusaival, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeivel és szerveződésének módjaival, valamint az egyház és a gyülekezetek valamint a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok szociológiai vonásaival. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel vértelődnek fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkési szolgálat szociológiai összetevőiről. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetről, a társ és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeiről. Betekintést nyernek a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint a kiértékelés módszertanába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgatók megismerkednek a vallás és egyházszociológia legfontosabb nemzetközi és hazai eredményeivel, klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel. A szaktárgy sikeres elvégzését követően a hallgatók alkalmassá válnak arra, hogy a gyülekezetszervezést és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék, hogy alapfokon elemezni tudják gyülekezeteik és környezetük szociológiai sajátosságait, s ennek alapján módszeresen végezzék szakrális közösségalkotó szolgálatukat. Alkalmassá válnak arra, hogy szociológiai szempontból a modern és globális környezetben is sikeres lelkési szolgálatot végezzenek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres, aktív részvétel. Látogatás és jelentés. Az előírt vizsgamódszer szerinti számonkérés.

Kötelező irodalom:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Vallásszociológia fejezet
- Max Weber: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Osiris Kiadó
- Max Weber: A világvallások gazdasági etikája. Gondolat Kiadó
- Pierre Bourdieu: A vallási mező. In: u. ő.: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődéséről
- Thomas Luckmann: Sociology of the religion
- Vass Csaba: Nemzet és szociológia. In.: szerk.: Kulin Ferenc: A nemzeti tudományok historikuma. Kölcsey Kiadó, 2005.
- Vass Csaba: Szakrális kommunikáció. Studia Caroliensia, 2008. 2. szám.

Ajánlott irodalom:

- Hallgatói igény szerint

VPPGW01 – PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI SZIGORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW53 - Neveléstörténet VPPGW54 - Neveléstan VPPGW62 – Pszichológia 2. (pedagógiai) VPPGW55 - Valláspszichológia VPPGW65 – Általános didaktika 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

GSVS051 – SZEMINÁRIUM 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Cél: Lehetőséget biztosítani a vallásanári munkára készülő hallgatók számára ahhoz, hogy a lelkigondozás szempontjából reflektálva ismerjék meg, és a gyakorlatban próbálják alkalmazni a fókális- ill. rövid (dinamikus) terápia módszereit. A személyre lebontott cél a személyes problémák iránti érzékenység fejlesztése, a lelkigondozói módszertár és kompetencia bővítése.

Tartalom: A lelkigondozói találkozások csak töredék részének esetében van arra mód, hogy rendezett setting keretében folytassunk beszélgetést: a vallásanárok iskolai (lelkigondozói jellegű) beszélgetéseinek nagy része nem előre tervezett és rendezett keretekben zajlik. A tanegység módszertani bevezetést és így segítséget kíván adni az ilyen beszélgetésekhez, miközben a fókális- és rövid (dinamikus) pszichoterápia eszköztárát vizsgálja meg a lelkigondozói gyakorlat szempontjából.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi jellemzi a lelkigondozói beszélgetést?
2. A rövid beszélgetés interaktív elemei
3. A (rövid) lelkigondozói beszélgetés-vezetés módszertana
4. A rövid beszélgetés befejezése
5. Saját beszélgetéseink elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel rendszeres készüléssel (a kiadott irodalom feldolgozása)

Írásos reflexió készítése, lelkigondozói beszélgetések folytatása és feljegyzése

Kötelező irodalom:

- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- De Jong, Peter/Kim Berg, Insoo: Lösungen (er-)finden. Das Werkstattbuch der lösungsorientierten Kurztherapie, Systemische Studien Bd. 17, Dortmund 1998.
- Gendlin, Eugene T.: Fókuszolás. Életproblémák megoldása önerőből, Budapest 2002.
- Klüwer, Rolf/Lachauer, Rudolf (Hg.): Der Fokus. Perspektiven für die Zukunft. Psychoanalytische Blätter Bd. 26., Göttingen 2004.
- Küchenhoff, Joachim: Psychodynamische Kurz- und Fokalthérapie. Theorie und Praxis, Stuttgart 2005.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Malan, David H.: A dinamikus pszichoterápia felé. Egy kutatás eredményei, Budapest 1997.
- Malan, David H.: Egyéni dinamikus pszichoterápia (Individual Psychotherapy and the Science on Psychodynamics), Budapest 1989.
- Lachauer, Rudolf: Der Fokus in der Psychotherapie. Fokalsätze und ihre Anwendung in Kurztherapie und anderen Formen analytischer Psychotherapie, München 1992.
- Rövid dinamikus pszichoterápia, Budapest 1992.
- Strupp, Hans H./Binder, Jeffrey L.: Kurzpsychotherapie (Übersetzt von Jürgen Peter Krause), Stuttgart 1991.

SPCSW01 – SZAKDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

IV. félév:

SPCSW02 – SZAKDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: L: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: SPCSW01 – Szakdolgozat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:			IV.	Értékelés módszere:

VPPGW79 – ÖSSZEFÜGGŐ FÉLÉVES EGYÉNI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW47 – Vallásdidaktika II. VPPGW01 – Pedagógiai- pszichológiai szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	28 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			IV.	Értékelés módszere:

Összefüggő gyülekezeti, vagy iskolai egyéni szakmai gyakorlat egy iskolai féléven át, gyakorlatvezető irányítása mellett. Feltétele a tanári mesterképzés (szakdolgozaton kívüli) minden követelményének teljesítése, ill. azok teljesítéséhez szükséges kreditek megszerzése. A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, heti 2-5 óra tanítást, valamint nevelőtanári teendők ellátását. Ehhez a gyakorlathoz egy szeminárium is kapcsolódik, amelyben módja van a hallgatónak a hospitálási tapasztalatai és saját tevékenysége reflektálására és feldolgozására, továbbá segítséget kap a gyakorlattal kapcsolatos adatgyűjtés és tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálására.

A gyakorlatról a hallgatók megadott szempontok szerint portfóliót készítenek a következő szempontok szerint:

1. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:
 - egy hittancsoportban,
 - egy féléven át (3 hónap időtartamban),
 - 5-12. évfolyamok valamelyikében,
 - a „Református hit- és erkölcstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
 - vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.
2. A munkanapló tartalmazza:
 - a tanulócsoporthoz adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,
 - az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
 - a tanmenetet,
 - a tankönyvhasználattal kapcsolatos megjegyzéseket,

- a megtartott órákkal kapcsolatos
 - a) nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
 - b) didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
 - c) az órán használt óravázlatokat,
 - d) óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
 - e) a tanóra kiértékelését:
 - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
 - a motiválás folyamatossága,
 - témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltsége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,
 - eredményességi mutatók, tanulságok.
- a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
- hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
- önértékelő elemzést a tanulócsoporthoz végzett munkáról.

3. A munkanapló készítésének célja:

Bemutassa,

- hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
- hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
- hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.

4. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:

- egy hittanecsoportban,
- egy féléven át (3 hónap időtartamban),
- 5-12. évfolyamok valamelyikében,
- a „Református hit- és erkölcsstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
- vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.

5. A munkanapló tartalmazza:

- a tanulócsoporthoz adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,
- az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
- a tanmenetet,
- a tankönyvhasználattal kapcsolatos megjegyzéseket,
- a megtartott órákkal kapcsolatos
 - a) nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
 - b) didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
 - c) az órán használt óravázlatokat,
 - d) óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
 - e) a tanóra kiértékelését:
 - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
 - a motiválás folyamatossága,

- témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltsége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,

- eredményességi mutatók, tanulságok.

- a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
- hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
- önértékelő elemzést a tanulócsoporthoz készített munkáról.

6. A munkanapló készítésének célja:

Bemutassa,

- hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
- hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
- hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.

VPPGW77 – GYAKORLATKÍSÉRŐ SZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW76 – Szakmódszertani szeminárium 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere:

A hallgatók a gyakorlaton szerzett tapasztalataikat hallgatótársaikkal együtt szakmai irányítás mellett dolgozzák fel.

A gyakorlat konkrét helyzeteiben és feladataihoz kapcsolódva elemzik az óra-előkészítés folyamatát, benne az oktatási és nevelési célkitűzéseket, azok megvalósításával kapcsolatos didaktikai döntéseket és nevelési elképzeléseket, szándékokat. Vizsgálják továbbá a megvalósult óra folyamatait és eredményeit. A tervekkel való egybevetés után keresik a választ az eltérések, a sikertelenségek, a váratlan körülmények, fordulatok, elakadások, felmerült nevelési problémák okaira. Pedagógiailag értékeli saját reflexióikat, probléma-érzékenységet és megoldási elképzeléseiket.

V. MA – Hittanár-nevelő, levelező szak (protestáns teológus alapképzéssel)

5 féléves, MA levelező tagozat, költségterítéses képzés
szakképzettség: református vallástanár-nevelő

I. félév:

HIMGW10 – EGYHÁZI ÉNEK 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tanulja meg az énekeskönyv kijelölt énekeit legalább egy versszakal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

A félév során először református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit tekintjük át, majd az 1948-as énekeskönyv létrejöttének körülményeit, szerkesztési elvét, alapvető célkitűzéseit ismerjük meg.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- „...eleitől fogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. ReZeM 1993. 7–12, 33–35. (47–52).
- Bourgeois, Loys: *A muzsika igaz útja*. Ford.: Jeney Zoltán. Budapest 2003. Olvasandó: Ferenczi Ilona utószavából: Louis Bourgeois, a zenész és zeneszerző. 65–68.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék *Magyar Zene* 1976. 119-133.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve. *Irodalomtörténeti Közlemények* 1976., 367.-381.
- Czeglédy Sándor: Néhány megjegyzés Huszár Gál most megtalált énekeskönyvéről. *Református Egyház* 28 (1976), 174.-178.
- Czeglédy Sándor: Zur Geschichte der evangelischer Kantionalbücher in Ungarn. *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie* 8 (1963), 159.-
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950. 9–14, 35–44.

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A 16. század magyar dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: *A magyar egyházi népének vázlatos története*. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 778-797.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenei történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Dobszay László: *A népének hazai története. Tények és tanulságok*. *Vigilia* 37 (1972) 4.sz. 2-12.
- H. Hubert Gabriella: *A régi magyar gyülekezeti ének*. Universitas Kiadó 2004.
- Jenny, Marcus: *A reformátusok hozzájárulása a 16-17. századi gyülekezeti énekhez és egyházzenehez*. *Magyar Egyházzene* II/4.
- Kálvin János: *Előszó a Zsoltárokhoz*. *Zsoltár* I/4. (1994) 2-3. vö.: Kálvin János: *A keresztyéneknek...* in: Goudimel, Claude: *Zsoltárok 1565*. Közreadja: Bólya József. Budapest 2002. 6-8.
- *Répertoire de la poésie hongroise ancienne*. Manuel de correction d'erreurs dans la base de données. Paris 1992. I-II. (ad corpus poetarum)
- Szabolcsi Bence: *A magyar zene évszázadai*. Tanulmányok I. A középkortól a XVII. századig. Sajtó alá rend.: Bónis F. Bp., 1959 - Tinódi zenéje A Tinódi dallamok hasonmásával és átiratával. 39-100., A XVI.sz. magyar históriás zenéje. A Hoffgreff-énekeskönyv dallamainak kritikai kiadásával. 101-156.
- Szendrei Janka - Dobszay László - Rajeczky Benjamin: *XVI-XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I-II*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1979.
- Varjas Béla: *A reformáció énekirodalma. A magyar irodalom története 1600-ig. A magyar irodalom története 1.* (Szerk.: Klaniczay T.), Bp. 1964, 311.-

VPPGW80 – KATECHETIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A katechetika tárgy a gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlati kérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezeti hitoktatás feladatkörén kívül esnek. Ide tartoznak a gyermekmunka, a konfirmációi előkészítő, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmai. Ezeknek a feladatoknak a szakszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A gyülekezet pedagógiai feladatai
2. Gyermek a családban
3. Nevelői attitűdök
4. Nehézségek a családi nevelésben
5. A konfirmáció története és aktuális problémái
6. A konfirmációi oktatás tartalma
7. A konfirmációi oktatás módszertana
8. Az ifjúság vallásossága
9. Csoportmódszerek az ifjúsági munkában
10. A felnőttoktatás alkalmi a gyülekezetben

Évközi tanulmányi követelmények:

Zárthelyi dolgozat: F. J. Mönks. – A.M. Knoers, Fejlődéslélektan, Budapest 2004. c. könyv tartalmi ismeretének a felmérésére.

Kötelező irodalom:

- Imre Lajos, Katechetika, Bp. 1941.
- Enyedy Andor, A magyar református káteirodalom, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetikai alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, A valláspedagógia igazi válsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Dr. Gyökössi Endre, Hogyan tartsunk gyermekbibliaórát, Budapest 1992.
- Dr. Gyökössi Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)

Ajánlott irodalom:

DOERW18 - HITVALLÁSISMERET

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek a tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és hitvallás. HK 21-24
2. Isten kijelentése és a Szentírás. HH I-II
3. Az egyetlen vigasztalás és a HK néhány jellegzetessége. HK 1-5

4. Az ember nyomorúsága, az eredendő bűn és szabad akarat kérdése. HK 6-9, 11-14, HH VIII-IX
5. A szabadító személye. HK 15-19, HH XI
6. A Szentháromság Isten HK 25, HH III
7. A teremtő, mindenható Atya, a látható és láthatatlan világ HK 26, HH XI
8. A gondviselő Isten HK 27-28, HH VI
9. Krisztus hármassága a miénk HK 31-34
10. Krisztus útja a megaláztatástól a felmagasztalásig HK 35-37, 40-46, 49, 52
11. A Szentlélek és az egyház. HK 53-55. HH XVII-XVIII
12. Isten kegyelmi kiválasztása és a megigazulás, megszentelődés. HK 60-62.64. HH X.XV-XVI
13. A Sákramentumok: a szent keresztség. HK 65-66.68.69.71-72.74. HH XIX.XX
14. Az úri szent vacsora. HK 75-78.81. HH XXI.
15. A kulcsok hatalma HK 83-85.
16. A bűnbánat és megtérés HK 88-91.
17. Isten törvénye. HK 92-93. HH XII.
18. A Tízparancsolat: Az első kőtábla parancsolatai HK 94.96.99.101.103
19. A második kőtábla parancsolatai HK 104-105.108.110.112-114.
20. Az imádkozásról HK 116. HH XXIII.-XXVII.
21. A hitvallások különleges összefüggései

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

VPPGW53 - NEVELÉSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a nevelés és oktatás ma is aktuális kérdéseinek, problémáinak történeti szempontú elemzésével a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlődéséhez és történeti ismeretnek bővüléséhez járul hozzá. A tantárgy célja, hogy a hallgatók képesek legyenek a különböző korok nevelési eszményeinek, módszereinek, az oktatás helyzetének, fejlődésének, problémáinak kritikus, történeti szempontokat figyelembe vevő elemzésére, értelmezésére. A kurzus az emberi társadalom fejlődéstörténetének egymást követő korszakaiban követi nyomon a mai oktatásügy és pedagógia problémáinak változását, történeti megjelenését és aktuális elemzését. Az ezekkel való megismerkedés

egyrészt elősegíti a hallgatók történeti szemléletmódjának, kritikai gondolkodásának fejlődését, másrészt arra ösztönzi őket, hogy saját nevelésfelfogásuk kialakulása, kialakítása során is igényeljék a reflektív viszonyulást. A tantárgy célja továbbá, hogy a tanár szakos hallgatókat hozzásegítse a tanárképzés más tárgyaiban is megjelenő fogalmak és szakkifejezések pontos, szakszerű használatára.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az ókori nevelés eszményeinek és intézményeinek változásai. Folyamvölgyi kultúrák, írnokképzés. Arisztotelész, Platón, Szókratész felfogása a nevelésről. Iskoláztatás az ókori Görögországban és Rómában.
2. Középkor: Szent Ágoston gyermekképe. Klerikus nevelés, az iskoláztatás kezdetei, iskolatípusok. A középkori egyetemek, a műveltség rendszere. Világi nevelés a középkorban: céhek, lovagok. A magyar iskolák születése.
3. Reneszánsz embereszmény – reneszánsz nevelés. Humanista gondolkodók a nevelésről. A városi iskolák kialakulása. Reformáció és reneszánsz kapcsolata. A világi értelmiség kialakulása.
4. A reformáció nevelésügye. Luther, Kálvin, Melancthon. A református kollégiumi rendszer. Új iskolatípusok. A wittenbergi tanrendszer. Református kollégiumok Magyarországon. Comenius és Apáczai Csere János. Az ellenreformáció nevelésügye. Jezsuita oktatás. Ratio Studiorum. Pázmány Péter, nagyszombati egyetem.
5. Korai felvilágosodás: Locke, Bacon, Helvetius. A felvilágosodás hatása a neveléstudományra és az iskolaügyre. A pedagógia tudománnyá válása. Herbart. Rousseau felfogása a gyermekről. Emil. Rousseau hatása a pedagógiai gondolkodásra. Pestalozzi.
6. A modern európai közoktatási rendszerek kialakulása. A magyar oktatásügy alakulása a reformációtól az Eötvös-féle népiskolai törvényig. A Ratio Educationis.
7. A XIX. század legfontosabb gondolatai a nevelésről. A reformpedagógia filozófiai gyökerei. Dewey, Waldorf, Freinet, Montessori, Jenaplan. Magyar reformpedagógiai kezdeményezések.
8. Az elméleti pedagógia legfontosabb irányzatai a XX. században. A szellemtudomány, a kultúrpedagógia és a neokantiánusok hatása a pedagógiára. Szociológiai és pszichológiai elméletek hatásai.
9. A magyar pedagógia és iskolaügy alakulása 1848-tól 1945-ig. Eötvös József, Klebelsberg, Fináczy, Prohászka, Imre Sándor. Oktatási törvények.
10. A magyar oktatásügy alakulása 1945-től 1989-ig. Oktatási törvények. A posztmodern ember születése – nevelési kérdések és problémák az ezredfordulón. Az egyházak szerepe a mai oktatásügyben.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók az előadásokon aktív figyelemmel vesznek részt.

Kötelező irodalom:

- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2002): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Budapest.
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2004): Neveléstörténet. Szöveggyűjtemény. Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Balogh László (1996, szerk.): 1000 éves a magyar iskola. Korona Kiadó, Budapest.
<http://www.ppk.elte.hu/reformpedagogia/>
- Németh András – Skiera, E. (2000): Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Németh András – Pukánszky Béla (2004): A pedagógia problémátörténete. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Németh András – Boreczky Ágnes (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös József Kiadó, Budapest.
- Pukánszky Béla (2001): A gyermekkor története. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

VPPGW54 - NEVELÉSTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy a nevelés és oktatás ma is aktuális kérdéseinek, problémáinak tárgyalásával hozzájárul a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlődéséhez. A tantárgy célja, hogy képesek legyenek saját koruk nevelési eszményeinek, módszereinek, problémáinak kritikus elemzésére, és a különböző értelmezésekre reflektálva kialakítsák saját nevelés-, oktatás- és iskolakoncepciójukat. A kurzus keretén belül a hallgatók megismerkednek a neveléstudomány alapvető fogalmaival, témakörével, problémáival. Különös hangsúly helyeződik a különböző világnézetekből kibomló különböző emberképek és az ezekhez kapcsolódó különböző nevelésfelfogások bemutatására, ezen túl kiemelt szerepet kap a bibliai emberkép és az erre épülő református nevelés alapelveinek ismerete. A tantárgy további célja, hogy a hallgatókat megismertesse a nevelést meghatározó tényezőkkel, az azokat feltáró megismerési módokkal, a nevelési folyamattal, annak módszereivel és a nevelési tartományokkal.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy által közvetített ismeretek képessé teszik a hallgatókat a tanulók megismerésére, a pedagógiai folyamat elemzésére, értékelésére, nevelési stratégia kidolgozására, szakmai együttműködésre és kommunikációra.

Főbb témakörök:

1. A nevelés fogalma. Antropológia és nevelés. Az emberkép és a világkép összefüggése, változása a nevelés történetében. Az embereszmény.
2. Nevelési modellek. Bibliai antropológia, protestáns emberkép.
3. Az öröklés és a nevelés problematikája.
4. A szocializáció, perszonalizáció, nevelés, oktatás fogalma, ezek egymáshoz való viszonya.
5. A gyermekkor változó színterei, ezek történeti alakulása. A család mint nevelési színtér, a gyermek helye a családban. A gyermekhez való viszony változása a középkortól napjainkig.
6. Az iskola funkciói.
7. A nevelés folyamata és módszerei.
8. A keresztyén értékek értelmezése a pedagógiai folyamatban.
9. Nevelési tartományok.
10. Az iskolai interakciók és kommunikációs folyamatok sajátosságai. A család és iskola kapcsolatának jelentősége, a kapcsolattartás tartalma, formái.
11. A hátrányos társadalmi helyzetből fakadó nehézségek és az iskolai kudarc közötti általános összefüggések.

Évközi tanulmányi követelmények:

Saját pedagógiai hitvallás elkészítése.

Egy tanulóval készített interjú elkészítése vagy egy iskolai konfliktus elemzése.

Szabadon választott nevelésméleti témához bibliográfia összeállítása vagy egy pedagógiai periodika bemutatása.

Kötelező irodalom:

- Bábosik István (1998): A nevelés folyamata és módszerei. Okker Kiadó, Budapest.
- Kron, Friedrich W. (1997): Pedagógia. Osiris Kiadó, Budapest.
- Zrinszky László (2002): Nevelésmélet. Műszaki könyvkiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Balla Gábor Tamás (1995): Nevelésszociológiai ismeretek. Gödöllő.
- Németh András – Boreczky Ágnes (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös József Kiadó, Budapest.
- Zrinszky László (2000): Iskolaelméletek és iskolai élet. Okker Kiadó, Budapest.

VPPGW61 – PSZICHOLÓGIA 1. (A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE)

Tantárgy felelőse: Dr. Hadházi Éva	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A személyiség fejlődésének megismerése a személyiséglélektan alapvető elméleteinek, irányzatainak tükrében, melyek az emberi magatartás megértésének lehetséges útjaként, a teljes személyiség funkcionális vizsgálatára irányulnak. Az ismeretszerzés középpontjában olyan személyiséglélektani modellek állnak, melyek ismerete megalapozza a későbbi stúdiumokat, hozzájárulva a tanárjelöltek emberképének formálásához.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A személyiség alapegységei: típusok. A típusok történeti áttekintése. Alkati és funkcionális tipológiák. A tipológiák és a személyiségelméletek különbözősége.
2. A személyiségelméletek általános jellemzői, fő nézőpontok. „Erő-irányzatok” a személyiségpszichológiában.
3. Sigmund Freud pszichoanalitikus elmélete, a freudi személyiségmodell. A személyiség dinamikája és fejlődése. A pszichoanalízis mint tudomány, elmélet és módszer. A pszichoanalízis kritikája.
4. Carl Gustav Jung analitikai pszichológiája. Jung elméletének alapfogalmai. A psziché természete és szerkezete. A tudat funkciói, pszichés dinamika. A személyiség fejlődése, az individuációs folyamat.
5. Alfred Adler individuálszichológiája. Az adleri személyiségelmélet alapfogalmai. A nevelés individuálszichológiai szemlélete.
6. Erik Erikson pszichoszociális fejlődésmélete. Az identitás fogalma és vetületei. Krízispotenciálok mint központi feladatok. Epigenetikus szakaszok a fejlődésben.
7. Erich Fromm humanisztikus pszichoanalízise: egzisztenciális szükségletek, a karakter fogalma, szeretetfilozófiája és a szabadság problematikája.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kiemelten foglalkozunk az elméleti modellek gyakorlati életben való megjelenésének, alkalmazásának lehetőségeivel. A hallgatók személyes tapasztalatainak megosztásával folyamatosan reflektálunk a lelkeszi, vallásánári és hitoktatói munkában való felhasználási lehetőségekre, segítve a pályaszocializációt.

Kötelező irodalom:

- Carver C.S., Scheier M.F. (1998): Személyiségpszichológia, Osiris, Budapest
- Atkinson (szerk.) (1995): Pszichológia, Osiris-Századvég, Bp., (a több kiadás is jó)

Ajánlott irodalom:

- Halász L., Marton M. (szerk., 1978): Típustanok és személyiségvonások, Gondolat, Budapest
- Mirnic Zs. (2006): A személyiség építőkövei, egyetemi jegyzet, HEFOP, Budapest,
- Szakács F., Kulcsár Zs. (szerk.) (1980 és 1996): Személyiséglélektani szöveggyűjtemény. Elméleti irányzatok II., Tankönyvkiadó, Budapest
- Marton M. (szerk.) Típustanok és személyiségvonások, 5-37.o., Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1978.
- S. Freud: Bevezetés a pszichoanalízisbe, Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1988.
- Esszék, Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1988.
- A halálöszön és az életöszön, Múzsák Közművelődési K., Bp., 1991.
- C. G. Jung: Analitikus pszichológia, Göncöl Kiadó, Budapest, 1991.
- Bevezetés a tudattalan pszichológiájába, Európa Kiadó, Budapest, 1990.
- Az ember és szimbólumai, Göncöl Kiadó, Budapest, 1991.
- A lélektani típusok, Európa Kiadó, Bp., 1988.
- A. Adler: Életünk jelentése, Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1994.
- Hall—Lindzey: Alfred Adler, In.: Szakács F.—Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 76-87.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- Erik Erikson: Az emberi fejlődés nyolc szakasza, In.: Szakács F.—Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 160-175.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- A fiatal Luther és más írások, Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1991.
- E. Fromm A szeretet művészete, Helikon kiadó, Bp., 1984.
- Hall—Lindzey: Erich Fromm, In.: Szakács F.—Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 87-91.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- Menekülés a szabadság elől, Akadémiai Kiadó, Bp., 1993.

VPPGW64 – ÁLTALÁNOS DIDAKTIKA 1.

Tantárgy felelőse: Majzikné Lichtenberger Krisztina	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere: Szóbeli és/vagy írásbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus során a hallgatók korábbi pedagógiai és pszichológiai tapasztalataira és élményeire építve az oktatáshoz kapcsolódó ismereteket bővítjük. Célja a hallgatók gyermekszemléletének és az oktatás egészéről vallott felfogásának formálása, felkészítés a tudatos tanári szerepvállalásra. Emellett célja a hallgatók oktatási folyamatról kialakított szemléletének formálása, módszertani repertoárjának kialakítása, a kompetenciák fejlesztését előtérbe helyező, differenciált oktatási folyamatok tervezéséhez, szervezéséhez, lebonyolításához és értékeléséhez, hatékony tanulást segítő, korszerű tanulási környezet kialakításához kapcsolódó elméleti ismeretek nyújtása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Tanítás és tanulás. Tanuláselméleti koncepciók, ezek pedagógiai konzekvenciái, megjelenése az iskolai gyakorlatban.
2. A tanulás tanítása, a tanulás didaktikai értelmezése. Tanulási stratégiák, stílusok, technikák. A gondolkodás tanítása.
3. Tanulás és motiváció. Motivációs elméletek, motiváció és tanulói énkép kapcsolata.
4. A tananyag változásai, fejlődése. A tananyag kiválasztás kérdései ma, a tudás társadalmi meghatározottsága. A kompetencia fogalma, értelmezése.
5. Az oktatás célrendszere és a tanítás tervezése. Az oktatás dokumentumai.
6. Pedagógiai tervezési feladatok: A tanterv. Tantervi műfajok és típusok. A NAT. Helyi pedagógiai program, helyi tanterv. Tanterv Magyarországon és Európában. A rejtett tanterv. Tanmenet, tematikus terv, óraterv, projektterv, epochális tervezés.
7. A tanulók megismerésének általános kérdései. Fő fejlődési szakaszok. Differenciálás, integráció, inklúzió.
8. A differenciálás speciális célcsoportjai: Tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek, különleges pedagógiai bánásmódot igénylő tanulók. A hátrányos helyzet. Az iskolai szorongás.
9. A tehetséges tanulók. A tehetség gondozás elméleti háttere.
10. A tanulást segítő környezet kialakítása. Iskolai tér, eszközök és módszerek
11. Szervezeti keretek, szervezési módok, munkaformák, módszerek. Új eljárások az oktatás szervezésében: kooperatív tanulás, team-teaching, individualizált munkaformák, projekt. A módszerek kiválasztásának alapelvei. Tanári vezetésre épülő módszerek: Előadás, magyarázat, szemléltetés. Tanulói tevékenységre épülő módszerek. Kooperatív tanulás. Kooperáció, verseny, játék.
12. A taneszközök változásai. Digitalizált tananyag. Számítógép használata az oktatásban. A taneszközök kiválasztásának alapelvei.
13. Értékelés. Diagnosztikus, formatív és szummatív értékelés. A teljesítmények mérése. Az érvényesség és megbízhatóság. Önértékelés fejlesztése.

Kötelező irodalom:

- Falus Iván (2004, szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Veszprémi László (2000): *Didaktika*. APC-Stúdió, Gyula

Ajánlott irodalom:

- Csapó Benő (2002): *Az iskolai műveltség*. Osiris kiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2003): *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai kiadó, Budapest.
- Golnhofer Erzsébet – M. Nádas Mária (1993): *Készülünk a vizsgázatásra*. Korona, Budapest.
- Halász Gábor (2005): *Fejlesztő értékelés*. OKI, Budapest.
- Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (2000): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
- Spencer, K. (2004): *Kooperatív tanulás*. Ökonet kiadó, Budapest.
- M. Nádas Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.
- Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

VPPGW57 – EGYHÁZI ÉS GYÜLEKEZETI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallás tanár üzenetközvetítő személy. Küldetését akkor töltheti be eredményesen, ha a közvetlen emberi kommunikáció kínálta lehetőségekkel megtanul tudatosan élni, és képes konstruktívan kezelni, illetve kiküszöbölni az elkerülhetetlenül fellépő kommunikációs zavarokat. Az ehhez szükséges ismeretek gyarapításához és képességek fejlesztéséhez kíván hozzájárulni ez a kurzus. A hallgatók különböző felekezetek istentiszteletein és gyülekezeti alkalmain megadott szempontok szerint megfigyeléseket végeznek a kommunikáció jellegzetességeivel kapcsolatban, melyről írásos beszámolót készítenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház mint communio sanctorum
2. Hitmódok és kommunikációs stílusok a gyülekezetben
3. A gyülekezet (egyház) struktúrája és működése
4. Hallgatói beszámolók
5. A vallásosság nyelvi és rituális kifejezési formái
6. A prédikáció mint kommunikáció
7. Meditáció és imádság
8. Hallgatói beszámolók
9. A lelkigondozói kommunikáció sajátosságai
10. Valláspedagógiai kommunikáció
11. Hallgatói beszámolók

Évközi tanulmányi követelmények:

Hospitálási jegyzőkönyv beadása
Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- H.-Ch. Piper, A kommunikáció tanulása a lelkigondozásban és a prédikálás terén, Debrecen 1999.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Budapest 1999.
- Ch. Thomann/ F. Schulz von Thun, Tisztázó beszélgetések, Budapest 1992.
- J. Ries (szerk.), A szent antropológiája, Bp. 2003.
- Hézsér G., Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Bp. 1997.

- F. Schulz von Thun, Miteinander reden 1-3. 2002.
- W. Simon, Grundlagen der Kommunikation, Offenbach 2004.
- K.H. Delhees, Soziale Kommunikation, Opladen 1994.
- J.M. Sautter, Spiritualität lernen, Neukirchen-Vluyn 2004.
- R. Hajduk, Die seelsorgliche Dimension der Predigt, St. Ottilien 1995.
- M. Klessmann, Pastoralpsychologie, Neukirchen-Vluyn 2004.

BTHBW02 – BIBLIKUS SZIGORLAT 1. (ÓSZÖV. ÍRÁSMAGYARÁZAT, ÓSZÖV. BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBW19 – Ószövetségi írásmagyarázat 4. BTHBW57 -	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:			I.	Értékelés módszere:

BTHBW03 – BIBLIKUS SZIGORLAT (ÚJSZÖV. ÍRÁSMAGYARÁZAT, ÚJSZÖV. BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBW39 – Újszövetségi írásmagyarázat 4. BTHBW59	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:			I.	Értékelés módszere:

II. félév:

VPPGW63 - VALLÁSPEDAGÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW54 - Neveléstan	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy vizsgálja a vallásosság jelentőségét az egyén és a társadalom életében, a vallásosság alakulásának életkori sajátosságait, valamint a vallási szocializáció hatásait. Rámutat a vallásosság fejlesztésének pedagógiai lehetőségeire, sorra veszi azokat a célokat és feladatokat, amelyeket a keresztyén nevelésnek be kell töltenie.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Vallás és vallásosság
2. Vallás és hit
3. A vallásosság élettörténeti fejlődése I.
4. A vallásosság élettörténeti fejlődése II.
5. A vallástanár személye
6. Vezetői attitűdök
7. Az érett vallásosság ismérvei
8. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben I.
9. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben II.
10. A keresztyén nevelés feladatai
11. A keresztyén nevelés céljai
12. A valláspedagógia története
13. A valláspedagógia főbb koncepciói

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Boross G., Bevezetés a valláspedagógiába (jegyzet)
- Pálhegyi Ferenc, Pedagógiai kalauz, Budapest 1997.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Budapest, 2002.

Ajánlott irodalom:

- H. Schmidt, Leitfaden Religionspädagogik, Stuttgart 1991.
- G.R. Schmidt, Religionspädagogik, Göttingen 1993.
- Ch. Grethlein, Religionspädagogik, Berlin, New York 1998.
- J. Kunstmann, Religionspädagogik, Tübingen-Basel 2004.

VPPGW46 –VALLÁSDIDAKTIKA I. (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 15	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Egyeztetés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga, írásbeli beadvány

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vallásdidaktika feladata
2. Főbb didaktikai koncepciók I.
3. Főbb didaktikai koncepciók II.
4. A tantervkészítés alapelvei
5. Oktatási célok a vallástanításban
6. Az óra-előkészítés lépései
7. Az óra felépítése
8. A bibliatanítás didaktikai elvei
9. A bibliatanítás céljai
10. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
11. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
12. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000

Ajánlott irodalom:

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.

- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- Ch. Grethlein, Fachdidaktik Religion, Göttingen 2005.

VPPGW75 – SZAKMÓDSZERTANI SZEMINÁRIUM I.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Egyeztetés szerint	1 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Írásbeli beadvány

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium a szak módszertani ismeretek gyakorlati alkalmazását célozza. A hallgatók megismerik az egyháztörténeti, hitvallásismereti és etikai középiskolai vallásoktatási tankönyveket, tanári segédkönyveket, és segédanyagokat, hospitálás által saját tapasztalatokat szereznek, tanmenetet készítenek, gyakorolják az óratervezés lépéseit, adott tananyagok szaktudományos és didaktikai elemzését, valamint az óravázlat készítés módjait. Módszertani bemutató gyakorlatok keretében egymás munkájának reflektálása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Képesség szakdidaktikai ismeretek önálló alkalmazása konkrét feladatok megoldásában
- Csoportos munkában együttműködési képesség,
- Saját erősségek és gyengeségek felismerése és szükséges korrekciója
- Egyén munkájának értékelése és segítése

A tantárgy programja:

1. Tankönyvismeret,
2. Tanári segédkönyvek használata,
3. Hospitálás (megfigyelési feladatokkal)
4. Hospitálási megfigyelések kiértékelése,
5. Szaktudományos elemző munka meghatározott tananyaghoz,
6. Didaktikai analízis készítése,
7. Módszertani gyakorlatok és reflexiójuk,
8. Segédanyagok felkutatása és használata,
9. Oktatási segédanyagok használata,
10. Óravázlat készítése, bemutatása megbeszéléssel

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- és 12. osztályos hittankönyvek és tanári segédkönyvek
- Egyháztörténeti, dogmatikai és etikai szakkönyvek,
- Módszer- és ötletgyűjtemények,
- Lexikonok

Ajánlott irodalom:

HIMGW11 – EGYHÁZI ÉNEK 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: HIMGW80 – Egyházi ének 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tanulja meg az énekeskönyv kijelölt énekeit legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- „...eleitől #ogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. ReZeM 1993. 7–12, 33–35. (47–52).
- Bourgeois, Loys: *A muzsika igaz útja*. Ford.: Jeney Zoltán. Budapest 2003. Olvasandó: Ferenczi Ilona utószavából: Louis Bourgeois, a zenész és zeneszerző. 65–68.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék *Magyar Zene* 1976. 119-133.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve. *Irodalomtörténeti Közlemények* 1976., 367.-381.
- Czeglédý Sándor: Néhány megjegyzés Huszár Gál most megtalált énekeskönyvéről. *Református Egyház* 28 (1976), 174.-178.
- Czeglédý Sándor: Zur Geschichte der evangelischer Kantionalbücher in Ungarn. *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie* 8 (1963), 159.-
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950. 9–14, 35–44.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: A magyar egyházi népének vázlatos története. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 778-797.

- Dobszay László: *A magyar népének I.* Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenei történet forrásai.* Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Dobszay László: A népének hazai története. Tények és tanulságok. *Vigilia* 37 (1972) 4.sz. 2-12.
- H. Hubert Gabriella: *A régi magyar gyülekezeti ének.* Universitas Kiadó 2004.
- Jenny, Marcus: A reformátusok hozzájárulása a 16-17. századi gyülekezeti énekhez és egyházzenehez. *Magyar Egyházzene* II/4.
- Kálvin János: Előszó a Zsoltárokhoz. *Zsoltár* I/4. (1994) 2-3. vö.: Kálvin János: A keresztyéneknek... in: Goudimel, Claude: Zsoltárok 1565. Közreadja: Bólya József. Budapest 2002. 6-8.
- *Répertoire de la poésie hongroise ancienne.* Manuel de correction d'erreurs dans la base de données. Paris 1992. I-II. (ad corpus poetarum)
- Szabolcsi Bence: *A magyar zene évszázadai.* Tanulmányok I. A középkortól a XVII. századig. Sajtó alá rend.: Bónis F. Bp., 1959 - Tinódi zenéje A Tinódi dallamok hasonmásával és átíratával. 39-100., A XVI.sz. magyar történelmi zenéje. A Hoffgreff-énekeskönyv dallamainak kritikai kiadásával. 101-156.
- Szendrei Janka - Dobszay László - Rajeczky Benjamin: XVI-XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I-II. Akadémiai Kiadó, Budapest 1979.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma. A magyar irodalom története 1600-ig. A magyar irodalom története 1. (Szerk.: Klaniczay T.), Bp. 1964, 311.-

VPPGW81 – KATECHETIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW80 – Katechetika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A katechetika tárgya a gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlati kérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezeti hitoktatás feladatkörén kívül esnek. Ide tartoznak a gyermekmunka, a konfirmációi előkészítő, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmi. Ezeknek a feladatoknak a szakszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A gyülekezet pedagógiai feladatai
2. Gyermek a családban
3. Nevelői attitűdök
4. Nehézségek a családi nevelésben
5. A konfirmáció története és aktuális problémái

6. A konfirmációi oktatás tartalma
7. A konfirmációi oktatás módszertana
8. Az ifjúság vallásossága
9. Csoportmódszerek az ifjúsági munkában
10. A felnőttoktatás alkalmi a gyülekezetben

Kötelező irodalom:

- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, A magyar református káteisírodalom, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetikai alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, A valláspedagógia igazi válsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Dr. Gyökössi Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)

Ajánlott irodalom:

- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/ R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útaid Uram mutasd meg.
- Bölcsföldi A., Ifjúsági 6X6.
- Bölcsföldi A., Tizenöt-let ifjúsági munkához.

VPPGW62 – PSZICHOLÓGIA 2. (PEDAGÓGIAI)

Tantárgy felelőse: Dr. Hadházi Éva	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW61 – Pszichológia 1. (A személyiség fejlődése)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Megismertetni a hallgatókat a szocializáció folyamatával, színtereivel és e folyamatot meghatározó főbb tényezőkkel. Bemutatni, hogy milyen lélektani törvényszerűségek érvényesülnek a különböző nevelési helyzetekben, és milyen módszerekkel és eszközökkel befolyásolhatja a nevelő fejlesztő módon és hatékonyan a személyiség kibontakozásának folyamatát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A család, mint elsődleges szocializációs színtér szerepe a fejlődésben, különös tekintettel a korai anya- gyermek kapcsolataira, a leggyakoribb fejlődéskárosító szocializációs tényezőkre (kulcsfogalmak: újszülött és csecsemőkori kompetenciák; szeparáció Harlow féle majomkísérletek; kötődés Bowlby; kötődési mintázatok Ainsworth)
2. A kisdokor jellemzői, a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: autonómia, kétely, szegény, önkontroll, indulati szabályozás, dac Erikson; az Én

- fogalma, énkép, én-tudat, nemi identitás csírái; utánnás; kognitív fejlődés gyermekkorban szenzomotoros fejlődési szakasz (Piaget))
3. Az óvodáskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: kezdeményezés, büntudat Erikson; lelkiismereti funkció megalapozása, én-ideál, Ödipusz konfliktus, identifikáció Freud; műveletek előtti szakasz, artificializmus, finalizmus, animizmus, egocentrizmus, erkölcsi ítéletalkotás Piaget)
 4. A kisiskoláskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: teljesítmény, kisebbség, kompetencia érzés az intellektuális, szociális és fizikai képességekben Erikson; latencia Freud; konkrét műveleti szakasz, decentralizáció, konvencionális erkölcs Piaget)
 5. A serdülőkor jellemzői és feladatai (kulcsfogalmak: identitás, szerepdiffúzió Erikson; moratórium, korai zárás Marcia; genitális fejlődés Freud; formális műveleti szakasz, Piaget; posztkonvencionális erkölcs Kohlberg; a társas kapcsolatok szerepe, vonatkoztatási csoport; devianciák: serdülőkori magatartási problémák, drog- és alkoholfüggőség serdülőkorban, serdülőkori bűnözés, öngyilkossági krízisek, a nemi identitás serdülőkori zavarai, szektajelenségek; serdülőkori pszichiátriai problémák, az abnormális viselkedés /evési zavarok: anorexia és bulimia, szorongásos betegségek, hangulatbetegségek, személyiségzavarok, szkizofrénia/)
 6. Egyének és csoportok megítélése, személypercepció, attribúció, társas kapcsolatok, személyközi kapcsolatok, a társas kapcsolatok zavarai; normaalakulás, csoportigazodás, szociometria, osztálytermi kommunikáció (tanár-diák viszony, tanári szerep)

Évközi tanulmányi követelmények:

Gyakorló lelkészekről, hitoktatókról lévén szó, különös hangsúlyt fektetünk a leggyakoribb serdülőkori, mentális és viselkedési problémák és kezelési módjaik megismerésére. Az elméletben elsajátított ismeretek gyakorlatban - terepen -, történő megvalósulásának megfigyelésére, a személyes tapasztalat ihlette élmények elemzésére.

Kötelező irodalom:

- Atkinson: Pszichológia, Osiris- Századvég, 1995, és minden későbbi kiadás
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995
- F. Földi Rita: A pszichikus fejlődés problémái. OKKER, Budapest, 1999
- F. Földi Rita: Hiperaktivitás és tanulási zavarok, Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt., Bp., 2002
- A DSM- IV diagnosztikai kritériumai. Zsebkönyv, Animula Egyesület, Budapest, 1997
- Klein Sándor: Gyerekközpontú iskola, Edge 2000, Budapest 2002
- Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata, Osiris, Budapest, 2000. október 17.
- P. Balogh Katalin & S. Gerencsik Eszter: Pedagógiai Pszichológia, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000
- Aronson, Elliot: A társas lény, Budapest, 1987
- Forgács József (J. P. Forgas): A társas érintkezés pszichológiája, Kairosz, é.n.

Ajánlott irodalom:

- Erikson, Erik H.: Gyermekkor és társadalom, Osiris, Bp., 2002
- Frenkl Sylvia – Rajnik Mária: Életesemények a fejlődéslélektan tükrében, Bp., 2000
- Korherr, Edgar Josef: A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai, Szülők és Nevelők könyvespolca 7., Jel Könyvkiadó, é.n. 1998 után
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Bp., 2004
- Riemann, F.: A félelem alaptípusai, 1987

VPPGW65 – ÁLTALÁNOS DIDAKTIKA 2.

Tantárgy felelőse: Majzikné Lichtenberger Krisztina	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW53 - Neveléstörténet VPPGW54 - Neveléstan VPPGW64 – Általános didaktika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus során tapasztalati tanulás történik, a pedagógiai elemeket a hallgatók saját tanulásukon keresztül ismerik meg. Célja az előadáson megszerzett ismeretekre építve az iskolai oktatáshoz kapcsolódó ismeretek, jártasságok, készségek bővítése, melyek a későbbi módszertani tanulmányokat megalapozzák, valamint a konkrét iskolai munka során a gyakorlatban is hasznosíthatók. A kurzus folyamán az ismeretszerzés, gyakorlás, rögzítés és részben az értékelés kooperatív módszerek alkalmazásával zajlik. Az egyes módszerek alkalmazására az óra folyamán reflektálunk, és azok alapján saját módszertárat kell elkészíteni a félév végére.

A második félévben kiscsoportok vezetik a foglalkozást a résztvevők részére, melyet reflektív beszélgetés keretében közösen értékelünk. A felkészülés projekt keretében történik. A csoportok saját témájuk kapcsán közös tananyag-felületet (ún. wikit) készítenek, melyet közösen a csoport értékeli.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Tanulásmódszerek, a természetes és az iskolai tanulás hasonlósága és különbségei. A tanulói tudás szerveződése és változása. A készségek és képességek fejlődése.
2. Az iskolai teljesítményeket meghatározó kognitív, affektív és szociális tényezők. A tanulás eredményességét alapvetően befolyásoló képességek, a nyelvi-kommunikációs és a tanulási képességek.
3. A kompetencia különböző értelmezési keretei. A transzfer és a problémamegoldás. A fogalmi megértést elősegítő tanulási-tanítási módszerek.
4. Az oktatás tartalmi szabályozása. Tanterv és vizsgarendszer.
5. A tanterv funkciói, típusai. A tananyag kiválasztását meghatározó társadalmi és kulturális tényezők, a tantervi szabályozás hazai gyakorlata.
6. A tanár tervezési tevékenységei: helyi tanterv készítése, tanmenet készítés; tématervezés (tematikus, epochális, projekt terv); óraterv készítés, felkészülés a tanítási órára.
7. Az egységesség és differenciálás jegyében megvalósuló oktatás jellemzői. Az integrált oktatás módszereinek és a lemaradó tanulók egyéni fejlesztési technikái.
8. A tanuló megismerése. Egyéni fejlesztési tervek készítése. Az önértékelés fejlesztése.
9. A tanítás, nevelés és tanulás kutatásának alapvető módszerei, adatelemzési eljárások. Az oktatási kísérletek szervezésének és az eredmények értékelésének alapvető technikái.
10. Tehetséggondozás és egyéni fejlesztés. Tehetségfelismerés, tehetségfejlesztés. Tutorálás.
11. Tanulási környezet kialakítása.
12. A differenciált tanulásszervezés, az egyéni és a csoportmódszerek, a személyre szóló tanítási módszerek, és ezek hatékony alkalmazásának feltételei, módjai. Taneszközök, digitális tananyag, IKT.
13. Prevenációs és korrekciós eljárások a fegyelmezett tanítási-tanulási körülmények biztosítása érdekében. A kognitív és a motivációs önszabályozás kialakításának jelentősége.
14. Az értékelés funkciói, tárgyai, szintjei, viszonyítási alapjai, módszerei és eszközei.

15.A tanulók tantárgyi teljesítményeinek értékelése (becslés, mérés, szöveges értékelés). Pedagógiai mérőeszközök készítése és használata. Vizsgarendszer, vizsgáztatás.

Kötelező irodalom:

- Falus Iván (2004, szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Veszprémi László (2000): *Didaktika*. APC-Stúdió, Gyula.

Ajánlott irodalom:

- Csapó Benő (2002): *Az iskolai műveltség*. Osiris kiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2003): *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai kiadó, Budapest.
- Halász Gábor (2005): *Fejlesztő értékelés*. OKI, Budapest.
- Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária (2000): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
- Kagan, Spencer (2004): *Kooperatív tanulás*. Ökonet kiadó, Budapest.
- M. Nádasi Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.
- www.kre.hu/moodle: *Tanulás és tanítás*.

VPPGW58 – ÖNISMERETI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: A gyakorlaton való részvétel és az írásbeli beadványok értékelése ötfokú skálán (gyakorlati jegy)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallástanárképzésen belül lehetőséget, teret és időt biztosítani az érdeklődő (vallástanári munkára készülő) hallgatók számára ahhoz, hogy – nem utolsósorban a választott hivatás vonatkozásában – elemezzék önértékelésüket, alaposabban megismerjék személyiségüket, és önismeretüket tudatosan használják feladatukuk betöltése közben.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A motiváció
- Az identitás
- Életrajzunk meghatározó eseményei
- Verbális és nonverbális kommunikációnk jellemzői
- Problémás helyzetekben tanúsított viselkedésünk
- Személyes értékrendünk
- Viszonyulásunk a másik nemhez
- Erőforrásaink és tartalékaink

Évközi tanulmányi követelmények:

Önismereti csoportban való aktív részvétel

Olvasónapló és önreflexió készítése

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- F. Várkonyi Zsuzsa: Tanulom magam, Balatonfenyves 2000.
- Horney, Karen: Selbstanalyse, 3. Aufl., München 1980.
- Rattner, Josef: Selbsterkenntnis und Menschenkenntnis, 2. Aufl., München 1975.
- Riemann, Fritz: Grundformen der Angst. Eine tiefenpsychologische Studie, München 1999 (1961).
- Rudas János: Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat, 4. kiadás, h.n. 1990.
- Schick, Erich: Seelsorge an der eignen Seele. Geistliche Lebensregeln zur inneren Ordnung, Hamburg 1963.
- Thomas, Klaus: Selbstanalyse. Die heilende Biographie, ihre Abfassung und ihre Auswirkung, 2. verb. Aufl., Stuttgart 1976.

VPPGW73 – CSALÁDI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Komlósi Piroska	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zh/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Mélyebb betekintést adni a kommunikáció primer közegében való működésre. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségeinek a családi kapcsolatokban való speciális megjelenési formáit felismerni és jelentéseit mélyebben megismerni. A tapasztalati anyagot a teamekben elkészített családi videofelvételek elemzése fogja adni ehhez. Az elméleti háttér: a megadott ill. javasolt szakirodalom alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kommunikáció fejlődése és zavarai a családban
2. A diadikus és triadikus kommunikáció Bowen-i szemlélete
3. A család, mint kis csoport kommunikációs sajátosságai
4. Konfliktus kezelés a családban
5. Diszfunkcionális kommunikáció korrekciós lehetőségei
6. A Home video módszere

A hallgató a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos diszkussziója, illetve módszertani demonstráció, oktatófilm megtekintése révén elméleti és gyakorlati ismereteket szerez a családon belüli kommunikációs formák értelmezéséről és elemzéséről, és ezek segítő kommunikációs gyakorlatában hasznosítani tudja.

Évközi tanulmányi követelmények:

Videofelvétel elemzése megadott szempontok alapján, valamint egy 15 perces demonstrálandó anyag elkészítése.

Kötelező irodalom:

- Bagdy Emőke(szerk.) : Párkapcsolatok dinamikája. Animula, 2002.
- Buda B.: „Double bind”. Magyar Pszichológiai Szemle, 1965. 22. 640–645. o.
- Buda B.: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Animula, Bp. 2001.
- Cseh-Szombathy László: A házastársi konfliktusok szociológiája. Gondolat, Bp. 1985. 4-6.fej.
- Chapman, Gary: Családi összhangzattan. Harmat, Bp. 2001.
- Egymásra hangolva, „
- Kamaszokra hangolva „
- Gyermekekre hangolva „
- Szólóban „
- A szeretet másik arca – a harag. „
- Schepers, G.- König, C.: Családi videotréning. Animula, 2000.

Ajánlott irodalom:

III. félév:

VPPGW47 – VALLÁSDIDAKTIKA II. (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW46 – Vallásdidaktika I. (Szakmódszertan)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: zh./ házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismerteti a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezeti a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II. vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallásismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
2. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
3. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája

4. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
5. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
6. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat, zárthelyi

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.

VPPGW76 – SZAKMÓDSZERTANI SZEMINÁRIUM 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere: zh./ házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium a szakmódszertani ismeretek gyakorlati alkalmazását célozza. A hallgatók megismerik az egyháztörténeti, hitvallásismereti és etikai középiskolai vallásoktatási tankönyveket, tanári segédkönyveket, és segédanyagokat, hospitálás által saját tapasztalatokat szereznek, tanmenetet készítenek, gyakorolják az óratervezés lépéseit, adott tananyagok szaktudományos és didaktikai elemzését, valamint az óravázlat készítés módjait. Módszertani bemutató gyakorlatok keretében egymás munkájának reflektálása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó kompetenciák:

Képesség szakdidaktikai ismeretek önálló alkalmazása konkrét feladatok megoldásában

Csoportos munkában együttműködési képesség,

Saját erősségek és gyengeségek felismerése és szükséges korrekciója

Egymás munkájának értékelése és segítése

A tantárgy programja:

1. Tankönyvismeret,
2. Tanári segédkönyvek használata,
3. Hospitálás (megfigyelési feladatokkal)
4. Hospitálási megfigyelések kiértékelése,
5. Szaktudományos elemző munka meghatározott tananyaghoz,
6. Didaktikai analízis készítése,
7. Módszertani gyakorlatok és reflexiójuk,
8. Segédanyagok felkutatása és használata,
9. Oktatási segédeszközök használata,
10. Óravázlat készítése, bemutatása megbeszéléssel.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- 11. és 12. osztályos hittankönyvek és tanári segédkönyvek
- Egyháztörténeti, dogmatikai és etikai szakkönyvek,
- Módszer- és ötletgyűjtemények
- Lexikonok

Ajánlott irodalom:

VPPGW60 – GYAKORLÓ ISKOLAI GYAKORLAT (60 ÓRA)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW63 – Valláspedagógia	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

Gyakorló iskolai gyakorlat, amely gyakorlatvezető tanár irányításával történik. A gyakorlat időtartama 60 óra, amely magában foglalja a hospitálást, az óramegbeszéléseket és legalább 15 óra önálló megtartását. Az utolsó óra a vizsgatanítás a vezetőtanár, a gyakorló iskola és a KRE HTK képviselőjének jelenlétében. A gyakorlatnak a Budapesti Lónyay utcai Református Gimnázium, a Nagykőrösi Arany János Ref. Gimnázium, és a Szentendrei Református Gimnázium, mint a KRE gyakorlóiskolái adnak helyet.

GSVS050 – SZEMINÁRIUM 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---
--	---------------------	--------------------	---------------------------------------

Tantárgy előadója:	L: 10			
Előadók fogadóórái: Egyeztetés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Házi szemináriumi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkigondozói esetek túlnyomó többségében jelentős szerepe van a félelemnek. Ez általában igaz a lelki zavarokra is, ezért a pszichoterápia a XX. század kezdete óta nagy hangsúlyt helyez a szorongásos állapotok kezelésére és oldására. A filozófia ezirányú kérdésfelvetése még korábbra nyúlik vissza. S. Kierkegaard gondolkozásában találkozunk a teológiai és a filozófiai tájékozódás. A szeminárium megismerteti a hallgatókkal a teológiai, filozófiai és lélektani szorongásértelmezéseket, és rávezet arra, hogy az élet különböző területein miként győzhető le a szorongás, ill. a lelkigondozó miként nyújthat segítséget a szorongásokkal, félelmekkel folytatott küzdelemben.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Fogalmi tisztázás
2. Bibliai tájékozódás
3. Kötődésszükséglet és szorongás
4. Önbecsülés és szorongás
5. Kontroll-szükséglet és szorongás
6. Etikai bizonytalanság és szorongás
7. Halálfélelem és szorongás

Évközi tanulmányi követelmények:

Kiselőadás,
Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- S. Kierkegaard, A szorongás fogalma, Bp. 1993.
- P. Tillich, Létbátorság, Bp. 2000.
- H.-R. Lückert, Félelem és pánik, Bp. 1997.
- W. Butollo, Szorongás-erő, Bp. 1996.
- Bech/ G. Emery, A szorongásos zavarok és fóbiák kognitív elmélete, Bp. 1999.
- Yalom, Egzisztenciális pszichoterápia, Bp. é.n.
- M. Johnson, Önbecsülés és alkalmazkodás, Bp. 2008.

VPPGW68 - NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---
Tantárgy előadója:			

Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szocializáció és a nevelés össztársadalmi összefüggéseinek vizsgálata, kulturális beágyazottságának megismerése. A hallgatók ezáltal rálátást nyernek a nevelőmunka társadalmi kontextusára és képessé válnak a növendékek bevezetésére a társadalmi életbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Képesség az egyén és a társadalom kapcsolatának elemzésére a nevelés szempontjából, valamint alakítására a nevelés eszközeivel
- Tudatosul a hallgatókban, mint leendő nevelőkben társadalmi felelősségük és képesek e felelősségnek megfelelően eljárni
- Képesek a tanulóknak hatékonyan segíteni a társadalomba való kilépésben és a társadalmi helykeresésben.

A tantárgy programja:

1. A szocializáció mint a nevelésszociológia tárgya
 - a neveléstudomány és a nevelésszociológia kapcsolata.
 - a szocializáció értelmezése a nevelésszociológiában
2. A szocializáció és a kultúra
 - a kultúra mint az emberi társadalom minősége
 - a kultúra tartalma
 - a mikrokultúrák szerepe a szocializációban
 - a szocializáció és a műveltség
3. A szocializáció és a személyiség
 - a személyiség struktúrája
 - az én-kép és az identifikáció
4. A szocializáció mechanizmusa
 - az interakció és a kommunikáció
 - a társadalmi pozíció és szerep
5. Intézményes szocializáció
 - a közoktatás mint az intézményes szocializáció színtere
 - a közoktatási rendszer és a társadalom kölcsönhatásai
 - az iskola mint társadalmi szervezet
6. Szakmai szocializáció
 - a szakmai szocializáció és a kapcsolódó fogalmak
 - a szakmai szocializáció tartalma
 - a szakmai szocializáció mechanizmusa
 - a szakmai szocializáció szakaszai (pályaadaptáció, -választás, szakképzés, pályakezdés, szakmai kibontakozás)

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Dr. Balla Gábor Tamás: Nevelésszociológiai ismeretek, Gödöllő, 1995
- Az előadások anyaga,
- Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába (3. jav. kiad.) Budapest, 2001.

VPPGW69 - ISKOLASZERVEZETTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Házi dolgozat Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a leendő pedagógusokat arra készíti fel, hogy ismerjék a tanügyigazgatás feladatait és lehetőségeit, reálisan értékeljék a különböző oktatáspolitikai törekvéseket, és képesek legyenek tevőlegesen részt venni a szakmai közéletben. Ennek érdekében a tananyag bemutatja a közoktatási rendszer funkcióit, struktúráját, rendszerszerű működését, a tartalmi, a szervezeti és a gazdasági szabályozás elveit és technikáit, Magyarország és az EU legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumait, valamint a számunkra mintáértékű európai oktatási rendszerek sajátosságait.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja hozzásegíti a hallgatókat ahhoz, hogy a közoktatási rendszer működését átlássák, abban eligazodjanak és ezeket az ismereteiket munkájuk során felhasználhassák.

Főbb témakörök:

1. A közoktatás mint rendszer.
 - A közoktatási rendszer struktúrája.
 - Az európai közoktatási intézmények struktúráinak kialakulása.
2. A közoktatási rendszer szabályozása.
 - A közoktatás funkciói.
 - A közoktatás tartalmi szabályozása
 - A közoktatás szervezeti szabályozása.
 - A közoktatási rendszer gazdasági szabályozása.
3. A mai magyar közoktatási rendszer.
 - A legjelentősebb változások 1990 óta.
 - A legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumok áttekintése.
 - A mai magyar közoktatási rendszer struktúrája.
 - A mai magyar közoktatási rendszer tartalmi szabályozása.
 - A mai magyar közoktatási rendszer gazdasági szabályozása.
 - Minőségbiztosítás a magyar közoktatási rendszerben.
 - Tanügyi tendenciák az Európai Unióban és ezek hatása a magyar közoktatási rendszerben.
4. Összehasonlító pedagógia.
 - A magyar közoktatás nemzetközi adatok tükrében.
 - Három modellértékű nyugat-európai állam (Németország, Franciaország, Nagy-Britannia) közoktatási rendszerének áttekintése.
 - Az Európai Unió oktatásfejlesztő programjai.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat készítése a tantárgyhoz kapcsolódó legfontosabb témákra építve.
Zárthelyi dolgozat sikeres megírása.

Kötelező irodalom::

- Balla Gábor Tamás (2004): Az iskolaszervezetten alapjai. Gödöllő.

Ajánlott irodalom:

- Zárándy Zoltán (Szerk.) (2001): Európa az iskolában – az iskola Európában. Kézikönyv az oktatás európai dimenziójáról. Köznevelési Modernizáció közalapítvány, Országos Köznevelési Intézet Kutatási Központ, Budapest.
- Vágó Irén (Szerk.) (1999): Tartalmi változások a köznevelésben a 90-es években. Országos Köznevelési Intézet Kutatási Központ – Okker Kiadó, Budapest.

VPPGW70 – HÁTRÁNYOS HELYZET

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka, a ZH és a dolgozat alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hátrányos helyzetű emberek és problémáik iránti szociális érzékenység kialakítása és fejlesztése, kiutak keresése, érvek kialakítása és ütköztetése, valamint a pedagógiai módszertani konzekvenciák levonása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. (Halmozottan) hátrányos helyzetű embertársaink – teológiai és szociológiai alapú megközelítés
2. A hátrányos helyzet kialakulásának problematikája
3. Hátrányos helyzetű növendékek az iskolában és a gyülekezet periferiáján
4. A diszkrimináció kérdésköre
5. A fogyatékoság jelensége a teológiában, a történelemben és a szociológiában
6. A roma identitás
7. A hátrányos helyzetben levők segítése a pedagógia módszereivel
8. A hátrányos helyzetben levők segítése az egyházban

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hátrányos helyzetű emberek problémáinak megismerése, saját szociális érzékenységének elmélyítése révén a vallás tanári pályára készülő hallgató alkalmat kap (szakmai) kommunikációs készségének fejlesztésére és differenciált (különböző képességű személyek és csoportok körében való) alkalmazásának gyakorlására. Ez segíthet abban, hogy a nem fogyatékos tanulókat is ösztönözni tudja a sajátjuktól eltérő magatartásformák, a más konstellációban más hangsúlyt kapó értékek elfogadására

és megbecsülésére. A nézőpontváltás képességének fejlesztése révén – a keresztyéni hitben is gyökerező – felelős embertársi kapcsolat alakulhat ki a fogyatékossgal együtt élő emberek, valamint a hallgató, ill. később a hallgatókra bízott tanulók között.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Egy tudományos igénnyel elkészített dolgozat (10 oldal terjedelemben), ill. zárthelyi dolgozat megírása.

Kötelező irodalom:

- Internet, valamint ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Adam, G., Schweitzer, F. (szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005, 127-208.
- Árva Dóra et al. (összeáll.): Romák a XXI. század Magyarországon. Multidiszciplináris konferencia a Kölcsey Ferenc Protestáns Szakkollégium szervezésében, Budapest, 2001.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995, 187-308.
- Hátrányos helyzet, in: Educatio. Pedagógia – szociológia – história – pszichológia – politológia, 1997/1.
- Kálmán Zsófia: Bánatkő. Sérült gyermek a családban, Budapest 1997.
- Kozma Tamás: Hátrányos helyzet: Egy oktatásiügyi probléma társadalmi vetületei. Budapest, 1975.
- Rác József: Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Várnagy Elemér/Várnagy Péter: A hátrányos helyzet pedagógiája, Budapest 2000.
- Zászkaliczky Péter, Verdes Tamás: Tágabb értelemben vett gyógypedagógia: a fogyatékossg jelensége a gyógypedagógia határtudományaiban. Tanulmányok Gordosné Szabó Anna tiszteletére, Budapest, 2004.

VPPGW71 – KOLLÉGIUMI NEVELÉS ÉS LELKIGONDOZÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Lásd órarend! 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy bevezesse a hallgatókat a nevelőtanári tevékenység fő feladatköréibe. Megismerjék a középiskolás korú fiatalok életproblémáit, kérdés-felvetési módjait és megoldási kísérleteit. Szerezenek jártasságot mind a közösségi, mind az egyéni konfliktus-kezelési, valamint személyiségfejlesztő, ill. identitás-alakító módszerek és technikák alkalmazása terén. Képessé váljanak nevelési célok és lelkipásztori szempontok egyidejű érvényesítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A kollégiumi élet belső folyamatainak és dinamikájának megismerése, valamint a benne rejlő nevelési és lelkigondozói feladatok felfedezése
- Képesség a fiatalok közösséggé formálására a közösségépítés módszereinek elsajátítása által
- Problémaérzékenység a fiatalok életének jellegzetes belső és küldő konfliktusainak felismerésére és készség segítő kapcsolat felajánlására a megoldások keresésében.

A tantárgy programja:

1. A protestáns kollégiumi nevelés hagyományai
2. A kollégiumi nevelés funkciói
3. A serdülő- és ifjúkor lelki sajátosságai
4. Közösségépítési feladatok és módszerek
5. Műhelymunka
6. Az egyéni lelkigondozás alkalmi
7. A segítő beszélgetés
8. Hospitálás
9. Etikai orientáció a kollégiumi nevelésben
10. A kollégiumi nevelés tevékenységrendszere
11. Műhelymunka

Évközi tanulmányi követelmények:

Hospitálás, előadásokon való aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Ld. ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Baacke, D., Die 13-18jährigen, München etc. 1976.
- Bajkó M., A magyarországi és az erdélyi protestáns kollégiumok 1777-1848 között, Debrecen, 1992.
- Benedek I., Kollégiumi neveléstan, Budapest, 1997.
- Erikson, E.H., Jugend und Krise, Frankfurt M. etc. 1981.
- Fend, H., Entwicklungspsychologie des Jugendalters, Opladen 2001.
- Gordon, Th., A tanári hatékonyság fejlesztése, Budapest, 1990.
- Lamesch, G., Schulseelsorge als soziales System, Stuttgart 2000.
- Rácz J., Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rosta G.(szerk.), Ifjúság, értékrend, vallás, Budapest, 2003.
- Schweitzer, F., Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh 1996.
- Simon I., A kollégiumi tanár, Budapest, 1993.
- Vikár Gy., Az ifjúkor válságai, Budapest, 1980.

VPPGW74 – ALKOHOL- ÉS DROGFÜGGÉS MEGELŐZÉSE

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka és az elkészített dolgozat alapján
---------------------------	--------------	--	------	---

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni tragédiák és az osztálytársadalmi kérdés képében egyaránt jelentkező probléma iránti érzékenység kialakítása, ill. fejlesztése a szenvedélybetegség alapos elméleti bemutatása, a prevenció lehetőségeinek megismertetése, a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos megvitatása révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. A szenvedélybetegségek problematikája és sokféle arca
2. A drogok típusai és csoportosításuk
3. Az alkoholizmus típusai és biológiai hatásai
4. Az alkoholfüggőség kialakulása és pszichodinamikája
5. A drogkarrier kialakulása
6. A szenvedélybetegek családja
7. Drogprevenció és egészségfejlesztés
8. Drogprevenció és iszákosmentés az egyházban

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató ismerje meg a szenvedélybetegségek téma- és problémaköre kapcsán használt fogalomrendszert, a szenvedélybetegségek kialakulásának törvényszerűségeit és prevenciójának lehetőségeit, hogy vallástanári munkája során keresztyén hit iránti elkötelezettséggel, elmélyített problémaérzékenységgel tudja fejleszteni a tanulók kritikai gondolkodását, önálló problémalátását, valamint önmagukért, a problémával küzdő embertársért és a közösségért vállalt felelősségét.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Egy tudományos igényű elkészített dolgozat (10 oldal terjedelemben) megírása.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Antal Zoltán: Menekülés az életbe, Budapest 1997.
- Arenz-Greiving, Ingrid/Dikger, Helga (Hrsg.): Elternsuchte-Kindernöte. Berichte aus der Praxis, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1994.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Battergay, Raymond: Vom Hintergrund der Süchte. Zum Problem der Drogen- und Alkoholabhängigkeiten, 4. Aufl., Bern-Wuppertal 1982.
- Bánki M. Csaba: Az alkoholizmus biológiai kutatásának eredményei, Budapest 1984.
- Bäuerle, Dietrich: Im Kampf gegen die Drogensucht. Hilfen für Eltern und ihre Kinder, Frankfurt am Main 1991.
- Bölcsföldi András (Szerk.): A misszió alternatívái, Budapest 2009.
- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Burian, Wilhelm: Die Psychotherapie des Alkoholismus. Unter besonderer Berücksichtigung des Frauenalkoholismus, Göttingen 1984.
- Bühne, Wolfgang (Hrsg.): Ruhe der Rastlosen. Aussteiger berichten, 3. Aufl., 1985 Wuppertal.
- Deutsche Hauptstelle gegen die Suchtgefahren (Hrsg.): Alkohol. Konsum und Missbrauch. Alkoholismus. Therapie und Hilfe, Freiburg im Breisgau 1996.

- Ferenczi Zoltán: Drog és vallás. Előéletek és előítéletek. Gyakorlati kézikönyv lelkipásztoroknak, diakónusoknak, gyülekezeti munkásoknak, Budapest 2001.
- Ferenczi Zoltán M.S.: Drogprevenció, pedagógus, iskola, Budapest 2003.
- Gyermek- Ifjúsági és Sportminisztérium: Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről, Budapest 2001., ill. 2003.
- Kopp Mária/Skrabski Árpád: Magyar lelkiállapot, h.n. 1995.
- Rácz József et al.: A drogkérdésről őszintén, Budapest 2000.
- Rácz József, Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rennert, Monika: Co-Abhängigkeit. Was Sucht für die Familie bedeutet, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1990.
- Siklós József: Pohárcsere, Budapest 1984.
- Simek Zsófia/Fekete János: Az alkoholológia megújításáért I. és II. kötet, Budapest 1994.
- Tizenkét lépés és tizenkét hagyomány (A.A.W.S.), New York 1993.

ETRRW61 - EGYHÁZSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Egy dolgozat bemutatása, aktív részvétel, szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház és vallásszociológia oktatásának célja, hogy megismertesse leendő református lelkészeinket a gyülekezeti közösségek szociológiai ismérveivel, a gyülekezet és az egyházszervezés szociológiai aspektusaival, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeivel és szerveződésének módjaival, valamint az egyház és a gyülekezetek valamint a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok szociológiai vonásaival. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel vértéződnek fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkési szolgálat szociológiai összetevőiről. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetről, a társ és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeiről. Betekintést nyernek a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint a kiértékelés módszertanába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgatók megismerkednek a vallás és egyházszociológia legfontosabb nemzetközi és hazai eredményeivel, klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel. A szaktárgy sikeres elvégzését követően a hallgatók alkalmassá válnak arra, hogy a gyülekezetszervezést és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék, hogy alapfokon elemezni tudják gyülekezeteik és környezetük szociológiai sajátosságait, s ennek alapján módszeresen végezzék szakrális közösségalkotó szolgálatukat. Alkalmassá válnak arra, hogy szociológiai szempontból a modern és globális környezetben is sikeres lelkési szolgálatot végezzenek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres, aktív részvétel. Látogatás és jelentés. Az előírt vizsgamódszer szerinti számonkérés.

Kötelező irodalom:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Vallásszociológia fejezet
- Max Weber: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Osiris Kiadó
- Max Weber: A világvallások gazdasági etikája. Gondolat Kiadó
- Pierre Bourdieu: A vallási mező. In: u. ő.: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődéséről
- Thomas Luckmann: Sociology of the religion
- Vass Csaba: Nemzet és szociológia. In.: szerk.: Kulin Ferenc: A nemzeti tudományok historikuma. Kölcsey Kiadó, 2005.
- Vass Csaba: Szakrális kommunikáció. Studia Caroliensia, 2008. 2. szám.

Ajánlott irodalom:

- Hallgatói igény szerint

VPPGW01 – PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI SZIGORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW53 - Neveléstörténet VPPGW54 - Neveléstan VPPGW62 – Pszichológia 2. (pedagógiai) VPPGW55 - Valláspszichológia VPPGW65 – Általános didaktika 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

GSVS051 – SZEMINÁRIUM 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Cél: Lehetőséget biztosítani a vallásanári munkára készülő hallgatók számára ahhoz, hogy a lelkipozozás szempontjából reflektálva ismerjék meg, és a gyakorlatban próbálják alkalmazni a fokális- ill. rövid (dinamikus) terápia módszereit. A személyre lebontott cél a személyes problémák iránti érzékenység fejlesztése, a lelkipozozói módszertár és kompetencia bővítése.

Tartalom: A lelkipozozói találkozások csak töredék részének esetében van arra mód, hogy rendezett setting keretében folytassunk beszélgetést: a vallásanárok iskolai (lelkipozozói jellegű) beszélgetéseinek nagy része nem előre tervezett és rendezett keretekben zajlik. A tanegység módszertani bevezetést és így segítséget kíván adni az ilyen beszélgetésekhez, miközben a fokális- és rövid (dinamikus) pszichoterápia eszköztárát vizsgálja meg a lelkipozozói gyakorlat szempontjából.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi jellemzi a lelkipozozói beszélgetést?
2. A rövid beszélgetés interaktív elemei
3. A (rövid) lelkipozozói beszélgetés-vezetés módszertana
4. A rövid beszélgetés befejezése
5. Saját beszélgetéseink elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel rendszeres készüléssel (a kiadott irodalom feldolgozása)

Írásos reflexió készítése, lelkipozozói beszélgetések folytatása és feljegyzése

Kötelező irodalom:

- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkipozozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- De Jong, Peter/Kim Berg, Insoo: Lösungen (er-)finden. Das Werkstattbuch der lösungsorientierten Kurztherapie, Systemische Studien Bd. 17, Dortmund 1998.
- Gendlin, Eugene T.: Fókuszolás. Életproblémák megoldása önerőből, Budapest 2002.
- Klüwer, Rolf/Lachauer, Rudolf (Hg.): Der Fokus. Perspektiven für die Zukunft. Psychoanalytische Blätter Bd. 26., Göttingen 2004.
- Küchenhoff, Joachim: Psychodynamische Kurz- und Fokalthherapie. Theorie und Praxis, Stuttgart 2005.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Malan, David H.: A dinamikus pszichoterápia felé. Egy kutatás eredményei, Budapest 1997.
- Malan, David H.: Egyéni dinamikus pszichoterápia (Individual Psychotherapy and the Science on Psychodynamics), Budapest 1989.
- Lachauer, Rudolf: Der Fokus in der Psychotherapie. Fokalsätze und ihre Anwendung in Kurztherapie und anderen Formen analytischer Psychotherapie, München 1992.
- Rövid dinamikus pszichoterápia, Budapest 1992.
- Strupp, Hans H./Binder, Jeffrey L.: Kurzpsychotherapie (Übersetzt von Jürgen Peter Krause), Stuttgart 1991.

SPCSW01 – SZAKDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---
--------------------	------------------	--------------------	------------------------------------

Tantárgy előadója:	L: 5			
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

IV. félév:

SPCSW02 – SZAKDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: L: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: SPCSW01 – Szakdolgozat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k			Értékelés módszere:

VPPGW79 – ÖSSZEFÜGGŐ FÉLÉVES EGYÉNI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW47 – Vallásdidaktika II. VPPGW01 – Pedagógiai- pszichológiai szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	28 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

Összefüggő gyülekezeti, vagy iskolai egyéni szakmai gyakorlat egy iskolai féléven át, gyakorlatvezető irányítása mellett. Feltétele a tanári mesterképzés (szakdolgozaton kívüli) minden követelményének teljesítése, ill. azok teljesítéséhez szükséges kreditek megszerzése. A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, heti 2-5 óra tanítást, valamint nevelőtanári teendők ellátását. Ehhez a

gyakorlathoz egy szeminárium is kapcsolódik, amelyben módja van a hallgatónak a hospitálási tapasztalatai és saját tevékenysége reflektálására és feldolgozására, továbbá segítséget kap a gyakorlattal kapcsolatos adatgyűjtés és tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálására.

A gyakorlatról a hallgatók megadott szempontok szerint portfóliót készítenek a következő szempontok szerint:

1. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:
 - a. egy hittan csoportban,
 - b. egy féléven át (3 hónap időtartamban),
 - c. 5-12. évfolyamok valamelyikében,
 - d. a „Református hit- és erkölcsstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
 - e. vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.
2. A munkanapló tartalmazza:
 - a tanuló csoport adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,
 - az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
 - a tanmenetet,
 - a tankönyvhasználatával kapcsolatos megjegyzéseket,
 - a megtartott órákkal kapcsolatos
 - i. nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
 - ii. didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
 - iii. az órán használt óravázlatokat,
 - iv. óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
 - v. a tanóra kiértékelését:
 - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
 - a motiválás folyamatossága,
 - témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltsége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,
 - eredményességi mutatók, tanulságok.
 - a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
 - hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
 - önértékelő elemzést a tanuló csoportban végzett munkáról.
3. A munkanapló készítésének célja:
Bemutassa,
 - a. hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
 - b. hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
 - c. hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.
4. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:
 - a. egy hittan csoportban,
 - b. egy féléven át (3 hónap időtartamban),
 - c. 5-12. évfolyamok valamelyikében,
 - d. a „Református hit- és erkölcsstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
 - e. vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.
5. A munkanapló tartalmazza:
 - a tanuló csoport adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,

- az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
- a tanmenetet,
- a tankönyvhasználattal kapcsolatos megjegyzéseket,
- a megtartott órákkal kapcsolatos
 - i. nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
 - ii. didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
 - iii. az órán használt óravázlatokat,
 - iv. óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
 - v. a tanóra kiértékelését:
 - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
 - a motiválás folyamatossága,
 - témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltsége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,
 - eredményességi mutatók, tanulságok.
- a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
- hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
- önértékelő elemzést a tanulócsoporthoz készített munkáról.

6. A munkanapló készítésének célja:

Bemutassa,

- a. hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
- b. hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
- c. hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.

VPPGW77 – GYAKORLATKÍSÉRŐ SZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW76 – Szakmódszertani szeminárium 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A hallgatók a gyakorlaton szerzett tapasztalataikat hallgatótársaikkal együtt szakmai irányítás mellett dolgozzák fel.

A gyakorlat konkrét helyzeteiben és feladataihoz kapcsolódva elemzik az óra-előkészítés folyamatát, benne az oktatási és nevelési célkitűzéseket, azok megvalósításával kapcsolatos didaktikai döntéseket

és nevelési elképzeléseket, szándékokat. Vizsgálják továbbá a megvalósult óra folyamatait és eredményeit. A tervekkel való egybevetés után keresik a választ az eltérések, a sikertelenségek, a váratlan körülmények, fordulatok, elakadások, felmerült nevelési problémák okaira. Pedagógiailag értékelik saját reflexióikat, probléma-érzékenységüket és megoldási elképzeléseiket.

VI. MA – Hittanár-nevelő, levelező szak (hittanoktató alapképzéssel)

5 féléves, MA levelező tagozat, költségtérítéssel
szakképzettség: református vallástanár-nevelő

I. félév:

BTHBW52 – VALLÁSTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a vallástörténet alapfogalmait, módszereit, eredményeit; a vallástörténet és a teológia összefüggéseit, a vallásfenomenológia és vallástörténet alapfogalmait, valamint a legfontosabb bibliai és ókori vallásokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A vallástörténet mint tudomány kialakulása, helye és jelentősége a teológiai tanulmányok között. Mi a vallás? Elméletek a vallás eredetéről. Vallásos alapfogalmak és életjelenségek: manaizmus, fétisizmus, animizmus, totemizmus, tabu, mágia, a természeti jelenségek istenítése. Az istenfogalom fejlődésének főbb állomásai, a szent fogalma; Az Ószövetség korának vallásai: sumér, asszír-babiloni, kánaáni, egyiptomi, perzsa; Az Újszövetség korának vallásai: antik mitológia, görög-római ősvallások, hellenisztikus misztériumkultuszok, gnoszticizmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Az ajánlott irodalomból egy szabadon választott és az oktatóval egyeztetett könyv feldolgozása és részletes ismertetése házi dolgozat (max. 10.000 karakter) formájában.

Kötelező irodalom:

- Herczeg Pál, *Vallástörténet*. Budapest, 1991 (és későbbi kiadások)
- Hahn István, *Istenek és népek*. Budapest, 1968 (átdolgozott kiadás: 1980).
- Órai jegyzetek, kiosztmányok

Ajánlott irodalom:

- M. Eliade, *Vallási hiedelmek és eszmék története I-II-III*. Budapest: Osiris Kiadó, 1995-98. (egy kötetben: 2006)
- J. Frazer, *Az aranyág*. Budapest: Osiris
- Kákossy L., *Ré fiai*. Budapest, 1990.
- Kerényi K., *Görög mitológia*. Budapest: Gondolat Kiadó, 1977. (és egyéb magyar nyelven megjelent művek „Görög mitológia” címmel)
- T. Köves-Zulauf, *Bevezetés a római vallás és monda történetébe*. Budapest, 1995.

- G. van der Leeuw, *A vallás fenomenológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 2001.
- R. Otto, *A Szent*. Budapest: Osiris Kiadó, 1997.
- J. Ries (szerk.), *A szent antropológiája*. A Homo religiosus eredete és problémája. Budapest: Typotex Kiadó, 2003.
- Voigt V., *A vallási élmény története. Bevezetés a vallástudományba*. Budapest: Timp Kiadó, 2004.
- Uő, *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba*. Budapest: Timp Kiadó, 2006.

ÓSZBW18 – ÓSZÖVETSEGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A könyv egészének, és kiválasztott részeinek megismerése. Az eredeti nyelv vizsgálatánál a figyelem felhívása az általános nyelvészeti jellegzetességekre. Vallástörténeti kitekintéssel a könyv teológiai mondanivalójának elemzése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Jób könyvének magyarázata

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Muntag Andor, *Jób könyve*, Budapest: Luther Kiadó, 2003.

Ajánlott irodalom:

- D.J. A. Clines, *Job 1-20*, Dallas: Word Books, 1989;
- G. Fohrer, *Das Buch Hiob*, Berlin: EVA, 1988;
- N. C. Habel, *Job*, Philadelphia: Westminster Press, 1985;
- F. Hesse, *Hiob*, Zürich: TVZ, 1978;
- M.H. Pope, *Job*, Garden City: Doubleday, 1965;
- S. Terrien, *Job*, Neuchâtel: Delachaux et Niestlé, 1963.
- Karasszon István, Jób megváltója, in: *Az Ószövetség fényei*, Budapest: Mundus, 2002, 187-197;
- uő., Ni ange ni bête, in: *Az Ószövetség varázsa*, Budapest: Új Mandátum, 2004, 37-53

ÚSZBW38 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise protestáns teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái című tankönyvből Az újszövetségi írásmagyarázat módszerei alfejezet (49-89. old.)

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Luz, Ulrich: *Das Evangelium nach Matthäus*. (EKK)
- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBW56 – BIBLIAI TEOLÓGIA I. (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- egyrészt, hogy bemutassa a tudományág kialakulását, történetét, hogy eligazítást adjon az Ószövetség különböző teológiai megközelítéseiről, azok lehetőségeiről és korlátairól;
- másrészt, a kiadott szakirodalom alapján átfogó képet nyújtson az Ószövetség különböző teológiai gondolatairól, illetve az azok között fennálló kapcsolatrendszeréről;
- harmadrészt, hogy egy-egy adott teológiai témát részletesen bemutasson

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Bevezetés, a tudományág története, bibliai teológiai típusok, legjelentősebb művek
- Egyes korszakok és bibliai könyvek teológiája
- Egyes teológiai gondolatok és változásai az ŐSZ-ben
- Posztbiblikus (intertestamentális) teológiai fejlődések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat: Von Rad I. (30%)
- Zárthelyi dolgozat: Von Rad II. (30%)

Kötelező irodalom:

- G. von Rad (2000, 2001): *Az Ószövetség teológiája I-II.* Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Tóth Kálmán (1979): *Ószövetségi biblikai teológia* (jegyzet). Budapest.; H. W. Wolff (2001): *Az Ószövetség antropológiája.* Harmat-PRTA, Budapest.
- W. Bruegemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy.* Fortress Press, Minneapolis.
- R. Albertz (1992): *Religionsgeschichte Israels.* Vandenhoeck & Ruprecht / uő. (1994): *A History of Israelite Religion in the Old Testament.* Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky.
- James Barr: *The Concept of Biblical Theology. An Old Testament Perspective,* London, 1999
- Brevard S. Childs: *Old Testament Theology in a Canonical Context,* London, 1985
- Brevard S. Childs: *Biblical Theology of the Old and New Testaments,* London, 1992
- Hartmut Gese: *Zur biblischen Theologie,* München, 1977
- W. Eichrodt (1933-39): *Theologie des Alten Testaments I-III.* Klotz Verlag, Stuttgart / *Old Testament Theology I-II.* Louisville, Kentucky.
- W. H. Schmidt (1987⁶), *Alttestamentlicher Glaube in seiner Geschichte.* Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn.
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között C. Westermann, H. D. Preuß, W. Zimmerli, A. H. J. Gunneweg, O. Kaiser, W. Brueggemann, E. S. Gerstenberger, R. Rendtorff, G. Fohrer, G. von Rad, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

BTHBW58 – BIBLIAI TEOLÓGIA III. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ősgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A bibliai teológia története és mai kérdései;
2. Keresztelő János;
3. Jézus Krisztus személye, a történeti Jézus kérdése;
4. A szinoptikus hagyományanyag, az egyes könyvek jellegzetességei;
5. Jézus Krisztus igehirdetése;
6. Jézus Krisztus etikája;
7. Jézus Krisztus tettei;
8. Jézus Krisztus méltóságjelzői;
9. Jézus Krisztus passiója és a feltámadás;
10. Az ősgyülekezet és Jakab teológiája;
11. Az apostoli zsinat;
12. Összefoglalás, lezárás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók kollokviumban adnak számot a tananyag elsajátításáról. A kollokvium anyaga Herczeg Pál jegyzete (*Az Úsz teológiájának vázlata*), valamint az órán elhangzó előadások.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 1998.
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest, 1992.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. Budapest: KIA, 2008.
- *Biblikus teológiai szótár*. Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnllka, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: SZIT, 2007.

- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szók.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.
- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

DOERW14 - DOGMATÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A hitvallás, a tan és a hagyományozódás problémája az ősegyházban. A neoplatonizmus. Az apostoli atyák, apologéták. (T.Lane, 8-16,18-21; McGrath 29-39; Osterhaven 31-35.)
2. Keleti és nyugati korai egyházatyák. Trinitástani és krisztológia viták. Eretnekségek és egyetemes zsinatok (T.Lane 16-18, 21-28, 29-33, 38-40; McGrath 39-42, 231-327, 257-266; Osterhaven 66-75; Hitvallásaink c. könyv függeléke).
3. Augustinus (T.Lane 45-50; McGrath 42-44, 237-240, 347-348, 378-379; Osterhaven 91-96)
4. A keleti hagyomány és képvtá (T. Lane 60-76)
5. ZH (A fentiek + Kálvin 1-151 o.)
6. A középkori teológia (T.Lane 91-98, 108-113; McGrath 46-54, 59-68, 132-135)
7. A reformáció teológiai irányai (T.Lane 130-145, 148-158; McGrath 69-79, Osterhaven 136-140)
8. A protestáns ortodoxia (T.Lane 158-161; McGrath 80-83, 349-351; Osterhaven 103-107).
9. A felvilágosodás és a teológia (T. Lane 192-201; McGrath 94-104)
10. A neo-ortodoxia és belső vitái (T. Lane 215-227; McGrath 104-105).
11. Néhány XX. századi teológiai irányzat (T.Lane 230-244; McGrath 105-117).
12. Második ZH. (A fentiek + Kálvin 152-304)

Évközi tanulmányi követelmények:

2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Kötelező irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkozás rövid története*, Budapest, 2001.
- A.E.McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995
- M.E.Osterhaven: *Az egyház hite. Történelmi fejlődés ref. szempontból*, Budapest, 1995
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986

Ajánlott irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkozás rövid története*, Budapest, 2001.
- A.E.McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995
- M.E.Osterhaven: *Az egyház hite. Történelmi fejlődés ref. Szempontból*, Budapest, 1995
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986
- Adolf von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre, 1998.
- Bernhard Lohse, *A short History of Christian Doctrine*, Philadelphia, 1985.
- J.N.D. Kelly: *Early Christian Doctrines*, New York, 1958.
- Karlmann Beyschlag, *Grundniss der Dogmengeschichte I-III*, Darmstadt, 1982.
- Vanyó László, *Bevezetés az ókeresztyén kor dogmatörténetébe*, Budapest, 1998
- Juraj Pavic – Tomislav Zdenko Tensek, *Patrológia*, 1997

DOERW16 – DOGMATIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világképről.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika
2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák
3. A teremtő és gondviselő Isten
4. A láthatatlan világ és az ember
5. Jézus Krisztus személye

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- M. Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Budapest, 1995.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Band. Berlin, 1969.
- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.

FILRW31 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1-2. Platón
- 3-4. Arisztotelész
5. Sztoa
- 6-7. Újplatonizmus-Augustinus
8. Anselmus
9. Abaelardus
- 10-11. Aquinói Tamás
12. Descartes

Évközi tanulmányi követelmények:

--

Kötelező irodalom:

- Platón, *Állam*, V. könyv 474d – 480a; VII. könyv 505a-519c, in: *Platón összes művei*, Budapest, Európa, 1984. II. 367-384.o.; 436-464.o.
- Platón, „Timaios”, 27 c - 47 e, *Platón összes művei*, Bp. Európa, 1984. III. kötet 324-348.
- Arisztotelész, *Nikomakhoszi Etika* Bp. 1987.; 1.-2.k. (5-53.o.)

- Arisztotelész: „A lélekről”, II. könyv, in: Arisztotelész, Lélekfilozófiai írások (ford. Steiger K.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 2006, 35-64.
- Cicero: *Az istenek természetéről*, Budapest, Helikon, 1985. 57-95. (II. könyv, 1./1-34/88.)
- Epiktétosz: „A szabadságról”, in: *Sztoikus etikai antológia* (szerk. Steiger K.) Bp. 1983. 73-103.
- Plótinosz, "A három eredendő valóságról". In: Plótinosz, *Az egyről, a szellemről és a lélekről*, Bp. 1986. 223-240 (= in: *Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény./szerk. Steiger Kornél/*)
- Szent Ágoston, *Vallomások* (ford. Városi István), Budapest, Gondolat, 1982., 10-11. könyv
- Anselmus: „Proszlogion”, in: Canterbury-i Szent Anselm, *Filozófiai és teológiai művek*. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Abaelardus, *Etika* /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989
- Aquinói Tamás, *A teológia foglalatja*. I. rész, 1-3. kérdés; 12. kérdés, in: Aquinói Tamás, *Summa theologiae –A teológia foglalatja* (ford. Tudós-Takács J.), Budapest, Telosz Kiadó, 1994.
- Aquinói Tamás, *A világ örökkévalóságáról*. Ford. Borbély G., Budapest, Jószyveg, 1998.
- R. Descartes, *Elmélkedések az első filozófiáról*. Ford. Boros G. (Budapest: Atlantisz, 1994), I-III. könyv: (25-78.o).

Ajánlott irodalom:

- Boros Gábor (szerk.) *Filozófia*, Akadémiai kiadó, 2007. (vonatkozó fejezetek)

ETRRW51 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ellenreformációtól 1814-ig

1. A reformáció, és vele szemben álló tanítások
2. Római katolikus restauráció előretörése; Loyola Ignác
3. Tridenti Zsinat
4. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
5. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrehti Zsinat végzéseinek elemzése
6. A harminc éves háború előzményei, harcai, eredményei

7. Német reformátusság megerősödése, anglikanizmus és puritanizmus hatása az egyház és az állam életére, és kapcsolatára, Stuartok, congregacionalisták, independensek; parlamentáris köztársaság
8. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
9. A felvilágosodás hatása a nevelésre (Pestalozzi)
10. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai
11. Pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
12. Francke és a hallei pietizmus
13. Zinzendorf és a herrnhuti testvérközösség
14. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők
15. Puritanizmus kialakulása, jellemzői, hatása
16. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió

Évközi tanulmányi követelmények:

Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., Az újkori egyháztörténet II. korszaka, Bp. 1970-71.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Bp. 2000. Osiris
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Bp. 2008. Kálvin Kiadó
- Johannes Wallmann, A pietizmus, Bp. 2000. Kálvin Kiadó

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.
- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp, 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietizmus paedagogikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótevője, Nagyvárad, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek
- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.
- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996.
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.

II. félév:

BTHBW53 – VALLÁSTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBW52 – Vallástörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A ókori közel-keleti vallásoknak és az újszövetségi kor konkurens vallásainak megismerését követően a hallgatók betekintést nyerhetnek abba, hogy Izrael és az első keresztyének vallásossága hogyan tagozódik ebbe a rendszerbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ószövetségi vallás fejlődése és nagy témái: a kultusz, a szertartások, a papság, a próféták és az ünnepek

Az első keresztyének vallása: mítosz és történelem; az első keresztyének etikája; az első keresztyének rituális nyelve; a keresztyénség mint önálló vallási jelrendszer; az őskeresztyénség krízisei

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon elhangzottak követése a kiadott szakirodalom alapján

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Karasszon, *Az óizraeli vallás*. Budapest, 1994.
- G. Theissen, *Az első keresztyének vallása*, Budapest, 2001.

Ajánlott irodalom:

- M. Eliade, *Vallási hiedelmek és eszmék története* I. köt. Budapest, 1994.
- Xeravits Géza, *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Pápa, 2004.
- R. Albertz, *Religionsgeschichte Israels in alttestamentlicher Zeit, Bd.1: Von den Anfängen bis zum Ende der Königszeit, Bd.2: Vom Exil bis zu den Makkabäern, Grundrisse zum Alten Testament. ATD-Ergänzungsreihe 8/1+2*, Göttingen 1992.

ÓSZBW19 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Lásd órarend! 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBW18 – Ószövetségi írásmagyarázat 3.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- B.C. Childs, *The Book of Exodus*, London: SCM Press, 1974
- J. I. Durham, *Exodus*, Waco: Word Books, 1987
- Fodor Ferenc, *Az Exodus 1-4 fejezeteinek magyarázata*, Komárom: CJTA, 2002
- J. P. Hyatt, *Exodus*, London: Marshall, Morgan & Scott, 1971
- M. Noth, *Das zweite Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1960
- W. H. Schmidt, *Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1988kk.
- G. Fohrer, *Überlieferung und Geschichte des Exodus*, Berlin-New York: W. de Gruyter, 1964
- K. Schmid, *Erzväter und Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1999
- J. Van Seters, *The Life of Moses*, Louisville: Westminster/John Knox Press, 1994

Ajánlott irodalom:

ÚSZBW39 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBW38 – Újszövetségi írásmagyarázat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere: Zh, házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása - kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével -, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus

szakon teljesítendő, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat készítése kiadott textus és az előadó által meghatározott formai-tartalmi kritériumok alapján

Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Bolyki János (1998): *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Kálvin Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

BTHBW57 – BIBLIAI TEOLÓGIA 2. (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Lásd órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBW56 – Bibliai teológia 1. (Ősz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A BTHBW57 (Bibliai Teológia 1 – Ószövetség) során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggérendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nagy teológiai témák részletes elemzése

- Kijelentés
- Kiválasztás
- Bűn és bűnbocsánat
- Messias és eszkatológia
- Ember és a nemiség
- Szeretet és gyűlölet

Kötelező irodalom:

- Claus Westermann (1993) *Az Ószövetség teológiájának vázlata*. Budapest
- Hans W. Wolff (2001) *Az Ószövetség antropológiája*, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Ószövetség biblika teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

BTHBW59 – BIBLIAI TEOLÓGIA 4. (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: BTHBW58 – Bibliai teológia 3. (Úsz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. A második félév tárgya a páli és a jánosi irodalom valamint az egyetemes levelek teológiája.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Pál apostol személye
2. Pál krisztológiája
3. Teológiai középpont 1. A hit általi megigazulás kérdése
4. Teológiai középpont 2. Koinónia Krisztussal
5. Kereszttség, úrvacsora, Lélek és karizmák
6. Etika, antropológiai fogalmak
7. János teológiája I., krisztológia
8. János teológiája II. Jézus Krisztus küldetése – Paraklétosz – eszkatológia, koinónia
9. A jánosi levelek
10. A Jelenések könyve teológiája
11. A Zsidókhoz írt levél teológiája
12. A katolikus levelek teológiája

Évközi tanulmányi követelmények:

A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- R. Bultmann, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 1998.
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.
- L. Goppelt, *Az Újszövetség teológiája 2.* Budapest, 1992.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004.

Ajánlott irodalom:

- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnilka, *Theologie des NTs*. Herder, 1994.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szók*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- J. Jeremias, *Neutestamentliche Theologie*. Gütersloh, 1971.
- W. G. Kümmel, *Die Theologie des NTs*. Göttingen, 1980.
- E. Lohse, *Grundriss der Th der ntl. Theologie*. Kohlhammer, 1989.
- L. Morris, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: KIA, 2001
- W. Schmithals, *Theologiegeschichte des Urchristentums*. Kohlhammer, 1994.
- G. Strecker, *Theologie des NTs*. W. de Gruyter, 1996.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.
- Wick, Peter (2007): *Pál. A keresztyénség tanítója*. Kálvin Kiadó, Budapest.

DOERW17 – DOGMATIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Lásd órarend! 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERW16 – Dogmatika 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszeri a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel

4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálói, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

Referátum

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Barth károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

FILFRW32 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: FILRW31 – Filozófiatörténet 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k	tavaszi	II.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat középkori és újkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, és ezzel filozófiatörténeti háttérrel és kontextust adni a rendszeres teológiai ismeretekhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Anselmus
2. Abaelardus
3. Aquinói Tamás
4. Descartes
5. Hume
6. Kant
7. Nietzsche
8. Heidegger

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Anselmus: „Proslogion”, in: Canterbury-i Szent Anselm, Filozófiai és teológiai művek. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Abaelardus, *Etika* /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989, 49-71.(I-III. fej.)
- Aquinói Tamás, *A teológia foglalatja*, I. rész. 1-3. kérdés in: Aquinói Szent Tamás, *Summa theologiae –A teológia foglalatja*. (ford. Tudós-Takács J.), Budapest, Telosz Kiadó, 1994. (vagy in: Aquinói Szent Tamás: *A létezőről és a lényegről* /ford. Klima Gyula/, Helikon Kiadó 1990.)
- Renée Descartes, *Elmélkedések az első filozófiáról*. Ford. Boros G. (Budapest: Atlantisz, 1994), I-III. könyv: (25-78.o).
- David Hume. Tanulmány az emberi értelemről, Budapest, Nippon, 1996, I. és VII. fejezet.
- Immanuel Kant, *A tiszta ész kritikája* (ford. Kiss János), Budapest, Atlantisz, 2009., „Bevezetés”, 51-72. o.
- Friedrich Nietzsche, „A nem morálisan felfogott igazságról és hazugságról”, in: M. Heidegger, *Bevezetés a metafizikába*, Bp. Ikon, 1995. Jegyzetek és szövegek 32-36.o.
- Martin Heidegger: Mi a metafizika? in: M. Heidegger, *Bevezetés a metafizikába*, Jegyzetek és szövegek, 36-42.

Ajánlott irodalom:

- Boros Gábor (főszerk.) *Filozófia*. Budapest, Akadémiai, 2007 (a témákhoz kapcsolódó fejezetek)

ETRRW53 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ETRRW51 – Magyar egyháztörténet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: K			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A legújabb kor története 1814-től napjainkig

1. Romantikától az I. Világháborúig, a kor jellemző történelmi, gazdasági, politikai, kulturális eseményei
2. Szent Szövetség és kora
3. A római katolikus egyház restaurációja, a Kúria politikája I. Vatikáni Zsinat, Bismarck és a Kulturkampf
4. Teológiai és filozófiai gondolkodók
5. Ébredések és ennek hatásai, Anglia, Skócia
6. Német protestánsok a szociális helyzet megoldásáért
7. A holland reformátusok a XIX-XX. Században, egyházszakadás, új egyházak, megújulás
8. Protestánsok helyzete Nagy-Britanniában, a liberalizmus eredménye
9. Az egyház és a munkáskérdés Hollandiában, Svájcban és a Skandináv államokban
10. Hitvalló egyház, és a Barmeni Hitvallás
11. Törekvések a protestáns unióért, és a zsinat-presbiteri egyházszervezetért
12. II. Vatikáni Zsinat
13. Charta Oecumenica
14. Dominus Jesus elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig, Budapest, 1969.
- Csohány J., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete, Debrecen, 1974.
- J. Colijn, Egyháztörténelem, Sáropatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Osiris, Bp. 2000.
- Theológiai Szemle, Református Egyház idevonatkozó cikkei

Ajánlott irodalom:

- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sáropatak 1906
- Pásztor J., A svájci vallásos szocializmus és hatásai a magyar reformátusok között, Budapest, 1969.
- Pásztor J., Dialogusok a református és az orthodox egyházak között, Th. Szemle, XXV. Évf. 1982.
- A Schweitzer, Életem és gondolataim, Budapest, 1974.
- Bodoky R., Livigstone, Budapest, 1969.
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907.
- Szántó Konrád, A katolikus egyház története, Budapest, 1983.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- M. Weber, A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme, Budapest, 1982. Gondolat.
- M. Weber, Gazdaság és társadalom, Budapest, 1967.
- M. Weber, Gazdaságtörténet, Budapest, 1979.
- J. Hubert, A Zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- Diós I., A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, Szent István Társulat, Bp. 2000.
- Nemeshegyi P., Mit mond nekünk a II. Vatikáni Zsinat? Korda, Kecskemét, 1996.
- Ladányi S., Abraham Kuyper, Vázlatos visszatekintés a holland református egyház utóbbi két évszázados történetére..., Th. Szemle, 1988. XXXI. 98-100.

- J. Moltmann, A jelen kor szenvedései. Az egyház mártírjai, Th. Szemle, 1987. XXX: 237-239.
- Pákozdy L. M., A hetvenéves Niemöller Márton egy emberöltő a német protestáns egyháztörténete tükrében, Th. Szemle, 1961. IV. 328-335.
- Vályi Nagy E., A protestáns-római katolikus párbeszéd, Th. Szemle, 1971. XIV. 211-216.

VPPGW73 – CSALÁDI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Komlósi Piroska	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Zh/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Mélyebb betekintést adni a kommunikáció primer közegében való működésre. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségeinek a családi kapcsolatokban való speciális megjelenési formáit felismerni és jelentéseit mélyebben megismerni. A tapasztalati anyagot a teamekben elkészített családi videofelvételek elemzése fogja adni ehhez. Az elméleti háttér: a megadott ill. javasolt szakirodalom alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kommunikáció fejlődése és zavarai a családban
2. A diadikus és triadikus kommunikáció Bowen-i szemlélete
3. A család, mint kis csoport kommunikációs sajátosságai
4. Konfliktus kezelés a családban
5. Diszfunkcionális kommunikáció korrekciós lehetőségei
6. A Home video módszere

A hallgató a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos diszkussziója, illetve módszertani demonstráció, oktatófilm megtekintése révén elméleti és gyakorlati ismereteket szerez a családon belüli kommunikációs formák értelmezéséről és elemzéséről, és ezek segítő kommunikációs gyakorlatában hasznosítani tudja.

Évközi tanulmányi követelmények:

Videofelvétel elemzése megadott szempontok alapján, valamint egy 15 perces demonstrálandó anyag elkészítése.

Kötelező irodalom:

- Bagdy Emőke(szerk.): Párkapcsolatok dinamikája. Animula, 2002.
- Buda B.: „Double bind”. Magyar Pszichológiai Szemle, 1965. 22. 640–645. o.
- Buda B.: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Animula, Bp. 2001.
- Cseh-Szombathy László: A házastársi konfliktusok szociológiája. Gondolat, Bp. 1985. 4-6.fej.

- Chapman, Gary: Családi összhangzattan. Harmat, Bp. 2001.
Egymásra hangolva, „
Kamaszokra hangolva „
Gyermekekre hangolva „
Szólóban „
A szeretet másik arca – a harag. „
- Schepers, G.- König, C.: Családi videotréning. Animula, 2000.

Ajánlott irodalom:

III. félév:

VPPGW47 – VALLÁSDIDAKTIKA II. (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW46 – Vallásdidaktika I. (Szakmódszertan)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: zh./ házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismerteti a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezeti a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallásismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
2. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
3. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
4. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
5. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
6. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat, zárthelyi

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998

- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.

VPPGW76 – SZAKMÓDSZERTANI SZEMINÁRIUM 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás: Lásd órarend! 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: zh./ házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium a szakmódszertani ismeretek gyakorlati alkalmazását célozza. A hallgatók megismerik az egyháztörténeti, hitvallásismereti és etikai középiskolai vallásoktatási tankönyveket, tanári segédkönyveket, és segédanyagokat, hospitálás által saját tapasztalatokat szereznek, tanmenetet készítenek, gyakorolják az óratervezés lépéseit, adott tananyagok szaktudományos és didaktikai elemzését, valamint az óravázlat készítés módjait. Módszertani bemutató gyakorlatok keretében egymás munkájának reflektálása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó kompetenciák:

- képesség szakdidaktikai ismeretek önálló alkalmazása konkrét feladatok megoldásában
- csoportos munkában együttműködési képesség,
- saját erősségek és gyengeségek felismerése és szükséges korrekciója
- egymás munkájának értékelése és segítése

A tantárgy programja:

1. Tankönyvismeret,
2. Tanári segédkönyvek használata,
3. Hospitálás (megfigyelési feladatokkal)
4. Hospitálási megfigyelések kiértékelése,
5. Szaktudományos elemző munka meghatározott tananyaghoz,
6. Didaktikai analízis készítése,
7. Módszertani gyakorlatok és reflexiójuk,

8. Segédanyagok felkutatása és használata,
9. Oktatási segédeszközök használata,
10. Óravázlat készítése, bemutatása megbeszéléssel.

Évközi tanulmányi követelmények:

Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- 11. és 12. osztályos hittankönyvek és tanári segédkönyvek
- Egyháztörténeti, dogmatikai és etikai szakkönyvek,
- Módszer- és ötletgyűjtemények,
- Lexikonok

VPPGW60 – GYAKORLÓ ISKOLAI GYAKORLAT (60 ÓRA)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 60	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW63 – Valláspedagógia	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere:

Gyakorló iskolai gyakorlat, amely gyakorlatvezető tanár irányításával történik. A gyakorlat időtartama 60 óra, amely magában foglalja a hospitálást, az óramegbeszéléseket és legalább 15 óra önálló megtartását. Az utolsó óra a vizsgatanítás a vezetőtanár, a gyakorló iskola és a KRE HTK képviselőjének jelenlétében. A gyakorlatnak a Budapesti Lónyay utcai Református Gimnázium, a Nagykőrösi Arany János Ref. Gimnázium, és a Szentendrei Református Gimnázium, mint a KRE gyakorlóiskolái adnak helyet.

DOERW01 - RENDSZERES TEOLÓGIAI SZIGORLAT (DOGMATIKA, DOGMATÖRTÉNET, FILOZÓFIATÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: L: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: DOERW14 - Dogmatörténet DOERW17 – Dogmatika 2. FILRW32 – Filozófiatörténet 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere:

BTHBW02 – BIBLIKUS SZIGORLAT 1. (ÓSZ. ÍRÁSMAGYARÁZAT, ÓSZ. BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÓSZBW19 – Ószövetségi írásmagyarázat 4. BTHBW57 – Bibliai teológia 2. (Ósz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

BTHBW03 – BIBLIKUS SZIGORLAT 2. (ÚSZ. ÍRÁSMAGYARÁZAT, ÚSZ. BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: L: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ÚSZBW39 – Újszövetségi írásmagyarázat 4. BTHBW59 – Bibliai teológia 4. (Úsz.)	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

VPPGW68 - NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szocializáció és a nevelés összetársadalmi összefüggéseinek vizsgálata, kulturális beágyazottságának megismerése. A hallgatók ezáltal rálátást nyernek a nevelőmunka társadalmi kontextusára és képessé válnak a növendékek bevezetésére a társadalmi életbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:*Elsajátítandó készségek és kompetenciák:*

- Képesség az egyén és a társadalom kapcsolatának elemzésére a nevelés szempontjából, valamint alakítására a nevelés eszközeivel
- Tudatosul a hallgatókban, mint leendő nevelőkben társadalmi felelősségük és képesek e felelősségnek megfelelően eljárni
- Képesek a tanulóknak hatékonyan segíteni a társadalomba való kilépésben és a társadalmi helykeresésben.

A tantárgy programja:

1. A szocializáció mint a nevelésszociológia tárgya
 - a neveléstudomány és a nevelésszociológia kapcsolata.
 - a szocializáció értelmezése a nevelésszociológiában
2. A szocializáció és a kultúra
 - a kultúra mint az emberi társadalom minősége
 - a kultúra tartalma
 - a mikrokultúrák szerepe a szocializációban
 - a szocializáció és a műveltség
3. A szocializáció és a személyiség
 - a személyiség struktúrája
 - az én-kép és az identifikáció
4. A szocializáció mechanizmusa
 - az interakció és a kommunikáció
 - a társadalmi pozíció és szerep
5. Intézményes szocializáció
 - a közoktatás mint az intézményes szocializáció színtere
 - a közoktatási rendszer és a társadalom kölcsönhatásai
 - az iskola mint társadalmi szervezet
6. Szakmai szocializáció
 - a szakmai szocializáció és a kapcsolódó fogalmak
 - a szakmai szocializáció tartalma
 - a szakmai szocializáció mechanizmusa
 - a szakmai szocializáció szakaszai (pályaadaptáció, -választás, szakképzés, pályakezdés, szakmai kibontakozás)

Évközi tanulmányi követelmények:**Kötelező irodalom:**

- Dr. Balla Gábor Tamás: Nevelésszociológiai ismeretek, Gödöllő, 1995
- Az előadások anyaga,
- Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába (3. jav. kiad.) Budapest, 2001.

Ajánlott irodalom:

VPPGW69 - ISKOLASZERVEZETTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Házi dolgozat Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a leendő pedagógusokat arra készíti fel, hogy ismerjék a tanügyigazgatás feladatait és lehetőségeit, reálisan értékeljék a különböző oktatáspolitikai törekvéseket, és képesek legyenek tevőlegesen részt venni a szakmai közéletben. Ennek érdekében a tananyag bemutatja a közoktatási rendszer funkcióit, struktúráját, rendszerszerű működését, a tartalmi, a szervezeti és a gazdasági szabályozás elveit és technikáit, Magyarország és az EU legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumait, valamint a számunkra mintaértékű európai oktatási rendszerek sajátosságait.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja hozzásegíti a hallgatókat ahhoz, hogy a közoktatási rendszer működését átlássák, abban eligazodjanak és ezeket az ismereteiket munkájuk során felhasználhassák.

Főbb témakörök:

1. A közoktatás mint rendszer.
 - A közoktatási rendszer struktúrája.
 - Az európai közoktatási intézmények struktúráinak kialakulása.
2. A közoktatási rendszer szabályozása.
 - A közoktatás funkciói.
 - A közoktatás tartalmi szabályozása
 - A közoktatás szervezeti szabályozása.
 - A közoktatási rendszer gazdasági szabályozása.
3. A mai magyar közoktatási rendszer.
 - A legjelentősebb változások 1990 óta.
 - A legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumok áttekintése.
 - A mai magyar közoktatási rendszer struktúrája.
 - A mai magyar közoktatási rendszer tartalmi szabályozása.
 - A mai magyar közoktatási rendszer gazdasági szabályozása.
 - Minőségbiztosítás a magyar közoktatási rendszerben.
 - Tanügyi tendenciák az Európai Unióban és ezek hatása a magyar közoktatási rendszerben.
4. Összehasonlító pedagógia.
 - A magyar közoktatás nemzetközi adatok tükrében.
 - Három modellértékű nyugat-európai állam (Németország, Franciaország, Nagy-Britannia) közoktatási rendszerének áttekintése.
 - Az Európai Unió oktatásfejlesztő programjai.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat készítése a tantárgyhoz kapcsolódó legfontosabb témákra építve.
- Zárthelyi dolgozat sikeres megírása.

Kötelező irodalom:

- Balla Gábor Tamás (2004): Az iskolaszervezetten alapjai. Gödöllő.

Ajánlott irodalom:

- Zárándy Zoltán (Szerk.) (2001): Európa az iskolában – az iskola Európában. Kézikönyv az oktatás európai dimenziójáról. Közoktatási Modernizáció közalapítvány, Országos Közoktatási Intézet Kutatási Központ, Budapest.
- Vágó Irén (Szerk.) (1999): Tartalmi változások a közoktatásban a 90-es években. Országos Közoktatási Intézet Kutatási Központ – Okker Kiadó, Budapest.

VPPGW70 – HÁTRÁNYOS HELYZET

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka, a ZH és a dolgozat alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hátrányos helyzetű emberek és problémáik iránti szociális érzékenység kialakítása és fejlesztése, kiutak keresése, érvek kialakítása és ütköztetése, valamint a pedagógiai módszertani konzekvenciák levonása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

- (Halmozottan) hátrányos helyzetű embertársaink – teológiai és szociológiai alapú megközelítés
- A hátrányos helyzet kialakulásának problematikája
- Hátrányos helyzetű növendékek az iskolában és a gyülekezet periferiáján
- A diszkrimináció kérdésköre
- A fogyatékoság jelensége a teológiában, a történelemben és a szociológiában
- A roma identitás
- A hátrányos helyzetben levők segítése a pedagógia módszereivel
- A hátrányos helyzetben levők segítése az egyházban

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hátrányos helyzetű emberek problémáinak megismerése, saját szociális érzékenységének elmélyítése révén a vallásánári pályára készülő hallgató alkalmat kap (szakmai) kommunikációs készségének fejlesztésére és differenciált (különböző képességű személyek és csoportok körében való) alkalmazásának gyakorlására. Ez segíthet abban, hogy a nem fogyatékos tanulókat is ösztönözni tudja a sajátjuktól eltérő magatartásformák, a más konstellációban más hangsúlyt kapó értékek elfogadására és megbecsülésére. A nézőpontváltás képességének fejlesztése révén – a keresztyéni hitben is gyökerező – felelős embertársi kapcsolat alakulhat ki a fogyatékossgal együtt élő emberek, valamint a hallgató, ill. később a hallgatókra bízott tanulók között.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Egy tudományos igénnyel elkészített dolgozat (10 oldal terjedelemben), ill. zárthelyi dolgozat megírása.

Kötelező irodalom:

- Internet, valamint ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Adam, G., Schweitzer, F. (szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005, 127-208.
- Árva Dóra et al. (összeáll.): Romák a XXI. század Magyarországon. Multidiszciplináris konferencia a Kölcsey Ferenc Protestáns Szakkollégium szervezésében, Budapest, 2001.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995, 187-308.
- Hátrányos helyzet, in: Educatio. Pedagógia – szociológia – história – pszichológia – politológia, 1997/1.
- Kálmán Zsófia: Bánatkő. Sérült gyermek a családban, Budapest 1997.
- Kozma Tamás: Hátrányos helyzet: Egy oktatásügyi probléma társadalmi vetületei. Budapest, 1975.
- Rácz József: Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Várnagy Elemér/Várnagy Péter: A hátrányos helyzet pedagógiája, Budapest 2000.
- Zászkaliczky Péter, Verdes Tamás: Tágabb értelemben vett gyógypedagógia: a fogyatékosok jelensége a gyógypedagógia határtudományaiban. Tanulmányok Gordosné Szabó Anna tiszteletére, Budapest, 2004.

VPPGW71 – KOLLÉGIUMI NEVELÉS ÉS LELKIGONDOZÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy bevezesse a hallgatókat a nevelőtanári tevékenység fő feladatkörébe. Megismerjék a középiskolás korú fiatalok életproblémáit, kérdés-felvetési módjait és megoldási kísérleteit. Szerezenek jártasságot mind a közösségi, mind az egyéni konfliktus-kezelési, valamint személyiségfejlesztő, ill. identitás-alakító módszerek és technikák alkalmazása terén. Képessé váljanak nevelési célok és lelkipásztori szempontok egyidejű érvényesítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A kollégiumi élet belső folyamatainak és dinamikájának megismerése, valamint a benne rejlő nevelési és lelkipásztori feladatok felfedezése
- Képesség a fiatalok közösségé formálására a közösségépítés módszereinek elsajátítása által

- Problémaérzékenység a fiatalok életének jellegzetes belső és küldő konfliktusainak felismerésére és készség segítő kapcsolat felajánlására a megoldások keresésében.

A tantárgy programja:

1. A protestáns kollégiumi nevelés hagyományai
2. A kollégiumi nevelés funkciói
3. A serdülő- és ifjúkor lelki sajátosságai
4. Közösségépítési feladatok és módszerek
5. Műhelymunka
6. Az egyéni lelkigondozás alkalmi
7. A segítő beszélgetés
8. Hospitálás
9. Etikái orientáció a kollégiumi nevelésben
10. A kollégiumi nevelés tevékenységrendszer
11. Műhelymunka

Évközi tanulmányi követelmények:

Hospitálás, előadásokon való aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Ld. ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Baacke, D., Die 13-18jährigen, München etc. 1976.
- Bajkó M., A magyarországi és az erdélyi protestáns kollégiumok 1777-1848 között, Debrecen, 1992.
- Benedek I., Kollégiumi neveléstan, Budapest, 1997.
- Erikson, E.H., Jugend und Krise, Frankfurt M. etc. 1981.
- Fend, H., Entwicklungspsychologie des Jugendalters, Opladen 2001.
- Gordon, Th., A tanári hatékonyság fejlesztése, Budapest, 1990.
- Lamesch, G., Schulseelsorge als soziales System, Stuttgart 2000.
- Rácz J., Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rosta G.(szerk.), Ifjúság, értékrend, vallás, Budapest, 2003.
- Schweitzer, F., Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh 1996.
- Simon I., A kollégiumi tanár, Budapest, 1993.
- Vikár Gy., Az ifjúkor válságai, Budapest, 1980.

VPPGW74 – ALKOHOL- ÉS DROGFÜGGÉS MEGELŐZÉSE

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka és az elkészített dolgozat alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni tragédiák és az állami kérdés képében egyaránt jelentkező probléma iránti érzékenység kialakítása, ill. fejlesztése a szenvedélybetegség alapos elméleti bemutatása, a prevenció lehetőségeinek megismertetése, a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos megvitatása révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. A szenvedélybetegségek problematikája és sokféle arca
2. A drogok típusai és csoportosításuk
3. Az alkoholizmus típusai és biológiai hatásai
4. Az alkoholfüggőség kialakulása és pszichodinamikája
5. A drogkarrier kialakulása
6. A szenvedélybetegek családja
7. Drogprevenció és egészségfejlesztés
8. Drogprevenció és iszákosmentés az egyházban

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató ismerje meg a szenvedélybetegségek téma- és problémaköre kapcsán használt fogalomrendszert, a szenvedélybetegségek kialakulásának törvényszerűségeit és prevenciójának lehetőségeit, hogy vallásánári munkája során keresztyén hit iránti elkötelezettséggel, elmélyített problémaérzékenységgel tudja fejleszteni a tanulók kritikai gondolkodását, önálló problémamegoldását, valamint önmagukért, a problémával küzdő embertársért és a közösségért vállalt felelősségét.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel. Egy tudományos igényű elkészített dolgozat (10 oldal terjedelemben) megírása.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- Antal Zoltán: Menekülés az életbe, Budapest 1997.
- Arenz-Greiving, Ingrid/Dikger, Helga (Hrsg.): Elternsuchte-Kindernöte. Berichte aus der Praxis, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1994.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Battergay, Raymond: Vom Hintergrund der Süchte. Zum Problem der Drogen- und Alkoholabhängigkeiten, 4. Aufl., Bern-Wuppertal 1982.
- Bánki M. Csaba: Az alkoholizmus biológiai kutatásának eredményei, Budapest 1984.
- Bäuerle, Dietrich: Im Kampf gegen die Drogensucht. Hilfen für Eltern und ihre Kinder, Frankfurt am Main 1991.
- Bölcsföldi András (Szerk.): A misszió alternatívái, Budapest 2009.
- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Burian, Wilhelm: Die Psychotherapie des Alkoholismus. Unter besonderer Berücksichtigung des Frauenalkoholismus, Göttingen 1984.
- Bühne, Wolfgang (Hrsg.): Ruhe der Rastlosen. Aussteiger berichten, 3. Aufl., 1985 Wuppertal.
- Deutsche Hauptstelle gegen die Suchtgefahren (Hrsg.): Alkohol. Konsum und Missbrauch. Alkoholismus. Therapie und Hilfe, Freiburg im Breisgau 1996.
- Ferenczi Zoltán: Drog és vallás. Előéletek és előítéletek. Gyakorlati kézikönyv lelképászoroknak, diakónusoknak, gyülekezeti munkásoknak, Budapest 2001.
- Ferenczi Zoltán M.S.: Drogprevenció, pedagógus, iskola, Budapest 2003.

- Gyermek- Ifjúsági és Sportminisztérium: Jelentés a magyarországi kábítószerhelyeztről, Budapest 2001., ill. 2003.
- Kopp Mária/Skrabski Árpád: Magyar lelkiállapot, h.n. 1995.
- Rácz József et al.: A drogkérdésről őszintén, Budapest 2000.
- Rácz József, Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rennert, Monika: Co-Abhängigkeit. Was Sucht für die Familie bedeutet, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1990.
- Siklós József: Pohárcsere, Budapest 1984.
- Simek Zsófia/Fekete János: Az alkoholológia megújításáért I. és II. kötet, Budapest 1994.
- Tizenkét lépés és tizenkét hagyomány (A.A.W.S.), New York 1993.

ETRRW61 - EGYHÁZSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Egy dolgozat bemutatása, aktív részvétel, szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház és vallásszociológia oktatásának célja, hogy megismertesse leendő református lelkészeinket a gyülekezeti közösségek szociológiai ismérveivel, a gyülekezet és az egyházszervezés szociológiai aspektusaival, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeivel és szerveződésének módjaival, valamint az egyház és a gyülekezetek valamint a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok szociológiai vonásaival. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel véteződnek fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkési szolgálat szociológiai összetevőiről. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetről, a társ és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeiről. Betekintést nyernek a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint a kiértékelés módszertanába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A református lelkész hallgatók megismerkednek a vallás és egyházszociológia legfontosabb nemzetközi és hazai eredményeivel, klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel. A szaktárgy sikeres elvégzését követően a lelkész hallgatók alkalmassá válnak arra, hogy a gyülekezetszervezést és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék, hogy alapokon elemezni tudják gyülekezeteik és környezetük szociológiai sajátosságait, s ennek alapján módszeresen végezzék szakrális közösségalkotó szolgálatukat. Alkalmassá válnak arra, hogy szociológiai szempontból a modern és globális környezetben is sikeres lelkési szolgálatot végezzenek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres, aktív részvétel. Látogatás és jelentés. Az előírt vizsgamódszer szerinti számonkérés.

Kötelező irodalom:

- Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Vallásszociológia fejezet
- Max Weber: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Osiris Kiadó
- Max Weber: A világvallások gazdasági etikája. Gondolat Kiadó
- Pierre Bourdieu: A vallási mező. In: u. ő.: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődéséről
- Thomas Luckmann: Sociology of the religion
- Vass Csaba: Nemzet és szociológia. In.: szerk.: Kulin Ferenc: A nemzeti tudományok historikuma. Kölcsey Kiadó, 2005.
- Vass Csaba: Szakrális kommunikáció. Studia Caroliensia, 2008. 2. szám.

GSVS051 – SZEMINÁRIUM 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Cél: Lehetőséget biztosítani a vallásanári munkára készülő hallgatók számára ahhoz, hogy a lelkigondozás szempontjából reflektálva ismerjék meg, és a gyakorlatban próbálják alkalmazni a fókális- ill. rövid (dinamikus) terápia módszereit. A személyre lebontott cél a személyes problémák iránti érzékenység fejlesztése, a lelkigondozói módszertár és kompetencia bővítése.

Tartalom: A lelkigondozói találkozások csak töredék részének esetében van arra mód, hogy rendezett setting keretében folytassunk beszélgetést: a vallásanárok iskolai (lelkigondozói jellegű) beszélgetéseinek nagy része nem előre tervezett és rendezett keretekben zajlik. A tanegység módszertani bevezetést és így segítséget kíván adni az ilyen beszélgetésekhez, miközben a fókális- és rövid (dinamikus) pszichoterápia eszköztárát vizsgálja meg a lelkigondozói gyakorlat szempontjából.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi jellemzi a lelkigondozói beszélgetést?
2. A rövid beszélgetés interaktív elemei
3. A (rövid) lelkigondozói beszélgetés-vezetés módszertana
4. A rövid beszélgetés befejezése
5. Sajat beszélgetéseink elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel rendszeres készüléssel (a kiadott irodalom feldolgozása)

Írásos reflexió készítése, lelkigondozói beszélgetések folytatása és feljegyzése);

Kötelező irodalom:

- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- De Jong, Peter/Kim Berg, Insoo: Lösungen (er-)finden. Das Werkstattbuch der lösungsorientierten Kurztherapie, Systemische Studien Bd. 17, Dortmund 1998.
- Gendlin, Eugene T.: Fókuszolás. Életproblémák megoldása önerőből, Budapest 2002.
- Klüwer, Rolf/Lachauer, Rudolf (Hg.): Der Fokus. Perspektiven für die Zukunft. Psychoanalytische Blätter Bd. 26., Göttingen 2004.
- Küchenhoff, Joachim: Psychodynamische Kurz- und Fokalthérapie. Theorie und Praxis, Stuttgart 2005.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Malan, David H.: A dinamikus pszichoterápia felé. Egy kutatás eredményei, Budapest 1997.
- Malan, David H.: Egyéni dinamikus pszichoterápia (Individual Psychotherapy and the Science on Psychodynamics), Budapest 1989.
- Lachauer, Rudolf: Der Fokus in der Psychotherapie. Fokalsätze und ihre Anwendung in Kurztherapie und anderen Formen analytischer Psychotherapie, München 1992.
- Rövid dinamikus pszichoterápia, Budapest 1992.
- Strupp, Hans H./Binder, Jeffrey L.: Kurzpsychotherapie (Übersetzt von Jürgen Peter Krause), Stuttgart 1991.

SPCSW01 – SZAKDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: L: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere:

IV. félév:

VPPGW59 – ÖSSZEFÜGGŐ FÉLÉVES EGYÉNI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 40	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW47 – Vallásdidaktika II. VPPGW01 – Pedagógiai- pszichológiai szigorlat	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	18 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			IV.	Értékelés módszere:

Összefüggő gyülekezeti, vagy iskolai egyéni szakmai gyakorlat egy iskolai féléven át, gyakorlatvezető irányítása mellett. Feltétele a tanári mesterképzés (szakdolgozaton kívüli) minden követelményének teljesítése, ill. azok teljesítéséhez szükséges kreditek megszerzése. A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, heti 2-5 óra tanítást, valamint nevelőtanári teendőik ellátását. Ehhez a gyakorlathoz egy szeminárium is kapcsolódik, amelyben módja van a hallgatónak a hospitálási tapasztalatai és saját tevékenysége reflektálására és feldolgozására, továbbá segítséget kap a gyakorlattal kapcsolatos adatgyűjtés és tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálására.

A gyakorlatról a hallgatók megadott szempontok szerint portfóliót készítenek a következő szempontok szerint:

1. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:

- egy hittancsoportban,
- egy féléven át (3 hónap időtartamban),
- 5-12. évfolyamok valamelyikében,
- a „Református hit- és erkölcstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
- vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.

2. A munkanapló tartalmazza:

- a tanulócsoporthoz adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,
- az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
- a tanmenetet,
- a tankönyvhasználattal kapcsolatos megjegyzéseket,
- a megtartott órákkal kapcsolatos
 - nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
 - didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
 - az órán használt óravázlatokat,
 - óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
 - a tanóra kiértékelését:
 - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
 - a motiválás folyamatossága,
 - témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltsége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,
 - eredményességi mutatók, tanulságok.
- a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
- hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
- önértékelő elemzést a tanulócsoporthoz végzett munkáról.

3. A munkanapló készítésének célja:

Bemutassa,

- hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
- hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
- hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.

4. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:

- egy hittancsoportban,
- egy féléven át (3 hónap időtartamban),

- c) 5-12. évfolyamok valamelyikében,
- d) a „Református hit- és erkölcstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
- e) vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.

5. A munkanapló tartalmazza:

- a tanulócsoporthoz adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,
- az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
- a tanmenetet,
- a tankönyvhasználattal kapcsolatos megjegyzéseket,
- a megtartott órákkal kapcsolatos
 - vi. nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
 - vii. didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
 - viii. az órán használt óravázlatokat,
 - ix. óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
 - x. a tanóra kiértékelését:
 - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
 - a motiválás folyamatossága,
 - témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltisége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,
 - eredményességi mutatók, tanulságok.
- a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
- hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
- önértékelő elemzést a tanulócsoporthoz végzett munkáról.

6. A munkanapló készítésének célja:

Bemutassa,

- a) hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
- b) hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
- c) hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.

VPPGW77 – GYAKORLATKÍSÉRŐ SZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: VPPGW76 – Szakmódszertani szeminárium 2.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere:

A hallgatók a gyakorlaton szerzett tapasztalataikat hallgatótársaikkal együtt szakmai irányítás mellett dolgozzák fel.

A gyakorlat konkrét helyzeteiben és feladataihoz kapcsolódva elemzik az óra-előkészítés folyamatát, benne az oktatási és nevelési célkitűzéseket, azok megvalósításával kapcsolatos didaktikai döntéseket és nevelési elképzeléseket, szándékokat. Vizsgálják továbbá a megvalósult óra folyamatait és eredményeit. A tervekkel való egybevetés után keresik a választ az eltérések, a sikertelenségek, a váratlan körülmények, fordulatok, elakadások, felmerült nevelési problémák okaira. Pedagógiaiilag értékelik saját reflexióikat, probléma-érzékenységet és megoldási elképzeléseiket.

SPCSW02 – SZAKDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: L: 0	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: SPCSW01 – Szakdolgozat 1.	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: k		IV.	Értékelés módszere:

Impresszum

Szerkesztette:

Károli Gáspár Református Egyetem

Hittudományi Kar

Dékáni Hivatal

Tördelés: Braundekor

Borítóterv: Sisák Keraszia

CD előállítás: HD Copy Kft.

Készült 1700 példányban.

A hirdetések tartalmáért nem vállalunk felelősséget.

A szerkesztés 2012. augusztus 10-én lezárva.